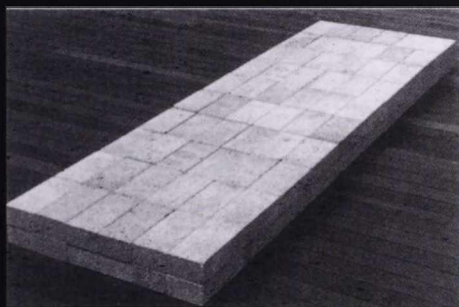

Günter Grau

Homoszexualitás a Harmadik Birodalomban

A diszkrimináció és az üldözés
dokumentumai

OSIRIS

Homoszexualitás a Harmadik Birodalomban

A diszkrimináció és az üldözés dokumentumai

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Homoszexualitás a Harmadik Birodalomban

A diszkrimináció és az üldözés
dokumentumai

Írta és szerkesztette **Günter Grau**

This edition was published within the project for support of publication on lesbian and gay issues supported by the Open Society Institute with the contribution of the Center for Publishing Development of the Open Society Institute – Budapest.

A fordítás az alábbi kiadás alapján történt

Günter Grau: *Homosexualität in der NS-Zeit. Dokumente einer Diskriminierung und Verfolgung*. Frankfurt am Main, 1993, Fischer Taschenbuch Verlag

Munkatárs

Claudia Schoppmann

Fordította

Czeglédi András

Mesés Péter

Weininger Ottó

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulásához van kötve.

© Fischer Taschen Verlag, 1993

© Osiris Kiadó, 2001

Hungarian translation © Czeglédi András, Mesés Péter, Weininger Ottó, 2001

Tartalom

Előszó a magyar kiadáshoz	17
A homoszexuálisok elleni náci politika vezéregyéniségei	19
Előzetes megjegyzések	27
Günter Grau	
Homoszexuális férfiak üldözése, „átnevelése”, illetve „kiküszöbölése” 1933 és 1945 között	
A szaporodás biztosításának fajhigiéniai elképzelése és ennek következményei	30
Claudia Schoppmann	
A leszbikus nők helyzete a náci korszakban	37

DOKUMENTUMOK

I. rész

A homoszexuális férfiak nyilvános diszkriminálása

Egyedi akciók 1933-tól

A) Vita a homoszexualitás büntethetőségéről	49
1. Bűn, betegség vagy hajlam?	
Oyen fogalmazó. Feljegyzés a természetellenes fajtalanság kapcsán (kivonat). Tervezet a Birodalmi Igazságügyi Minisztériumból (1934 ?)	50
B) Razziák, betiltások és letartóztatások, 1933–1935	58
2. Vendéglátóhelyek bezárása	
A porosz belügyminiszter 1933. február 23-i, második körrendelete	60
3. Megbotránkozást keltő írások betiltása	
A porosz belügyminiszter 1933. február 24-i, harmadik körrendelete	62

4. Hogyan dúlták fel és pusztították el Hirschfeld Szexualitástudományi Intézetét (1933. május 6.) Beszámoló	64
5. Mindezek csak „a mozgalom rút kinövéssei ellen irányultak” Adolf Brand meleg kiadó 1933. november 29-i levele (kivonat)	67
6. Radikális eljárás a büntetett előéletű férfiakkal szemben. „Hivatásos bűnözők” megelőző rendőrségi őrizetbe vétele. A porosz belügyminiszter 1934. február 10-i rendelete	71
7. A szabadlábon lévő „hivatásos bűnözők” tervszerű megfigyelése A porosz belügyminiszter 1934. február 10-i rendelete	72
8. Hamburgi Hitlerjugend: „Energikus közbelépés” követelése Panasz a hamburgi főpályaudvaron uralkodó „állapotok” miatt, 1934. október	75
9. A Titkos Államrendőrség listákat készített 1934. októberi sürgönyök	80
10. „[...] megrontás rossz példával” A Gestapo-állomások 1935. február 8-i jelentési kötelezettsége az azonos nemű fiatalok közötti eltévlyedésekről	84
11. Razzia Berlinben Az „Adolf Hitler” SS-törzsezred egyik tagjának 1935. március 11-i beszámolója (kivonat)	85
12. Hitlerjugend-tagok őrizetbe vétele „nemi erkölcsi tévelygések” miatt A Gestapa 1935. május 3-i szolgálati utasítása	88
13. Szerkezetátalakítás a Gestapánál A Gestapa II 1 részlegének 1935. május 22-i feljegyzése a Homoszexuális Esetek Feldolgozásának Ügyosztályára vonakozólag	88
14. Illúziók: „[...] dicső Vezérünk a legszigorúbban megbüntet(ne) ilyen tetteket” Egy meleg férfi névtelen levele a birodalmi püspökhöz [Ludwig Müllerhez]. 1935. június	89
15. „Kérjük, irgalmazzon [...]” Három meleg férfi levele Keftel tábornokhoz. 1935. június	93
16. 1935. június: 413 homoszexuális férfit „védőőrizetesként” elzárnak Reinhard Heydrich 1935. július 2-i levele Heinrich Himmlerhez, a Porosz Államrendőrség helyettes vezetőjéhez	96
17. Külföldiekre vonatkozó, átmeneti kivételes rendelkezések az olimpia időtartamára Himmler 1936. július 20-i különrendelete	97

II. rész

A büntetőjogi rendelkezések szigorítása 1935 szeptemberétől

A) Az RStGB 175. paragrafusának nemzetiszocialista újjáfogalmazása	101
18. A 175. paragrafus	
A paragrafus szövege az RStGB 1871-es megfogalmazásában, illetve az 1935-ös újjáfogalmazás szerint	103
19. A „fajtalanság” fogalmának kiterjesztése	
Az 1935. június 28-i büntetőtörvény-kiegészítés részletei. Dr. Leopold Schäfer titkos kormánytanácsos, a Birodalmi Igazságügyi Minisztérium miniszteri osztályfőnöke kommentárja (kivonat)	104
20. Támadások a nemi erkölcs ellen	
Dr. W. Grafen von Gleispach beszámolója a hivatalos büntetőjogi bizottság munkájáról (kivonat)	105
B) Viták a leszbikus nők büntetőjogi üldözéséről	110
21. Nincs egyetértés a szakértők között	
Részletek a nemzetiszocialista jogászok 1936/37-es vitáiból a leszbikus kapcsolatok büntetőjogi üldözéséről	110
22. Kiterjesztendő-e a nőkre is az RStGB 175. paragrafusa?	
Ernst Jenne népbírói tanácsos cikke	117
23. „Heidi W. (vagy hasonló nevű), akit »szőke Hédinek« hívnak, és K.-né”	
Az SD 1936. január 9-i besúgó-i jelentése a Frankfurt am Main-i államrendőrségi részlegnek	119
24. „Az iskola igazgatónője leszbikus hajlamú”	
A müncheni Titkos Államrendőrség 1938. április 25-i levele az NSDAP-nek	121
25. A légierő távirónőjét a haderő bomlasztása miatt koncentrációs táborba deportálják	
Beszámoló	122
26. Büntetőjogilag nem üldözendők a leszbikus nők	
A birodalmi igazságügyi miniszter 1942. június 18-i levele	123

III. rész

Az üldözés fokozódása 1936-tól

A) A homoszexuális férfiak nyilvántartásba vétele az egész birodalomban	127
27. Himmler titkos rendelete a homoszexualitás és a magzatelhajtás elleni harcról, 1936. október 10.	130
28. A nyilvántartásba vétel bürokratizálása Különféle jelentési ívek	134
29. A titkos rendelet gyakorlati megvalósítása • A Kasseli Bűnügyi Rendőrfőkapitányság 1937. május 11-i irányelvei (kivonat)	137
30. Második utasítás Himmler titkos rendeletének végrehajtására (kivonat)	144
31. „Elvárom, hogy a Titkos Államrendőrség és a Bűnügyi Rendőrség a legszorosabban működjenek együtt [...]” Reinhard Heydrich 1937. március 4-i körlevele	146
B) A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja – a gyakorlati megvalósítás eszköze	148
32. Az egész birodalomra kiterjedő tevékenység A Birodalmi Központ feladatai (kivonat)	152
33. A homoszexualitással és magzatelhajtással foglalkozó különleges ügyosztály munkatársai a Titkos Államrendőrségi Hivatalban A Gestapa 1939. július 1-jei munkakör-elosztási tervéből (kivonat)	152
34. A Birodalmi Központok száma Szerkezetük az RSHA megalapítása után (áttekintés)	153
35. A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjának munkaterületei Az RSHA munkakör-elosztási tervéből (kivonat)	154
36. A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjának munkatársai Az RSHA munkakör-elosztási tervéből (kivonat)	155
37. Homoszexuális férfiak jelentése és regisztrálása A Bűnügyi Rendőrség Jelentőszolgálat (kivonat)	156
38. „A magzatelhajtás és a homoszexualitás elleni harc mint politikai feladat” Meisinger bűnügyi tanácsos [a Birodalmi Központ vezetője] előadása az egészségügyi ügyintézők és előadók 1937. április 5–6-i berlini szolgálati gyűlésén (kivonat)	157

39. 28 882 nyilvántartott vádlott férfi 1938 végén A Birodalmi Központ 1938. évi jelentéséből	164
40. „Gyümölcsöző együttműködés” különböző hatóságokkal és intézményekkel A Birodalmi Központ 1939. és 1940. évi jelentéseiből	165
41. Tübingiai Területi Fajhivatal A homoszexualitás kutatása	167
42. Külön egységek a hadköteles „pederasztáknak” és „fiúprostituáltaknak”? A Berlini Katonai Akadémia tanulmánya, 1938	174
43. Gyógykezelés Vizsgálatok a Pszichológiai Kutatás és Pszichoterápia Berlinben bejegyzett Német Intézetében	180
C) A következmények	184
44. A Gestapo különleges kommandóinak razziái. „Tisztogatási akció” hamburgi homoszexuálisok ellen A <i>National-Zeitung Essen</i> 1936. augusztus 28-i tudósítása	186
45. Keménység a politikai ellenfelekkel szemben. A „hamis romantika szellemét kiirtani” Besúgóí jelentés a nerothi Wandervogel vezetője elleni perről	188
46. Katolikus egyház. A „kolostorperek” propagandisztikus kiaknázása A Gestapo 1937. április 8-i feljegyzése (kivonat)	190
47. Kivételes szabályok színészekre és művészekre Himmler 1937. október 29-i rendelete	192
48. A megelőző őrizetbe vételre és a felügyeletre vonatkozó rendelkezések megszigorítása az egész Birodalom területén A porosz belügyminiszter 1937. december 14-i „Bűnmegelőző rendőrségi eljárás” rendelete (részletek)	194
49. 1938. április 4-i irányelvek a „Bűnmegelőző rendőrségi eljárás” rendeletéhez (kivonatok)	203
50. A rendőrtisztviselő mint agent provocateur A toalettek megfigyelése Frankfurt am Mainban	206
51. „Egyesek részben túl szigorú, mások meg túl enyhe büntetésről beszélnek” Részletek tübingiai államügyészeknek a főügyészhez intézett helyzetjelentéseiből, 1938–39	211

52. „[...] kicsit elviselhetőbbé tenni ezeknek a szerencsétlen embereknek a sorsát”

Erich Müller 1939. december 4-i levele a Birodalmi Igazságügyi
Minisztériumhoz

219

IV. rész

Az üldözés radikalizálódása 1939 után

- A) „Kíméletlen szigor” a Wehrmachtban 223
53. A Führer a homoszexualitás pestiséről a Wehrmachtban és a pártban
1944. augusztus 19-i feljegyzés a Führer főhadiszállásáról 227
54. A férfiak közötti fajtalanság kezeléséhez
Hermann Göring birodalmi marsall és a Luftwaffe főparancsnoka
1942. január 17-i rendelete 228
55. Nincs kegyelem. A Führer hajlíthatatlan
Döntés egy kegyelmi kérvényről; a kérvény következményei 230
56. Aide-mémoire: az RStGB 175 §-a szerinti vétség és bűncselekmény
Prof. dr. Otto Wuth pszichiáter, katonaorvos 1943. február 24-i
emlékeztető feljegyzése a Wehrmacht vezérkarához 233
57. Új irányelvek a Wehrmacht számára
Keitel tábornok, az OKW vezetője 1943. május 19-én 240
58. Ágyúoltételek. Elítélt férfiak a büntetőszázadokban
Az SS-Bíróság Főhivatalának 1943. szeptember 13-i javaslata 243
59. Koncentrációs tábor a „javíthatatlanokként” elítélteknek
A Biztonsági Rendőrség vezetőjének 1944. május 12-i titkos
rendelete 244
60. Külön irányelvek a Luftwaffe részére
Az azonos neműek közötti kapcsolatok megítéléséről – utasítás
a csapatorvosoknak (kivonat) 246
61. Új ajánlások a természetellenes fajtalanság miatti büntetőügyek
véleményezéséhez
Prof. dr. de Crinis 1944. december 23-i levele a Hadegészségügyi
Felügyelethez 254
- B) Homoszexuális férfiak halálbüntetése az SS és a rendőrség
kötelékében 258
62. Halálbüntetés az SS és a rendőrség tagjai ellen
A Führer 1941. november 15-i rendelete az SS és a rendőrség
tisztaságának megőrzéséről 260

63. A Reichsführer-SS levelezéséből	261
64. „[...] az SS és a rendőrség élharcosai annak a küzdelemnek, amely a német népben jelen lévő homoszexualitás kiirtásáért folyik [...]” A Reichsführer-SS és a Német Rendőrség vezetője 1942. március 7-i parancsa	264
C) Eljárás a megszállt területeken	267
AUSZTRIA	
65. Radikálisabb eljárás követelése „Ostmark”-ban. „Már csak ez hiányzott” A „Das Schwarze Korps” cikke, 1940. február 15.	270
66. Hektikus reakció a Birodalmi Igazságügyi Minisztériumban	273
67. Kiegyenlített ítélkezési gyakorlat Brettle birodalmi főállamügyész 1940. november 27-i levele a Birodalmi Igazságügyi Minisztériumba, dr. Freisler államtitkárnak	276
A CSEH-MORVA PROTEKTORÁTUS	
68. Az 1942. október 2-i rendelkezés a megrögzött veszélyes bűnözők és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövetők megbüntetéséről a Cseh-Morva Protektorátusban	277
LENGYELORSZÁG	
69. A lengyel abortuszbüntettek és nemi bűncselekmények feldolgozása A birodalmi igazságügyi miniszter 1941. január 22-i bizalmas körlevele a főügyészekhez	279
70. A nyomozati bürokrácia A Reichsführer-SS 1942. március 11-i körrendelete	280
71. „Népiségpolitikai” kifogások A pártkancellária vezetője, Martin Bormann, a Birodalmi Igazságügyi Miniszternek (kivonat)	281
72. Az igazságügyi miniszter válasza Levél a pártkancellária vezetőjének 1942. június 30. (kivonat)	283
73. A szabályozás A Birodalmi Igazságügyi Minisztérium 1942. szeptember 18-i feljegyzése	284

HOLLANDIA

74. A megszállt holland területek birodalmi biztosának 81. sz. rendelete a természetellenes fajtalankodás leküzdéséről, 1940. július 31. 284
75. „Az eredmény gyakorlatilag nulla”
A megszállt Hollandia közigazgatási és igazságügyi főbiztosa dr. Reuter egészségügyi főtanácsosnak, 1941. január 286
76. Homoszexuális férfiak elleni perek és ítéletek Hollandia náci megszállása idején, 1940–1943 286

DEPORTÁLÁSOK ELZÁSZBÓL FRANCIAORSZÁGBA

77. A kitoloncolandók nyilvántartása
A strassburgi Biztonsági Rendőrség parancsnokának 1940. november 18-i rendelkezése 287
78. Egy gyűjtőtranszport bejelentése 288
79. Belső statisztika a deportálásokról
1940. június 27.–1942. április 27. 290
80. Bünt megelőző eljárás
A strassburgi Biztonsági Rendőrség és SD parancsnokának 1942. április 29-i expressz levele a Birodalmi Biztonsági Főhivatalnak, V.sz. hivatal, Berlin 291

D) Harc az „azonos neműek közötti eltévelyedések” ellen a Hitlerjugendben

81. „A népellenes kártevők megsemmisítése”. A Szudéta-vidéki Bündische Jugend prominens tagjainak elítélése
A *Das Schwarze Korps* cikke az 1938/39-es perekről 296
82. Rendkívüli Bizottság a Fiatalok Homoszexualitásának Legyőzésére
A birodalmi igazságügyi miniszter levele a Német Birodalom Jugendführeréhez, 1939. február 7. 300
83. A 175. §-ba ütköző bűncselekmények számának csökkenése
A Birodalmi Ifjúsági Vezetés Ifjúságvédelmi Munkaközösségének 1. ülésén készült feljegyzés, 1941. október 27. (kivonat) 301
84. Tetzlaff Oberbannführer: Homoszexualitás és ifjúság
Der HJ-Richter. A HJ-igazságszolgáltatás oktatási lapja, 1942. február (kivonat) 304
85. „A német ifjúság azonos nemű eltévelyedések általi veszélyeztetése megkülönböztetett figyelmet igényel [...]”
A Német Birodalom Jugendführere a birodalmi igazságügyi miniszternek, 1942. október 3. 309

86. „Semmi lélekboncolgatást”
Tudósítás az azonos neműek közötti eltévelyedések leküzdésére alakult munkacsoport .
1942. november 12-i első üléséről 311
87. „A német ifjúság tisztaságának megőrzése az azonos neműek közötti eltévelyedésekkel szembeni legerőteljesebb védekezést követeli meg”
Különleges irányelvek. Az azonos neműek közötti eltévelyedések leküzdése az ifjúságnevelés keretein belül.
Kiadta a Birodalmi Ifjúsági Vezetés, Berlin, 1943. június 1.
(kivonatok) 312

V. rész

A kasztrálás mint a represszív politika eszköze

88. Az úgynevezett önkéntes kasztrálás kikényszerítése
A Reichsführer-SS 1939. május 20-i rendelete 326
89. Koncentrációs tábor „a visszaeső megrontóknak”
A Birodalmi Biztonsági Főhivatal 1940. július 12-i körrendelete 327
90. A kasztrált homoszexuális férfiak „megelőző őrizetbe vételének” megszüntetése
A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal 1940. szeptember 23-i rendelete 328
91. A „férfiatlanítottak” hiánytalan regisztrálása és ellenőrzése
A birodalmi belügyminiszter 1941. november 13-i rendelete 328
92. Megelőző rendőrségi intézkedések a „férfiatlanítottakkal” szemben
A Birodalmi Biztonsági Főhivatal 1942. január 2-i rendelete 332
93. „Számos homoszexuális ugyanis visszavonta ez irányú kérelmét [...]”
A hamburgi főtörvényszék 1942. január 5-i rutinjelentése a Birodalmi Igazságügyi Minisztériumnak (kivonat) 335
94. A homoszexuálisok kényszerkasztrálásának követelése
A Birodalmi Igazságügyi Minisztérium aktáiból 336
95. Felhatalmazás a koncentrációs táborok foglyainak kasztrálására
Az SS Gazdasági és Közigazgatási Főhivatalának
1942. november 14-i titkos körlevele 340

VI. rész

Homoszexuális férfiak a koncentrációs táborokban

A példa: Buchenwald

A) Rózsaszín háromszöget viselő foglyok a buchenwaldi koncentrációs táborban	343
96. A homoszexuálisok helyzete a buchenwaldi koncentrációs táborban 1945 tavaszi tudósítás (kivonatok)	345
97. Homoszexuális foglyok SS-kihallgatási jegyzőkönyveiből	351
98. Büntetőfeljelentések Buchenwald koncentrációs tábor védőőrizetes táborának vezetője számára	354
99. „A hölgy nem kérelmezte az urna átszállítását” A Lipcse melletti holzhauseni Karl Willy A. fogoly aktájából	356
B) Kísérletek a „hormonális pólusváltásra” a buchenwaldi koncentrációs táborban	361
100. „Kérem bánjanak dr. Vaernettel a lehető legnagyobb vonalúban” Himmler parancsa dr. Grawitz SS Birodalmi Orvosnak (kivonat)	364
101. A kísérletek előkészítése dr. Schiedlausky, a Waffen-SS weimar-buchenwaldi tábori orvosa révén Feljegyzés Vaernet látogatásáról a buchenwaldi koncentrációs táborban	366
102. A kísérleti foglyok kiválasztása	368
103. Feljegyzések a „megoperált” foglyokról	369
104. Idejekorán elkorrodott A prágai Deutsche Heilmittel GmbH. 1945. február 28-i levele az SS Gazdasági és Közigazgatási Főhivatalának	375

Függelék

Rövidítések	381
A képek forrása	384
A dokumentumok lelőhelyei	385

„Hosszú és fájdalmas előtörténete van társadalmunkban a homoszexuális hajlamú embertársaink kirekesztésének. Fájjaljuk, hogy a keresztény egyház is nagymértékben bűnrészes ebben. A keresztények hallgatása a náci időkben, miközben homoszexuálisokat gyilkoltak le a koncentrációs táborokban, e bűnrészességhez tartozik. Ezért minden okunk megvan rá, hogy tanuljunk a történelemből. A tolerancia megköveteltetik, és pedig ezzel a ki-sebbséggel szemben is.”

*A berlin-brandenburgi evangélikus egyháznak
a homoszexuálisok elleni erőszak kapcsán kiadott
nyilatkozatából. Berlin, 1991. augusztus 2.*

Előszó a magyar kiadáshoz

Tíz évvel a német kiadás megjelenése után sem veszített aktualitásából a könyv témája, a homoszexuális férfiak üldözése a náci korszakban. Bár az elmúlt időszakban növekedett a publikációk száma, e gyarapodás még számbelileg is csekély, ha ezt azoknak a tanulmányoknak az időközben áttekinthetetlenné vált sokaságával hasonlítjuk össze, amelyek tárgya más csoportoknak, például a nácik politikai ellenfeleinek, zsidóknak, szintiknek és romáknak, Jehova tanúinak, szellemi fogyatékosoknak az üldözéstörténete. Így a nyilvánosság alig ismeri a nemzetiszocializmus egyik leginkább üldözött csoportjának a sorsát.

Ennek megvannak az okai. Az egyik legfontosabb abban a körülményben rejlik, hogy a háború utáni Németország nem volt hajlandó elismerni: a homoszexuálisok is a fasizmus áldozatai. Noha bizonyíthatóan a nemzetiszocialisták voltak azok, akik drasztikusan megszigorították a büntetőjogot, akik nyíltan és nyilvánosan propagálták az üldözést, akik mintegy 50 000 férfit elítéltek, és több mint ötezret koncentrációs táborokba deportáltak, mégis 1989-ig a Német Szövetségi Köztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság egyetlen kormánya sem volt hajlandó elismerni, hogy az elnyomó és antihumánus eljárás tipikusan nemzetiszocialista jogtalanság volt. Még az újraegyesülés után is több mint tíz évre volt szükség ahhoz, hogy jogerőre emelkedjék az érintettekre vonatkozó rehabilitációs törvény. De az áldozatok kártalanításának esélye oda. A jogsultak már nem élnek. A történeti kutatás kötelessége, hogy szenvedéseik emléke fennmaradjon, üldöztetésük története megkerülhetetlen legyen a nemzetiszocializmus történetének feldolgozása során.

GÜNTER GRAU

A homoszexuálisok elleni náci politika vezéregyéniségei

Prof. dr. ASTEL, KARL

Orvos. 1933 tavaszától a weimari Tübingiai Területi Fajhivatal elnöke, 1934-től a Tenyésztéstan és Öröklődéskutatás Egyetemi Intézetének (később: Emberi Örökléstan és Faji Politika Tanszékének és Kutatóállomásának) a professzora és igazgatója, 1934 és 1937 között az Eugenikai Felsőbíróság ülnöke. Egyebek közt a homoszexualitás örökléstani vizsgálatával foglalkozott.

AXMANN, ARTHUR

Reichsjugendführer. 1933-tól a Birodalmi Ifjúsági Vezetés szociális osztályának a vezetője, 1940 augusztusától Baldur von Schirach utóda. Felelős azoknak a „tisztogató akcióknak” a programjáért, amely az „azonos neműek közötti eltévelyedések” ellen irányult a Hitlerjugenden belül.

BORMANN, MARTIN

Hitler szerint a párt „leghűségesebb” tagja. 1933-tól az NSDAP birodalmi vezetője, 1941-től (Rudolf Hess utódaként) a pártiroda főnöke. Részt vett az NSDAP-n és az SS-en belüli homoszexuálisok elleni rendeletek vitájában és keresztülvitelében.

Dr. BRUSTMANN, MARTIN

A berlini Pszichológiai Kutatás és Pszichoterápia Német Intézetének professzora. 1940-től tanácsadóként működik a Biztonsági Főhivatalnál, többek között a „homoszexuális esetek” szakvéleményezésében.

BUCH, WALTER

SS-Gruppenführer. 1934-ben részt vett Röhm SA-vezér letartóztatásában. 1934 végétől legfőbb pártbíró. Az SS Különleges Igazságszolgáltatásának keretén belül részt vett többek között a 175., ill. 175.a §-ba ütköző bűncselekmények elleni eljárásokban az NSDAP, az SS és a rendőrség tagjai ellen.

Dr. CONTI, LEONARDO

Orvos. Birodalmi orvos- és egészségügyi vezető, a belügyminisztérium egészségügyi államtitkára, az eutanáziaprogram és a koncentrációs táborok foglyain végzett emberkísérletek szószólója.

Prof. dr. CRINIS, MAX DE

Orvos. 1938-tól a neurológia és pszichiátria nyilvános rendes tanára a berlini egyetemen. 1944 végén (Otto Wuth utódként) a Hadegészségügyi Felügyelet tanácsadó pszichiáterének nevezték ki, részt vett a Wehrmachtra érvényes „Irányelvek a természetellenes fajtalanság megítéléséhez” újrafogalmazásában.

Dr. DING, ERWIN

Buchenwaldi SS-orvos. 1942-től felelős többek között a kötelező kasztrációkért s a homoszexuális foglyokon végzett flekktífusz-kísérletekért.

Prof. dr. FRANK, HANS

Ügyvéd. 1933-tól a nemzetiszocialista jogászszövetség birodalmi vezetője, tárca nélküli miniszter, a Német Jog Akadémiája elnöke. Síkraszállt a homoszexuálisokra vonatkozó büntetőjog általános szigorítása, ill. a lesbikus nőkre történő ki-terjesztése mellett. 1939-ben lengyel főkormányzóvá nevezték ki.

Dr. FREISLER, ROLAND

Ügyvéd. 1942-től a Népbíróság elnöke, hírhedt vérbíró. 1935-től 1942-ig az igazságügyi minisztérium államtitkára, a büntetőjogi bizottság tagja. Irányadó szerepet vállalt a homoszexuális férfiak ellen irányuló elnyomó politika gyakorlati megvalósításában.

Prof. dr. von GLEISPACH, WENZESLAUS

Jogász. Osztrák büntetőjog-tanár. 1933-tól a büntetőjog tanára a berlini egyetemen. A büntetőjogi bizottság tagja. A Harmadik Birodalom számára szóló új büntetőtörvénykönyv-tervezetén túl von Gleispach vehemensen elkötelezte magát a náci faji törvénykezés, a bekebelezés utáni Ausztria büntetőjogi harmonizációja és a szigorított hadijog mellett.

Prof. dr. GÖRING, MATTHIAS HEINRICH

Orvos. Göring birodalmi marsall rokona és kegyence. 1936-tól a Pszichológiai Kutatás és Pszichoterápia Berlinben bejegyzett Német Intézetének vezetője. Itt és együttműködésben A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjával vizsgálatokat folytatott a homoszexualitás okairól és terápiájáról.

Dr. GRAWITZ, ERNST

Az SS birodalmi orvosa. A Német Vöröskereszt elnöke. 1938-ban a Lebensborn* felügyelő elnöke. Részt vett az „eutanázia”-tömeggyilkosságok megszervezésében, majd – egyebek közt – pártfogolta Jensen alias Vaernet SS-orvos 1944-ben a buchenwaldi koncentrációs táborok homoszexuális foglyain végzett kísérleteit.

HEYDRICH, REINHARD

A Biztonsági Rendőrség és a Biztonsági Szolgálat főnöke. 1939-től a Birodalmi Biztonsági Főhivatalnak, az SS terrorközpontjának a vezetője. Himmler legközelebbi munkatársa.

HIMMLER, HEINRICH

Mezőgazda. Reichsführer-SS és a Német Rendőrség vezetője. A homoszexuálisokat üldöző nemzetiszocialista politika „tervezőmérnöke”.

JACOB, ERICH

Rendőr. 1936-tól A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja abortusz ügyosztályának, 1940 után a Birodalmi Biztonsági Főhivatal nemi erkölcs elleni bűncselekmények 3B referatúrájának a vezetője. Felelős a homoszexuális férfiak elleni küzdelem céljából meghozott összes bűnügyi rendőrségi intézkedés keresztülviteléért.

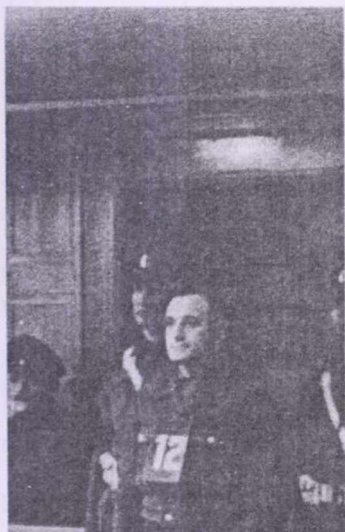
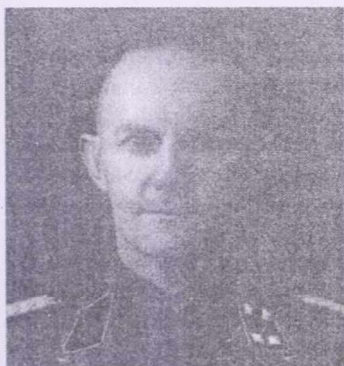
Dr. JOËL, GÜNTHER

Jogász. 1936 után főállamügyész, miniszteri osztályfőnök az igazságügyi minisztériumban. 1937-ben Gürtner igazságügyi miniszter összekötőnek rendelte ki az SS birodalmi vezetése mellé. 1939-től a Gestapo általános összekötője minden olyan ügyben (így a homoszexualitást illetően is), amely a Gestapo és a Biztonsági Szolgálat különleges érdeklődésére tarthatott számot.

* Lebensborn (életforrás): náci eugenikai központ, a világháború során döntő szerephez jutott egyrészt a biológiailag kifejezetten értékesnek tekintettek, elsősorban az SS-tagok „fokozott reprodukciójában” (mint „tenyészközpont”), valamint a megszállt területeken talált, germánosításra alkalmasnak vélt gyerekek begyűjtésében és adoptálásában (mint elosztó). Előbbi funkciója kb. 10 000, utóbbi mintegy 20 000 gyermekéletet érintett. A Lebensborn 1943-ig csak egyfajta „náci avantgárd” volt, de a sztálingrádi vereség után – ill. a tömegével pusztuló férfinépesség miatt – jelentősége egyre nőtt. – A ford.

Prof. dr. Karl Astel (balra fent)
Arthur Axmann (balra középen)
Prof. dr. Hans Frank (balra lent)
Reinhard Heydrich (jobbra fent)
Dr. Erwin Ding (jobbra lent)

Dr. Karl-Heinrich Rodenberg (balra fent)

Dr. Gerhard Schiedlausky (balra lent)

Heinrich Himler (jobbra fent)

Josef Meisinger (jobbra középen)

Arthur Nebe (jobbra lent)

Dr. JENSEN, CARL PETER

Dán orvos. 1921-ben Carl (Peter) Vaernetre változtatta nevét. 1932-től endokrinológiai kísérleteket folytatott. 1944-ben Himmler megbízásából tisztséget vállalt a prágai Deutsche Heilmittel GmbH-nál [Német Gyógyszer Kft.], amely (álcázott) SS-intézmény volt. 1944 végén kísérleteket végzett a buchenwaldi koncentrációs tábor homoszexuális foglyain hormonális „pólusváltás” céljából.

KEITEL, WILHELM

Vezértábornagy. Werner Blomberg 1938-as bukása után az OKW vezetője. A világháborúban kíméletlenül követte a tömeggyilkosságokra kiadott parancsokat, ill. maga is kibocsátott ilyeneket (1941: „Nacht-und-Nebel”-rendelet)*. Nevéhez fűződik 1943-ban az ún. „Irányelvek a természetellenes fajtalanság kezeléséhez”.

Dr. KLARE, RUDOLF PAUL

Jogász. SS-Scharführer. 1937-ben doktorált „Homoszexualitás és büntetőjog” témájában. Később Gestapo-besúgó volt a tokiói Német Kultúrintézetben, ill. a sanghaji német főkonzulátus sajtóosztályán.

Dr. LEMKE, RUDOLF

Orvos. A jénai egyetem pszichiátriai és idegklinikáján docens. Szakértő a 175. és 175.a § alapján lezajlott perekben. 1940-ben publikálta „A homoszexualitás okáról és büntetőjogi megítéléséről” c. írását. Kiállt – egybek között – a kényszerkasztráció mellett.

Dr. LINDEN, HERBERT

Orvos. 1938-tól miniszteri tanácsos a belügyminisztérium „Népegészségügy-részlegénél, 1941-től a gyógy- és gondozóintézetek birodalmi megbízottja (eutanáziaprogram), 1942-től a Fajnemesítés és fajgondozás osztály vezetője. Kiállt a homoszexuális férfiak kényszerkasztrációja mellett.

MEISINGER, JOSEF

A Biztonsági Szolgálat főhivatalának munkatársa. 1934-től a II 1 H1 részleg, a Gestapa ún. párt- és SA-referatúrájának hivatalvezetője; ennek a referatúrának még ugyanabban az évben alárendelnek egy a homoszexuális esetek feldolgozására alakult különleges ügyosztályt. 1936-tól 1940-ig egy személyben vezetője a

* „Nacht-und-Nebel”-rendelet (szó szerint éjszaka-és-köd): a partizántevékenység felszámolását célzó „meglepetésszerű akció” a megszállt szovjet – ill. idővel egyéb – területeken a civilek közötti tömeges túszszedésre és kivégzésre – a ford.

Gestapo különleges ügyosztályának és a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjának a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatalnál. Felelős a homoszexuális férfiak kíméletlen üldözésének megszervezéséért és gyakorlataért, különösen politikai ügyekben (így 1934-ben az ún. Röhm-puccs kapcsán, 1938-ban a Fritsch elleni eljárás során stb.). 1940-ben a Biztonsági Rendőrség és az SD vezetője Varsóban. Terrorintézkedéseket vezetett be a zsidókkal és lengyel értelmiségiekkel szemben. Brutális módszerei miatt áthelyezték Tokióba.

NEBE, ARTHUR

Bűnügyi hivatalnok. 1933-ban a Gestapo végrehajtó osztályának vezetője lett. 1935-től a Porosz Tartományi Bűnügyi Hivatal, később a Birodalmi Bűnügyi Rendőrség vezetője.

Dr. RODENBERG, KARL-HEINRICH (CARL-HEINZ)

Orvos. 1937-től a belügyminisztérium Birodalmi Népegészségügyi Bizottságában a Fajnyesítés és fajgondozás osztály vezetője. 1939 és 1942 között a Birodalmi Egészségügyi Hivatal Fajnyesítés és fajgondozás osztályának a munkatársa. 1942-től az SS Birodalmi Biztonsági Főhivatalában szolgál, 1943 közepétől ugyanitt a szexuálpсихológiai kérdések referense az V. sz. hivatalban. 1944-ben tudományos különmegbízottnak nevezték ki. Különösen sokat foglalkozott a „hajlamszerű” homoszexualitással (azonos tematikájú doktori munkájának a kéziratát elvesztte). Vehemens hirdetője a 175. és 175.a § alapján elítéltek hivatalból elrendelendő kényszerkasztrálásának.

Dr. SCHIEDLAUSKY, GERHARD

Orvos. 1941 és 1943 között Ravensbrückben, majd utána 1945 áprilisáig Buchenwaldban lágerorvos. Részt vett dr. Jensen alias Vaernet homoszexuális lágerfogyokon végzett, hormonális „pólusváltást” célzó kísérleteiben.

Dr. VAERNET, CARL ld. JENSEN, CARL PETER

Prof. dr. WUTH, OTTO

Pszichiáter. 1939 és 1944 között a Berlini Katonaorvosi Főiskolán a C Honvédelmi Csoport Általános Pszichiátriai és Hadpszichológiai Intézetének a vezetője. A Hadegészségügyi Felügyelet tanácsadó pszichiátereként a Wehrmachtban belüli homoszexuális „ügyek” legfőbb szakértője.

Előzetes megjegyzések

Az itt bemutatott dokumentumokkal első ízben látnak napvilágot olyan források, amelyek a homoszexuálisokkal kapcsolatos nemzetiszocialista politikát jelenítik meg. A válogatás számos központi és helyi levéltárban szétszórótt írásos anyagot gyűjtött össze, s ekképpen áttekintést nyújt a náci uralmi politika egy a nyilvánosság előtt kevésbé ismert, a kutatás által eddig elhanyagolt részterületéről.

Nem valamifajta teljességre törő irategyűttest adunk ki. Ennek különféle okai vannak, csak a két legfontosabbat nevezném meg közülük. Egységes iratállomány, amelyből kirajzolódna, hogy milyen elnyomó bánásmódban volt része az emberek épp e csoportjának, nem maradt ránk. A Titkos Államrendőrségi Hivatal, ezen belül pedig különösen az 1934-ben létrehozott, a homoszexuális esetek kezelésére szolgáló Különleges Ügyosztály aktáit – de az 1936-ban alapított (központi) Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal (RKPA) aktáit is – vagy a háború pusztította el, vagy a rendőrség és az SS tagjai semmisítették meg a háború utolsó heteiben. Elsőként értékeltünk ki az egykori NDK levéltáraiból származó állományokat, s így a nyilvánosság elől mindaddig elzárt dokumentumokat tártunk fel. Hosszú ideig bizonytalanság övezte azoknak az aktáknak a hollétét, amelyek az 1936-ban, Himmler titkos parancsára, az RKPA-nál létrehozott „A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja” elnevezésű intézményhez tartoztak. Az NDK egykori Állami Levéltárának dezorientáló információiból kiindulva azt kellett feltételezni, hogy az idevágó aktákat visszatartják, s (ki tudja, mi okból) nem adják át feldolgozni. A szerkesztő 1985 és 1991 között végzett kutatásai megerősítették azokat a korábbi feltételezéseket, hogy az állomány mint olyan nem maradt fent. Valószínű, hogy az RKPA ellen indult bombázások martalékává vált.

Jelen válogatás töredékes állományokat értékel ki. Ezek az Igazságügyi Minisztériumból, az SS birodalmi vezetőjének, a Hadegészségügyi Felügyeletnek az anyagaiból, valamint a területi államügyészségek, bíróságok és bűn-

ügyi rendőrségi hivatalok állományaiból származnak. A kiadásba felvettünk törvényszövegeket, rendeleteket, parancsokat, beszédeket, jegyzőkönyveket és levélváltásokat. Kiválasztásuk az egyes szövegek jelentőségétől függött, attól, hogy mennyire tájékoztatnak a náciak homoszexuálisok elleni politikájáról. Csak olyan szövegeket válogattunk a kötetbe, amelyek reprezentatívak az elnyomó bánásmód tekintetében, vagy amelyekből világosan kiolvashatóak a náci vezető réteg egyes részeinek (pl. az SS, a rendőrség, a Wehrmacht- és az ifjúsági vezetés bizonyos részeinek) sajátos érdekei. A válogatás összességében az előkészületektől az intézkedések intenzívebbé válásán át a háborús években bekövetkező radikalizálódásig dokumentálja a homoszexuálisok üldözését.

Bizonyosan vitatható, hogy miért éppen ez és ez a dokumentum került a kötetbe, miért nem amaz. Némelyik megoldás mellett felhozhatóak plauzibilis érvek. Úgy döntöttünk, nem közlünk az 1934-es ún. Röhm-puccsal, az 1936 és 1938 közötti „kolostorperekkel” és a hadsereg főparancsnokának, Werner Freiherr von Fritschnek 1938-as ügyével kapcsolatos dokumentumokat. E dokumentumok többnyire apologetikus célokat szolgáltak.

A válogatás két probléma elé állította a szerkesztőt. A homoszexuálisokkal szembeni náci politikával foglalkozó eddigi kutatások és publikációk – már amennyiben egyáltalán rákérdeztek a meleg férfiak és a leszbikus nők sorsára a Harmadik Birodalomban – arra az utalásra szorítkoztak, hogy a nők közötti intim kapcsolatokat nem üldözték büntetőjogilag. Ennyiben kétségtelenül különbözött a leszbikus nők és homoszexuális férfiak élethelyzete. Ám a büntetőjogi szankcionálás hiánya nem azt jelentette, hogy a leszbikus nőket, ha ez kitudódott róluk, illetve följelentés érkezett róluk, ne üldözték volna büntetőjogilag. Eltekintve attól, hogy a háború kirobbanásáig többször szóba került a 175. § büntetőjogi kereteinek ilyen értelmű kitágítása, bizonyítékok vannak, hogy már nem sokkal a „Machtergreifung”^{*} után koncentrációs táborba hurcoltak leszbikus nőket, miként arra is, hogy 1936-tól a berlini Pszichológiai Kutatás és Pszichoterápia Intézetében úgymond rájuk szabott átnevelő programoknak vetették őket alá. Lekötelező számomra, hogy Claudia Schoppmann késznek mutatkozott külön tanulmányban felvázolni azokat a hatásokat, amelyeket a hatalom fasiszta birtokosai által propagált nőkép gyakorolt a leszbikus nők társadalmi helyzetére. A leszbikus szerelem létjogosultságának

^{*} Machtergreifung (a hatalom megragadása): a náciak saját terminusa, amelyet a történeti irodalom jó része is átvett, a hatalomátvételük – legszűkebb értelemben Hitler 1933. jan. 30-i kancellári kinevezésének – megjelölésére. A továbbiakban: hatalomátvétel vagy a hatalom megragadása – a ford.

makacs tagadása persze azt eredményezte, hogy a levéltárakban nagyon kevés olyan dokumentum akad, amely felvilágosítást adna arról, miképpen alakult a leszbikus nők sorsa ezekben az években – ez a körülmény természetesen kötetünkön is nyomot hagyott.

A másik probléma a szövegek elrendezését érinti. Először kézenfekvőnek látszott a kronológiai megoldás. Könnyű hozzáférést biztosíthatna az érdeklődő számára. A válogatás végül tematikai beosztású lett, amelyben döntő szerepet játszott az a megfontolás, hogy felmutassuk, milyen elágazásai voltak a nemzetiszocialista törekvéseknek. Mindezt nem a teljesség igényével tettük. A történeti kutatásnak még számos homályos pontot kell tisztáznia. Különösen fájdalmas éreznünk, hogy mennyire hiányosak az ismereteink, amikor például rekonstruálni próbáljuk a fasiszta koncentrációs táborokba került meleg férfiak és leszbikus nők sorsát. Ehhez egyelőre rendkívül kevés mű áll rendelkezésre. Esetünkben ugyanis, az áldozatok más csoportjaival szemben, teljességgel hiányoznak a forrástanulmányok az egyes lágerekben adott helyzetről, nem is szólván arról, hogy a források ügye bonyolult. Ez arra indította a szerkesztőt, hogy csupán egyetlen lágerből, az egykori buchenwaldi koncentrációs táborból gyűjtsön dokumentumokat.

A beválogatott dokumentumokat az eredeti példányokhoz híven tüntetjük fel. Ezek többségükben már a levéltárban is dokumentummásolatok, gyakran harmadik helyre való továbbküldés céljából készültek. A mondatokat változtatlanul hagytuk. Egyedül a helyesírásban és a központozásban alkalmazkodtunk a mai szabályokhoz. Ahol rövidítve közlünk dokumentumokat, ott a „kivonat” megjegyzés szerepel a címsorban. A lábjegyzetekbe csak akkor vettünk fel kommentáló fejtegetéseket, ha személyeket kellett azonosítani, s ha tényállásokat kellett meghatározott folyamatokba beilleszteni.

A szerkesztő köszönetet mond a felkeresett levéltárak igazgatóinak, levéltárosainak, előadóinak és ügyintézőinek a kutatás során kapott segítségért és támogatásért, különös tekintettel a Koblenzi Szövetségi Levéltárra, a Freiburg im Breisgau-i Katonai Levéltárra, az egykori NDK Központi Állami Levéltárára Potsdamban, a Buchenwaldi Nemzeti Emlékhelyre, a Kortörténeti Múzeumra Münchenben és a Document Center Berlinre. Köszönettel tartozom Ralf Dosének (Magnus Hirschfeld Társaság, Berlin), Manfred Herzernek (Berlini Meleg Múzeum), Dieter Schiefelbeinnak (Kezdeményezés a Homoszexuális Üldözöttek Emlékművének Felállítására, Frankfurt am Main) a hasznos tanácsokért, Margitta Kressinnek a dokumentumok fáradságos legépeléséért.

Günter Grau

Homoszexuális férfiak üldözése, „átnevelése”, illetve „kiküszöbölése” 1933 és 1945 között

A szaporodás biztosításának fajhigiéniai elképzelése és ennek következményei

A homoszexuális beállítottságúak üldözése különleges vonásokat öltött a nemzetiszocializmus uralma alatt, de semmiképpen sem volt egyedi náci jelenség. Jóval 1933 előtt is büntetőjogilag üldözték a homoszexuális férfiakat. Kriminalizálásuk a kora középkorba nyúlik vissza. Németországban 1871 óta az egész birodalomra érvényes büntetőjogi előírás létezett: a büntető törvénykönyvben kodifikált 175. §. Ugyanakkor a (nemzetiszocialista terminológia szerint) Második Birodalomban adott volt egy hatékony rendőri és jogi apparátus. Vagyis a náci homoszexuálisok ellen irányuló politikája nem a nulláról indult. Hitlernek, Himmlernek és a néptársaknak* nem kellett új törvényt alkotniuk, vagy új apparátust felépíteniük. A nemzetiszocialistáknak hatalomra kellett jutniuk ahhoz, hogy megvalósítsák, amit a „hatalom megragadása” előtt propagáltak: a társadalom átalakítását „völkisch”*** eszmék alapján. Aki ellene szegült ennek a politikának, illetve megpróbált kibújni előle, azt „kiküszöböléssel” vagy „átneveléssel” fenyegették. A homoszexuális férfiak elleni kampányok ennek a politikának képezték részét. „A néptest tisztán tartása”, „a nagycsalád továbbszaporítása”, „egyensúly a nemi gazdálkodásban” –

* Néptárs (Volksgenosse): a náci párton belüli megszólítás – a ford.

** Völkisch: német közegben a terminus sokkal pejoratívabban cseng, mint a szó szerinti magyar megfelelője (népi). Ennek oka, hogy a már jóval a náci párt megalakulása előtt és a maga sokszínűségében létező völkisch mozgalom – vagy legalábbis a fősodor – a húszas években csatlakozott a nemzetiszocializmushoz. Így a völkischek és az NSDAP együtt indultak már az 1924-es országos választásokon is, a náci párt legfőbb hivatalos kiadványa a „Völkischer Beobachter” (Népi Figyelő) címre hallgatott stb. A továbbiakban: 'népi' – a ford.

ezek voltak azok a jelszavak, amelyek meghatározták, illetve hivatottak voltak meghatározni a homoszexuálisok ellen irányuló politikát.

Mindenesetre pusztán ennyi nem elegendő annak megválaszolásához, hogy miként magyarázható bárkinek a készséges közreműködése a radikális és kérlelhetetlen eljárásban – olyan készségességről van itt szó, amely jócskán túlmutatott az úgynevezett homoszexuális-kérdés megoldásán a századforduló óta töprengő jogászok, orvosok és pártpolitikuskok szűk körén. E készségesség az első pillantásra valóban meglepőnek tűnhet. Végül is a weimari köztársaságban mégiscsak lelkes viták folytak a homoszexualitás kriminalizálásának eltörléséről. Mindennek hosszú távú és fontos kihatásai lettek. Nevezzünk meg legalább kettőt:

1. Homoszexuális férfiak és nők csoportjai, valamint az ő jogaitak elismerő csoportok fokozott mértékben keresték társadalmi elismerésük formáit. Ennek legfontosabb előfeltételéhez, a büntetőjogi diszkrimináció eltörléséhez megszerezték neves személyiségek és csoportosulások támogatását, az egészségügy és a jogtudomány világán kívülről is. Emellett külön szervezetekbe és egyletekbe tömörültek. A nagyvárosokban, mindenekelőtt Berlinben és Hamburgban kialakult a szabad idő eltöltésének és a találkák megszervezésének egyfajta sajátosan homoszexuális kultúrája, amelynek messzemenő nyilvános tolerálásából az idevágó büntető rendelkezések nagyvonalú értelmezésére lehetett következtetni.¹ Jelentősen fellendült a kifejezetten lesbikus és meleg sajtó, illetve a Hirschfeld által már 1897-ben megalapított Tudományos-Humanitárius Bizottság tevékenysége; ehhez csatlakozott 1919-ben a Berlinben létrejött Szexualitástudományi Intézet. E két utóbbi szervezet – karöltve az Emberjogi Szövetséggel – különösen nagy nyomatékkal lépett fel a homoszexuális férfiak és nők büntetőjogi üldözésének felszámolása, valamint társadalmi egyenjogúságuk mellett.

2. A nyilvánosság egyre inkább elfogadta a büntetőjogi rendelkezések megváltoztatására tett erőfeszítéseket, s ez azzal járt, hogy a politikai pár-

¹ Vö. Eldorado: *Homosexuelle Frauen und Männer in Berlin 1850 bis 1950. Geschichte, Alltag und Kultur*, kiállítaskatalógus, Berlin, 1984; B. Jellonek: *Homosexuelle unter dem Hakenkreuz*, Paderborn, 1990, 39. skk. o.; H. Stümke: *Homosexuelle in Deutschland. Eine politische Geschichte*, München, 1989, 53. skk. o.; R. Plant: *Rosa Winkel. Der Krieg der Nazis gegen die Homosexuellen*, Frankfurt/M., 1991, 31. skk. o.

tok is fokozottan szembesültek az állásfoglalás kényszerével. Álláspontjaik különbözősége világossá vált, amikor 1929-ben a Reichstag* büntetőjogi bizottsága ismételten tanácskozott az Általános Német Büntetőkönyv tervezetéről, és többek között a 175. § eltörlését javasolta.²

Mindezzel összefüggésben jogászok és orvosok egyúttal olyan megoldási javaslatokat terjesztettek elő, amelyek részben vagy teljes egészükben bekerültek a weimari köztársaság befolyásos politikai pártjainak a programjaiba. Sokan persze a büntetőjog szigorítását követelték. Felharsant a szólam, hogy állami kényszerrel kellene gyógykezeltetni a homoszexuálisokat, s megfogalmazódott az a követelés, miszerint bírói úton lenne szükséges elrendelni azoknak a homoszexuálisoknak a sterilizálását vagy kasztrálását, illetve a továbbiakban akár biztonsági őrizetét, akik nemi erkölcs elleni bűncselekményt követtek el (biztonsági őrizetet főleg a büntető törvénykönyv 174. §-a, illetve a 176. § 3. bekezdése alapján elkövetett vétség vagy bűncselekmény után).

Ezekbe a vitákba az NSDAP 1925-től kapcsolódott be, és semmi kétséget sem hagyott az álláspontja felől. A párt egyik parlamenti képviselője, a későbbi birodalmi belügyminiszter Frick indulatosan vágta oda az SPD-nek a büntetőjogi reform 1927-es Reichstag-vitája során: „A maguk kielki kongresszusa azáltal óhajtott hozzájárulni a német nép erkölcsi megújulásához, hogy követelte a 175. § eltörlését és a házasságtörés büntetésének az eltörlését. Mi ezzel szemben azon a véleményen vagyunk, hogy azokat, akikre a 175. § vonatkozik... a legkeményebben üldözni kell, mert az ilyen bűnök a német nép vesztéhez vezetnek.”³ A „Völkischer Beobachter”, az NSDAP hivatalos pártorgánuma 1930 augusztusában előre jelezte, hogy mi fog történni a homoszexuálisokkal. Mivel a homoszexualitás egyesíti „a zsidó lélek minden aljas ösztönét”, ezért „akként szükséges törvényileg megjelölni, ami: a legocsmányabb elő-ázsiai elté-

* Reichstag, a Német Birodalom parlamentje hivatalosan 1871-től 1945-ig állt fenn, tehát a Második Birodalom (a német császárság, majd a weimari köztársaság) és Harmadik Birodalom idején, ám a náci uralom kiépülése után csak ritkán hívták össze, és működése teljességgel formális, pontosabban esztétikai-reprezentatív jelleget öltött – a ford.

² Az egyes pártprogramok különbségéről lásd: W. U. Eissler: *Arbeiterparteien und Homosexuellenfrage. Zur Sexualpolitik von SPD und KPD in der Weimarer Republik*, Berlin, 1980.

³ Az idézetet lásd.: P. H. Biederich: *175 §: Homosexualität*, Regensburg–Wien, 1951, 41. o.

velyedésként, kiutasítással és kötéllel megtorlandó bűncselekményként...”⁴

1933-ig nem került sor döntésre. A „homoszexuális-kérdés” jogi megoldása elmaradt, mert a mértékadó társadalmi erőknek nem sikerült kompromisszumra jutniuk.⁵ Egy eredménye mindenesetre lett az időnként rendkívül heves vitáknak: nagyfokú egyetértés mutatkozott abban, hogy a gyakorlati megoldások az orvostudomány illetékességi körébe tartoznak. Ott viszont meglehetősen elégtelennek bizonyultak a tudományos előfeltételek – márpedig a felek a homoszexualitással összefüggő összes kérdés tudományos tisztázásától tették függővé a döntést.

A homoszexuális kérdés átutalása az orvostudomány illetékességébe már 1933 előtt is túlnyomórészt negatív és klisészerű címkézéshez vezetett. Részleteiben négy aspektusból indokolták a homoszexuálisok vélt alacsonyabbrendűségét és veszélyességét:

1. Képtelenség utódnemzésre (ill. annak megtagadása). A nép minden homoszexuálissal veszít valakit, aki potenciálisan gyermeket nemzhetne.
2. Fiatalok „elcsábításának” a lehetősége, s ekképpen a járványszerű terjedés.
3. Hajlam a klikkalkotásra. Vagyis minden homoszexuálisban „potenciális ellenzék” lehet gyanítani s így a „polgári közösség ellenségét” látni.
4. A „közerkölcsök” veszélyeztetése. Azonos nemű emberek közötti szexuális kapcsolatok úgymond sértik a szeméremérzetet, aláássák a morált, és ezzel hozzájárulnak a „társadalom széthullásához”.

Ezzel egyben megnevezést nyert az a körülmény is, amely a nemzeti-szocialisták propagálta politika fontos (szubjektív) előfeltételévé vált: a tettesek öngazoló állítása, hogy az áldozatok akut, közvetlen és komolyan veendő veszélyt jelentenek a többségi lakosságra. Ehhez társult további (objektív) előfeltételként a kisebbségi közösség jelentős mérvű társadalmi sebezhetősége, ami a társadalmi marginalizálódás következménye volt, s végül a hatalom összpontosulása a tettesek kezében.

⁴ Az idézetet lásd.: H.-G. Stümke – R. Finkler: *Rosa Listen, rosa Winkel. Homosexuelle und „gesundes Volksempfinden“ von Auschwitz bis heute*, Reinbek, 1981, 96. o.

⁵ Vö. B. Mende: *Die antihomosexuelle Gesetzgebung in der Weimarer Republik*, in: *Die Geschichte des § 175. Strafrecht gegen Homosexuelle*, kiállításkatalógus, Berlin, 1990, 82–104. o.

Miután az államcsínyt követően felvértették magukat a hatalom monopóliumával, a nácik a nemzetiszocialista ideológia befolyása alá vonták a bíróságokat és a jogszolgáltatást. Ami azt jelentette, hogy immáron mindkettőt bevethették a homoszexuálisok ellen irányuló politikájuk szolgálatában.

Nagy jelentőségre tettek szert a fajhigiéniai elgondolások. A nemzetiszocialista ideológusok a népességnövekedés közvetlen akadályát látták a homoszexuális férfiakban, felelőssé tették őket az alacsony születési arányszámokért, a férfilakosság „nemzőerejének” optimális kihasználása mellett törek lándzsát. Ideológiai igazolást nyújtottak az üldözés minden kitervelt, majd végül megvalósított formájához. Az „eugenikai” szándék, az „öröklésfolyam” megtisztítása az „egészségtelenek”, nemkívánatosak kizárásával, az öröklésbiológiai alacsonyabb rendűek szaporodásának a megakadályozása adták meg az alaphangot a homoszexuálisokkal szemben elgondolt, aztán megvalósított intézkedésekhez.

A náci rezsim kinyilvánított célja így szólt: kiirtani a homoszexuálisokat! E cél érdekében a rendszer megfigyeltette, elfogatta, nyilvántartásba vette, büntetőjogilag üldözte és elkülönítette a homoszexuálisokat – átnevelni, kasztrálni, illetve ezek eredménytelensége esetén megsemmisíteni igyekezett őket. A nemzetiszocialista diktatúra tizenkét esztendejében egyre átfogóbbá váltak a népesedéspolitikai okokból hozott, az elnyomást szolgáló intézkedések. A következők tartoztak ide:

- rendőri és terrorintézkedések elrendelése és keresztülvitele;
- a büntetőjogi rendelkezések megszigorítása;
- az üldözést elősegítő, külön adminisztratív intézmények létrehozása;
- koncentrációs táborokba hurcolás, elkülönítés;
- a kényszerkasztrációt előíró rendelkezések bővítése;
- legutoljára pedig a skála végpontján a „hormonális pólusváltásig” terjedő, paramedicinális kezelési kísérletek intézményi kiépítése.

Az elnyomás és üldözés érdekében meghozott intézkedések már néhány hónappal a hatalom megragadása után érvénybe léptek. A rákövetkező években intenzitásában és radikalitásában egyaránt növekedett az érintettekre nehezedő nyomás, eszkalálódtak az ellenük hozott, állami erőszak szülte és az átfogó manipulatív gyakorlat keretébe illeszkedő intézkedések.

Mintegy három időrendi fázis különíthető el:

Az első fázis a „hatalom megragadásától” 1935-ig terjedt. Jellemzői

- a weimari köztársaság szexuálpolitikai reformmozgalmaiban aktívan közreműködő tudományos intézmények és egyesületek szétvérese, amennyiben a liberalizálás általuk propagált keretei között különösen szívósan szálltak síkra a homoszexualitás büntetőjogi üldözésének eltörlése mellett is;
- az első nagy propagandával kísért kampányok a homoszexuálisok ellen az 1934-es ún. Röhm-puccs következményeként;
- egyéni terror, a rendőrség és a Gestapo célzott akciói homoszexuálisokkal, találkozóhelyeikkel, egyesületeikkel és szövetségeikkel szemben;
- a büntetőjogi rendelkezések (RStGB 175. §) megváltoztatása.

A büntetőjogi helyzet megváltozása cezúrát jelez. A következőkben megmutatkozott, hogy a homoszexuális férfiak – a leszbikus nők szituációjáról majd külön esik szó – ellen irányuló intézkedések intenzitása növekszik.

A második fázis kb. 1936-tól a háború kirobbanásáig tartott. Magával hozta

- az üldözést elősegítő, külön adminisztratív intézmény, A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjának a felállítását;
- a 175. § alapján elítéltek számának drasztikus növekedését, valamint a büntetőintézkedések szigorítását;
- a Harmadik Birodalom második, méreteiben és hevességében legnagyobb kampányát a homoszexuálisokkal szemben, az ún. kolostorpereket.

A harmadik fázis a háború kirobbanásától a fasizmus vereségéig húzódó időszakot öleli fel, meghatározói:

- a fizikai terror kiterjedése és a koncentrációs táborba utalás formális legalizálása;
- a halálbüntetés bevezetése „különösen súlyos esetekben”;
- valamint növekvő nyomás a homoszexuális férfiakra, hogy „önként” kasztráltassák magukat.

Ez a korszakolás azt a benyomást keltheti, mintha a nácik stratégiailag kigondolt, hosszú távra kalkulált tervével lenne dolgunk, úgyszólván át-

fogó nemzetiszocialista tervvel a „homoszexuális-kérdés” végleges megoldására. Eltekintve attól, hogy az ilyesmihez hiányoznak a szilárd bizonyítékok, az effajta spekulációk túlságosan könnyen megfelelnek arról, hogy a homoszexuálisok üldözése szorosan a korszak társadalompolitikai kontextusához kapcsolódott. Az 1941-es hatalmi rendszer nem volt azonos az 1934-es hatalmi rendszerrel, azaz megítélésükkor lényegbevágó, hogy tekintettel legyünk a dinamikára. Így például nagyon is gyakorlati okok szóltak amellet, hogy a háborús években radikalizálódjék az elnyomó bánásmód: férfiak tömeges koncentrációja és szexuális elszigetelődése, s ezzel a náci ideológusok számára fenyegető tömeges „fertőződés” veszélye. A drasztikus büntetések kiváltotta fenyegetés nem csupán a szexuális kapcsolatok megakadályozásul szolgált, hanem azt is meg akarta előzni, hogy fiatal férfiak, homoszexualitásukra hivatkozva, kivonják magukat a katonai szolgálat alól.

Egyébként is kételkednünk kell abban, hogy valaminő átfogó tervet feltételezni a homoszexuális-kérdés végleges megoldására valóban gondolati belépőjegy-e ahhoz, hogy gyarapodjék tudásunk a náci idők homoszexuális férfiainak helyzetéről. Elvégre az ilyesfajta feltételezés visszalépést jelent azokhoz a belátásokhoz képest, amelyeket a kortörténeti kutatás már régóta magáénak mondhat. Utóbbi ugyanis sokkal jellemzőbbnek találja a folyamat- és véletlenszerűséget, mint a hosszú távú, stratégiai gondolkodást. A forrásanyag ebben bőséges bizonyítékokkal segíti.

A leszbikus nők helyzete a náci korszakban

A leszbikus nők helyzete a Harmadik Birodalomban csak feltételesen írható le az egyértelmű üldözés kategóriáival. A nemzetiszocialisták homoszexuálisokkal kapcsolatos politikája ugyanis – a náci ideológia homoszexualitás-ellenessége dacára – specifikus nemi különbségeket tartott fenn. E különbségek többek között azzal magyarázhatók, hogy a nőket kizárták a Harmadik Birodalom hatalmi pozícióiból, amiből a náci nézet szerint a női homoszexualitás „társadalmi veszélytelensége” következett. Azoknak a leszbikus nőknek az életfeltételeit, akiket más stigma, például zsidó származás vagy pártkötődés nem bélyegzett meg, mindenekelőtt a Harmadik Birodalomban intézményesített nemi hierarchia és a nemzetiszocialista nőpolitika határozta meg. Utóbbi lényegében család- és népesedéspolitikai célokra korlátozódott – a nők megszervezése és ideológiai befolyásolása mellett –, s ha szükségesnek látszott, akkor alárendelődött hadigazdasági vagy más prioritásoknak.

Az alábbi fejtegetések elsősorban „árja” nőkre vonatkoznak; rájuk irányult a nemzetiszocialista nőpolitika figyelme. Ezt a politikát azonban kontextusban kell látnunk a párhuzamosan kivitelezett fajhigiéniai intézkedésekkel, amelyek az „örökletes betegségekben szenvedő” lenézett embertársaink ellen irányultak, valamint azzal a gyilkos antiszemitizmussal és rasszizmussal, amely megtagadta a létezés jogát az „alacsonyabb rendű” etnikai kisebbségektől.

A nők alárendeltsége „árja” férfitársaiknak a náci államban együtt járt a fajhigiénia korlátozta, „természetesnek” stilizált anyai és házastársi rendeltetéssel, valamint az ezekhez kapcsolódó, a szaporodást ingyen biztosító munkával. Ez nemcsak kiemelkedő gazdasági jelentősége miatt számított, de egyben a hódító politika elengedhetetlen előfeltétele is volt.

A házasságkötést támogató intézkedések, az anyaság intenzív propagálása és az abortuszrendelkezések egyidejű szigorítása ellenére a rezsim csak csekély eredményt könyvelhetett el a házasságkötések és a születések számának növekedésében.

A hatalomátvételtől kezdve a nőket kiszorították abból a néhány befolyásos közhivatalból és vezető pozícióból, amelyet a húszas években nagy nehezen kiharcoltak maguknak, s kiűzték őket a jelentős társadalmi presztízsű foglalkozásokból is. A kevésbé kvalifikált foglalkozási ágakban szintén érvényesült a hátrányos megkülönböztetés, kivált pénzügyileg. Nem utolsósorban a keresőmunkára kényszerülő, hajadon leszbikus nőket érintették ezek az intézkedések. Ha munkahelyükön felismerték homoszexualitásukat, gyakran elbocsátás fenyegette őket.

Ezen intézkedések mellett nagy jelentősége volt a polgári nőmozgalom különböző szárnyainak 1933-as betiltásának, illetve önfelosztásának, hiszen mégiscsak azt a mozgalmat verték szét, amely egyenjogúsági követeléseivel megkérdőjelezte a hagyományosan nőknek rendelt szerepeket, s amelyről a náci nem pusztán azt gondolták, hogy a leszbikus nők „gyűjtőmedencéje”, de azt is, hogy leginkább a leszbikusok érdekében lép fel.

A nőegyletek felosztatása vagy „Gleichschaltungja”* a Harmadik Birodalom kezdetén, millió és millió „árja” nő ideológiai befolyásolása a nemzetiszocialista nőszervezetek segítségével, illetve alárendelésük férfiak irányította vezető intézményeknek, mind-mind fontos szerepet játszottak abban, hogy a náci nem láttak olyasfajta társadalompolitikai veszélyt a női homoszexualitásban, amely képes lenne fenyegetni a férfiak dominanciáján alapuló „népközösséget”.

A homoszexualitást illető, specifikus nemi különbségeket mutató náci eljárás a férfi és női szexualitás nagy általánosságban eltérő megítélésén alapult, s a nemek különböző megítélése állt mögötte, amely e szigorú nemi hierarchiára épülő nemzetiszocialista rendszerben különösen éles jelleget öltött. A náci állam a nőnek a férfitól való „természetes” függéséből indult ki – szexuális vonatkozásban is, és különösen abban –, s kísérletet tett rá, hogy amennyire csak lehetséges, törvényileg-intézményesen

* Gleichschaltung (egységesítés, egybehangolás): náci terminus a hatalomátvételt követő politikai-ideológiai uniformizálásra – a ford.

is rögzítse azt. Az önrendelkező női szexualitás s vele a homoszexualitás a passzivitást a női nem jellegzetességének tekintő, több évszázados patriarchális hagyományra támaszkodva elképzelhetetlennek tűnt.

A legrosszabb esetben „pszeudo-homoszexuális” s így „gyógyítható” leszbikus nő sztereotípiája, amelyet a századforduló óta csak erősített a homoszexualitás orvosi kutatása, azt eredményezte, hogy a nemzetiszocialista népesedéspolitikusok többsége nem látta veszélyben az „árja”, „örökletesen egészséges” születések számának célzott növelését a női homoszexualitás miatt.

Ennek ellenére folytak viták – mindenekelőtt a Harmadik Birodalom új büntető törvénykönyvével összefüggésben – a leszbikus nők általános kriminalizálásáról. Néhány jogász, mint például Rudolf Klare a 175. § kiterjesztését követelte a nőkre is, attól tartván, hogy a heteroszexuális nőket „megrontják” a leszbikusok, előidézve egyfajta születéskiesést. Különösen a „veleszületett tribádiában”¹ – amely állítólag a heteroszexuális nők „megrontására” specializálódott – láttak a jogászok komoly veszélyt. Az államnak, mondotta Klee szenátusi elnök 1934 szeptemberében a Birodalmi Igazságügyi Minisztérium büntetőjogi bizottságának 45. ülésén, fontos érdeke, „hogy a normális nemi érintkezés... álljon előtérben, s azt ne károsíthassák mindenféle perverzítások”.² A legtöbb jogász és népesedéspolitikus szemlátomást mégis azon a véleményen volt, hogy „messze nem akkora” veszély az államra a nők „megrontása”, mint a homoszexuális férfiaké, mert „a megrontott nő hosszú távon nem esik ki a normális nemi érintkezésből, hanem továbbra is hasznos marad népesedéspolitikai szempontból”.³ Ugyanis, miként ezt Schäfer miniszteri osztályfőnök fejtegette a „Német Jog Akadémiája” 1936. márciusi ülésén, „amikor ennek a bűnnek hódol, a nő pszichéje messze nem sérül annyira, mint a férfié...”⁴ A „leszbikus hajlamú nők” mégiscsak „szaporodásképesek” maradnak,⁵ ítélte meg Strauss tartományi törvényszéki elnök 1937 áprilisá-

¹ Görög-latin összetételből származó, a századforduló óta használatos fogalom a női homoszexualitás jelölésére.

² BAK R 22/973, fol. 4.

³ BAK R 61/127, fol. 198.

⁴ Uo.

⁵ BAK R 61/332, fol. 332.

ban. Ernst Bergmann nőgyűlölő filozófus 1933-ban egyenesen arra szólított fel, hogy „a férfias nők fajzatát” „kényszerrel kellene kiházasítani, hogy meggyógyuljanak, hacsak nem tarthatunk attól, hogy elfajzottságuk öröklődik”.⁶

A büntetőjogi üldöztetés vonatkozásában „mindenekelőtt a német férfi nemzőereje”⁷ számított döntőnek. Ezt az 1944-es, a Birodalmi Igazságügyi Minisztériumból származó megfogalmazást Thierack, aki 1942-től igazságügyi miniszter volt, már 1934-ben megelőlegezte: A „fajtalanság”-paragrafus célja „csupán a nemzőképesség védelme. A nő – a férfival szemben – nemileg mindig készséges (geschlechtsbereit)”.⁸ A 175. § nőkre való kiterjesztésének elmaradását pedig 1935-ben szintén így okadatolta az igazságügyi minisztérium büntetőjogi bizottsága: „A [homoszexuális] férfiakkal elfecsérlődik a nemzőerő, ők többnyire kiválnak a szaporodásból, a [homoszexuális] nőkkel nem vagy legalábbis nem teljesen ez a helyzet.”⁹

A hagyományos nemi normák – amelyeket a homoszexualitás *per se* megkérdőjelezett – folytonos propagálása a rendszert stabilizáló heteroszexista társadalmi szerkezet fenntartására irányuló kísérlet volt. A nők kitörését e rendből mintegy megakadályozandó, előtérbe került az „elférfiasodás” fenyegető felhánytorgatása. Ezért a Harmadik Birodalomban sok leszbikus nő kinézetében és ruházatában is alkalmazkodott a „nőies” nőképhez; nem kevesen pedig még arra is kényszerítve érezték magukat, hogy látszatházasságot kössenek, és pszichésen megterhelő kettős életet éljenek.

A különösen homofób Reichsführer-SS, Himmler is többször kipelengérezte a nők „elférfiasodását”, s a homoszexualitás egyik okát a nemek közötti ellentét fellazulásában látta. Himmler mondanivalója a homoszexualitásról komolyan veendő volt, hiszen SS-vezérként és a Német Rendőrség vezetőjeként 1936-tól kezdve már nemcsak a központi re-

⁶ E. Bergmann: *Erkenntnisgeist und Muttergeist. Eine Soziologie der Geschlechter*, Breslau, 1933, 404. o.

⁷ IfZ. MA 624, fol. 4227.

⁸ BAK R 22/973, fol. 5.

⁹ F. Gürtner (hrsg.): *Das kommende deutsche Strafrecht. Besonderer Teil: Bericht über die Arbeit der amtlichen Strafrechtskommission*, Berlin, 1935, 125. o.

gisztrációs szerv, A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja tartozott az irányítása alá, hanem minden területi és helyi rendőrhivatal is. Ismeretes, hogy Himmler 1937-ben többször nyilatkozott a homoszexualitásról. Egy 1937 februárjában SS-Gruppenführerek előtt tartott beszédében kifejezte félelmét, hogy a „női báj” hiánya homoszexualitáshoz vezethet a „férfiállamban”:

„Nem szabad azt a hibát elkövetnünk, hogy a férfiállam minőségét és a férfiszövetség előnyeit a szélsőségig hajtjuk. Véleményem szerint túlságosan is elférfiasodott egész életünk, ami odáig fajul, hogy lehetetlen dolgokat militarizálunk, hogy – itt most teljesen nyíltan beszélhetek – tökélyre vittük azt, ahogyan az emberek sorakoznak, igazodnak és hátizsákot csomagolnak. Katasztrófának tartom, amikor olyan lányokat és asszonyokat pillantok meg – elsősorban lányokat –, akik csodálatosan megpakolt hátizsákkal vonulnak. Ettől a rosszullét kerülgethet minket. Katasztrófálisnak tekintem, ha nőszervezetek, nőközösségek, nőszövetségek olyan területre tévednek, ahol minden női báj, minden női vonzerő és méltóság megsemmisül. Katasztrófálisnak tekintem, ha a nőket olyannyira elférfiasítjuk, hogy idővel eltűnik a nemek közötti különbség, ellentét. Ekkor aztán megnyílik az út a homoszexualitáshoz.”¹⁰

S egy 1937. júniusi beszédében, amelyet a Népesedés- és Fajpolitikai Szakértők Tanácsa, a Birodalmi Belügyminisztérium fontos népesedéspolitikai grémiuma előtt tartott, Himmler abban látta a legnagyobb veszélyt, hogy a homoszexuális férfiak „álcázásból” megházasodnak, ezáltal nejüket – számukat egymillióra becsülte – házasságtörésre kényszerítik, és ami még rosszabb, női potenciáljukat „zár alá veszik”.¹¹ Ráadásul az ilyen házasságokból származó, „álcázásként” világra jött utódok – mivel homoszexuális „hajlam” terheli őket – „öröklésbiológiai szempontból alacsonyabb rendűek”.

¹⁰ Himmler 1937. február 18-án Bad Tölzben, SS-Gruppenführerek előtt. Az idézet forrása: B. F. Smith – A. F. Peterson (hrsg.): *Heinrich Himmler: Geheimreden 1933–1945 und andere Ansprachen*, Frankfurt/M., 1974, 93–104. o. (Idézet 99. o.)

¹¹ BAK NS 2/41, fol. 57–73.

A nők kiszorítása a Harmadik Birodalom hatalmi központjaiból és a nemzetiszocialisták szexista nőképe voltak a főbb okai annak, hogy a büntető törvénykönyv 175. §-át nem terjesztették ki a nőkre, s a homoszexuális nők kriminalizálását feleslegesnek tekintették a nácik az 1935. júniusi büntetőjog-szigorítás során. A Birodalmi Igazságügyi Minisztérium büntetőjogi bizottságának egyik 1934. szeptemberi ülésén, amely az új büntetőjogi tervezetről tanácskozott, E. Mezger kriminológus arra figyelmeztetett, hogy a női homoszexualitás büntethetőségének kérdése „nem logikus kérdés, hanem két rossz közötti választás kérdése”,¹² s neki a kriminalizálás tűnt a nagyobbik rossznak. A büntethetőség bevezetése után feljelentésáradattal lehetne számolni, mivel „a lesbikus szerelem általában az utcanők között a legelterjedtebb”¹³ (ezzel megint csak sikerült egyenlőségjelet tenni egyik oldalon a homoszexualitás, másik oldalon pedig az aszociális lét és a bűnözés közé). Mezger nagyobbban becsülte a büntethetőséggel járó kárt, mint a „hasznot”. Amellett úgy vélte: a nők közötti „természettől adott” gyengédebb érintkezési formák miatt fennáll a veszélye annak, hogy „alaptalanul gyanúsítsanak teljességgel ártatlankat”, ami „nem éppen örvendetes perspektívát” jelenthet.¹⁴ Ezért szükséges lenne követni a javaslatokat, s említetlenül kellene hagyni a törvényben a női homoszexualitást. E „bűncselekmény” számának állítólagos növekedését és a „születési deficit” fatális népesedéspolitikai következményeit alátámasztó adatok sem voltak képesek visszacsinálni ezt a végső soron gyakorlati megfontolásokból fakadó döntést.

A Birodalmi Igazságügyi Minisztérium által keresztülvitt felfogás vitatott maradt. Akadtak jogászok, akik megpróbálták változtatni rajta az új büntető törvénykönyv elfogadása során. A keményvonalasok közé tartozott Hans Frank birodalmi miniszter, valamint a Frank vezette Német Jog Akadémiája több tagja; a már említett Rudolf Klare és a népbíróságok egyikén tevékenykedő Ernst Jenne. Követelték a kriminalizálást, és ezt a homoszexualitás *per se* „fajromboló”, „a fajt elkorcsosító”, ekképpen a népet veszélyeztető voltával indokolták. Noha ezek az „érvek” a Harmadik Birodalomban meglehetősen népszerűek voltak, és nem volt szükség

¹² BAK R 22/973, fol. 1–5.

¹³ Uo.

¹⁴ Uo.

ellenőrizhető bizonyítékokkal alátámasztani őket, mégsem sikerült az át-törés. Ehhez jött, hogy Hitler késleltette az új büntető törvénykönyv elfogadását; a háború kirobbanásával pedig az összes ilyen irányú munkát leállították.

A női homoszexualitás kriminalizálásának elmaradása megakadályozta, hogy a leszbikus nők hasonló és olyan (büntetőjogi) intenzivitású üldöztetést szenvedjenek el, mint a homoszexuális férfiak. Ám a leszbikusok osztoztak velük többek között a homoszexuális szubkultúra szétverésének, az intézmények, klubok és egyesületek, az újságok betiltásának, a lokálok bezárásának, illetve megfigyelésének a tapasztalatában, és a leszbikusokat is ugyanúgy fenyegették a razziák. Ennek egyebek mellett az lett a következménye, hogy a leszbikus nők elmagányosodtak, s visszavonultak szűk baráti körükbe. Némelyek a lebukástól való félelemből minden kapcsolatukat megszakították, és lakóhelyet változtattak. Azt a kollektív leszbikus életformát és identitást, amely a századfordulótól, mindenekelőtt pedig a weimari köztársaságban fokozatosan kialakulhatott, szétzúzta a náci hatalomátvétel, és ennek kihatásai jóval a Harmadik Birodalom bukása után is érezhetőek maradtak.

A női homoszexualitás büntetlensége lényegesen hozzájárult ahhoz, hogy a Röhm 1934. júniusi meggyilkolása után a Gestapónál és a Bűnügyi Rendőrségen létrehozott, a nyilvántartást és az üldözést szolgáló helyi és központi hatóságok elsősorban a férfi homoszexuális „államellen-ségre” összpontosítottak. A forrásanyag bonyolult helyzete miatt lehetetlen szám szerint megállapítani, hogy hány leszbikus nőt fogtak el, például a hatóságok tudomására juttatott feljelentések alapján. Egyes bizonyítékok arra mutatnak, hogy a rendőrhatóságok, de más szervezetek is, mint az NSDAP Fajpolitikai Hivatala, információkat gyűjtöttek leszbikus nőkről. Mindenesetre nem tudni, hogy ez mekkora méreteket öltött, és milyen következményekkel járt.

Csak néhány olyan bizonyítható eset akad, amikor nőket valójában homoszexualitásuk miatt, de hivatalosan egyéb jogsértésből kifolyólag üldöztek. Egy dokumentumokkal igazolható esetben a ravensbrücki koncentrációs tábor adminisztrációja női homoszexualitást jelölt meg letartóztatási okként. E női tábor 1940. november 30-i szállítási jegyzéke tizenegyedik „növekményként” megnevezi a (nem zsidó) Elli S.-t, aki ekkor kereken 26 éves volt. „Leszbikus” – állt a letartóztatás okát jelölő

rovatban. Elli S.-t nyilván a politikai foglyok közé sorolták be. További sorsa ismeretlen.¹⁵

Ismertek továbbá olyan esetek, amikor a lesbikusságot mint a „had-erő bomlasztását” torolták meg, vagy amikor úgynevezett függőségi viszony alakult ki előljáró és beosztottja között, miként ez a Birodalmi Leányifjúság Munkaszolgálatában ismertté vált, avagy nevelő és diákja között, ami a büntető törvénykönyv 176. §-a alapján büntethető volt.

Feltehetőleg inkább fenyegette a lesbikus nőket a nem specifikus üldöztetés, az úgynevezett „aszociálisok” üldözése. Himmler 1937. decemberi „Bűnmegelőző eljárás” rendelete széles körű intézkedésekre jogosította fel a rendőrséget a „népközösség belső ellenségeivel” szemben. Így a rendőrség felhatalmazás nélkül úgynevezett megelőző őrizetbe vett, vagyis koncentrációs táborba internált büntettet el nem követő, társadalmilag nem alkalmazkodó személyeket is – az „aszocialitás” meglehetősen rugalmas kategóriájába sorolva őket. „Aszociálisnak” elsősorban azok számítottak, akik igyekeztek kitérni a náci állam totális alkalmazkodási igénye elől. Ebben lényegi szerepet játszott munkaképesség, nemi magatartás és társadalmi rászorultság, s különösen érintve voltak a nem letelepedettek, munkanélküliek, prostituáltak, de a homoszexuálisok, valamint a szintik és romák is.

Némely fajhigiénikus az „aszociális” fogalmába sorolta a homoszexualitást; az SS és a Fajpolitikai Hivatal is gyakran úgy beszéltek a homoszexuálisokról mint az „aszociálisok prototípusáról”. A prostituált számított a női „aszocialitás” prototípusának, valamint a nácik a lesbikusság és prostitúció különleges összefüggését bizonygatták. Ennek ellenére nem lehet felbecsülni, hány lesbikus akadt az „aszociálisként” letartóztatott nők között, illetve hány lesbikus nőt tartóztattak le állítólagos prostitúcióért.

Az alábbi esetben nyilvánvalóan homoszexualitása miatt tartóztattak le egy Else nevű lesbikus nőt (szül. 1917), aki Potsdamban dolgozott pincérnőként, és ott élt együtt barátnőjével. Else-t „aszociálisként” Ravensbrückbe küldték. Ravensbrückből tisztázatlan körülmények között átkerült a flossenbürgi koncentrációs táborba, ahol 1938 óta főleg „aszo-

¹⁵ R. Schramm: *Ich will leben... Bericht über Juden einer deutschen Stadt*, Weissenfels, 1990, 30. o.

ciálíként” vagy „bűnözőként” besorolt férfiak raboskodtak. Flossenbürg tábori bordélya Else kálváriája lett. Valószínűleg Ravensbrückben kényszeríthették prostitúcióra; a nőket azzal a hamis ígérettel áttatták, hogy a bordélyban töltött bizonyos „szolgálati idő” után szabadon bocsátják őket.

A homoszexualitása miatt Flossenbürgbe deportált Erich – tíz évet kellett különböző táborokban eltöltenie! – 1943 őszén a tábori bordélyban ismerte meg Elsét. Erich szavaival a néhány hónapig ott dolgozó nő „az egyetlen lény volt, akivel tíz év alatt barátságot kötöttem. A leszbikus nőket különös előszeretettel küldték a nácik bordélyházba. Itt majd rendbe jönnek, gondolták.”¹⁶ A barátság és szolidaritás példája nem tarthatott sokáig. Else hamarosan eltűnt a táborból, s meghalt, feltehetőleg még 1945 előtt. Sorsát nem lehet közelebről rekonstruálni. Lehetséges, hogy Else – miután letelt az SS által fél évre taksált tábori prostituált ideje – Auschwitzba került, és ott halt meg.

Az említett okokból kideríthetetlen, hogy hány nő volt kénytelen homoszexualitása miatt átélni a koncentrációs táborok szörnyűségeit; a leszbikus nők többségét elkerülte ez a sors, ha készek voltak alkalmazkodni. Mindenesetre tény, hogy a leszbikus nőket nem üldözték olyan szisztematikusan, mint a homoszexuális férfiakat. Az utóbbiak letartóztatása gyakran – bár nem mindig – összefüggésben állt a 175. § miatti büntetőeljárással, a nőknél azonban az internálásnak ez az útja járatlan maradt. Az a néhány tanúvallomás, amely rózsaszín háromszöget viselő nőkről számol be, feltehetően az emlékezet csalódásának műve. Bár a heteroszexuális fegyencnők nem ritkán előítéletekkel terhelt emlékirodalmában gyakran bukkannak fel utalások többnyire „aszociálisnak” leírt foglyok leszbikus magatartására, még sincs meggyőző bizonyíték rá, hogy e nőket valóban (homo)szexualitásuk miatt üldözték és tartóztatták le.

¹⁶ J. Lemke: *Ganz normal anders. Auskünfte schwuler Männer aus der DDR*, Frankfurt/M., 1989, 13–30. o. (Idézet 26. o.)

DOKUMENTUMOK

I. rész

A HOMOSZEXUÁLIS FÉRFIAK NYILVÁNOS DISZKRIMINÁLÁSA

Egyedi akciók 1933-tól

Vita a homoszexualitás büntethetőségéről

Az éveken át elhúzódó orvosi vita a homoszexualitás értékeléséről lényegesen megkönnyítette a nemzetiszocialisták dolgát.

Az orvosok egy része – különösen a neurológusok és a pszichiáterek – a személyiség torzulásaként (degenerációként) határozta meg a homoszexualitást, s okait az agy morfológiai elváltozásaira, idegrendszeri vagy hormonháztartás-beli zavarokra próbálta visszavezetni. Ezeket a magyarázatpróbálkozásokat a kauzálisan ható terápiás eljárás várakozása kísérte. A betegként felfogott homoszexuális férfiakra és nőkre (többé) nem büntetőjogi üldözés, hanem gyógyítási kísérlet várt, megelőzendő a betegség fertőző (= megrontásra visszavezethető) terjedését.

Mindezzel szemben jó néhány orvos akadt, aki azt igyekezett bizonyítani, hogy a homoszexualitás az evolúció sajátos terméke, „természetes” hajlam. Ennek az irányzatnak Magnus Hirschfeld berlini szexológus volt a központi figurája. Az általa propagált közbülsőfokozat-elmélet, mely a természetes másféleség tézisént hirdette, megfosztotta legitimitásától a büntetőjogi üldözést.

Az orvostudomány számos neves szakképviselője – mindenekelőtt Karl Bonhoeffer és Emil Kraepelin, a német pszichiátria nesztora – esküdt ellensége volt Hirschfeldnek, valamint azoknak a jelentős egyéniségeknek, akik élén jártak a weimari köztársaság szexuális reformmozgalmaiban. Kraepelin rendkívül határozottan szót emelt a természetes hajlam elméletének elfogadása ellen, a homoszexualitást bűnnek és az onánia következményének tekintette, s már 1918-ban is „nevelő célzatú intézkedéseket” követelt – ezeket aztán, sok egyéb mellett, 1933 után meg is valósították: a megrontás szigorú megbüntetését, amikor is a nemcsak a közösülésre emlékeztető, hanem általában véve minden, nemi kielégülésre törfő cselekedetet büntetés fenyegetett.

A vitában kipróbált érvtípusokat felkapták a nemzetiszocialista ideológusok. Ezáltal politikai követeléseik – a járványszerű terjedés megakadályozása, a „megrontók” kemény megbüntetése, a büntetőjogi keretek kitágítása (min-

den homoszexuálisnak ítélt cselekedet megtorlása) – olyan benyomást keltek, mintha tudományos belátásoknak felelnének meg. Ehhez csatlakoztak azok a (már 1933 előtt is) propagált fajhigiéniai követelések, amelyek a férfilakosság nemzőerejének optimális kihasználását állították előtérbe. Együttesen nem csupán ideológiai igazolást nyújtottak, de éppúgy legitimálták az üldözés végül megvalósuló formáit, mint ahogy a részvételt is a nyíltan antihumánus eljárásban.

[1] Bűn, betegség vagy hajlam?

Oyen fogalmazó. Feljegyzés a természetellenes fajtalanosság kapcsán (kivonat). Tervezet a Birodalmi Igazságügyi Minisztériumból (1934 ?)

[...] Az utóbbi évtizedekben többször megrohamozták az StGB 175. §-át. Ám nem lehet kétséges, hogy a természetellenes fajtalanosság a nemzeti-socialista állam jövőbeli büntető törvénykönyvében is büntetendőnek számít majd.

Érdemes megvizsgálni, hogy milyen irányból érkeztek a leghevesebb támadások a 175. § ellen.

Nincs mit csodálkozni azon, hogy akik maguk is érintettek ebben a bűnben, harcolnak a büntetőrendelkezés ellen. Viszont annál figyelemre-méltóbb, hogy éppen a zsidó és marxista körök küzdöttek a legvehemenssebben a 175. § eltörléséért [...]

Ha azonban főleg a nemzetközi beállítottságú körök szálltak síkra ezen irányzatok mellett, akkor eleve jogos az a feltételezés, hogy harcuk nem állam- és népiségmegtartó célokat szolgált. Ugyanez érvényes arra a veszélyre is, hogy érvrendszerünket „tudománytalanak” bélyegzik.

A 175. § ellenfelei egy sor okot vonultatnak fel a büntetőrendelkezés eltörlése mellett.

A 175. § ellenfelei szerint a homoszexualitás nem bűn, amelyhez a megrontáson vagy a megszokáson át vezet az út. Sokkal inkább született hajlamon alapul, azaz természetes jelenség, amely ellen semmit sem tehet az áldozat. Az „uranista szerelem természeti rejtélye” (Ulrichs ülnök: az „uranizmus” visszavezethető Uranusra – az „uránoszi” kifejezést is előszeretettel használják magukra a homoszexuálisok) állítólag „ellentett szexuális beállítottságon” nyugszik (Krafft-Ebing, Moll stb.). Eszerint

amilyen kevésbé képes a normális szexuális beállítottságú személy az „uranizmusra”, éppoly kevésbé állhat ellen veleszületett ösztönének, s éppoly kevésbé találhat kielégülést a más neművel való érintkezésben az ellentett szexuális beállítottságú; sőt gyakran olyan leküzdhetetlen viselkedést érez a másik nemmel szemben, amely pszichésen és fizikailag ellehetetleníti a normális nemi közösülést. Vagyis aki belátó, annak kötelessége minden erejével terjeszteni ezt a felismerést, amely „igazolt kutatási eredmények következménye” (Hirschfeld). „Amiként ma már senki sem gondol arra, hogy eretneket vagy boszorkányt égessen, akként majd elévülhetetlen érdem fogja övezni azoknak a férfiak a nevét is, akik félelem nélkül [...] küzdöttek azért, hogy a négy fal között az uranistáknak is joguk legyen úgy élni, ahogy a természet parancsolja nekik.” (van Erkelens, 20. o.) Az uranistákat, akiket a természet más hajlamokkal ruházott fel, úgymond hiába is kényszerítenénk, hogy ne engedelmességeskedjenek a saját természetüknek, és ártatlanok üldözése volna a bűnözők bélyegét homlokukra sütni [...]. A büntetéssel riogatás emellett azért is igaztalan, mert a büntetéssel fenyegetett cselekedeteknek csak kicsiny töredéke jut a hatóságok tudomására, s lesz büntetőjogi ítélet tárgya. Ezzel egyúttal az is elhangzik, hogy a fenyegetőzés ebből az okból is hatástalan, s egyedüli következménye, hogy a szerencsétlen ellentett szexuális beállítottságúak, akik egyébként törvénytisztelők, egész életükben ártatlanul a bűnvádi fenyegetés lelki nyomása alatt állnak.

Továbbá kifejezésre jutott az az álláspont is, hogy nem belátható, tulajdonképpen milyen jogilag védett értéket kellene óvnia a bűnvádi fenyegetésnek. Az erőszak, a fiatalkorúak megrontása stb. éppúgy büntetendőek, mint a különböző neműek közösülésekor, de nem lehet síkra szállni a bűnvádi fenyegetés mellett, ha az azonos neműek közösülése felnőtt férfiak szabad elhatározásából történik.

Az utolsó érv szerint ilyenkor azért rendkívül káros a bűnvádi fenyegetés, mert tartósan kiteszi az érintetteket a zsarolás veszélyének – tapasztalatban mutatkozott meg, hogy a büntetéssel fenyegetés éppenséggel melegegya a zsarolásnak. A nagyobb városokban iparszerűen folyik a zsarolás, kihasználva a 175. § bűnvádi fenyegetését. A zsarolás részint azt az alakot ölti, hogy vagyonos és magas társadalmi pozíciójú homoszexuálisokat addig szipolyoznak, amíg azok végül kétségbeesésükben véget nem vetnek életüknek, másrészt pedig a társület formáját veszi föl, ami-

Irányelvek

1. A nemi eltévelyedések közül különösen az onánia és a homoszexualitás hatnak kedvezőtlenül a népszaporulatra.
2. Egyetlen meggyőző bizonyíték sem erősíti meg azt a feltételezést, hogy a homoszexualitás veleszületett, csak rá jellemző agyszerkezeten alapulna. Ellenben bizonyosan létrejön pszichopatologikus személyiségeknél, amennyiben kedvezőtlen szexuális élmények hatnak az éretlen, korán felébredő, rosszul uralt nemi ösztönre.
3. A homoszexualitás s a vele közeli rokonságban lévő biszexualitás a nemi érés megtorpanását jelentik a lélekben valamely olyan fokon, amelyen az egészséges nemi élet át szokott lépni.
4. A homoszexualitás kifejlődését egyrészt elősegíti a nemi koraérettséggel járó, később pszichés impotenciával párosuló onánia, amely a szexualitás célját áthelyezi a saját nembe, elősegíti továbbá a korai élénk nemi rezdülések kötődése az azonos neműekkel fenntartott kapcsolatokhoz, végül pedig a megrontás. Bátorítólag hat az alkoholos befolyásoltság.
5. Az azonos neműek közötti eltévelyedésekkel szemben folytatott harcnak elsősorban az onánia, főként a kölcsönös önkielégítés ellen kell irányulnia. Ez nevelő célzatú intézkedésekkel elérendő, edzéssel, olyan testgyakorlatokkal, amelyek megacélozzák az akaratot, a túl korai nemi érdeklődés visszafogásával, a megrontás megakadályozásával, helyes időben történő és elővigyázatos felvilágosítással. Így a két nem közötti bajtársi viszony és a korai házasság támogatása mellett mindenekelőtt a fiatalok megrontásának megelőzése és a férfiprostitúció kiirtása járulnak hozzá a homoszexualitás meggátolásához.
6. Lényegében hatástalan és éppen ezért szükségtelen büntetéssel fenyegetni azonos nemű felnőttek nemi érintkezését. Viszont ez esetben is szigorúan büntetendő a közbotrányokozás, továbbá a homoszexualitás propagálása bármily módon, valamint az üzletszerű kéjelgés, akárcsak a függőségi-alárendeltségi viszonyok kihasználása, ill. erőszak, kábítószeres vagy alkohol használata.
7. Nagykorú, ill. 21 év alatti férfiak nemi érintkezése egymással szigorúan büntetendő. Ne csak „közösülésre emlékeztető” cselekedeteket fenyegetsen büntetés, hanem minden nemi kielégülésre törekvő cselekedetet is.

E. Kraepelin: *Geschlechtliche Verirrungen und Volksvermehrung*, in: *Münchener Medizinische Wochenschrift* 65(1918)/5, 117–120. o. (az idézet helye: 120. o.)

kor is a „csalimadár” elhagyatott helyre vezeti az uranistát, ahol a megfelelő pillanatban megjelenik az erkölcsileg felháborodott, feljelentéssel fenyegetőző üzlettárs, akit csak nyomatékos kéréssel és a megfelelő pénzösszeg fejében sikerül eltéríteni feljelentési szándékától. E rákfenétől azon nyomban meg lehetne szabadulni, ha eltöröljük a férfiszerelem bűnvádi fenyegetését.

A pederasztia büntethetőségével szembeni fő érv tehát arra épül, hogy az nem bűn, hanem veleszületett ellentett ösztön következménye. Természetesen nem jogászok hivatottak dönteni ennek a megállapításnak a jogosságáról, hanem az orvostudomány. Ha utóbbi nézeteit tartjuk szem előtt, csak csodálkozhatunk azon az állításon, hogy igazolt kutatási eredményekből levont következtetésről lenne szó. Sokkal inkább arra a végeredményre juthatunk, hogy Hirschfeld eme „kutatási eredményei” minden egyébnek nevezhetőek, csak nem igazoltak, és hogy szakorvosok között semmiképpen sincs konszenzus. Azt hiszem, itt szükségtelen beszámolni a számos, egymással részben homlokegyenest szemben álló elméletéről. [...]

A következőt nevezhetjük az orvostudományban uralkodó nézetnek: a homoszexualitás alapulhat született hajlamon (ellentett szexualitás), de lehet bűnösség is az alapja, melynek következtében hosszú távon tönkremehet a normális szexuális beállítottság. [...] Az imént mondottakból következik, hogy van olyan eset, amikor a homoszexuális és heteroszexuális közösülés pszichés, valamint fizikai lehetősége egyaránt adva van, s a nemi közösülésnek valóban mindkét formája előfordul ugyanannál a személynél. [...]

Nem csupán azon tény, hogy az azonos neműek bűnös megátalkodottságból közösülnek egymással, de már maga a lehetőség is, hogy az ellen-

„[...] Nem lehetséges a homoszexuális ösztönbeállítottságot minden további nélkül és minden esetben a patológikus lelki élet általános szimptomájaként felfogni. Éppily kevésbé lehetséges sui generis betegségnek bélyegezni, mert hiányzik az etiológiai, állapotképi és általános habitusi közös nevező.”

A. Kronfeld: *Sexualpsychopathologie*, in G. Aschaaffenburg (hrsg.): *Handbuch der Psychiatrie*, kiegészítő rész, 7. szakasz, 3. rész, Lipcse – Bécs, 1923, 56. o.

tett szexualitás külső körülményekből is fakadhat [...], elegendő ahhoz, hogy jogtalannak tűnjék az a követelés, mely szerint a pederasztia büntethetőségét teljességgel el kellene törölni. Amennyiben a veleszületett, alkati homoszexualitás ösztöne olyan betegesen erős valakiben, hogy a tiltott cselekedet miatti előállítás során megállapítást nyer: kizárható a szabad akaratból történő elhatározás, ekkor e „legszerencsétlenebb nyomorultak” (van Erkelens) semmiképpen sem védtelenek a „jogászfejek középkori sötétségéből” (Winzer, 17.o.) előpattant 175. §-sal szemben, mivel az StGB 51. §-a védi őket a büntetéstől. Az a körülmény, hogy az ellentett szexuális beállítottságú személy lehet szellemileg magas színvonalon álló ember, még nem zárja ki, hogy ezen a sajátos, szexuális területen a lelki működés zavarában ne szenvedjen. [...]

Ám megalapozatlan lenne eltörölni a 175. § szerinti büntethetőséget a többiek érdekében, akiknél a hajlam nem leküzdhetetlenül erős, még akkor is, ha történetesen irtóznak a női nemtől, s ezért teljességgel nélkülözni kényszerülnek a nemi kielégülést. Egyébként még ahhoz a követeléshez is eljuthatunk – minden hasonlat sántít –, hogy ne büntessük meg azt a normális szexuális beállítottságú férfit, aki azért követ el nemi erőszakot, mert egyetlen nő sem adja oda magát neki.

Hogy állunk azzal az érveléssel, hogy a homoszexuális cselekedetek semmilyen jogilag védett értéket nem sértenek, s így igazolhatatlan a 175. § bűnvádi fenyegetése? Erre azt lehetne felelni, hogy a régi feuerbachi elmélet, amely a büntett fogalmát a közvetlen jogsértésre korlátozta, rég túlhaladottá vált [...]. Egyébként pedig nem kétséges, hogy a nép egészen túlnyomó többségének egészséges erkölcsi érzéke teljességgel érthet-

„[...] A homoszexualitás tisztázását megnehezíti, hogy tudományos kérdések keverednek az agitáció céljaival. A jelenlegi megfogalmazásában tarthatatlan 175. § [...] hatalmas agitációhoz vezetett, mely a paragrafus megváltoztatását tűzte ki célul, ugyanakkor jelenleg is megkísérel véget vetni a homoszexuális szerelem és a homoszexuális magatartás számkivetettségének. Eközben a homoszexuálisok érdekei némi szerephez jutottak, s homályba veszett a tények tudományos terepe [...]”

A. Moll (hrsg.): *Handbuch der Sexualwissenschaft*, Lipcse, 1926, II/764. o.

lennek találná, ha a bűnvádi fenyegetés eltörlésével a mai államhatalom mintegy „elismerné” a homoszexuális közösülés jogosságát. A nép éppen azt igényli, hogy legalább az egészséges erkölcsi érzék legnyilvánvalóbb megsértéseitől óvják, pontosan úgy, amiként azt is megköveteli az államtól, hogy elejét vegye a népi vallásos érzések és meggyőződések legkirívóbb megsértéseinek. A vallásgyalázásról sokkal több joggal lehetne mondani, hogy senkit sem károsít közvetlenül, mégis bünteti az állam. Ezen túlmenően ma inkább érdemes lenne visszatérni ahhoz a meggyőződéshez, hogy a nép erkölcsi nézeteinek stabilitása az állami stabilitás legfőbb garanciája, mint bármikor ezelőtt. Vagyis a 175. § mindenképp védeni érdemes jogi értéket védelmez.

Ha valaki nem tartaná logikusnak, hogy a lesbikus szerelmet viszont nem büntetik, abból legfeljebb csak az következhetne, hogy ezt is büntesék [...], nem pedig az, hogy a pederasztit büntetlenül hagyjuk.

A további ellenérveket a mondottak alapján intézhetjük el. Nem vitatható, hogy a 175. §-t gyakran használják fel zsarolásra. Ám egyesek joggal mutattak rá, hogy a bűnvádi fenyegetés eltörlése nem szüntetné meg a homoszexuálisok zsarolását; ui. a társadalmi megvetéstől való félelem továbbra is kiszolgáltatná a zsarolóknak a jómódú férfit. Más bűncselekmé-

„[...] az azonos neműekhez való vonzódás éppoly kevésbé bűn, mint amennyire betegség, hanem sajátos alkattípus, összekötő láncszem a férfi-nő ellentétben, s létezése szükségszerű, hiszen a természetben nincsenek ugrások, csak folyékony átmenetek. Mind pszichés, mind pedig fizikai vonatkozásban az interszexualitás területéhez tartozik.[...]

És most néhány szót arról a szemrehányásról, hogy írásaim »terjesztik és tenyésztik a homoszexualitást«, hogy az azonos neműekhez való vonzódás »ijesztő mértékben növekszik a Hirschfeld-iskola hatására«. Megdőbbszenteknek a támadásoknak a módja és szakszerűtlensége [...]

Nem tenyészttem és nem propagálom a homoszexualitást, csupán azoknak a szemét nyitom fel saját magukra, akik homoszexuális hajlamúak, és igyekszem küzdeni társadalmi kiközösítésük ellen.”

M. Hirschfeld: *Ist Homosexualität heilbar?*, in: *Der Nervenarzt*, 2(1929) 713/714. o. (idézet 714. o.)

„A homoszexualitás kezelése eredménnyel kecsegtető orvosi terápia értelmében aligha létezik. A Lichtenstern és Mühsam eszközölte ivarmirigy-átültetések, előzetes kasztrációval vagy anélkül, nem látszanak tartós eredményt nyújtani [...]. Saját eseteim során sem figyeltem meg olyan sikert, amely ne lett volna ideiglenes jellegű. A pszichés kezelés, amennyiben a homoszexuális hajlam normálissá alakítására irányul, rendszerint szintén csődöt mond.”

A. Kronfeld: *Sexualpsychopathologie*, in G. Aschaffenburg (hrsg.): *Handbuch der Psychiatrie*, kiegészítő rész, 7. szakasz, 3. rész, Lipcse – Bécs, 1923, 67. o.

nyeket is felhasználnak zsarolásra a deliktumba beavatottak, mégsem szokás követelni a büntető törvénykönyv eltörlését.

Ugyanez vonatkozik arra az érvre is, hogy a 175. § igaztalan és hatástalan, mivel csupán egészen elenyésző számú 175. § elleni vétség kerül a bíróság elé. Ami az állítólagos hatástalanságot illeti, nem lehet kétséges, hogy legalábbis azok közül, akik nem született homoszexuálisok, némelyeket a bűnvádi fenyegetés tart vissza attól, hogy homoszexuális körökkel egyáltalán felvegyék a kapcsolatot. [...] Arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy az állami értékítélet, amely a 175. § bűnvádi fenyegetésében jelenik meg, éppen azokra az ifjakra van erős, ezekről a dolgokról alkotott, saját ítéletüket befolyásoló hatással, akik a kamaszkor belső bizonytalanságában és tisztázatlanságában evickélnek. Különben pedig még sohasem fogalmazódott meg az a követelés, hogy az StGB 242. §-át azért kellene eltörlölni, mert nem fognak el minden tolvajt, s így jogtalan csak azokat büntetni, akiket elkaptak.

Hogy a férfiak nemi érintkezésének nem minden formája büntetendő, csak a közöszlösszerű, azt már a 175. § joggyakorlata alakította ki, s ez *de lege ferenda* sem lehet kétséges.¹ [...] A fogalom közelebbi meghatározása és behatárolása, mely elég rövid volna, de minden büntetendő cseleke-

¹ Az összesen 36 oldalas dokumentum dátummegjelölés nélküli, a fenti mondat alapján 1935 júniusa előtt keletkezhetett. Valószínű, hogy az 1934-ben ismét felerősödő büntetőjog-reformi vitákkal összefüggésben keletkezett. Az 1935. június 28-i büntetőtörvénykönyv-kiegészítés nem ismer közöszlösszerű cselekedeteket, hanem bevezeti a „fajtalanság” általános büntető tényállását.

„»Suprema lex salus populi!«

A közjó az egyéni boldogulás elé való!

Nem szükséges, hogy te vagy én éljünk, de szükséges, hogy a német nép éljen. S csak akkor élhet, ha küzdeni akar, mert élni annyit tesz, mint harcolni. S csak akkor harcolhat, ha megmarad férfiasnak. Ám csupán akkor férfias, ha fegyelmezi magát, mindenekelőtt a szerelemben. A szabad szerelem és a zabolátlanság: fajtalanság. Ezért el is utasítjuk őket, mint ahogyan mindent elutasítunk, ami a nép kárára van.

Aki férfi-férfi vagy nők közötti szerelemben gondolkodik, az ellenségünk. Mindent elutasítunk, ami népünket megfosztja férfiasságától, ellenfeleink játékszerévé teszi, mert tudjuk, hogy az élet harc, s örülség azt gondolni, hogy az emberek egykor majd testvéri ölelésben olvadnak össze. A természet más tanít. Az erősebbnek van joga az élethez. S az erősebb mindig felül fog kerekedni a gyengébben. Most mi vagyunk a gyengébbek. Törődjünk avval, hogy ismét mi legyünk az erősebbek! Erre csak akkor leszünk képesek, ha fegyelmezzük magunkat. Ezért minden fajtalanságot elvetünk, mindenekelőtt a férfi-férfi szerelmet, mert elrabolja tőlünk az utolsó lehetőséget, hogy valaha is megszabadítsuk népünket azoktól a láncoktól, melyekre most odakötötték.”

Az NSDAP birodalmi vezetésének nyilatkozata az 1928-as Reichstag-választások alkalmából.”

(A szöveget Alfred Rosenbergnek tulajdonítják.) Az idézet forrása: R. Klare: *Homosexualität und Strafrecht*, Hamburg, 1937, 149. o.

detet felölelné, nem tűnik lehetségesnek. A New York Penal Codes megfogalmazása [...] nem bátorítja az ilyen irányú próbálkozásokat. Az értelmezés továbbra is ráhagyható a gyakorlatra és a jogtanra. [...]

Razziák, betiltások és letartóztatások, 1933–1935

Néhány nappal a Reichstag égése (1933. február 27.) előtt a porosz belügy-miniszter kiadott három rendeletet a közerkölcsök védelmében. Az első a prostitúció és a nemi betegségek leküzdésére irányult. A második azoknak a vendéglátóhelyeknek a bezárására vonatkozott, amelyek „nemi erkölcsi romlás nyilvános terjesztésére szolgálnak”. A rendelet értelmében idetartoztak azok az „italmérések, amelyekben túlnyomórészt vagy kizárólag olyan személyek fordulnak meg, akik természetellenesen fajtalanzkodást űznek”. A harmadik rendelet pénzbírsággal, a bérleti szerződés felbontásával és az iparüzési engedély bevonásával fenyegetve megtiltotta a kioszkoknak és újságárusító helyeknek, a kölcsönkönyvtáraknak és könyvkereskedéseknek olyan könyvek vagy egyéb nyomtatványok terjesztését, amelyek „akár meztelenséget ábrázoló illusztrációk csatolásával, akár a cím vagy tartalomjegyzék jellegénél fogva erotikus hatást váltanak ki az olvasóból”. E rendeletek új politika kezdetét jelezték, amely – noha ez először sem az érintettekben, sem a nyilvánosság számára nem tudatosult – már csírájában megelőlegezte mindazt, ami aztán majd az ezt követő hónapokban és években körvonalazódott élesebben: elrettentést szolgáló önkényes intézkedéseket, irtóhadjáratot, kényszergyógykezelést előíró intézkedéseket a homoszexuális „járvány” felszámolására.

A következő hónapokban Németország összes nagyvárosában bezárták a homoszexuális férfiak és nők találkozóhelyeként ismert lokálok többségét. Annak a néhánynak, amelyik valamilyen oknál fogva megúsza a bezáratást, a Gestapo és a Bűnügyi Rendőrség megfigyelési helyeként kellett szolgálnia, ahol szem előtt volt tartható a „szcéna”, illetve mindaz, amit vele azonosítottak. A könyvtárakat, kölcsönkönyvtárakat és könyvkereskedéseket megtisztították az immáron erkölcstelennek számító írásoktól. „Erkölcstelen” predikátummal illették minden századforduló utáni, de különösen első világháború utáni belletrisztikus, népszerű és tudományos művet, amely „a megnevezetlen szerelem könyveként” a homoszexualitás vagy az azonos neműek szerel-

mének témájához kapcsolódott. A homoszexuális emancipációs mozgalom olyan lapjai, mint a „Blätter für Menschenrecht”, „Die Insel”, „Der Kreis” be kellett, hogy szüntessék a megjelenésüket. A kiadókat, pl. Adolf Brand kiadóját, ahol többek között a „Der Eigene” c. lap jelent meg, átkutatták, a kiadványokat lefoglalták; a végén egy maradt csak hátra: a csőd bejelentése. 1933. május 6-án elpusztították Magnus Hirschfeld messze Berlin határain túl is ismert Szexualitástudományi Intézetét, május 10-én elégették Hirschfeld, Moll, Ellis, Freud és mások írásait. A Tudományos-humanitárius Bizottság, az a politikai szervezet, amely 1897 óta küzdött az RStGB 175. §-ának eltörléséért, beszüntette munkáját.

Egy évvel később, 1934 februárjában következtek a porosz belügyminiszter rendeletei a „hivatásos bűnözők” megelőző rendőrségi őrizetbe vételéről, valamint az ún. szabadlábon lévő hivatásos bűnözők tervszerű megfigyeléséről. A rendeletek a „hivatásos bűnöző” és a „nemi erkölcsbe ütköző, megrogzított bűnelkövető” fogalmakat teljesen önkényesen határozták meg, és újonnan vezették be a joggyakorlatba. A közvetlenül rákövetkező időszak akciói főként pedofil homoszexuális férfiak ellen irányultak. Statisztikailag ők alkották a legnépesebb csoportot a 174.–176. § miatt 1933-ig elítéltek között.

1934 második felében, feltehetőleg az ún. Röhm-puccs eseményeivel összefüggésben, a Titkos Államrendőrségi Hivatalnál megalakult a homoszexuális esetek kezelésére szolgáló Különleges Ügyosztály. Az ügyosztály az év végén az összes Területi Bűnügyi Rendőrségi Hivataltól kikérte a homoszexuális múltú személyek listáját. Mindenekelőtt azokat kellett jelenteni, akik valamilyen nemzetiszocialista szervezethez tartoztak.

Hogy vajon ez az összeírás előfeltétele volt-e a homoszexuális férfiak elleni további akcióknak, amelyek immáron az egész birodalom területére kiterjedtek, s ha igen, mennyiben, azt máig sem sikerült kideríteni. 1935 márciusában különböző berlini lakólokban razziára került sor. A Reichsführer-SS részére készített, táblázatos összeállítás 1935 júniusában 1770 „védőőrzetes” férfi közül 413 „homoszexuális” mutatott ki, közülük 325-öt a hírhedt lichtenburgi koncentrációs táborban. A brutális bánásmód négy meleg férfit arra indított, hogy Müller birodalmi püspökhöz és Keitel tábornokhoz forduljanak – névtelenül, a következményektől félve.

A minden legalitás határán túllépő, önkényes és erőszakos intézkedésekkel párhuzamosan felerősödtek azok a törekvések, amelyek szerint a Harmadik Birodalom számára új büntető törvénykönyvet kell kidolgozni. 1933 októberében Gürtner birodalmi igazságügyi miniszter Hitler megbízásából összehívta a hivatalos büntetőjogi bizottság tagjait. A „fajtalanság” kérdésében a konzervatív bécsi büntetőjogtanár, gróf Wenzeslaus von Gleispach volt illeté-

kes. Miközben a bizottság arról tanácskozott, hogy a büntetőjogot miképpen lehetne a nemzetiszocialista államideológiához igazítani, s ebben az összefüggésben a 175. § szigorítását is vita tárgyává tette, figyelmet keltett az a per, amelyre a weimari ülnökbíróságon került sor 1935 áprilisában. Az ítélet a 175. §-ba ütköző büntett miatt több személyt börtönbe juttatott, s átlépett a törvény értelmezésének addigi korlátjain. Az ítélet indoklása azt hangsúlyozta, hogy a jövőben minden homoszexuális cselekedet büntetendő. A Birodalmi Bíróság többé nem jutott szerephez a legfelsőbb bírósági döntésekben, feloszlátása az ítélettel nyilvánvalóvá vált. 1935 júniusának végén meglepetés-szerűen megszületett a büntetőtörvény 6. kiegészítése, a homoszexualitás büntetőjogi üldözésének mélyreható módosításaival.

[2] Vendéglátóhelyek bezárása

A porosz belügyminiszter 1933. február 23-i, második körrendelete

1. A vendéglátóhelyekről szóló 1930. 04. 28-i törvény (RGBl. I 146. o.)
2. § 1. bekezdésében az 1. cikkelynek és a 12. § 1. bekezdésének valamint az e törvény 1930. 06. 18-i végrehajtási rendeletében a 3. szakasznak (GS 117. o.) a figyelmen kívül hagyásával a rend.-hatóságok csak részben emeltek kifogást azon vendéglátóhelyek ellen, amelyek a nemi erkölcsi romlás terjesztésére szolgálnak. Itt egyrészt azokra a vendéglátóüzemekre gondolok, amelyek a rend.-hatóságok előtt *zugszálló*-ként vagy bordélyyszerű intézményekként is ismertek, másrészt azokra a italmérésekre, ahol túlnyomórészt vagy kizárólag olyan személyek fordulnak meg, akik *természetellenes fajtalankodást* üznek, és azokra a bárokra, amelyeket kialakításuk alapján teljességgel zugbárnak kell tekinteni. Ilyen jellegű helyeket a továbbiakban nem tűrhetünk. Németország újrafelemelkedése nem utolsósorban a német nép erkölcsi megújódásától függ. Az ezt elősegítő szellemi mozgalom – amennyire csak lehetséges – megfelelő rendőrségi intézkedésekkel is támogatandó. Az efféle intézkedések ugyanakkor hozzájárulnak a kifogástalanul vezetett vendéglátóhelyek gazdasági talpraállásához is, hiszen nyomorúságos helyzetük a tisztátalan konkurencia miatt eddig egyre csak súlyosbodott.

2. A fennálló visszasságok leküzdése érdekében a következőket rendelem el:
 1. *A legszigorúbban ellenőrizni kell* azokat a vendéglátóhelyeket, amelyeknél fennáll az a gyanú, hogy a fentebbi kategóriákba sorolhatóak.
 2. Ha tények erősítik meg azt a feltételezést, hogy egy adott vendéglátóüzem vagy italmérés főként azért foglalkoztat női munkaerőt, mert vendégeket próbál odacsalni, s zugbárként akarja növelni a forgalmát, akkor a vállalkozót az 1930. 06. 18-i vendéglátóhelyekről szóló törvény poroszo.-i végrehajtási rendeletének 3. bekezdése alapján (GS 117. o.) *haladéktalanul el kell tiltani női munkaerő foglalkoztatásától*. Ugyanez érvényes akkor is, ha egy adott italmérésben az ivóként használatos helyiségek nehezen megközelíthetőek vagy akképpen vannak berendezve, hogy maguk a helyiségek vagy az ülőhelyek nem látszanak.
 3. Ha tények erősítik meg azt a feltételezést, hogy egy adott vendéglátóüzem a nemi erkölcsi romlás terjesztésére szolgál, akkor a vendéglátóhelyekről szóló törvény 2. § 1. bekezdésének 1. cikkelye és a 12. § alapján haladéktalanul be kell indítani az *engedélybevonási eljárást*. Ez különösen érvényes azokra a helyekre, amelyek a *természetellenes fajtalanságot* űző körök találkozóhelyéül számítanak, valamint azokra a helyekre is, amelyeknél megállapítható, hogy túlnyomórészt vagy kizárólag *zugszállóként* üzemelnek.
4. 1933. 05. 01-ig várom a reg.eln.-ök első jelentését az e körrend. alapján véghezvitt intézkedésekről (a járási vezetésnek alárendelt helyi rend.-hatóságok határideje 1933. 04. 10., a járási vezetők és a közvetlenül a reg.eln.-öknek alárendelt helyi rend.-hatóságoké pedig 1933. 04. 20).

Éjszakai lokálokat zárnak be

Tánclokálokat és bárókat illető korlátozó rendelkezések

„A rendőrfőkapitány néhány nappal ezelőtt súlyos intézkedéseket helyezett kilátásba azokkal a vendéglátóhelyekkel és italmérésekkel szemben, amelyek ellen erkölcsi okokból kifogást emeltek. Ezért a vendéglátóhelyekről szóló törvény 22. §-a alapján a következő lokálok azonnali hatállyal betiltandók: Luisen-Kasino, Alte Jakobstrasse 64; Zauberflöte, Kommandantenstrasse 72; Dorian Gray, Bülowstrasse 57; Kleist-Kasino, Kleiststrasse 15; Nürnberger Diele, Nürnberger Strasse 6; Internationale Diele, Passauer Strasse 27/28; Monokel-Bar, Budapester Strasse 14; Geisha, Augsburger Strasse 71; Mali und Igel, Lutherstrasse 16; Boral, becenevén Mózes, Uhlandstrasse 14; Kaffee Hohenzollern, Bülowstrasse 101; Silhouette, Gleisbergstrasse 14; Mikado, Puttkammerstrasse 15 és végül a Hollandais a Bülowstrasse 69-ben.

Ezen túlmenően három további lokálnál előbbre hozták a zárórát. Tánclokálok és bárók számára is fontos rendelkezések születtek. A táncosnők nem jelenhetnek meg többé hiányos öltözékben, és sem ők, sem a bárhölgyek nem növelhetik a vendégek italfogyasztását, ill. magukat sem hívhatják meg italra.”

Berliner Tageblatt, 1933. március 4.

[3] Megbotránkozást keltő írárok betiltása

A porosz belügyminiszter 1933. február 24-i, harmadik körrendelete

1. A nyilvános megbotránkoztatás leküzdéséről szóló 1931. 06. 19-i – I f540 (MBliV. 657. o.) és 1932. 12. 15-i – II E. 6065 (MbliV. 1316. o.) körrendelet ellenére még mindig léteznek bizonyos kioszkok, kölcsönkönyvtárak, könyvkereskedések és más hasonló üzletek, ahol a kirakatban jelentős számban találhatók olyan könyvek vagy egyéb nyomtatott kiadványok, melyek akár meztelenséget ábrázoló illusztrációk csatolásával, akár a cím vagy tartalomjegyzék jellegénél fogva erotikus hatást váltanak ki az olvasóból. Részben olyan kiadványokról van szó, amelyek terjesztése az StGB 184. § 1. bekezd.-ének 1. és 2. cikkelyébe, valamint a 184.a §-ba ütközik, vagy szennyirodalomként az ifjúság

szennyirodalomtól való védelméről szóló 1926. 12. 18-i (RGBI. 505. o.) törvény megsértésével vádolható.

2. Ilyen jellegű kiadványok és illusztrációk közszemlére tétele jelentős mértékű veszélyt jelent a közrend számára, mivel nem csupán arra alkalmasak, hogy fiatalkorúakat komolyan veszélyeztessenek erkölcsi fejlődésükben, de botrányt keltenek felnőttekben is. E közszemlére tétel ezért, a német nép erkölcsi megújulása érdekében, a továbbiakban nem tűrhető el. A fennálló visszasságok leküzdése érdekében a következőket rendelem el:

1. *Azokat a kioszkokat, újságos standokat, kölcsönkönyvtárakat, könyvkereskedéseket stb., amelyek a fent említett jellegű könyveket és kiadványokat helyezik el kirakataikban, a lehető legszigorúbban ellenőrizni kell.*
2. Ha valahol olyan szövegeket, illusztrációkat vagy képeket forgalmaznak, amelyek terjesztése az StGB 184. § 1. bek.-nek 1. és 2. cikkelyébe vagy a 184. a §-ba ütközik, akkor a megfelelő büntetőeljárási intézkedéseket haladéktalanul be kell indítani. Az 1924. 03. 26-i rendelkezéssel (Reichs- und Preuss. Staatsanzeiger, 86. sz.) életre hívott művészeti bizottságok közreműködésére a rend.-hatóságoknak további intézkedésig nem kell igényt tartaniuk.
3. A kérdéses kioszkok, kölcsönkönyvtárak, újságos standok vagy könyvkereskedések stb. tulajdonosaival rendőrségi rendelkezés útján közölni kell, hogy mellőzzék az olyan kirakatokat, amelyek veszélyt jelentenek a közrendre. E rendelkezések figyelmen kívül hagyása a PVG 55. §-a alapján rendbüntetést von maga után, az egyes hatóságok által megszabott legmagasabb díjnak megfelelően. A rendbüntetést addig és annyszor kell megállapítani, amíg a kirakatok teljességgel meg nem felelnek a közrend követelményeinek.
4. Amennyiben kioszkokról vagy újságos standokról van szó, haladéktalanul tárgyalásokat kell kezdeni az árusítóhely tulajdonosaival, hogy rávegyük őket a bérleti szerződés felmondására.
5. A kölcsönkönyvtárak vonatkozásában a birodalmi iparüzési törvény közeljövőben érvénybe lépő kiegészítése megteremti a lehetőséget a kölcsönkönyvtár működésének betiltására, ha abban olyan kiadványok stb. kerülnek forgalomba, amelyek vallási vagy erkölcsi tekintetben botránykeltésre alkalmasak. A szükséges intézkedéseket

„A Vatikán üdvözlí a nemzeti Németország harcát a pornográfia ellen. Göring porosz belügyminiszter szigorú intézkedései a pornográf irodalom és pornográf képi ábrázolások leküzdésére, valamint a bajor oktatásügyi miniszter körirata a bajor iskolák tanárainak vallásos és nemzeti beállítottságáról nagy figyelmet keltettek vatikáni körökben. Megfigyelők emlékeztetnek arra, hogy XI. Pius legutolsó enciklikáiban ismételten és kifejezett nyomatékkal hangsúlyozta a pornográfia elleni küzdelem alapvető jelentőségét a család és a nép testi és lelki egészsége szempontjából, és a legélénkebben üdvözlí azt, hogy az új Németország milyen határozottan és céltudatosan vállalja ezt a harcot.”

Deutsche Allgemeine Zeitung, 1933. április 6.

már most elő kell készíteni, hogy az említett kiegészítés életbelépése után haladéktalanul leállítható legyen az érintett könyvtárak működése.

6. A megvalósítandó intézkedések során ajánlatos *szorosan együttműködni a keresztény egyházakon belüli egyesületekkel a közerkölcs elleni merényletek felszámolásában.*
7. 1933. 05. 01-ig várom a reg.eln.-ök első jelentését az e körrend. alapján véghezvitt intézkedések eredményéről (a járási vezetésnek alárendelt helyi rend.-hatóságok határideje 1933. 04. 10, a járási vezetőké és a közvetlenül a reg.eln.-öknek alárendelt helyi rend.-hatóságoké pedig 1933. 04. 20).

[4] **Hogyan dúlták fel és pusztították el Hirschfeld Szexualitástudományi Intézetét** (1933. május 6.) Beszámoló

Egy megbízható szem- és fültanúnak, aki maga nem tartozott az Intézet kötelékébe, alkalma volt pontosan végigkövetni az eseményeket. Az illető a világhírű berlini tudományos, oktatási és gyógyintézet szörnyű elpusztításáról a következő feljegyzést készítette:

„1933. május 6. reggelén a Berliner Lokalanzeiger azt a hírt közölte,

hogy a berlini könyvtárak megtisztítása a nem igaz német szellemben fogant könyvektől aznap délelőtt veszi kezdetét, s hogy az akciót a Testnevelési Főiskola növendékei a Szexualitástudományi Intézetben tervezik megindítani. Az Intézetet 1918-ban Hatzfeld herceg egykori házában alapította meg dr. Magnus Hirschfeld, majd nem sokkal később *közhasznú alapítványként* átvette a porosz kormány. Páratlan gyűjteményeinek és kutatásainak, továbbá egyedülálló archívumának és könyvtárának köszönhetően az intézmény nemzetközi hírnévnek és közkedveltségnek örvendett. Mindenekelőtt számos külföldi tudós, orvos és író érkezett Berlinbe, hogy bekapcsolódjék az intézet munkájába.

Az említett újsághír nyomán kísérlet történt arra, hogy néhány különösen értékes magánkötet és kézirat biztonságba helyeztessék; ezt azonban megakadályozta az őrség, amely az intézetet nyilván már az éjszaka folyamán körülvette, s amely feltartóztatta és megfosztotta csomagjától a könyveket szállító fiatalembert. Május 6-án 9.30-kor megjelent az intézet előtt néhány teherautó kb. száz diákkal és egy fúvószenekarral. Az épület bejáratánál katonai alakzatban felsorakoztak, majd zeneszó kíséretében benyomultak a házba. Minthogy az iroda még zárva volt, a ház tulajdonképpeni képviselői közül senki sem tartózkodott a helyszínen; csak a személyzet néhány női tagja és egy az intézethez közel álló úr volt jelen. A diákok valamennyi helyiségbe bebocsáttatást követeltek, a bezárt termeknek pedig, például a már egy ideje használaton kívüli földszinti bemutatótermeknek és a Szexuális Megújulás Világszövetsége korábbi és jelenlegi irodájának feltörték az ajtaját. Miután az alsó szint helyiségeiben alig találtak valamit, nekiindultak az első emeletnek; itt az intézet fogadóhelyiségeiben iratokra és szövegekre ürítették a tintatartókat, majd a magánkönyvek szekrényeire vetették magukat. Mindent magukkal vittek, ami nem tűnt kifogástalannak a szemükben, bár lényegében az úgynevezett »feketelistához« tartották magukat. Ezenkívül azonban más könyveket is eltulajdonítottak, például Giese titkár úr magánkönyvtárából egy nagy Tutanhamon-kötetet és rengeteg művészeti folyóiratot. Ezt követően az archívumból eltávolították a nagy falitáblákat, amelyek különféle intersexuális eseteket ábrázoltak. A táblák annak idején az 1913-as Nemzetközi Orvostudományi Kongresszusnak a londoni Kensington Múzeumban megrendezett kiállítására készültek. A diákok a táblák jó részét kihajították az ablakon a ház előtt várakozó társaiknak.

A többi kép jó részét, a fontosabb típusok fényképeit letépték a falról, és fociztak velük, úgyhogy jókora halmokban heverték a földön a megromlott képek és az üvegszilánkok. Az egyik diák ellenvetéseire, miszerint *orvosi* anyagról van szó, valaki azt válaszolta, hogy nem érdekes, nekik nem egy-két könyv és ilyen-olyan képek lefoglalása a fontos, hanem az *intézet megsemmisítésére* megy ki a dolog. Azután hosszabb szónoklat kíséretében kihajítottak az ablakon, és porrá zúztak egy életnagyságú modellt, amely a belső kiválasztás folyamatát jelenítette meg. Az egyik rendelőben partvissal betörték egy pantosztátot, amely a páciensek kezelésére szolgált. Továbbá ellopták dr. Hirschfeld bronzból készült mellszobrát. Ezenkívül is számos műtárgyat vittek magukkal. Az intézeti könyvtárból egyelőre csak néhány száz kötetet vittek el.

A személyzetet egész idő alatt őrizetben tartották, és újra meg újra felharsant a zene, úgyhogy kíváncsiskodók egész serege gyűlt a ház elé. Pontban délben a diáksereg vezére hosszabb záróbeszédet tartott, majd valami förtelmes szennydalt és a Horst Wessel-nótát harsogva a csapat elvonult.

Az intézethez tartozók azt hitték, hogy ezzel a fosztogatással a dolognak vége, de délután három órakor újabb teherautók tűntek fel az SA embereivel, akik kijelentették, hogy folytatniuk kell a lefoglalást, mivel a délelőtti osztagnak nem volt elég ideje, hogy alaposan kitakarítson. Ez a második csapat azután nekilátott minden egyes terem újbóli, alapos átvizsgálásának, és rengeteg kosárban minden értékes könyvet és kéziratot magukkal hurcoltak. Mindent egybevéve két nagy teherautót raktak tele. Az elhangzott szitkozódásokból kiderült, hogy a szakkönyvtárban összegyűjtött szerzők neve a diákok előtt nagyrészt ismert volt. Nemcsak Sigmund Freudot – akinek a képét eltávolították a lépcsőházból, és magukkal vitték – illették a »mocskos zsidó Freud« elnevezéssel, hanem Havelock Ellist is »a disznó Havelock Ellisnek« titulálták. Az angol szerzők közül Havelock Ellisen kívül különösen Oscar Wilde, Edward Carpenter és Norman Haire műveit vették célba, az amerikai írók közül fiatalkorúak bírjaként tevékenykedő Lindsey-nek a könyvein kívül Margaret Sanger és Sylvester Viereck írásait, a franciák közül André Gide és Marcel Proust, Pierre Loti, Zola stb. műveit. Van de Veldes és a dán orvos dr. Leunbach könyvei is alkalmat adtak a diákságnak a szerzők gyalázására. Folyóiratok egész évfolyamait, nevezetesen a köztes nemi fokokkal foglalkozó évkönyvek huszonnégy kötetét is magukkal vitték.

A kitöltött kérdőíveket szintén el akarták hurcolni (több ezret), és ettől csak annak nyomatékos hangoztatására álltak el, miszerint kórtörténetekről van szó. Ezzel szemben nem lehetett megakadályozni, hogy elvigyék a Szexuális Megújulás Világszövetségének anyagát, a Sexus című folyóirat összes meglévő példányát, a kartotékokkal egyetemben. Számos más, mind ez ideig publikálatlan szöveg és kézirat is (többek közt Krafft-Ebing és Karl Heinrich Ulrichs írásai) a betolakodók martalékává lett.

A diákok több ízben is tudakozódtak dr. Hirschfeld *visszatérte felől*. Ahogy kifejezték, csak »ötletet« szeretnének, hogy vajon mikor jön vissza. A kifosztást megelőzően már több alkalommal is jártak az intézetben az SA emberei, és dr. Hirschfeld után érdeklődtek. Amikor azt a választ kapták, hogy maláriás megbetegedés miatt külföldön tartózkodik, azt felelték: *»Na, akkor remélhetőleg nélkülünk is feldobja a talpát, nem is kell felakasztanunk vagy agyonvernünk.«*

Amikor május 7-én a berlini és a külföldi sajtó tudósított a Szexualitás-tudományi Intézet elleni akcióról, a Világszövetség elnöksége táviratilag tiltakozott, s felhívta a figyelmet arra, hogy az összegyűjtött anyagban sok a *külföldi tulajdon*, és ezért a beígért elégetéstől mégiscsak el kellene tekinteni. Ez a kultuszminiszterhez intézett sürgöny semmifajta visszhangot nem keltett, ehelyett, valamennyi művet és képet három nappal később sok más kötettel együtt elégették az Opera előtti téren. Az intézet szakkönyvtárából megsemmisített kötetek száma meghaladta a tízezret. A diákok fáklás menetben vitték dr. Magnus Hirschfeld mellszobrát, és a máglyára vetették.”

[5] Mindezek csak „a mozgalom rút kinövésai ellen irányultak”

Adolf Brand meleg kiadó 1933. november 29-i levele (kivonat)

Adolf Brand Kiadó
DER EIGENE

Berlin Wilhelmshagen, 1933. november 29.
Bismarckstraße 7

Igen tisztelt Uraim!

Társaságuk tiszteletbeli tagjaként kötelességemnek érzem, hogy részletesen beszámoljak Önöknek életművem folytatásának tökéletes kilátástalanságáról az új, nemzetiszocialista Németországban.

Hallgatólagosan felteszem, hogy kellő tudomással bírnak arról a tényről, miszerint a birodalmi kancellár pártja már jóval a hatalomátvételt megelőzően a legélesebb formában nyilatkozott minden olyan törekvés ellen, amely az azonos neműek közti szerelem büntetésének eltörlését és annak a nők iránti szerelemmel való társadalmi egyenjogúsítását tűzte célul.

Akkoriban – annak kapcsán, hogy a régi Reichstag Büntetőjogi Bizottsága felfüggesztette a 175. §-t – a birodalmi kancellár pártja azzal fenyegetett a Völkischer Beobachter hasábjain, Adolf Hitler birodalmi kancellár kormányzócsövében, hogy a homoszexuálisokat mind egy szálig felkötik, és a 175. § eltörlésének támogatóit kiutasítják Németországból, mielőtt Hitler hatalomra jut. Az említett cikk különösen dr. Kahl professzor, a nagyérdemű büntetőjogász személye ellen irányult, akinek az öröndetes eredmény a Reichstag Büntetőjogi Bizottságában köszönhető volt.

És valóban, hatalomra jutását követően Adolf Hitler birodalmi kancellár kormánya azonnal mindenféle szigorú intézkedést foganatosított a homoszexuális mozgalom elnyomására. Lényegüket tekintve azonban ezek az üldözések csak a mozgalom rút kinövészei ellen irányultak. Az üldöztetés akkoriban még csak a prostitúció tanyáinak a bezárására korlátozódott, amelyek minden tisztességes ember szemében mindig is igencsak ártottak a mozgalom egészének, és a hatóságok egyelőre beérték az olyan vendéglátóhelyek működési engedélyének a bevonásával, melyeknek a fiúifjúság megrontásából tetemes hasznot sikerült húzniuk. Rendőrségi akciókról volt szó, s ezeket a higiénia és a mozgalom tekintélye érdekében csakis üdvözölni lehetett. Emellett elkobzással jártak el az olyan irományokkal és könyvekkel szemben, amelyek valóban csak szennyet és mocskot terjesztettek, vagy amelyek lelkiismeretlen szenzációhajhászata a mozgalomnak ugyancsak a legrosszabb hírét keltette. Hadd emlékeztessék csupán Friedrich Radszuweit szörnyen ízléstelen irományára, amely a Männer zu verkaufen!* címet viselte, s amelynek szellemtelen tartalma csupa otromba képzelgés: ostoba apellálás a homoszexuális csőcselék legitványabb érzékiségére és irodalmi igénytelenségére – ennek volt köszönhető, hogy a műveltek körében az egész mozgalom teljes megvetés és nevetség áldozata lett.

* A. m.: Férfiak eladók! – a ford.

Már egészen más jellegűek voltak azok a konfiskációk, amelyek célja dr. Magnus Hirschfeld írásainak a megsemmisítése volt. Itt ugyanis nemcsak tisztán tárgyi motívumok estek latba, hanem túlnyomórészt antiszemita tendenciák és előítéletek, amelyek nem annyira a homoszexualitás élharcosának, hanem a homoszexuális zsidónak akartak elevenébe vágni, s ezáltal a dr. Hirschfeld elleni akció középkori mártíriumok fényébe vonta őt.

Önök jól tudják, hogy dr. Hirschfeld ellen magam is küzdöttem. De nem azért, mert zsidó, hanem mert egész áltudományos működése, amellyel az általánosan elterjedt biszexuális hajlam létezését sok éven át a legjobb tudomása ellenére is képes volt makacsul tagadni, s helyébe az azonos neműek közötti vonzódást görcsösen az úgynevezett született uranista specifikumává hamisítani, egész mozgalmunkra nézve katasztrofális veszély hordozójává vált.

Téves és nevetséges uranizmuselmélete, amely a világtörténelem legférfiasabb férfiúit félig nősténnyé és szolgává degradálta – ennek az elméletnek köszönhetjük most, hogy minden egészségesen és természetesen érző népréteg ellenősztönei fellázadtak, és nem utolsósorban neki köszönhetjük a jelenlegi üldöztetéseket a birodalmi kancellár pártja részéről. – Elisar von Kupfer volt az, aki 1899-ben elsőként jósolta meg ezeket a veszélyeket, és a DER EIGENE (Brand lapja – a szerk.) hasábjain „A fennkölt szerelem etikai-politikai jelentősége” című cikkében idejekorán nyilvánosan figyelmeztetett rájuk. A részünkről igen jogos tiltakozást azonban az egész – nem csak a zsidó – sajtó dr. Hirschfeld érdekében folyamatosan agyonhallgatta. Mára a Hitler-mozgalom alakjában utolért bennünket a végzet, és konokul azon van, hogy oly sok áldozattal kiküzdött szabadságunkat újból eltiporja. Teszi ezt a hangoztatott fenyegetések szellemében – és a széles tömegekre tekintettel. Hogy a német diákság dr. Hirschfeld képét műveivel együtt máglyán égette el, az a fenyegetések első valóra váltása volt.

[...]

Május 3-án, tehát röviddel a máglyaügy előtt, egészen váratlanul begyördült hozzám egy autó Berlinből három bűnügyi nyomozóval, és elkobozták az általam készített aktsorozatot, amely a „Német faj” címet viselte. A nyomozók kétezernél is több akt-tanulmányt foglaltak le és vittek magukkal Berlinbe.

[...]

Szeptember 2-án és 4-én zajlott le kiadómban a második és harmadik nagy elkobzás. Első alkalommal – már éjszaka volt – egyenruhás rendőrök kereken háromezer füzetet vittek el a DER EIGENE legutolsó évfolyamából, második alkalommal a Bűnügyi Rendőrség az EROS három-ezer példányát is magával vitte. Mindkét esetben saját folyóirataim olyan füzetéről van szó, amelyek jóval Hitler hatalomra jutása előtt jelentek meg, s akkoriban a rendőrség semminemű kifogást nem emelt nyilvános terjesztésük ellen.

A november 15-i, negyedik konfiskálás alkalmával a Bűnügyi Rendőrség a legfontosabb és legértékesebb könyveimet foglalta le. Nevezetesen először is az Armer Junge című novelláskötetet, másodszor Patrick Weston novelláját, a Wüstenträumét, amely először Angliában látott napvilágot, és harmadszor Ferdinand Knoll rövidke filozofikus írását, a Die Liebe der Wenigen.

A november 24-i, ötödik konfiskálás során a rendőrség kezébe kerültek a DER EIGENE már lefoglalt füzetének remittendapéldányai, amelyek szeptember másodikán elkerülték a rendőrök figyelmét.

Ez az ötszörös elkobzás tökéletesen kifosztott, már nincs mit eladnom, és üzletileg tönkrementem, és azt sem tudom, hogy a továbbiakban miből élhetnék meg hozzátartozóimmal együtt. Hiszen egész életem munkája romokban hever. S híveim többségének még ahhoz sincs mersze, hogy akár csak levelet írjon nekem, hát még ahhoz, hogy munkám támogatására bármilyen kifizetést folyósítson. A veszteség, melyet a sorozatos konfiskálások és betiltások a számomra okoztak, kereken tízezer márka.

Ebből a helyzetből fakad az az igen egyszerű tény, hogy munkám folytatása és folyóirataim további megjelentetése német földön többé nem lehetséges, és a DER EIGENE című, általam kiadott folyóirat további kiadására már csak külföldön kerülhet sor, ahol megvan az ehhez szükséges sajtószabadság és jogbiztonság.

Jómagam individualista voltam és maradtam, továbbra is a magántulajdon és a magángazdaság talaján állok, harcolok a személyes szabadság jogáért, és mindennemű államszocialista kísérletet mint szabadságellenest és közveszélyest elutasítok.

Készséges hívük

Adolf Brand

**[6] Radikális eljárás a büntetett előéletű férfiakkal szemben.
 „Hivatásos bűnözők” megelőző rendőrségi őrizetbe vétele.
 A porosz belügyminiszter 1934. február 10-i rendelete**

Poroszország belügyminisztere
 CII 22 Nr. 37/34

Berlin, 1934. február 10.

Sürgős!

Tárgy: Hivatásos bűnözők megelőző rendőrségi őrizetének alkalmazása

Az 1933. 11. 13-án kibocsátott, IICII.31 Nr. 356/33. számú rendelettemmel, amely elrendeli a hivatásos bűnözők megelőző rendőrségi őrizetbe vételét, megtettem az első lépést, hogy a bűnüldözési gondolkodással szemben mindeddig háttérbe szorult megelőzési elvet a bűnügyi rendőrségi tevékenység homlokterébe állítsam. Az erős benyomás, amelyet a megelőző rendőrségi őrizet bevezetése a hivatásos bűnözőkre gyakorolt, bizonyítja, hogy a szándékolt elrettentő hatást elérte. Céлом a bűncselekmények további visszaszorítása megelőző rendőrségi intézkedésekkel. Ennek érdekében ezennel elrendelem, hogy a fent említett rendelet 4. szakasza rendelkezéseinek hatálya alá a jövőben még a következők essenek:

- 1.) a fém- és papírpénz hamisítására vagy hamis készítésére irányuló cselekedetek;
- 2.) csekkek, váltók, részvények vagy útlevelek hamisítására és hamis készítésére irányuló cselekedetek;
- 3.) nyilvánvalóan kaució, betéti, kölcsönügyleti, munkaközvetítői, csekk- vagy váltóhamisítási csalás előkészítésére szolgáló cselekedetek;
- 4.) cégek alapítása vagy működtetése pénz- vagy áruhitelk csalással való megszerzésének szándékával (fedőcégek). A megelőző őrizet alkalmazása mindazonáltal a cégek megalapításánál vagy működtetésénél a csaló üzelmek teljes tudatában és aktívan közreműködő személyekre korlátozandó.

A 2–4. pontok alá tartozó esetekben a megelőző rendőrségi őrizet alkalmazásának előfeltétele, hogy az elkövető a csalás miatti büntetésen kívül legalább egy ízben nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény vagy vétség miatt előzetesen már büntetve legyen.

5.) Nagykorú (21. életévüket betöltött) személyek cselekedetei, amelyek fiatalkorúakat erkölcsileg veszélyeztetnek, ha az elkövető a Bűnügyi Rendőrség számára *bizonyítottan* olyan személyként ismeretes, aki szexuális indítékból megrögzötten zaklat fiatalkorúakat. Továbbá azok a cselekmények, amelyek az RStGB 183. §-a értelmében üldözendő bűntettek előkészítésére szolgálnak olyan férfi személyek részéről, akik idült exhibicionistaként rendszeresen közbotrányt okoznak.

Mindazonáltal a megelőző őrizet alkalmazásának mindkét esetben előfeltétele az elkövető legalább egyszeri büntetettsége nemi erkölcs elleni bűncselekmény miatt az RStGB 173., ill. 183. §-ából kifolyólag.

Azon személyek számát, akik az LKP rendőrőrsi által megelőző őrizetbe *vehetők*, Berlin tekintetében százhuszra, az LKP más rendőrőrsi tekintetében egyenként tizenötre emelem, beleszámítva a már őrizetben lévőket. Az LKP egyes őrsinek többlétszükséglete, ill. kapacitásfölöslege kérelmükre az LKP Hivatala részéről kiegyenlíthető. Az 1933. 11. 13-i IICII.31 Nr. 356/33 jelzésű rendelet értelmében bevezetett megelőző rendőrségi őrizet rendelkezéseivel szemben, továbbá jelen rendelettel szemben panasznak kizárólag a szolgálati út betartásával van helye.

[7] A szabadlábon lévő „hivatásos bűnözők” tervszerű megfigyelése

A porosz belügyminiszter 1934. február 10-i rendelete

A belügyminiszter
CII22 Nr. 38/34

Berlin, 1934. február 10.

Sürgős!

Tárgy: a szabadlábon lévő hivatásos bűnözők tervszerű megfigyelése

(1) Az 1933. 11. 13-án kibocsátott IICII Nr. 356/33 jelzésű és a 1934. 10. 2-án kibocsátott IICII22 Nr. 37/34 jelzésű – a hivatásos bűnözők megelőző rendőrségi őrizetének alkalmazásáról szóló – rendeletekkel követett célunk, a bűnözés elfojtásának további megvalósítása érdekében újabb intézkedésként elrendelem a szabadlábon lévő hivatásos

bűnözők és nemi erkölcsbe ütköző, megrögzött bűnelkövetők *tervszerű* megfigyelését.

- (2) A megfigyelés végrehajtása érdekében felhatalmazom az LKP rendőrseit, hogy a hivatásos bűnözőkre és a nemi erkölcsbe ütköző, megrögzött bűnelkövetőkre bizonyos tilalmakat és kötelezettségeket szabjanak ki, megelőző őrizet fenyegetése mellett, a rendelkezés megszegése esetére. A formális eljárásról az LKP Hivatala irányelveket fog kibocsátani. A szóban forgó tilalmak és kötelezettségek az érintettek jövőbeli bűnöző tevékenységének lehetőség szerinti megakadályozására hivatottak, másfelől viszont olyanok legyenek, hogy a becsületes munka előtt ne zárják el az utat, és a fennálló munkaviszonyokat hátrányosan ne befolyásolják. Ezt minden egyes esetben behatóan meg kell vizsgálni.
- (3) A tilalmak és kötelezettségek kiszabására vonatkozó engedély csak fokozatosan és csak annyiban kerüljön érvényesítésre, amennyiben megtartásuk kellően ellenőrizhető.
- (4) A bűnözés megfigyelésének céljából először is a következő különleges intézkedéseket engedélyezem:
 - a) A lakóhely rendőrségi engedély nélküli elhagyásának tilalmát. Az engedély egyedi esetekben azzal a kikötéssel megadható, hogy az engedélyben részesített személy megérkezése után azonnal jelentkezik az idegen tartózkodási hely rendőrhivatalánál. A tilalom célja, hogy lehetőség szerint elejét vegye vándorbetörők, hamispénzterjesztők, szerencselovagok stb. bűnöző tevékenységének.
 - b) Éjnek idején, nyáron 23-tól 5 óráig, télen 23-tól 6 óráig a rendőrséggileg bejelentett lakáson kívül tartózkodás tilalmát. Előírható, hogy az érintett köteles egy példányban leadni a ház bejárati kulcsát a Bűnügyi Rendőrségen. Jelen tilalom és kötelezettség azt a célt szolgálja, hogy lehetőség szerint megakadályozza a betörők, nevezetesen az üzletekbe betörők és a besurranó tolvajok éjszakai ténykedését.
 - c) Gépjárművek és motorkerékpárok vezetésének tilalmát. A tilalom célja, hogy akadályt állítson azon bűnözők elé, akik pl. rablókörutakra vagy hamispénz terjesztésére gépjárművet vagy motorkerékpárt használnak, vagy a rendőri megfigyelés alól ilyen közlekedési eszközök használata révén igyekeznek kibújni.

d) Bizonyos nyilvános helyeken (pl. pályaudvarokon, árverezőhelyiségekben) való tartózkodás tilalmát, továbbá versenypályák és fogadóirodák látogatásának tilalmát. Jelen tilalomba más, pontosan meghatározandó helyiségek is bevonhatók a fő tevékenységi hely közelében. Jelen intézkedések célszerűnek látszanak mind orgazdákkal, zugbukmékerekkel, csalókkal, üzérkedőkkel, mind pedig tolvajokkal, pl. zseb- és kerékpártolvajokkal szemben.

Ezen az úton a férfitprostituáltak úgynevezett portyázó körútjai is ki-küszöbölhetők. Ugyanígy távol tarthatók bizonyos nyilvános parkoktól vagy ligetektől – főként a játszóterekkel rendelkező zöldterületektől – a látogatási tilalom révén az exhibicionisták és a fiatalokúak megrontói.

e) Rejtjeles jeligés hirdetés és bizonyos tartalmú apróhirdetések feladásának tilalma. Nevezett tilalom ajánlatosnak látszik házasságszédelgőkkel és más csalókkal szemben, akik előszeretettel szemelik ki áldozataikat újsághirdetés útján.

- (5) Fenti tilalmakkal (a–e) kizárólag olyan személyek sújthatók, akiket
- aa) nyereségvágyból elkövetett cselekményért legalább három ízben, vagy ha nemi erkölcs elleni bűntettéről van szó, legalább két ízben börtönben vagy fegyházban letöltendő büntetésre ítélték a RStGB 173.–183. § elleni vétség miatt, és akik
 - bb) legutolsó büntetésük letöltése óta, vagy ha a büntetést nem töltötték le, legutolsó elítélésük óta nem éltek megszakítás nélkül öt évet büntetlenül, és akik
 - cc) a Bűnügyi Rendőrség indoklással alátámasztandó megítélése alapján hivatásos bűnözőknek tekintendők, mivel kizárólag vagy túlnyomó részben bűncselekmények bevételeiből élnek, vagy akik – ha az RStGB 173.–183. §-ból kifolyólag büntetett személyekről van szó – veszélyes, megrögzött bűnözőnek tekintendők, akiktől nagy valószínűséggel újabb, hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése várható.
- (6) A kiszabott tilalmak és kötelezettségek semmibe vétele esetén fogantatandó a kilátásba helyezett megelőző rendőri őrizet.
- (7) Az LKP rendőrőrsi kötelesek folyamatosan jelentést tenni az LKP Hivatala felé mindazon személyekről, akikre tilalmak és kötelezettségek vonatkoznak, megadva személyi adataikat, korábbi büntetéseiket, ügyiratszámukat, a tilalom és a kötelezettség kiszabásának napját és

jellegét, rövid indoklás kíséretében. A jelentéshez két fénykép és két ujjlenyomati ív csatolandó. Az LKP Hivatala köteles a jelentett személyekről kartoték-nyilvántartást vezetni.

- (8) Az LKP Hivatala köteles intézkedni a 4. szakasz a. és b. pontjai értelmében tilalommal (kötelezettséggel) sújtott személyek körözési nyilvántartásba vételéről, hogy a rendőrhatóságoknak módjuk legyen annak azonnali ellenőrzésére, hogy a lakóhelyén kívül tartózkodó gyanús személy a vonatkozó bármely rendőrségi meghagyást megszegő módon cselekedett-e. A nyilvántartásból ki kell derülnie a tilalom és a kötelezettség mibenlétének, az ügyiratszámnak és a hatóságnak, amely a tilalmat és a kötelezettséget kiszabta.
- (9) Az LKP rendőrörseinek jogukban áll a tilalmakat és kötelezettségeket, amelyeket elsősorban további intézkedésig kell kiróni, adott esetben felfüggeszteni, ha az érintett személy megváltozott életvitele miatt a felfüggesztés helyénvalónak mutatkozik. A felfüggesztésről értesíteni kell az LKP Hivatalát, amelynek kötelessége intézkedni a körözési nyilvántartásból való törlésről.
- (10) A tilalmak és kötelezettségek elrendelésével kapcsolatos panasznak kizárólag a szolgálati út betartásával van helye.²

[8] Hamburgi Hitlerjugend: „Energikus közbelépés” követelése

Panasz a hamburgi főpályaudvaron uralkodó „állapotok” miatt,
1934. október

Jegyzőkönyv

a Hamburgi Ifjúsági Hivatalban 1934. 10. 05-én lezajlott megbeszélésről, amely a Hitlerjugend és az Ifjúsági Hivatal együttműködésének kérdéseivel foglalkozott.

Jelen vannak Radusch ig. úr elnöklete alatt:

Dr. Niemann korm.tan. úr

Hamburgi Gondozásügyi Hivatal

Förster főfel. úr

Hamburgi Rendőrkapitányság, II. oszt.

² 1938-ban szigorodtak a megelőző őrizetre és megfigyelésre vonatkozó rendelkezések. Lásd 48. és 49. dokumentum.

Lemke hivatali altiszt úr	Ifjúsági Hivatal
Gerdts úr	Hitlerjugend
Lüders úr	Hitlerjugend

Radusch ig. úr megnyitotta az ülést. Közölte, hogy jelen megbeszéléshez az a jelentés szolgáltatott okot, amelyet Lüders úr készített a Hitlerjugend számára a *hamburgi főpályaudvaron uralkodó állapotok* tárgyában homoszexuálisok és fiúprostituáltak pályaudvari jelenlétére vonatkozólag. A beszámolót a Hitlerjugendtól továbbították Kaufmann birodalmi helytartó úrnak. A beszámoló jelen ülésen nem állt rendelkezésre, ennél fogva szó szerinti tartalmát nem volt mód a résztvevők tudomására hozni. A jelentésben Lüders úr hangsúlyozta a Hitlerjugend közreműködésének szükségességét a szóban forgó „állapotok” leküzdésében.

Lemke altiszt úr kiegészítette Radusch ig. úr fejtegetéseit, és beszámolt róla, hogy Lüders úr, aki a Hitlerjugend tagja, és aki a Hamburgi Ifjúsági Hivatalnál végzett nyári helyettesítése alkalmával rövid ideig szolgálatot teljesített a pályaudvari missziónál és a fiatakorúak menhelyén, hogyan szerzett tudomást a dolgokról, és hívta fel azokra a Hitlerjugend figyelmét.

Mármost a Hitlerjugend körében megszületett a főpályaudvari önálló szolgálati hely felállításának terve, melynek támogatására a Fiatakorúak Hivatala Lüders úr személyében munkaerőt küld ki. Lüders urat az Ifjúsági Hivatal fizeti, tárgyi tekintetben azonban a Hitlerjugend alá tartozik, ahogy a Hitlerjugend főpályaudvaron felállítandó szolgálati helye is kizárólag a Hitlerjugend alá tartozik, és annak felelős.

A létesítendő szolgálati hely célja lényegében a homoszexuálisok és fiúprostituáltak nyilvántartása, ill. az ellenük folytatott küzdelem. Szükségesnek látszik a rendőrkapitánysággal, a pályaudvari misszióval és az Ifjúsági Hivatal Utcagyerek-gondozási Osztályával valamint a Gondozásügyi Hivatal Hajléktalanügyi és Csavargási Osztályával való együttműködés.

Förster főfel. úr a rendőrkapitányságtól nagy vonalakban vázolta a homoszexuálisok és fiúprostituáltak életét és üzelmeit, amilyennek számára a gyakorlatban jelenleg Hamburgban megmutatkozik, és aláhúzta, hogy nevezettek nemcsak a pályaudvaron, hanem *a város minden részében* és folyamatosan kapcsolatokat kötnek és keresik az érintkezést. Förster úr röviden ecsetelte a homoszexuális tevékenység főbb formáit, és rámuta-

A II/V VO.318

Chemnitz, 1934. augusztus 3.

Másolatilag a községi tanácsok és csendőrsők részére tudomásulvétel végett és tájékoztatásul a csendőrsők közvetítésével a Kerületi Elöljáróság felé 1934.08.10-ig. Jelentendők: foglalkozás, családi és utónév, születési idő, lakhely és lakcím.

Hiányjelentés kívánatos.

Kerületi Elöljáróság
Dr. Becker
s.k.
megbízásából

Elintézve!
Chemnitz, 1934. augusztus 6.

Másolat!

Szászország Belügyminisztériuma
I P A: 26 St. 1.
Drezda, 1934. július 30.

Az NSDAP Szászországi Körzetvezetősége vizsgálatot végzett, hogy név szerint felkutassa azon személyeket, akik bármely tagozatban a párt soraiba tartoznak, és életvitelük az RStGB 175. §-ba ütközik.

Felszólítjuk a rendőrkapitányságokat, hogy amennyiben tudomásuk van olyan személyekről, akiket az RStGB 175. §-a alapján elítéltek, vagy akik homoszexuális tevékenységgel gyanúsíthatók, és az NSDAP tagjaként vagy párthovatartozástól függetlenül az ifjúsági szervezet kötelékébe tartozóként ismereteseek, nevüket közölgék a Szászországi Körzetvezetőséggel, Drezda – A. 1., Grunaerstraße 50.

Belügyminisztérium
Dr. Fritsch
s. k.

Az NSDAP Szászországi Körzetvezetőségének 1934. július 30-i felszólítása olyan párttagok stb. jelentésére, akiket a 175. § alapján elítéltek, vagy akik homoszexualitás gyanújában állnak. (Kreisarchiv Chemnitz, Rat der Gemeinde Garmsdorf, Nr. 2)

tott, hogy az ifjúsági mozgalom és a bajtársi szövetségek vezető pozícióiba egyre több idősebb, gyakran veszélyes, aktív homoszexuális kerül, főleg értelmiségiek és befolyásos emberek, hogy itt zavartalanul tovább gázdálkodjanak.

Radusch ig. ebből kifolyólag azt indítványozza, hogy a Hitlerjugend vezetőinek és mindennemű otthonvezetőnek a kinevezését megelőzően legyen kötelező kikérni az Ifjúsági Hivatal tájékoztatását a javasolt személyek kifogástalanságát illetően, ahogy korábban is.

Gerds úr a Hitlerjugendről azon a véleményen van, hogy ez a vezetők nagy száma miatt nem keresztülvihető.

Ekkor Förster főfel. úr befejezi a fejtegetését. Üdvözli a Hitlerjugend közreműködését, és szorgalmazza a szoros együttműködést, mindazonáltal azzal a kikötéssel, hogy a létesítendő hivatali hely az anyagot *haladéktalanul* továbbítsa a rendőrkapitányság felé, és minden további legyen a rendőrség dolga.

Ezután Lüders úr a Hitlerjugendről igen általánosan bemutatja a pályaudvaron uralkodó állapotokat, amelyeket a maga részéről tarthatatlannak tart. Egy eset kapcsán, a jelenleg SA-katona Fischer vonatkozásában, aki azelőtt Stahlhelm-tag* volt, alkalma volt megfigyelni, hogy a homoszexuálisok a főpályaudvaron afféle bandát képeznek, jó a szervezettségük, és hivatalos személyek láttán és egyébként is jelekkel érintkeznek. Lüders úr energikus beavatkozást sürget az említett hallatlan állapotokkal szemben.

Förster úr tiltakozik Lüders úr ezen felfogása ellen. Gazdag és hosszas tapasztalatai alapján újfent lefesti a pillanatnyi állapotokat a női és a férfi-prostitúció vonatkozásában. Úgy találja, hogy a rendőrség energikus beavatkozásának köszönhetően az állapotok jelentősen javultak, hogy mindenekelőtt az utcák meg vannak tisztítva, és Hamburg más városokkal összehasonlítva jelenleg ragyogó helyzetet mutat. Förster főfel. úr a homoszexuálisok szervezettségét is kétségbe vonja, mondván hogy az lényegükkel is ellenkezik; inkább annak a véleményének ad hangot, hogy Lüders úr, aki a dolgot még kevéssé ismeri, ártalmatlan kifutókat, csomaghordó fiúkat, magánszállások és olcsó szállodák hirdetőit nézte ho-

* Stahlhelm (a. m. acél/rohamsisak): jobboldali paramilitáris szervezet a weimari köztársaságban – a ford.

moszexuálisoknak vagy fiúprostituáltaknak, egyszóval azokat, akiknek a főpályaudvar naponta néhány fillér jövedelmet juttat. Förster úr készen áll arra, hogy Lüders úr és Gerdtts úr kíséretében razziát tartson a pályaudvaron, hogy közösen próbát tegyenek. Ha a pályaudvari állapotok csakugyan olyanok lennének, amilyenek azokat Lüders úr lefestette, annak már a pályaudvari rendőrségnek és a pályaudvari bűnügyi őrhelyen szolgálatot teljesítő igen éber kollégáknak is szemet kellett volna szűrnie. Lüders és Gerdtts urak ellenvetései miatt Förster úr kénytelen volt újfent kitérni a homoszexualitás problémájára, majd végül annak a kérdésnek adott hangot, hogy homoszexuálisokkal szemben is maradjunk objektívek, és még ilyen nehéz kérdések kezelésében is őrizzük meg tárgyilagosságunkat. A homoszexualitás stb. széles körben és a lakosság minden rétegében elterjedt jelenségek. Azonban csak a homoszexuálisok elenyészően kis része aktív, kevesen hajlanak közülük büntetendő cselekményekre, és korántsem mindegyikük aszociális elem. Harcunk csak ez utóbbiakra vonatkozik. [...]

Kétes hírű szálláshelyek, ahol gyakran fiatalkorúak is éjszakáznak:

Winzer Munkásszálló, Peterstr. 33/b

Kühn Munkásszálló, Lincolnstr. 5., alagsor

Staben Munkásszálló, Lincolnstr. 10

Bertha Kayser Nővér Otthon, Rotesoodstr. 8

Klein Concordia Munkásszálló, Altona, Finkenstr. 32

„A Hazához” menhely, Altona, Blücherstr. 8/10

„A Hazához” menhely, Wandsbek, Bleicherstr. 66

„A hazához” menhely, Harburg, Innere Mission, Langestr. 15/a

Központi Menhely, Bergedorf, Töpfungswiete 8

Rolandsbogen-menhely, Bergedorf, Töpfungswiete 4

Bréma Város Menhelye, Bergedorf, Kuhberg 12

Homoszexuálisok közismert találkozóhelyei:

Minalla, kötélverő műhely

Schmidt billiárdterme („Monte Carlo”), Reichenstr./Gr. Freiheit 8

[9] A Titkos Államrendőrség listákat készített

1934. októberi sürgönyök

[9a] A berlini Gestapo 1934. október 24-i sürgönye

A politikai rendőrpáncsnok megbízásából 1934. 12. 1-jéig név szerinti lista készítendő minden olyan személyről, akik bármiféle homoszexuális tevékenységet folytattak, és/vagy benyújtandók az esetleg már meglévő kartotékok másolatai a Titkos Államrendőrség Hivatalának berlini II 1 Különleges Ügyosztályához. A határidő betartására külön felhívjuk a figyelmet.

Név szerinti lista olyan személyekről (férfiakról), akik bármiféle homoszexuális tevékenységet folytattak, 1934. október (kivonat)

F. Sz.	Vezeték- és keresztnév	Születési idő és hely	Foglalkozás	Lakhely	Megjegyzés
a) Olyan személyek, akik az RStGB 175. §. elleni vétség miatt büntetett előéletűek					
1.	V. Heinz	Hagen 1912. 08. 09.	munkás	Hagen, Bismarckstr. 32	
2.	B. Josef	Hagen 1909. 05. 21.	nyomdász	Hagen, Friedensstr. 109	H
3.	O. Erich	Milspe 1909. 05. 10.	csomagoló-munkás	Hagen, auf dem Birnbaum 17	+
4.	Sch. Walter	Wreschen 1900. 06. 02.	kőműves	Hagen, Boelerstr. 73	
5.	K. Heinz	Hagen 1899. 04. 27.	fuvaros	Hagen, Helmhotzstr. 19	

F. Sz.	Vezeték- és keresztnév	Születési idő és hely	Foglalkozás	Lakhely	Megjegyzés
6.	M. Peter	Buchheim 1897. 09. 11.	szabó	Hagen, Dödterstr. 1	
7.	H. Wilhelm	Hagen 1895. 09. 23.	kereskedő	Hagen, Frankfurter Str. 96	
8.	R. Karl	Augustsburg 1895. 04. 01.	szűcs	1928. 01. 09-én Lipcsébe költözött	
9.	K. Franz	Vorhalle 1881. 04. 28.	szobafestő	Hagen, Gartnerstr. 32	
10.	L. József	1881. 04. 28. Mönchengladbach	nem ismert	Nem ismert	
11.	L. Hans	1877. 05. 11. Köln	színész	1925. 07. 07-én Berlinbe költözött	
12.	K. Karl	1870. 08. 08. Linden	szociális járadékos	Vogelsang Bredestr. 8	

IfZ MA 131, fol. 103513

[9b] *A berlini Gestapo 1934. november 1-jei sürgönye*

Kiegészítésül az 1934. 10. 24-i 105. sz. rendelethez, a kétségek elkerülése végett és az egységes eljárás biztosítása érdekében a következőket közöljük: valamennyi olyan személyt (férfiakat), akik bármiféle homoszexuális tevékenységet folytattak, politikai szervezetek szerint nyilvántartásba kell venni, továbbá egyúttal lehetőleg fel kell tüntetni nevezett személyek a) születési idejét, helyét és a lakhelyét, b) foglalkozását, NSDAP-tagságát vagy bármilyen nemzetiszocialista szervezethez tartozását, adott esetben a viselt szolgálati fokozatát és annak kezdetét, c) volt-e az illető homoszexuális tevékenység miatt bíróságilag büntetve vagy csak eljárás

van ellene folyamatban. Azokat a személyeket, akik korábban az illetőségi területen laktak, de időközben elköltöztek, erre való utalással ugyancsak fel kell venni a listába. A Bűnügyi Rendőrségen kívül minden egyes rendőrkapitányság, politikai rendőrség és államrendőrségi hatóság is, amennyiben tudomást szerez homoszexuális eltévelyedésekről, különösen politikai személyiségek részéről, 1934. 12. 01-ig köteles listákat benyújtani.

Másolat.

A Birodalom és Poroszország
Belügyminisztere

*Berlin NW 40, 1935. január 28.
Königsplatz 6*

IV 1111/1079a.

Beérk.: 1935. január 28.

P. 37.

Titkos!

A Titkos Államrendőrség Hivatala részére
- Poroszország Miniszterelnökén át

Tárgy: Eljárás a homoszexuálisokkal szemben

A Baseler Zeitung 1934. december 19-i számában megjelent egy közlemény, miszerint a Vezér és birodalmi kancellár személyes parancsára az egész Birodalomban kormányzati akció került végrehajtásra homoszexuális elemek ellen. A Birodalom egész területén őrizetbe vett személyek száma – a hír szerint – körülbelül eléri a hétszázat.

Jómagam a népegészség szempontjából sürgetően szükségesnek tartom, hogy mind eszmei, mind anyagi tekintetben olyan intézkedések szülessenek, amelyek távol tartják további néptársak efféle elfajzását a szexuális ösztönök terén, s amelyek az említett elfajzástól terhelteket arra kényszerítik, hogy tartózkodjanak az idevágó hirdetésektől és tevékenységektől. Ez okból fakad érdeklődésem a Baseler Zeitung tudósítása iránt, s kérem annak közlését, hány személyt érintett a homoszexuálisok elleni akció. Amennyiben valóban jelentősebb anyag áll rendelkezésre, kezdeményezném, hogy a Birodalmi Egészségügyi Hivatal járjon utána a kérdésnek, miképpen léphetünk

fel a leghatékonyabban a népünkben előforduló abnormális hajlam elharapozásával szemben. Az általam megbízott ügyintéző, Dr. Linden kormányzati főtanácsos készséggel folytatna részletes megbeszélést az említett hivatal ügyintézőivel azt illetően, hogyan kellene a központi kutatást lefolytatni.

Dr. Gütt s.k.
megbízásából

Másolat.

A Birodalom és Poroszország
Belügyminisztere

*Berlin NW 40, 1935. április 9.
Königsplatz 6.*

IV f 1111 II/1079a.

Beérk.: 1935. április 12.

P. 37 II.

Titkos!

A Titkos Államrendőrség Hivatala részére
– Poroszország Miniszterelnökén át

Tárgy: A homoszexuálisokkal szembeni akció
Hivatkozással 1935. január 28. kelt levelemre - IV f. 1111/1079a

Hálás volnék a jelzett ügy állásával kapcsolatos közlésért.

Láttam.
Berlin, 1935. április 15.
Poroszország Belügyminisztere
Marotzke s.k.
mb.

Dr. Linden
s. k.

Levélváltás a Basler Zeitung 1935. január 28-i számának egyik cikke kapcsán,
GStA Rep. 90. o., 65.sz. H. 1 Schutzhaft 1934–35/3. köt. 76. sk. o.

[10] „[...] megrontás rossz példával!”

A Gestapo-hatóságok 1935. február 8-i jelentési kötelezettsége az azonos nemű fiatalok közötti eltévelyedésekről

Titkos Államrendőrség Hivatala
B. Nr. 61 501/35 171 II 1

Berlin, 1935. február 8.

A Porosz Államrendőrség valamennyi kapitányságának

A német ifjúság soraiban olyan ijesztő méreteket öltött a bűnözés, hogy a Titkos Államrendőrség kénytelen mértékadó helyen javaslatot tenni új eszközök bevezetésére a fiatakorúak törvénszegéseinek további elharapózása ellen. Az Államrendőrség kapitányságainak minden tőlük telhetőt meg kell tenniük ennek az oly fontos néppolitikai feladatnak a megoldása érdekében, elsősorban a jelenség folyamatos megfigyelésével és megfelelő orvoslási javaslatok megtételével. Ezért jelentést kérek az adott kerület ifjúsága körében fellépő bűnözésről. A jelentések emeljék ki a különösen markáns és szimptomatikus eseteket, mindenekelőtt azok okaira térjenek ki. Különös jelentőséggel bírnak azok az esetek, amelyek az ifjúság szövetségekben és egyesületekben való koncentrálásából eredő tüneteknek tekinthetők, mint például a nemi eltévelyedések, a bandában elkövetett lopások, a dologi rongálások. Főleg azok az esetek érdemelnek különleges említést, amelyekben minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy az ifjúság vezetői az általuk vezetett fiatalokat rossz példával rontották meg, vagy értelmetlen parancsok kiadása szolgált a vezetésük alá tartozók törvénszegő cselekedeteinek indítékául. Indítványozom a fiatakorúak ügyészségével való kapcsolatfelvételt.

Heydrich
s. k.

[11] Razzia Berlinben

Az Adolf Hitler SS-törzsezred egyik tagjának 1935. március 11-i beszámolója (kivonat)

1935. 03. 09-én az osztag vezetésemmel húszfős különítményt állított ki, támogatandó a Gestapo bünygyi nyomozóinak homoszexuálisok elleni razziáját. A különítmény 21.15-kor hagyta el a laktanyát két teherautón, és a parancsnak megfelelően 22 órakor jelentkezett Kanthack³ bünygyi nyomozónál. Különítményünkön kívül a tervezett razziára tíz-tizenkét bünygyi nyomozó volt kirendelve, akiket részben a parancsteljesítés biztosítására már előzőleg bevetettek. Közülük egyesek már a mi bevetésünk előtt visszatértek. Ez idő alatt K. nyomozó eligazított a tervet illetően.

22.45-kor hajtottunk el a Gestapáról, és több szállító járművel a Weinmeisterstrassén található Weinmeister Klause lokál felé vettük az utat, ahol jelentések szerint számos homoszexuális hajlamú férfi tartózkodott. Az előzetes megbeszélésnek megfelelően két-két emberünk lezárta a lokál két kijáratát, azzal a megbízatással, hogy senkit se engedjenek ki, de minden bemenni szándékozót engedjenek be. Nyolc előre kiválasztott emberünk kétfelé rekesztette a helyiséget a söntésnél. Ketten átkutatták a vécéket. K. nyomozó beosztottjaival minden gyanús személyt eltávolított az asztaloktól. Nekik is oda kellett állniuk a pultnál állókhoz, innen terelték ki őket aztán a szállító járművekre, és embereink őrizete alatt bevitték őket a Gestapára.

Az őrizetbe vettek közt volt egy asszony is, aki állítólag szovjetorosz hecclapokat rejtegetett. A Gestapa udvaráról az őrizeteket szintén őrizet alatt a negyedik emeleti, ilyen esetekben szóba jöhető részlegek folyosójára terelték. Itt névsorban felsorakoztatták őket, majd arccal a falnak fordulva, embereink őrizetében ki kellett várniuk a kihallgatásukat. A kihallgatás az imént említett bünygyi nyomozók zömének bevetésével rögtön kezdetét is vette. Kihallgatásukat követően bűnösségük megállapításáig a folyosó másik részére kerültek; itt is a mi embereink őrizték őket.

Miután az első őrizetbe vettek kihallgatása megkezdődött, K. nyomozó néhány emberével, akikre a kihallgatásnál nem volt azonnal szükség, és a mi többi emberünkkel, folytatta a razziát. A második lokál, amelyben ho-

³ Gerhard Kanthack, 1925-től a Porosz LKPA bünygyi nyomozója.

1934. november 15.

„Kedves fiú!

Leveled tegnap még éppen időben érkezett. Ahogy teltek a napok, és nem kaptam hírt felőled, nagy-nagy csalódás vett erőt rajtam, és lassanként olyan mélyen belém rágt a magát, hogy szigorú lettem és igazságatlan.

De erről később szóban többet.

Ezért aztán nagy örömet okoz, ha azt mondod, mennyire szívesen találkozna velem. Hogy a jövőben az engem illető érzéseidet kímélni fogom, legutóbbi levelemben már írtam. Emiatt tehát nem kell többet aggódnod. De annak is örülnék, ha figyelemmel lennél az én felfogásomra, hiszen ismered a véleményemet: mindent vagy semmit. És mivel bírod ígéretemet, örömet elhiszem, hogy egészen lekötve érzed majd magad irányomban, és ezzel megteszed nekem azt az örömet, amire feltétlenül szükségem van. Te tudod, milyen nehéz az élet, hogy a legújabb időben komoly csalódás ért. Ezen segítenek át a Veled kapcsolatos élmények.

És most magáról a találkozóról. Vasárnap igen alkalmas lett volna, de leveled megkésétt érkezése miatt már nem lehetséges, és csak november 27-e, szombat jöhet szóba. Ha minden jól megy, Fr-ban találkozhatnánk 3.09-kor, és esetleg átmehetnénk Mainzba. Mainz nagyváros, ott nem tűnik fel, ill. nem kell aggódnunk, hogy ismerőssel találkozunk. Remélem, hamarosan eljön az idő, amikor megint hivatalosan is együtt lehetünk.

Mellékelve találsz egy levelezőlapot. Végig egy képeslapot, és másold le géppel egészen pontosan. Utazz vasárnap Frankfurtba vasárnapi jeggyel, és dobd be ott a lapot egy postaládába. Jövő héten aztán mindent részletesen megírok, mi a teendő. Ha a sors kegyes hozzánk, remélem, hogy én is, kedves fiam, boldog és szíves emlékekkel térek haza. Mindketten azt akarjuk, hogy együttlétünk alatt egészen egymásra figyeljünk. Ez számodra is így lesz, hiszen bírod az ígéretemet. Gondoskodj a vasárnapi jegyről. Természetesen útiköltségeidet megtérítem.

Szívből üdvözlő atyai barátod”

BArch P-AH/ZBI 830 A 1 fol 17.

moszexuálisokat volt feladatunk letartóztatni, a Cottbusser Damm egyik sörözője volt. Az épület lezárása és átkutatása ugyanúgy zajlott, mint az elsőként leírt esetben. Innen is csaknem két szállító járművet megtöltő személyt vittünk a Gestapóra, és hasonló elbánásban volt részük. Közvet-

lenül ezután K. nyomozó a mi hat emberünkkel és négy bűnügyi nyomozóval ki akarta üríteni a Landsberger Straße rezidenciájának dísztermeit. Ebből azonban nem lett semmi, mert mint később mondta, az ott tartózkodó elemek elleni akció nyolc napot késett. Telefonos bejelentés alapján még egy útba eső lokált kellett átkutatni az Alte Jacobstrasse 50 alatt, ahol állítólag túlnyomórészt olyan SS- és SA-katonák tartózkodtak, akik homoszexuális hajlamú egyénekkel tartanak kapcsolatot. Ez az akció szintén sikertelen volt. Miután visszatértünk a Gestapára, még nagyobb erővel kezdődtek meg a kihallgatások, és egy bűnügyi nyomozónak az addig őrizetbe vett személyek adataival a rendőrségi központba kellett mennie esetleges más bűncselekmények megállapítására. [...]

Rögtön ezután vette kezdetét a következő akció, amelynek során ugyancsak négy bűnügyi nyomozóval és a mi kb. nyolc emberünkkel kiürítettük az Augsburger Straßén található „Tejivót” és egy másik bárt a Kantstraße/Fasanenstraße sarkán. A zsákmány itt megtöltött egy egész teherautót. Miután az őrizetbe vettek megint a Gestapára vittük, K. nyomozó még egy bizonyos személyt őrizetbe akart venni, akit azonban nem nevezett meg. E célból két bűnügyi nyomozóval és tőlünk három emberrel indultunk útnak. Először átkutattuk a Schiffbauerdamm egyik nagyobb sörözőjét, majd miután a keresés eredménytelen volt, Schöneberg felé vettük az utat, és megálltunk az Insel nevű lokál előtt. Ide csak K. nyomozó ment be a saját embereivel, mialatt mi, egyenruhások, a bejáratot foglaltuk el. Miután ez a házkutatás is eredménytelenül zajlott, befejeztük a razziát, és a Gestapán megkezdtük az őrizeteselek szétválogatását. 1935. március 10-én indult el a bűnözők első szállítmánya az én vezetésem alatt és nyolc SS-katona kíséretében a Columbia-házba. Miután az utolsó kihallgatások is befejeződtek, mindazokat, akikre semmit nem lehetett rábizonyítani, szabadon engedték. Ehhez különítményünk láncot alkotott a kijáratig; a szabadon bocsátottaknak itt kellett egyenként áthaladniuk. 10 órára a bűnözők következő csoportját kivéve mindenkit elengedtünk. Ezeket aztán a laktanyába való visszaúton magunkkal vittük a Columbia-házba. 11.15-kor értünk a kaszárnába.

[12] Hitlerjugend-tagok őrizetbe vétele „nemi erkölcsi tévelygések” miatt

A Gestapa 1935. május 3-i szolgálati utasítása

A Titkos Államrendőrség Hivatalának vezetője *Berlin, 1935. május 3.*
B. Nr. 718/35Ia

Tárgy: Hitlerjugend-tagok beszállítása

A készenléti szolgálatra vonatkozó 1934. május 9-i szolgálati utasítást kiegészítve azonnali hatállyal elrendelem a következőket: a Hitlerjugend birodalmi vezetősége vagy bármely területi vezetősége Hitlerjugend-tagok nemi erkölcsi eltévelyedések miatti őrizetbe vételére vonatkozó kérésének alapvetően minden további vizsgálat nélkül eleget kell tenni. Kizárólag indokolt, kétes esetekben van szükség Meisinger SS-Hauptsturmführer döntését kikérni (távbeszélő: C1 Steinplatz 3994). A készenléti szolgálat alkalmazottait továbbá arra kötelezem, hogy a Hitlerjugend szolgálati helyekkel szemben mindig készséges magatartásra törekedjenek.

Heydrich

s. k.

[13] Szerkezetátalakítás a Gestapánál

A Gestapa II 1 részlegének 1935. május 22-i feljegyzése
a Homoszexuális Esetek Feldolgozásának Ügyosztályára
vonatkozólag

Az eddig a II 1 S szolgálati helyhez csatolt Homoszexuális Esetek Feldolgozásának Ügyosztályát azonnali hatállyal a II 1 H szolgálati helyhez rendelem 3. ügyosztályként.

Kanthack bűn. nyom.

Ügyosztályvezető

[14] Illúziók: „[...] dicső Vezérünk a legszigorúbban megbüntet(ne) ilyen tetteket”

Egy meleg férfi névtelen levele a birodalmi püspökhöz
[Ludwig Müllerhez]*, 1935. június

„Boldogok az irgalmasok: mert ők irgalmasságot nyernek!”

„Mindaz, aki haragszik az ő atyjafiára ok nélkül, méltó az ítéletre; aki pedig azt mondja az ő atyjafiának: Ráka, méltó a fő-törvényszékre; aki pedig ezt mondja: Bolond, méltó a gyehenna tűzére.”

„Aki téled kér, adj neki [...]”**

Berlin, Westen, 1935. június 12.

Nagytiszteletű Birodalmi Püspök Úr!

Végső szükségemben fordulok közvetlenül Önhöz. Adja Isten, hogy levelem közvetlenül az Ön kezeihez jusson! Adja Isten, hogy Ön ne zárkózzék el e sorok elől, hanem mindent elkövessen, ami a hatalmában áll, hogy megálljt parancsoljon a borzalomnak. Adja Isten, hogy a legmagasabb helyhez forduljon, és az alábbi ügyben segítséget kérjen.

Birodalmi Püspök Úr, mielőtt belekezdene a mondandómba, ezennel eskü alatt biztosítom Önt arról, hogy az alábbiakat vagy én magam is átéltem, vagy a szörnyűségeket átélte szavahihető emberek beszámolójából tudom. Nehezemre esik teljes nyíltsággal ecsetelnem a tényeket, ráadásul ilyen borzasztó szavakkal, de meg kell tennem, hogy Ön világosan lásson és magas hivatalának minden hatalmával segíthessen.

Az utóbbi fél évben Berlinben és a Birodalom egész területén razziákat tartanak homoszexuálisok és homoszexualitás gyanújában állók ellen. Vagy vendéglőkből vitték el őket (mint kb. fél évvel ezelőtt), vagy lakásokból, utcáról stb. A razziákat a Titkos Államrendőrség rendezte, és fiatal SS-katonák hajtották végre – főleg bajorok és más délnémetek.

* Hitler hatalomra jutása után a német evangélikusok kétfelé szakadtak: a náci uralmat elfogadó szárnynak (az ún. német keresztényeknek) Ludwig Müller „birodalmi püspök” lett a feje, a velük szemben állóknak (az ún. hitvalló egyháznak) pedig Martin Niemöller – a ford.

** Mt 5,7, 22, 42 – a ford.

Miután a letartóztatottaknak tizenkét órán át vagy még hosszabban kellett *állniuk* a Titkos Államrendőrség folyosóin, anélkül hogy lehetőséget kaptak volna bármit enni vagy inni, szabadon engedték, vagy az úgynevezett „Columbia-házba” (Tempelhof) vitték őket. Mindez talán nem hangzik olyan vészesnek, de a valóságban a szegény őrizeteseink sorra estek össze a gyengeségtől a Titkos Államrendőrség folyosóin, szívgörcsöt kaptak, elájultak stb. Több órán keresztül arccal a falnak állni, már az is gyötrelmek, de ha közben az ember még a természeti szükségletét sem véghezvi, az borzasztó. (Először hat óra elteltével volt szabad a letartóztatottaknak az illemhelyeket használniuk – akkor is felügyelet alatt!) Egészen szörnyű volt, ahogy az őrséget adó SS tagjai (az Adolf Hitler-ezred!) a letartóztatottakkal bántak. A sípcsontjainkat rugdosták, üvöltöztek és őrgöngtek, mintha közveszélyes bűnözőkkel lenne dolguk, akik renitens módon viselkedtek. (Pedig egytől egyig annyira meg voltunk félemlítve, hogy egyetlen szó sem hagyta el a szánkát, és az őrség minden parancsának zokszó nélkül engedelmeskedtünk!) Olyan szitkok röpködtek, mint „Te átkozott mocsadék!”, „Nyomorult patkány!”, „Te mocskos disznó, mindjárt seggbe rúglak!”, „Mit bámulsz olyan hülyén, te rohadt dög!” Az egyes idősebb urak részéről elhangzott panaszokra ütlegetéssel válaszoltak. Az akció vezetője, egy bizonyos Meisinger SS-Obersturmführer nem lépett közbe a kegyetlen bánásmód ellen, hanem időnként ő maga is előadta magát, s ezzel nyomatékosította alárendeltjei eljárását.

Ilyen volt a bánásmód a Titkos Államrendőrségnél a Prinz-Albrecht-Straßen. De még ennél is szörnyűbb, ahogy a foglyokkal az úgynevezett Columbia-házban bánnak (a mai napig!!!), amelyet már Berlin-szerte „halálszigetnek” és „porosz Szibériának” titulálnak.

Ott a szerencsétlen rabokat hetekig és hónapokig kínozzák. (Lelkileg és testileg!) Csak néhány példa: egy igen művelt középkorú úr nem tudta elvégezni a szükségét, annak ellenére, hogy cellájának ajtajánál újra és újra jelentkezett. Kintről ordibáltak vele, de nem engedték ki. Végül ez a szerencsétlen, hogy ne a cellát piszkítsa össze, amit ütlegetéssel büntetnek – a *saját étkezőedényébe* csinált! Egy másik rabot többszöri kérésére sem vezették az illemhelyre, úgyhogy végül a cellájába csinált, mire szadista módon, fenyegetések közepette felszólították, hogy egye meg az ürülékét. Ezt nem tette meg, hanem azt kiabálta: „Nem eszem meg! Inkább verjetelek agyon, de nem eszem meg!” Hogy azután mit műveltek

vele, arról nincs tudomásom, de borzalmas dolgok történhettek [...] Sok rabot a Columbia-házban naponta megvertek, pedig az égvilágon semmit sem követtek el. (Oldalakon keresztül sorolhatnám Önnek a példákat, de a fentiek bizonyára elegendők.)

A Columbia-ház foglyainak igen nagy részét aztán a lichtenburgi koncentrációs táborba vitték. Ami a homoszexuálisokkal és homoszexualitással gyanúsítottakkal ott történik, azt aligha tudná bárki is ábrázolni. Nemcsak a legközönségesebb szitkokat zúdítják a rabokra, hanem a legbrutálisabb módon gyötrik őket (állítólag felsőbb utasításra, amit én semmi esetre sem hiszek!). Kezdve az úgynevezett „tornával” (olyan kiagyált testgyakorlatokkal, hogy a még legjobb erőben lévő férfiak sem bírják, már a lépcsőn sem tudnak felmenni, még felegyenesedni sem képesek stb.). Például negyvenesével (!) guggolás, könyéken kúszás, mégpedig egy rosszul kövezett udvaron stb. stb. Aki nem bírja tovább, vagy akivel „valami baj van”, azt úgynevezett „különtornára” viszik. Ez szigorított és meghosszabbított „tornát” jelent. Itt már a beszámoló kevés, ezt az érintettek szájából kell hallani.

Azonban a koncentrációs tábor *minden egyes lakója* számára borzalmasak a nyilvános botozások. Az egész társaságnak fel kell sorakoznia, és vigyázzállásban végig kell néznie, ahogy egy ilyen szerencsétlen teremtményt ötven vagy száz botütésben részesítenek. (Az ordítás, az ömlő vér látványa borzasztó élmény a nézők számára!!) Minden kis semmiséért minden lehetséges büntetés jár. A büntetésekből csak úgy süt a szadizmus. Egészen iszonyú a helyzet odalent a sötétben, az úgynevezett „bunkerben”. Itt már néhányan meg is tébolyultak!

Nagytiszeletű Birodalmi Püspök Úr! Az említett rabok esetében olyan emberekről van szó, akik valamiképpen szexuális hajlamuk miatt kerültek oda, vagy csak azért, mert ilyen hajlam gyanújába keveredtek. *De közülük senki sem állt rendes bíróság előtt!* (Egyesek ellen még csak a következő hetekben fognak majd állítólag pert indítani!) Néhány száz foglyot már elengedtek a Lichtenburgból. Egyesek testben-lélekben megtörték, mások megöszülve jöttek ki onnan, pedig még egészen fiatalok, ismét mások üldözési mániában szenvednek, tébolyultan mászkálnak fel és alá stb. Legtöbbjük elvesztette az állását, jóllehet büntetendő cselekményt nem tudtak rájuk bizonyítani. (Elég volt a gyanú, hogy rossz fénybe kerüljenek a főnöküknél.)

A kínzások tovább folytatódnak. Miközben Ön ezeket a sorokat olvasa, sok százan szenvedik a legrettenetesebb kínzásokat. Birodalmi Püspök Úr, ha valaki bármi büntetendőt követett el, akkor állítsák rendes bíróság elé, ahol felelhet a tettéért! Minden tisztességes német embernek ez a véleménye. Itt azonban olyan embereket kínoznak, gyaláznak, akik még egyetlen büntetendő cselekményt sem ismertek be, vagy el sem követtek ilyet.

Üdvöztőnk emberek iránti szeretetére esedezem Önhöz: kérem, segítsen! Jelentse mindazt, amit levelem által és más forrásokból megtud, a legmagasabb helyen! A Jóisten, akinek bizonyára tetszésére van ez a cselekedet, bőségesen meg fogja jutalmazni. Ön a mi legfőbb evangélikus papunk, akit mi, katonák különösen tisztelünk: kérem, tegyen meg mindent, amit csak megtehet, hogy a lehető leggyorsabban segítség érkezzék.

Nekem azt mondták, hogy dicső Vezérünk a legszigorúbban megbüntetné az ilyen tetteket, ha a fülébe jutnának. Én is így vélekedem, hiszen Adolf Hitler az igazságosság és a bensőséges felebaráti szeretet megvalósulását akarja. Itt azonban – e borzasztó tettek révén – naponta *új ellenségeket nevel az állam*. Ez nem mehet így tovább! Kérem, a lehető leggyorsabban szíveskedjék tudakozódni, de úgy, hogy a teljes igazságot megtudja! A bűnösöket felelősségre kell vonni. (A 4. század, egy Bräuning nevezetű SS-Hauptmann vagy -Sturmführer alatt különösen szenved!) Meisinger SS-Obersturmführer, Häuserer és Kanthack nyomozó urakat, akik a Titkos Államrendőrségnél teljesítenek szolgálatot, és *különösen a Columbia-ház parancsnokát (!!!)* felül kell vizsgálni. *Meglepetésszerű és beható vizsgálatot kellene folytatni a Columbia-házban és a lichtenburgi koncentrációs táborban*, sok foglyot *egyenként* ki kellene hallgatni, akkor napvilágra kerülne az igazság. Ha ez nem történik meg, akkor minden marad a régiben, és szerencsétlen emberek százait továbbra is bántalmazák, és ezzel az állam ellenségeivé teszik őket.

A megtorlástól félve (vannak bizonyítékaim!) nem mondhatom meg Önnek a nevem, nagytiszteletű Birodalmi Püspök Úr. Kérem, bocsássa meg nekem a névtelenséget, de nem tehetek mást. A Jóisten legyen Önnel, áldja meg Önt minden tettében!

Heil Hitler!

Valaki, aki súlyosan megszenvedi a lefestett állapotokat

[15] „Kérjük, irgalmazzon [...]”

Három meleg férfi névtelen levele Keitel tábornokhoz,
1935. június

Excellenciás Uram!

Igen tisztelt Tábornok Úr!

Azelőtt mi is katonák voltunk, és most olyan borzasztóan kell szenvednünk. Semmit sem vétettünk. Kérjük, irgalmazzon, és járjon közbe a legfelsőbb helyen, hogy a Columbia-házban (Berlin-Tempelhof!) és a lichtenburgi koncentrációs táborban vessenek véget a szörnyű kínzásoknak. Esedezve kérjük, mivel az elszenvedett gyötrelmek napról napra új ellenségeket támasztanak az államnak. Ha teheti, azonnal jelentse ezt a Fűhrernek. A Fűhrer igazságosságot és felebaráti szeretetet akar. Itt azonban óráról órára a legszörnyűbb igazságtalanságok történnek, és a legalantasabb szadista ösztönök tombolják ki magukat.

A mellékelt leírásból, amelyet a Birodalmi Püspök Úrnak küldtünk el, kegyeskedhet mindent megtudni.

Ha valaki bűncselekményt követett el, feleljen a tetteiért jogszerű bíróság előtt, de bírói eljárás nélkül szegény szerencsétlen rabokat kínozni – ez nem méltó az államhoz.

Kérjük Excellenciádat, nézze el nekünk, hogy nem adhatjuk meg a nevünket: félünk a megtorlástól.

Őszinte tisztelettel üdvözlí Önt

három régi katona

Heil Hitler!

*Áttekintés az 1935.05.11. és 06.10. közti időben hét napon túl
bebörtönzött védőőrizetésekről*

Kelet-Poroszország					Brandenburg					Pomeránia					Poznani Határtartomány - Nyugat-Poroszország - Schneidemühl					Alsó-Szilézia					Felső-Szilézia					Szászország					Schleswig-Holstein					Hannover				
Königsberg	Tilsit	Allenstein	Marienwerder	Berlin	Potsdam	Frankfurt/Odera	Stettin	Köslin		Breslau	Liegnitz	Oppeln	Magdeburg	Halle	Erfurt	Kiel (Antona)	Hannover	Harburg-Wilhelmsburg	Wesermünde	Osnabrück	Wilhelmshaven																							
15	11	9	7	247	24	12	8	4	7	104	69	84	20	121	17	48	14	5	-	3	25																							
4	1	-	6	52	10	1	1	1	2	18	8	10	1	19	2	4	3	2	-	-	1																							
2	-	-	-	7	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	4	1	-	1	-	-	-																							
9	10	9	1	188	14	11	7	3	5	85	61	73	19	102	11	43	11	2	-	3	24																							
-	1	-	-	24	3	1	-	-	-	2	-	2	2	15	3	29	4	2	-	3	-																							
6	8	4	-	102	7	8	2	3	4	22	30	56	11	61	6	4	1	-	-	-	-																							
-	-	-	-	18	-	-	-	-	1	2	1	-	2	3	1	2	-	-	-	-	-																							
3	1	5	1	44	4	2	5	-	-	59	30	15	4	23	1	8	6	-	-	-	24																							

Recklingshausen			Vesztfália			Hessen-Nassau			Rajna-vidék			Saar-vidék			Tükös Allamrendörség Hivatala			
															politikai foglyok homoszexuálisok			
48	63	238	35	52	2	130	29	6	19	1	3	124	513	2117	A védőőrizetese összlétszáma			
5	4	16	4	1	–	12	9	1	3	–	2	13	100	316	A szabadulók száma			
1	–	–	–	1	–	4	–	–	–	–	–	8	–	31	A bírói őrizetbe át- helyezettek száma			
42	59	222	31	50	2	114	20	5	16	–	1	103	413	1770	A védőőrizetese száma 1935.06.10-én			
34	9	73	7	7	1	70	10	–	8	–	–	12	–	322	A foglyok száma az esterwegeni KZ-ben			
3	1	4	14	–	–	10	–	–	–	–	–	14	325	706	a lichtenburgi KZ-ben			
1	–	1	–	7	–	4	–	–	2	–	–	4	–	49	a loringeni KZ-ben			
4	49	144	10	36	1	30	10	5	6	1	1	73	88	693	egyéb börtönökben			

[16] 1935. június: 413 meleg férfit „védőőrizetesként” elzárnak
Reinhard Heydrich 1935. július 2-i levele Heinrich Himmlerhez, a
Porosz Államrendőrség helyettes vezetőjéhez

Titkos Államrendőrségi Hivatal
B. = Nr. II 1 D

*Berlin SW 11, 1935. július 2.
Prinz-Albrecht-Str. 8*

A Porsz Államrendőrség helyettes vezetőjének és felügyelőjének
Helyben

Tárgy: védőőrizet

Csatoltan küldöm az 1935. 05. 11. és 06. 10. közti időszak védőőrizetesei-
nek szám szerinti összeállítását szíves tudomásulvételre. A kimutatás
nem tartalmazza a hét napnál rövidebb ideig bebörtönzött védőőrizetes
foglyokat.

Heydrich
s. k.⁴

⁴ A hátoldalon 1935. július 12-i dátummal a következő megjegyzés olvasható: a Reichs-
führer-SS tudomásával visszaküldve. A Reichsführer-SS elrendelte, hogy az egykori KPD-
funkcionáriusok soraiból a védőőrizetesként számoltak száma a következő hónapban ezerrel növelendő.

**[17] Külföldiekre vonatkozó, átmeneti kivételes rendelkezések
az olimpia időtartamára**

Himmler 1936. július 20-i különrendelete

A Reichsführer-SS
és a Német Rendőrség Parancsnoka

Berlin, 1936. július 20.

Utasítás a Titkos Államrendőrség részére

Megtiltom, hogy a következő hetek során bármely külföldi ellen a 175. §
miatt, személyes engedélyem nélkül, akár csak kihallgatást vagy idézést
is fogyanatosítsanak.

Reichsführer-SS
Himmler
s. k.

II. rész

A BÜNTETŐJOGI RENDELKEZÉSEK SZIGORÍTÁSA 1935 SZEPTEMBERÉTŐL

Az RStGB 175. paragrafusának nemzetiszocialista újjáfogalmazása

A birodalmi büntető törvénykönyv büntetőtörvény-kiegészítését 1935. június 28-án fogadták el; 1935. szeptember 1-jén lépett érvénybe. Az új büntető törvénykönyv tervezetének elfogadása előtti sietős újrafogalmazást tömören „az elmúlt időszak rossz tapasztalataival” indokolta a hatalom. Ezzel nyilvánvalóan a Röhm-puccsra utalt. A törvényhozó kommentárja szerint világossá vált, hogy „előzetesen hatályba kell léptetni a férfiak közötti homoszexuális fajtalanság elleni rendelkezések tervbe vett megszigorításait, amelyek részét alkotják a büntetőjog általános megújításának”.

Az RStGB 175. § büntetőrendelkezéseinek megszigorítása két aspektusra vonatkozott:

1. Az RStGB 175. § előző megfogalmazásának (e. m.) megváltoztatása. A „természetellenes fajtalanság” fogalmát a „fajtalanság” fogalmára cserélték. Ez a bűncselekmény tényálladékanak nagymérvű kiterjesztését jelentette.

Az RStGB 175. § e. m. szerint „természetellenes fajtalanságnak” csak a közösülésszerű cselekedetek számítottak. Ezek egy birodalmi bírósági döntés értelmében az anális-, az orális- és a combkörnyéki aktusok (az önkielégítés egy másik férfin, egy másik férfi előtt vagy egy másik férfival nem tartozott ide). Bizonyítása ritkán járt sikerrel, mivel a férfiak rendszerint egyetértésben cselekedtek, és ismerték az értelmezési lehetőségeket, ennek következtében 1935 előtt alig került sor büntetőeljárásra.

Az új megfogalmazással már nem volt szükséges közösülésszerű cselekedet megtörténte. Ezzel megszűnt annak szükségessége is, hogy a büntetendő viselkedést bizonyítsák, mint ahogyan az eljárás törvényi leállítása is lehetlenné vált ezen a módon. Már nemcsak közösülésszerű cselekedetek minősültek férfiak közötti „fajtalanságnak”, hanem egy másik férfi jelenlétében végzett önkielégítés is annak számított. Fajtalanság történt, ha egy férfi vég-

tagja egy másik férfi testét „buja szándékkal” érintette, sőt már az is büntetendőnek minősült, ha két meztelen férfitest összeért. A magömlés nem volt szükséges a büntetendő cselekedet véghezviteléhez.

2. A 175.a § bevezetése

Ez a szakasz úgynevezett súlyos fajtalanságnak tekintette a szolgálati- vagy munkaviszonyon alapuló függőséggel való visszaélést, a 21 év alatti fiatalokkal folytatott szexuális tevékenységet, valamint a homoszexuális prostitúciót, s tíz évig terjedő, fegyházban, vagy három hónapnál nem rövidebb, börtönben letöltendő büntetéssel sújtja.

A második cikkely alapján a kényszerített, illetve az alárendelt személy is büntethetővé vált – ez a szabályozás az addigi büntetőgyakorlatban ismeretlen volt. Noha a 175. § második bekezdése szerint a bíróság azon résztvevőkénél, akik a tett elkövetésekor még nem töltötték be 21. életévüket, különösen enyhe esetekben eltekinthetett a büntetéstől, de mindez nem vonatkozott az olyan ún. közönsésszerű cselekedetre, amelyet fiatalok követtek el egy másik fiatalokkal vagy kiskorúval.

A bűncselekmény tényálladékanak kiterjesztése s a büntetés mértékének megemlése mellett az 1935. június 28-i büntetőtörvény-kiegészítés alapvető újításként bevezette az ún. analógia paragrafust – a 2. §-t. Így hangzott: „Büntetendő az, aki olyan tettet követ el, amelyet a törvény büntetendőnek minősít, vagy a büntetőtörvény alapgondolata és az egészséges népi megítélés szerint büntetést érdemel. Ha a tette egy meghatározott büntetőtörvény közvetlenül nem alkalmazható, akkor a tettet azon törvény alapján kell büntetni, amelynek alapgondolata a leginkább vonatkozik rá.”

Már nem csak az írott törvény számított olyan jogforrásnak, melynek segítségével a jövő büntetőbírái ítéleteiket meghozhatták, hanem egyenjogúvá vált az „íratlan jogforrás”: a „büntető törvénykönyv alapgondolata” s az „egészséges népi megítélés” is. Ezzel az addigi jogi alapelveket, a „törvény nélkül nincs büntetés”-t kiiktatták, s tág teret biztosítottak a büntetőbírói mérlegelésnek.

1935 után a 175. és a 175.a § alapján született jogerős ítéletek száma erőteljesen megnőtt. Ítélezési gyakorlatukban a büntetőbírák a túlzó értelmezéshez és az új büntetőrendelkezések kibővítéséhez igazodtak.

[18] A 175. paragrafus

A paragrafus szövege az RStGB 1871-es megfogalmazásában, illetve az 1935-ös újjáformázás szerint

[18a] Az eredeti megfogalmazás az 1871-es RStGB szerint

175. §

A természetellenes fajtalanságot, amennyiben férfiak között, vagy állatok és emberek között hajtják végre, börtönnel kell büntetni; a politikai jogok elvesztése is megítélhető.

[18b] Az új megfogalmazás az 1935. június 28-i, az StGB megváltoztatásáról szóló törvény 6. cikkelye szerint

Férfiak közötti fajtalanság

(1) A büntető törvénykönyv 175. paragrafusa a következő megfogalmazást tartalmazza:

175. §

Az a férfi, aki egy másik férfival fajtalankodik, vagy megengedi, hogy fajtalankodás tárgyává váljon, börtönbüntetésre ítélandó.

Azon elkövető esetében, aki a tett elkövetésekor még nem töltötte be 21. életévét, különösen enyhe esetekben a bíróság eltekinthet a büntetéstől.

(2) A büntető törvénykönyv 175. §-a mögé 175.a §-ként a következő rendelkezést illesztették:

175.a §

10 évig terjedő fegyházzal vagy enyhébb körülmények esetében három hónapnál nem rövidebb ideig tartó börtönbüntetéssel büntetendő:

1. az a férfi, aki egy másik férfit erőszakkal vagy a testi-lelki épség tényleges veszélyeztetésével vagy életveszélyes fenyegetéssel arra kényszerít, hogy vele fajtalankodjék, vagy őt fajtalanság tárgyává tegye;

2. az a férfi, aki egy másik férfit szolgálati-, munka-, vagy alárendeltségi viszonyon alapuló függőséggel visszaélve arra kényszerít, hogy az vele fajtalankodjon, vagy őt fajtalanság tárgyává tegye;
 3. az a 21 év feletti férfi, aki egy 21 év alatti fiatal férfit vagy fiút megront, hogy az vele fajtalankodjon, vagy őt fajtalanság tárgyává tegye;
 4. az a férfi, aki üzletszerűen más férfiakkal fajtalankodik, vagy magát fajtalanság tárgyává teszi, vagy fajtalankodásra felkínálja.
- (3) A büntető törvénykönyv eddigi 175. §-át a „férfiak között, vagy” szavak kihúzásával 175.b paragrafusként illesztették be.

[19] A „fajtalanság” fogalmának kiterjesztése

Az 1935. június 28-i büntetőtörvény-kiegészítés részletei.

Dr. Leopold Schäfer titkos kormánytanácsos, a Birodalmi

Igazságügyi Minisztérium miniszteri osztályfőnöke kommentárja (kivonat)

[...] 4. Férfiak közötti fajtalanság (6. cikkely)

Az elmúlt időszak rossz tapasztalatai világosan megmutatták, hogy előzetesen hatályba kell léptetni a férfiak közötti homoszexuális fajtalanság elleni rendelkezések tervbe vett szigorításait, melyek részét alkotják a büntetőjog általános megújításának. Az StgB eddigi 175. paragrafusának lényegi hiányossága abban állt, hogy – legalábbis az eddigi joggyakorlat szerint – csak a közöszlösszerű cselekedeteket érintette, így az ügyészség és a rendőrség nem avatkozhatott be a férfiak közötti nyilvánvalóan azonos nemű szerelmi kapcsolatokba, ha az efféle cselekedeteket nem tudta bizonyítani. Ezt a hiányt pótoljuk most, amennyiben a férfiak közötti mindennemű fajtalanság börtönbüntetés hatálya alá kerül. De hogy elkerüljük a rendelkezés enyhébb eltévelyedésekre való alkalmazását, ahogyan az a tapasztalat szerint különösen fiatal korban előfordul, feljogosítottuk a bíróságot, hogy a 21 éven aluli érintettek esetében különösen enyhe esetekben a büntetéstől eltekintsen. Amennyiben a kiskorúak akár más férfi kiskorúakkal, akár nagykorúakkal, közöszlösszerű cselekedetekkel alacsonyítják le magukat, úgy ez az enyhítő rendelkezés rendszerint nem

fog alkalmazásra kerülni. Ezen az alaptényálláson túl még számításba veendő a következő, 10 évig terjedő fegyházzal vagy enyhítő körülmények esetén három hónapnál nem kevesebb börtönnel sújtható esetek: másik férfi homoszexuális fajtalanságra kényszerítése erőszakkal vagy a testi-lelki épség tényleges veszélyeztetésével vagy életveszélyes fenyegetéssel, homoszexuális fajtalanság szolgálati-, munka- vagy alárendeltségi viszonyon alapuló függőséggel való visszaéléssel (pl. a Wehrmachtban, a rendőrségen, az SA-ban, a HJ-ban), fiatalkorú megrontása nagykorú által, valamint a férfi homoszexuális prostitúció.

A sodómia (állatokkal való nemi érintkezés) eddigi 175. paragrafusból tárgyalt esete mostantól 175.b paragrafusként jelenik meg [...] (1997. o.)

[20] Támadások a nemi erkölcs ellen

Prof. dr. W. Grafen von Gleispach beszámolója a hivatalos büntetőjogi bizottság munkájáról (kivonat)

A „fajtalanság” szakasz a szűk értelemben vett erkölcs elleni bűncselekményeket s mások fajtalankodásának elősegítését öleli fel, a még érvényben levő joggal ellentétben azonban nem tárgyalja a házasság elleni bűncselekményeket, amelyeket, a családot érő támadásokkal együtt, külön szakaszban egyesítettünk. Célunk a nemi erkölcs erősebb védelme, s az, hogy a nemi érintkezést a tényállások formálásával s bűnvádi fenyegetéssel egészségessé tegyük. Mert az erkölcs (a cím értelmében mindig a nemi életre vonatkoztatva) az üdvös népelet alapjaihoz tartozik. Az itt tárgyalandó tényállások egy része elsősorban egyes személyek elleni támadásokat tartalmaz. De még ezeknél a tényállásoknál is a népi erkölcsi rend elleni támadás, a nép helyes erkölcsi magatartásának veszélyeztetése a legfontosabb. Ez a nézőpont igazolja az említett tényállások egyesítését s egyetlen szakaszba való besorolását, mely a nép szellemi és lelki magatartása elleni támadásokat fogja össze.

Az erkölcsi elvadulást, amely röviddel ezelőtt a német népben is felütötte fejét, s különösen a nagyvárosokban terjedt el, az érvényben lévő jog akkoriban csak kevésbé szabályozta. Csak kismértékben azért, mert elégtelen ehhez, sokkal inkább azért, mert nem alkalmazták. Azok a törekvések, amelyek az erkölcs büntetőjogi védelmét igyekeztek leépíteni,

„A politikai veszély a férfi homoszexualitás részéről abban áll, hogy

1. a férfi nőhöz való természet adta viszonyát visszájára fordítja, s a jellemértékeket teljesen megsemmisíti;
2. a férfi és női princípium együttműködését kioltva a dekadent teszi meg egyedül uralkodó alapelvvé;
3. általa a népi közösségeket és központjaikat az erkölcsi és magatartásbeli felbomlás lehetősége fenyegeti;
4. tevékenységének területén homoszexuálisokat termel ki, s ezzel a nyilvános élet mind nagyobb területeit igyekszik jellemének megfelelően szétrombolni;
5. világnézetünk ellenségeinek támasza, amit azon tény figyelembe vételével, hogy Németországban 1,5–2 millió homoszexuális él, nem szabad alábecsülnünk: a homoszexuálisok igen jártasak az árulásban, a hamis esküben, a szőszegésben s más hasonlóban.”

R. Klare: *Die Homosexuellen als politisches Problem*, 2. Teil: *Die weibliche Homosexualität*, in: *Der Hoheitsträger*, 1938/3 17. o.

írások és könyvek tömegét hozták létre, de nem értek el törvényhozási sikereket. A nemzetiszocialista forradalom gyökeres változást hozott: a német nép újraszületéseként az egészséges erkölcsi magatartást is áttöréshez segítette, megerősítette és elterjesztette. A forradalom, a büntetőjogi előírások lényegi megváltoztatása nélkül, az új kormányzat hatalomra jutása után rövid idő alatt felszámolta az erkölcsi atmoszféra állandó mérgezését pornográfiával s más hasonló dolgokkal a sajtóban, az irodalomban, a képzőművészetben s a nyilvános ábrázolásokban. A joggyakorlat, különösen a bünteteskiszabás, feladatához méltó hozzáértésről tanúskodik. Ebből következik, hogy az érvényes törvény jelentős mértékben át-emelhető a tervezetbe. Magától értetődik, hogy a hiányosságokat szükséges volt pótolni, és sok mindent egyes részleteiben ki kellett javítani. Erről majd az egyes tényállásokkal kapcsolatban szólnunk.

Még egy megjegyzést előre kell bocsátanunk a törvénytiszakasz felépítéséről, amely az érvényes jogban egyáltalán nem kielégítő. Ezen túl a szakasz öt csoport megkülönböztetésén alapul majd. Az első a nemi szabadságot érő támadások alkotják, az tartozik ide, ha valakit megerősizolnak, ha nem rendelkezik önálló akarattal, vagy ha függőségét használ-

ják ki. Az akarat rosszhiszemű megtévesztése is idevág. 2. csoport: a gyermekek és fiatalok védelme. 3. csoport: természetellenes fajtalanság. 4. csoport: a nyilvános nemi erkölcs védelme. Utolsó csoport: mások fajtalankodásának elősegítése.

A kifejezőmód kapcsán meg kell jegyeznünk, hogy a tervezet és ez a beszámoló fajtalanságon közösülést s más nemi tevékenységet ért, kivéve ha szembeállítjuk a közösülést a fajtalansággal. Korlátozás nélkül alkalmazva tehát a fajtalanság azonos neműek közötti nemi érintkezést is jelent, és pedig férfiak és nők között egyaránt. A házasságon belüli nemi érintkezés csak különleges körülmények között (pl. nyilvánosság előtt) számíthat fajtalanságnak. Fölmerült a kérdés, vajon nem kellene megkísérelnünk a fajtalanság fogalmának korlátozását, vajon terjedelme nem túl tág-e, és pl. lehet-e ártatlan adott körülmények között a pusztá érintés. Nemmel kell válaszolnunk. Az efféle kísérletek kudarcra vannak ítélve, és inkább a joggyakorlatot bízzuk meg azzal, hogy az egyes esetek körülményeit, kiváltképpen az érintett körök egészséges népi szemléletét vegye figyelembe a helyes határ megállapításakor.

Az e körbe tartozó bűncselekmények némelyikének üldözése nem történhet meg a sértettekre való tekintet nélkül. Ám ezért még nem válnak az érvényes jog értelmében magánindítványra vagy felhatalmazásra üldözendő bűncselekményekké. Az állami büntetés feletti rendelkezés nem engedhető át az eddigi mértékben az egyénnek; sem úgy, hogy a büntető-eljárás megindításának feltétele a sértett követelése legyen, sem pedig a sértett abszolút vétőjogának formájában. Ellenben némely – épp a következőkben kiemelt – esetben tilos, hogy az államügyész meghallgassa a sértettet, s adott esetben ellenőrizze az üldözés ellenében felhozott körülményeket (pl. hírnévrontás, házassági kilátások csökkenése stb.). Ekkor az államügyésznek kell majd eldöntenie, hogy az ellenvetések, amelyeket a sértett az üldözés ellen felhoz, *a népközösség nézőpontjából* többet nyomnak-e a latban, mint az elítéléshez fűződő érdek. Magától értetődően az államügyésznek először ezen okok komolyságáról kell meggyőződnie, s arról, hogy vajon nem a tettes megvesztegetésének eredményei-e. Ezen elvi nézőpont végigvitele az StPD feladata lesz. Itt most csak utalunk erre... [...] (116–118. o.)

Férfiak közötti fajtalanság

Kivétel nélkül az a vélemény, hogy büntethetősége egyáltalán nem igényel kifejtést.

Ezzel szemben azt meg kellett vizsgálnunk, hogy vajon nem büntetendő-e a nők közötti nemi érintkezés is. Amennyiben erőszak vagy fenyegetés alkalmazásáról, függőségi viszonyról, gondnokság alatt állóval vagy saját leszármazottal való visszaélésről, gyermekekkel szembeni bűn elkövetéséről van szó, már e tényállások megfogalmazása szerint is a fent említett esettel van dolgunk. Megrontásnál újfent mérlegelhetnénk a kiterjesztést (vö. ott). Kevésbé súlyos esetekben a következő érvek szólnak az azonos neműek közti nemi érintkezés tényállásának nőkre való kiterjesztése ellen. (Férfiak esetében a nemzőerő pazarlódik, ők többnyire kiválnak a fajfenntartásból, míg a nőknél nem ez a helyzet, vagy legalábbis nem ugyanakkora mértékben.)

A bűn inkább elterjedt a férfiak, mint a nők között (eltekintve a szajhakerőktől), a nőknél jobban elkerüli a figyelmet, kevésbé feltűnő, így tehát a példa általi megrontás veszélye is csekélyebb. A nők közötti baráti érintkezés bensőséges formái megnehezítik a tényállás megállapítását, s rendkívül megnövelik a megalapozatlan feljelentések és vizsgálatok veszélyét.

Végül – mint ahogyan ezt már az 1912-es osztrák StG-tervezet magyarázataiból kiemeltük – az azonos neműek közötti nemi érintkezés büntetendőségének fontos oka a közélet meghamisítása, s ez könnyen felüti fejét, ha nem lépünk fel e ragállyal szemben. Az egyének s teljesítményük megbecsülése a közszolgálatban és a gazdasági életben, a legkülönbözőbb állások betöltése, a visszaélések ellen hozott óvintézkedések mind azon a feltételezésen alapulnak, hogy a férfi férfiasan érez és gondolkodik, és férfias indítékok befolyásolják, s ennek megfelelően a nő nőiesen stb. Ha egy hajlam megléte nem küzdhető is le büntetőjogilag, működése annál inkább – gátálatlan kiélésének lehetősége e ragály terjedését és hatásának elmélyülését egészen rendkívüli módon elősegítené. De amit fentebb a közélet meghamisításának neveztünk, az a nőknél, a közéletben betöltött viszonylag szerény szerepüknek fogva, aligha jön számításba.

A kérdésre, vajon a férfiak közötti homoszexuális érintkezés, mert most már csak erről kell szót ejteni, büntethetősége – a Birodalmi Bíróság joggyakorlatával összhangban – kifejezetten csak a közösülésszerű tevő-

kenységre korlátozódjék-e, igenlő választ adtunk, noha tagadhatatlan, hogy ez pusztán a homoszexuális tevékenységi kör egy részét – s aligha a terjedelmesebbet – öleli fel, s nehéz bizonyítási helyzetet teremt. A törvényhozónak azonban oly terepen, amelyen már az átfogó vizsgálat is sok kárt okozhat, mértéket kell tartania, s viszonylag ártatlan tevékenységeket, amelyek, főleg a fiatalok esetében, leginkább csak alkalmi eltévelyedések a normális nemi érintkezés lehetetlensége miatt, jobb, ha nem tesz büntethetővé.

Visszaélés szolgálati viszonyon vagy munkaviszonyon alapuló függőséggel, 21 év alatti fiatal férfi megrontása (itt a tettes korhatára: 21 év felett), üzletszerű vagy – 21 év felett – megrögzött bűnelkövetés és a felkínálkozás mint súlyos fajtalanság fegyházzal vagy hat hónapnál nem kevesebb börtönnel büntetendő, s csak a nem súlyosbított elkövetés eddig nem említett esetei sújtandóak börtönnel [...] (125. skk. o.)

Viták a lesbikus nők büntetőjogi üldözéséről

Neves német büntetőjogászok sokkal csekélyebb jelentőségűnek tartották az azonos neműek közötti szexuális viszonyoknak betudott politikai veszélyeket nők esetében, mint férfiakéban. Így a Hivatalos Büntetőjogi Bizottság 1935 nyarán a női homoszexualitás kriminalizálása ellen emelt szót. Ezen a háború végéig nem szándékoztak változtatni. Mindenesetre mindig akadtak olyan kezdeményezések – élsősorban a Harmadik Birodalom új büntető törvénykönyvének tervezete körüli viták kapcsán, de a kortárs jogi irodalomban is –, amelyek ezt a döntést helyesbíteni szándékozták.

Általában véve is kevésbé ismert a lesbikus nők sorsa a nemzetiszocialista Németországban, viszont még kevesebbet tudunk azokról, akik a Kripo vagy a Gestapo látókörébe, majd koncentrációs táborba kerültek, mint Helene G., a légiőrő távirónője.

[21] Nincs egyetértés a szakértők között

Részletek a nemzetiszocialista jogászok 1936/37-es vitáiból a lesbikus kapcsolatok büntetőjogi üldözéséről

[21a] *A Német Jog Akadémiája. A Népesedéspolitikai Bizottság további munkáját előkészítő albizottság. Kivonat az 1936. március 2-i tanácskozás jegyzőkönyvéből*

A nőnemű személyek közötti nemi érintkezés elleni intézkedések

Professzor Spiethoff közli, hogy a Birodalmi Statisztikai Hivatal igazgatója, dr. Ruttké arra kérte, hozza szóba, vajon nem kellene-e a láthatóan erősen terjedő női homoszexualitást (a tribádiát) is büntetendővé tenni. Valóban feltűnő, hogy Németország azon kevés országok egyike, ahol a

„A büntetőjog elsősorban harci jog. Ellensége mindenki, aki a nép fennmaradását, erejét és békéjét veszélyezteti. Nem csupán a népi életrend egyes megzavaróit kell megsemmisítenünk, hanem »általában véve az aszociális elv hordozójá«-t is. A *büntetés* ne reakció legyen az elkövetett jogtalanságra, hanem »a néptest állandó öntisztító berendezése«. [...]»

Nem merülhet fel kétely afelől, hogy a *homoszexuális tevékenység nem a német nő saját lényegi vonása*. Ellenkezőleg: megveti azt, mint ami ellentétes a nemi erkölccsel. A tribádia jellegénél fogva szemben áll a faji értékek alkotóelemeinek a fejlődésével, és nem léphet fel annak igényével, hogy a német örökség őrzője legyen.

Ennélfogva nem látható be, hogy miért maradhat a női homoszexuális érintkezés büntetlenül. [...]»

R. Klare: *Homosexualität und Strafrecht*, Hamburg, 1937, 122. o.

tribádia nem büntetendő, míg más országokban, így Ausztriában is, nem tesznek különbséget (legalábbis betű szerint nem) a női és férfi homoszexualitás között. Meg kellene különböztetnünk a körülmények ösztönözte és a veleszületett tribádiát. Az első – legalábbis hajadon és megőzvegyült nőknél – népesedéspolitikailag aligha káros. A veleszületett tribádia azonban magával hordozza a megrontás veszélyét, és ha ez a veszély csakugyan nagy – erről mind a mai napig rettentő keveset tudunk –, akkor népesedéspolitikai okokból megfontolás tárgyát kellene képeznie annak, hogy vajon nem szükséges-e a férfi homoszexualitással egyenrangú bánásmód bevezetése.

Az elnök annak a véleménynek ad hangot, miszerint nincsen kellő fögődzőnk ahhoz, hogy a népesedéspolitika szempontjából elég fontosnak tekintsük ezt az ügyet, s javaslatokkal lépünk a Hivatalos Büntetőjogi Bizottság elé, de kész arra, hogy a bizottságban alkalmat adjon Ruttke igazgató úrnak álláspontja kifejtésére.

Dr. Schäfer miniszteri osztályfőnök kifejti, hogy a Büntetőjogi Bizottság döntéseiben a következő megfontolásokra támaszkodik: a megrontás veszélye még a veleszületett tribádiánál sincs megközelítőleg akkora, mint a férfi homoszexualitás esetében, mert általában nagyon is feltételezhető, hogy az nem vonja ki tartósan a megrontott nőt a normális nemi érintkezésből, aki így népesedéspolitikailag továbbra is használható ma-

rad. Emellett a nő pszichéje e bűn gyakorlása által korántsem szenved oly mértékben kárt, mint a férfié, és ezért messze nem veszélyeztetni annyira az államot sem. Egy további ok arra, hogy itt általánosságban eltekintünk a büntetéstől, a denunciáció veszélye, amely a nő túlradó érzelmek-re, becézgetésre irányuló természetes vágya miatt különösen nagy. A tribádia általános büntetése ezért nem vehető tervbe. De a jövőbeli büntetőjog hathatós segítséget fog kínálni a valóban büntethető esetek megtalálásához. Mert a jövőben büntetendő lesz a gyengeelméjűek megrontása vagy meggyalázása, valamint egy adott állás elnyerésének függővé tétele fajtalan cselekedetek végrehajtásától.

Továbbá míg függőségi viszonyt kihasználó „megrontást” eleddig csak férfi követhetett el feddhetetlen szűzzel szemben, a jövőbeli büntetőjog szélesebb körű védelmet biztosít majd, amikor nemre való tekintet nélkül mindenkit büntetéssel fenyeget, aki „egy személyt szolgálati vagy munkaviszonyon alapuló függőséggel visszaélve házasságon kívüli közösülésre vagy közösülésszerű cselekedetre rábír”; ez a rendelkezés tehát érinti egy főnökasszony vagy egy háziasszony nemi érintkezését női beosztottjával vagy női háztartási alkalmazottjával is. Végezetül a 14 éves korig terjedő gyermekvédelmen túl büntetést helyezünk kilátásba mindenkit számára, aki „egy 18. életévét be nem töltött személyt szolgálati vagy személyi viszonyon alapuló függőségével visszaélve arra kényszerít, hogy vele fajtalankodjon, vagy hogy magát fajtalanságra fölhasználni hagyja”. Lényegében már csak az a kérdés marad nyitva, vajon gondoskodnunk kell-e a 14 és 16 év közötti lányok homoszexuális megrontás elleni védelméről az alábbi tartalmú általános rendelkezés beillesztésével: „Aki egy 16 év alatti személyt házasságon kívüli közösülésre vagy közösülésszerű cselekedetekre csábít stb.” Mint a Büntetőjogi Bizottság albizottságának tagja a második olvasatban lezárt változat felülvizsgálatakor erre vonatkozó javaslatot fog tenni, de nem tudja megmondani, vajon a Büntetőjogi Bizottság egyet fog-e ezzel érteni.

[...]

[21b] *Kibővített Büntetőjogi Bizottság. Kivonatok az 1937. április 16-i tanácskozás jegyzőkönyvéből*

[...]

Dr. SCHOETENSACK PROFESSZOR

Ha a népesedéspolitika nézőpontját állítjuk előtérbe, akkor mégiscsak szükségesnek tűnik az ún. leszbikus szerelem büntetőjogi kezelése. Már a korábbi megbeszéléseken utaltunk rá, hogy e bűn a nagyvárosokban sajnos nagyon elterjedt. A Basler Rechtskreisből tudom, miféle rombolást végez ez a bűn. Némelykor egészen rémisztő.

Foglalkoznunk kell tehát a kérdéssel, vajon népesedéspolitikai szempontból nem szükséges-e a bűnvádi fenyegetés. [...]

Dr. ORLOWSKY

A női homoszexualitás büntethetőségének kérdésével nyilvánvalóan senki sem foglalkozik szívesen. Azt mondják: egy férfi, aki tartósan aktív homoszexuálisan, fokozatosan elveszti még a belső képességét is arra, hogy nővel érintkezzen. Ugyanezt azonban nem állíthatjuk egy nőről. Gyakorlatilag nincs jelentősége, hogy a nő frigid marad-e, vagy élményt nyújt-e számára a nemi érintkezés. Kétlem, hogy ez az indoklás elfogadható lenne. Talán abban rejlik az egyik kimondatlan ok, hogy e bűn nagymértékben elterjedt, s számtalan nőt rács mögé kellene zárunk. [...]

MAYER PROFESSZOR

[...] Ami a részleteket illeti! A felosztás kérdése! Abban alapvetően egyetérték az előadóval, s azt képviseltem a könyvemben is, hogy a faj, az öröklött egészség és az erkölcs elleni bűncselekmények problematikája valójában egyetlen egységet képez. De szeretném, ha a referens, aki itt túllontúl pusztán a biológia oldala felől gondol el valamit, fontolóra venné, hogy vajon nem helyesebb-e az erkölcs elleni bűncselekményeket védőfalként felfognunk, melyet a nép a monogám házassági rend köré emelt. Ez a monogám házassági rend véleményem szerint a nép fenntartásának egyetlen módja. Nemcsak a nemző- és a szaporítószerveket kell sértetlenül megőriznünk, hanem jelen vannak lelki feltételek is, melyek a fajfenntartó erőt hordozzák, s véleményem szerint ez a monogám házassági rend. E nézőpontból kell az erkölcs elleni bűncselekményeket felfogni. [...]

Der Nationalsozialismus hat uns zum Bewußtsein gebracht, daß im Schoße des Weibes die Zukunft des Volkes ruht, daß der Völkstod unser unabwendbares Schicksal ist, wenn das Weib dem Volke die Fruchtbarkeit seines Schoßes verweigert. Die völkisch wertvollen Kräfte, die der Schöpfer in Schoß und Herz der deutschen Frau gelegt hat, werden im Existenzkampf unseres Volkes hoch gewertet und reslos eingesetzt. Der Nationalsozialismus hat uns gelehrt, daß das Weib als Hüterin der Reinheit des deutschen Blutes eine große Verantwortung trägt.

Die Wende in der Mädchenerziehung

Ein Beitrag aus der Praxis der vorerzogenen Schule

Von Franz Kade

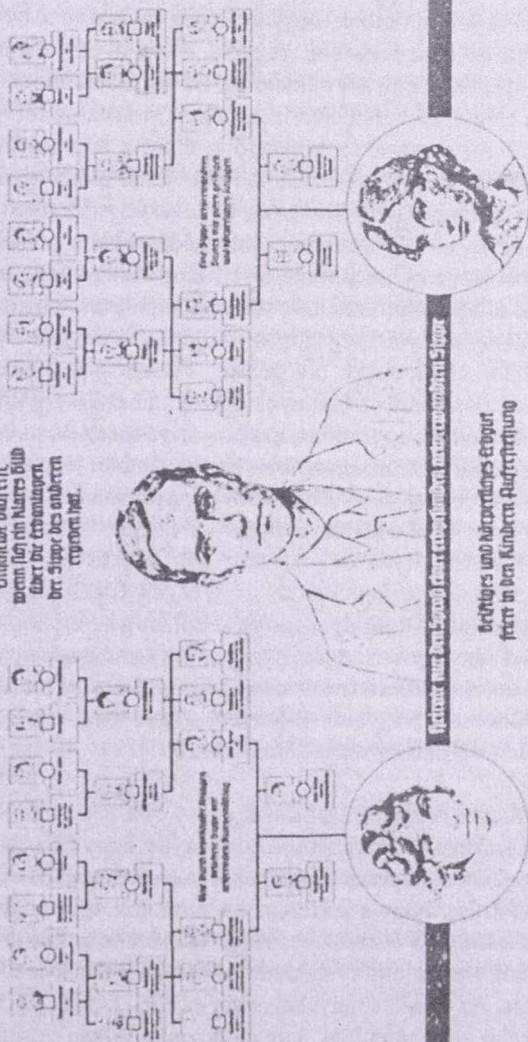
Das „Schönheitsideal“ der jüngsten Vergangenheit, welches das schmalbüstige und engbrüstige angemalte Püppchen auf den Thron hob, ist im Wanken. Man beginnt wieder aufzuschauen zu kraftvollen, blühenden Frauengestalten voll gesunder Natürlichkeit, zu dem deutschen Frauentypus, der in stolzer leiblicher und seelischer Schönheit eine heilige Fruchtbarkeit und den Lebenswillen des deutschen Volkes verkörpert.

1 9 3 7

Druck und Verlag von W. Kröwel, Dortmund-Breslau

Die richtige Battenwahl

if die Doomsdayung für die Wartezeit und die Wartung der

A helyes párválasztás. A Népegészségügyi Birodalmi Bizottság szemléltető ábrája

Ezután a 175. § és a lesbikus szerelem kérdéséről. A 175. § nagyon érdekes abból a szempontból, hogyan képes működni a büntetőjog. A gyakorlatban az ismert módon nagyon szorosan értelmezték, s ezért csak kevés esetben került sor büntetésre. Ez a korlátozott mértékű büntetés valóban elégséges volt a homoszexualitás társadalmi törvényen kívül helyezésének fenntartásához mindaddig, amíg a homoszexualitás nem kezdett ugrásszerű növekedésnek indulni. Csak akkor nem működött már, amikor Magnus Hirschfeld s mások tevékenysége nyomán ismertté vált, hogy egyes elővigyázatossági intézkedésekkel a büntetést el lehet kerülni. Most aztán olyan a büntetési gyakorlatunk, amely véleményem szerint jóval túllő a célon. Azt hallottam a büntetőjogász-napokon, hogy a Münsteri Bűnügyi Rendőrség még egy különleges ügyosztályt is létrehozott ezen bűncselekmények üldözésére. Tisztában kell lennünk azzal, hogy a kölcsönös onánia s bizonyos dolgok, amelyek a lesbikus szerelemre emlékeztetnek, egyszerűen csak olyan jelenségek, melyek a pubertáskor szexuális bizonytalanságában nagy számban jelentkeznek, s melyek bár nem örövendetese, de büntetőjogilag küzdeni ellenük népesedéspolitikai szempontból minden, csak nem kívánatos. Az a kérdés, vajon a lesbikus szerelem ilyenén mozzanata nem játszik-e akkora szerepet, hogy emiatt képtelenség elhatárolni az ilyen, ún. fiatalkori kicsapongásokat a biológiai norma komoly megsértéseitől, míg a férfi homoszexualitás esetében erre ténylegesen képesek vagyunk. Természetesen mindez megszűnik fiatalok közötti disznólkodásnak lenni, mihelyt fennáll egy bizonyos korkülönbség. Nagyon nehezen állapítható meg, mennyiben van jelen az efféle erkölcstelenség a fiatalok között. [...]

STRAUB, TERÜLETI BÍRÓSÁGI ELNÖK

[...] Ami a lesbikus szerelmet illeti, bizonyos, hogy a lesbikus hajlamú nők ennek ellenére képesek maradnak a szaporodásra. Sokkal fontosabb azonban a kérdés, hogy a lesbikus hajlamú nők egyáltalán mutatnak-e még hajlandóságot a természetes nemi érintkezésre. Ezt rendszerint tagadnunk kell, s ezért látom feltétlenül szükségesnek a lesbikus szerelem büntetését is. Az érvek, amelyeket eddig ez ellen hoztak fel, véleményem szerint inkább azon alapulnak, hogy a bizonyítás rendszerint nagyon nehéz. Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy a pederasztia bizonyításakor is nagyon alantas eszközökre vagyunk utalva, s ezért a lesbikus szerelem

üldözésekor is el kell fogadnunk a bizonyítási folyamat tisztátalanságát. Az kézenfekvő, hogy a serdülő évek eltévelyedéseit nem szabad büntethetővé tennünk. Itt a büntetőeljárás bizottságnak a hasznosság elvét figyelembe vevő megállapítása fog messzemenő segítséget nyújtani. [...]

[22] Kiterjesztendő-e a nőkre is az RStGB 175. paragrafusa?

Ernst Jenne népbírói tanácsos cikke

A kérdésre az 1927. október 22-i *Reichswartban*¹ egyszer már igenlő választ adtam, s csak megismételhetem ezt a Hivatalos Büntetőjogi Bizottság *Das kommende Strafrecht, besonderer Teil c.* publikációjának nemleges állásfoglalása ellenében. [...]²

Ez az érvelés cseppet sem meggyőző. Ha a nő nyilvános életben betöltött szerepe a nemzetiszocialista államban tisztán külsőleg szerényebb is lett, ez nem érvényes belső jelentőségére. A nő jelentősége a faji gondolat érvényesülése miatt sokkal inkább megnőtt, különös tekintettel az öröklődés-biológiai ismeretekre és megfontolásokra. Eszerint a nő ugyanolyan értékű és ugyanolyan fontos, mint a férfi – ha ugyan nem fontosabb, hiszen ő a nép életének hordozója és megőrzője. Következésképpen a nőtől éppúgy megkövetelendő a nemi ösztön egészséges irányultsága, mint a férfitől, s a homoszexuális érintkezésben jelentkező eltérést büntetendőnek kell minősíteni. A büntethetőség ellen nem eshet latba a mindenkorri tényállás megállapításának a nehézsége, ill. a megalapozatlan feljelentések és vizsgálatok veszélye, mindkettő lehetséges a férfiak büntetőjogi üldözésekor is.

Ezen túlmenően: semmit sem veszített értékéből az idő múlásával az alábbi érv, amelyet az 1909-es, általános német büntető törvénykönyv tervezetének indoklásában olvashatunk a büntethetőség nőkre való kiterjesztéséről:

„Azok az érvek, amelyek mérvadóak a férfiak közötti természetellenes fajtalanság büntetésében, éppolyan következetesen vezetnek a nők közöt-

¹ Reichswart, 8. évf., 43 sz. 1927. 10. 22.

² Ezután a Hivatalos Büntetőjogi Bizottság munkájáról szóló beszámoló érvelése következik. Vö. 20. dokumentum.

ti természetellenes fajtalanság büntetéséhez is, még ha ez nem is fordul elő ugyanolyan gyakran, vagy nem is jelenik meg ugyanolyan súllyal a nyilvánosság előtt. Az ifjúságot s a családi életet fenyegető veszély ugyanaz. Hogy az ilyen esetek legújabban elszaporodtak, az hitelt érdemlően bizonyítást nyert. Ezért mind az erkölcsösség, mind pedig a közjó érdekében a nőkre is ki kell terjesztenünk a büntetőrendelkezést.”

Egy véletlen miatt nem valósult meg akkoriban a 175. § nőkre való kiterjesztése. A tervezet megvitatásakor ugyanis két képviselő mellékletben csatolva kifejtette, hogy egyáltalán nem tudják elképzelni, miről is van szó. Így elmaradt a kiterjesztés, noha az egyáltalán nem lett volna új és egyedi a népek törvényhozásában. Hisz gyakran találkozhattunk a múltban, és találkozhatunk ma is bűnvádi fenyegetéssel a férfi és a női homoszexualitás ellenében egyaránt. Különösen Mussolini harcos kiállása érdemli meg, hogy kiemeljük: „Azok a nőszemélyek, akik ezen iszonyatos és irtóztatóan mocskos bűnnek adják át magukat, csak akkor tekintendők büntethetőnek, ha feltűnést keltenek. Ekkor le kell csukni, s erővel és nagy energiával kemény, a köznek hasznot hajtó munkára kell kényszeríteni őket.”

Annak érzékeltetésére, hogy a német nőemancipáció harcosai miképpen indultak rohamra a 175. § 1909-es kiterjesztése ellen, röviden utalnék dr. E. S. W. Eberhard *Feminismus und Kulturuntergang* c. mélyen látó könyvének (2. kiadás, 1927) fejtegetéseire. Eberhard szoros összefüggést mutat ki a tribádia és a női emancipáció között, továbbá arra is felhívja a figyelmet, „hogy szinte minden ún. »nőállamban« büntetik a férfi homoszexualitást, de a nőit nem. Ahol egykoron jelen volt a tribádia büntethetősége, ott véget vet annak az emancipált nők növekvő befolyása.” Végezetül említessék meg itt dr. Eberhard azon megállapítása, hogy az általa méltányolt objektív szexualitáskutatás a büntetőjog oldaláról is elveti a férfi- és a női homoszexualitás eltérő megítélését.

Dr. Eberharddal teljesen egy véleményen van a tribádia veszélyességének hangsúlyozásában a szintén a weimari rezsim korszakából származó *Das lesbische Weib* c. könyv (szerzője Franz Scott, Pergamon-Verlag, Berlin). Az általa felhozott tények sokasága talán még érthetőbbé teszi az aggodalom jogosságát, különösen az előjáróban szereplő indoklás azon pontja ellenében, miszerint férfiak körében erősebben elterjedt e bűn, mint nők között. Jó okunk van elfogadni, főképp a nagyvárosi megfigyelések alapján, hogy helyes a szerző következő későbbi megjegyzése is:

„Ismét és egyre inkább napvilágra lép a tribádia szörnye, miután két éven át gyulladásként tokosodott. Utóbbi egyrészt a fent vázolt viszonyokra volt visszavezethető, másrészt arra a mélyreható félelemre, amit a Vezér által bejelentett kiáltás okozott. E feszültségek most felengedtek, mivel az események kivétel nélkül csak férfiakat érintettek.”

Mindezek nyomán a 175. § kiterjesztésére vonatkozó kérdés megválaszolása a Hivatalos Büntetőjogi Bizottság elutasító állásfoglalásával még nem tekinthető lezártnak. A tribádia legalább annyira káros és veszélyes, mint a pederasztia, mindkettő ellen azonos szigorral kell eljárni, itt is mint általában, tekintet nélkül arra, hogy sok vagy kevés esetre terjed-e ki. A nemzetiszocialista állam nem torpanhat meg egy a többség számára ismeretlen jelenség előtt, ha annak veszélyessége nem tagadható. Épp a német nőnél fog majd teljes megértésre találni a többség büntetőjogi védelme, épp ő fogja majd eredendően saját ügyének tekinteni azt, épp ő követeli majd a nemi elfajzás elleni büntetőjogi védelmet nemek közötti különbségtétel nélkül. Legfelső törvényként itt is a közjót kell tekintenünk, s az egyedi sorsok, még ha a tisztán emberi részvételre rászolgálnak is, csak ezután következhetnek.

Jenne népbíróági tanácsos, Berlin

[23] „Heidi W. (vagy hasonló nevű), akit »szőke Hédinek« hívnak, és K.-né”

Az SD 1936. január 9-i besúgó-i jelentése a Frankfurt am Main-i államrendőrségi részlegnek

Az ide beérkezett jelentés alapján fent nevezett K.-né homoszexuális függőségi (leszbikus) viszonyban áll a „szőke Hédivel”. K.-né egy SS-tag elvált felesége, és a válasban hibásnak tűnik, mert nem kap tartásdíjat. Korábban a H. és B. Frankfurt a. M. cégnél állt alkalmazásban két évig; eddig nem sikerült megállapítani, hogy hol lakik. „Szőke Hédi” 22-23 éves, nagyon elegáns, egy W. (vagy hasonló) nevű vendéglős lánya, a hesseni Langenből. Apja a környék legnagyobb vendéglőjének tulajdonosa, de foglalkoztatja a gondolat, hogy feladja langeni érdekeltiségét, és átvegyen egy lokált Frankfurtban. W. korábban jelentős szerepet játszott az SPD-

„A homoszexualitás elterjedtségéről és mértékéről elégséges anyag áll rendelkezésünkre. Ahhoz, hogy a női homoszexualitás (leszbikus szerelem) ellen is küzdelmet indíthassunk, sürgős szükségünk van adatokra a munkatársaink által végzett saját megfigyelésekről vagy a másik oldalról munkatársainkhoz érkező közlésekre. Az általunk kitűzött célt szolgálja az is, hogy e jelentések lehetőség szerint tartalmazzák a lesbikusként ismert személyek címét is. Mindezeket a következő címre kérjük eljuttatni: Fajpolitikai Hivatal – Birodalmi Vezetőség – Berlin W8, Wilhelmstr. 63.”

Információs Szolgálat. Az NSDAP Fajpolitikai Osztálya. Birodalmi Vezetőség. 1938. június 20. Nr. 49. BAK NSD 17/12

ben, és befolyásos helyi SPD-vezetőként városi rendőrfőkapitányi (vagy hasonlóan fontos) rangot töltött be Krefeldben. 1933-ban egy évet koncentrációs táborban töltött. Azt, hogy ezek az állítások mennyiben felelnek meg a valóságnak, eddig még nem tudtuk megállapítani.

Lányának, a már említett „szőke Hédinek” önálló kétszobás lakása van a Bettinastraßen, Frankfurt a. M.-ban. Itt gyakran találkoznak olyan személyek, akik „szőke Hédi” K.-né jelenlétében elhangzott megnyilatkozásai alapján kétes elemek. Minden látszat szerint szalonbolsevikok köréről van szó. K.-né azt nyilatkozta informátorunk jelenlétében: „Ha az összes kommunista olyan lenne, mint a »szőke Hédi«, akkor minden rendben lenne; Hédi eszményi kommunista!” A lakásban sok művész és egyéb intellektüel (sic!) is megfordult, és K.-né utalásai alapján gyakran „hevesen” mulattak. Sokszor rendeztek szexuális orgiákat is.

K.-né teljesen függ „szőke Héditől”. Ilyen körülmények között csak különös ügyességgel szedhető ki bármi is K.-néből.

„Szőke Hédi” sokszor megfordul a Kaffee Bettinában, ahol gyakran látni elegáns fiatal lányokkal. Éppígy gyakran feltűnik a Bauernschänkében F. am Mainban, az Eiserner Steg közelében, amely valószínűleg a homoszexuális kör találkozóhelye. Mindezen állítások informátorunk közlésein alapulnak, s mindeddig még nem sikerült ellenőriznünk helyességüket. Vizsgálatot fogunk indítani az ügyben, s adandó alkalommal be fogunk számolni az eredményről.

Ha ez ügyben sikerül valami közelebbit megállapítani, kérjük közölnék.

[24] „Az iskola igazgatónője leszbikus hajlamú”

A müncheni Titkos Államrendőrség 1938. április 25-i levele az NSDAP-hoz

Titkos Államrendőrség
Müncheni Államrendőrségi
Főkapitányság
A. 29563/38.sz. II B b.

*München, 1938. április 25.
Brienerstr. 50*

Az NSDAP-nak
Nevelési Hivatal
-N. Sz. Tanárszövetség-
München
Gabelsbergerstr. 26

Tárgy: L. és W. tanítónők (korábban mindketten a Sch.-i iskolában)
politikai megítélése

Előzmény: Az ottani Személyzeti Főhivatal levele (3.3.38 R/K).

Az Oktatási és Kultúrminisztérium 1938. 01. 22-én Nr.IV 2334 a következő határozatot hozta:

„Az egykori tanítónők, a Sch.-i Johanna L. és Luise W. újrafelvétele a nyilvános népiskolai szolgálatba fel sem merülhet, miután München-Felsőbajorország körzet vezetősége mindkettőjüktől megvonta a politikai bizalmat.”

Az államügyészi eljárás miatt, melyet szándékos hamis eskü, esküszegés és nemi erkölcs elleni vétség ügyében a ... iskola vezetőnője ellen folytattak, s akit ezért el is ítélték, a ... iskola 1937. 06. 03-án bezárt.

L. és W. maguk nem vettek részt a büntetőeljárásban. A ... iskola egész szelleme a legmesszemenőbbben nem illik korunkhoz, s ezért azok a tanítónők, akik önként vállaltak munkát a ... iskolában, nem lehetnek tanárnők a Harmadik Birodalomban.

A ... iskola vezetőnője leszbikus hajlamú, s egyes diáklányokhoz ilyen módon is közeledett. Maga az iskola az Antropozófiiai Társaság felügyelete alá tartozik. Az Antropozófiiai Társaságot a Titkos Államrendőrség rendelkezésével – Titkos Államrendőrségi Hivatal Berlin, 1935. 11.

01. (II 1 B 2 – 69121/66/L. 35) – feloszlatták és betiltották. Okai: az Antropozófiai Társaság történelmi fejlődése alapján nemzetközi beállítottságú, s még ma is szoros kapcsolatokat tart fenn külföldi szabadkőművesekkel, zsidókkal és pacifistákkal. Az alapító, Steiner pedagógiáján alapuló s külföldön még ma is működő antropozófiai iskolákban alkalmazott nevelési módszer individualisztikus, az egyes emberhez igazodó nevelés, amely nem egyeztethető össze a nemzetiszocialista nevelési alapelvekkel. Az Antropozófiai Társaság szemben áll a nemzetiszocializmus képviselte népi gondolattal, minek következtében fennáll a veszély, hogy a Társaság további tevékenységével veszélyezteti a nemzetiszocialista állam érdekeit.

[25] A légierő távirónőjét a haderő bomlasztása miatt koncentrációs táborba deportálják

Beszámoló

„Barátnőm, Helen G. a schleswig-holsteini G.-ből 1943 és 1945 között a légierőnél dolgozott Oslóban. Távirónő volt, titoktartási előírás vonatkozott rá. Többek között távirókapcsolatban állt a stockholmi német követséggel kémkedés és ügynökkapcsolatok vonatkozásában. A légierő szállásán intim közösségben élt együtt egy másik nővel a légierőtől, aki azonban, balszerencséjére, megtetszett a légierő-híradócsoporthoz tartozó egyik hadnagyának. Amikor a hölgy visszautasította előljárója tolokodását, a két leszbikus a nemzetiszocialista hadbíráskodás lőtávolságába került. A Titkos Tábori Rendőrség mindkét nőt letartóztatta, és elválasztották őket egymástól. Helene G.-t a haderő bomlasztása miatt hadbírárság elé állították, leszerelték a Wehrmachtól, és Mecklenburgba, a bützowi koncentrációs táborba vitték. Ott hat másik leszbikuskal együtt külön barakkba került. A bützowi koncentrációs tábor eredetileg hadifogolybüntetőtábor volt. Egyetlen barakkban laktak nők. A leszbikusokat egy teljesen üres barakkba vitték, és férfi kápók vigyáztak rájuk. A nők beszállításakor az SS-őrök azt mondták a hadifogolyoknak: „Ezek itt utolsó szemetek. Még a heverő lábával sem basznánk meg őket. Mindegyikőtök kap egy üveg pálinkát, ha rendesen megkefélték őket.” Ehhez tudnunk kell, hogy a náci időkben a német nők és külföldi férfiak közötti in-

tim kapcsolatot büntetőjogilag üldözték. Az SS-örök először orosz és francia hadifoglyokat uszítottak a fogva tartott leszbikusokra, hogy „rendesen basszák meg őket”. A leszbikusokat – más nőktől szigorúan elkülönítve – SS-örizet mellett vitték munkára, és a szokásos koncentrációs táborbeli élelmet kapták (rántott levest, zsírt rothadt káposztalevelekkel s más ehhez hasonló).

Két nő éhen halt. A barátnőm túlélte a háború utáni első évet, majd tuberkulózisban meghalt.”³

[26] Büntetőjogilag nem üldözendők a leszbikus nők

A birodalmi igazságügyi miniszter 1942. június 18-i levele

Birodalmi igazságügyi miniszter
917C Norweg./2-IIIa² 1263/42

Berlin, 1942. június 18.

A megszállt norvég területek birodalmi rendőr-főfelügyelőjének
Oslóba

Tárgy: nők közötti természetellenes fajtalanság

Válasz az 1942. május 27-i levélre

- I R Just Tgb. 7812. Nr.-

A hivatalos birodalmi Büntetőjogi Bizottság tanácskozásainak eddigi eredményei alapján a Birodalom nem szándékozik büntetni a nők közötti természetellenes fajtalanságot.

A büntetlenség okai lényegében a következők:

A nők közötti homoszexuális tevékenység – eltekintve a prostituált körtől – nem terjedt úgy el, mint a férfiaknál, és a nők közötti társadalmi érintkezés, bensőséges formái miatt, jobban kivonja magát a nyilvános-

³ Claudia Schopmann utal a szöveg két furcsaságára:

1. Bützow ún. alaptábor volt hadifoglyok részére, ahol kizárólag férfiakat tartottak fogva.
2. A hadifogoly-büntetőtáborok az OKW, s nem az SS hatáskörébe tartoztak. „Mivel Bützowról nyilvánvalóan nem létezik dokumentáció, ezért ezek a furcsaságok, melyek valószínűleg az utolsó háborús hónapok bomlásjelenségei, nem tisztázhatóak.” C. Schopmann: *Nationalsozialistische Sexualpolitik und weibliche Homosexualität*, Pfaffenweiler, 1991, 232. o.

„A női homoszexualitást alapvetően büntetendőnek kell tekintenünk, mert képes a faj értékeit megsemmisíteni, a nőt népi kötelességköréből kimozdítani. A jelenlegi különleges körülmények, mindenekelőtt a számottevő világháborús férfivesztés és a nők házassági kilátásainak csökkenése azonban nem teszik lehetővé a leszbikus szerelem büntetőjogi üldözését. A büntetőrendelkezés bevezetését olyan időszakra kell halasztanunk, amikor a női homoszexualitás legnagyobbbrészt már nem pusztán pótcselekvés, hanem belső tartásnélküliség lesz.”

R. Klare: *Die Homosexuellen als politisches Problem*. 2. Teil: *Die weibliche Homosexualität*, in: *Der Hoheitsträger*, 1938/3 17. o.

ság látóköréből. Az efféle cselekedetek megállapításának ezzel összefüggő nagyobb nehézsége megalapozatlan feljelentések és vizsgálatok veszélyét hordozná magában. Az az ok, ami miatt büntethető a férfiak közötti fajtalanág, vagyis az, hogy személyes függőségi viszonyok megteremtésével meghamisítja a közéletet, a nők esetében, az állami és a nyilvános hivatalokban elfoglalt kevésbé mérvadó helyük miatt nem áll fenn. Végezetül a nők, akik magukat természetellenes érintkezésre adják, nem vesznek el mindörökre mint a nemzés tényezői, szemben a homoszexuális férfiakkal, mivel a tapasztalat szerint később gyakran visszatérnek a normális érintkezéshez.

Dr. Schäfer s. k.
megbízásából

III. rész

AZ ÜLDÖZÉS FOKOZÓDÁSA 1936-TÓL

A homoszexuális férfiak nyilvántartásba vétele az egész birodalomban

A homoszexuális férfiak fokozott üldözésének legfontosabb előfeltétele az üldözés büntetőjogi alapjainak pontosítása volt. A Bűnügyi Rendőrség 1936-ban, Himmler által végrehajtott újjászervezése volt hivatva megteremteni a célként kitűzött hatékonyabb eljárás feltételeit.

A Bűnügyi Rendőrség szervezeti átalakításának eredményeként létrejött egy olyan rendőrhatalóság, melynek az egész Német Birodalom az illetékességi körébe tartozott. Ez a hatóság a Porosz Állami Bűnügyi Hivatalból (PLKA) kinőtt Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal (RKPA) lett. E hivatalhoz – lényegtelen eltéréseket nem számítva – a nagyobb nem porosz tartományokban csakúgy, mint a porosz provinciákban rendre tartozott egy Bűnügyi Rendőrségi Parancsnokság (KPLSt). Rendszerint semmi egyéb nem történt, mint az adott Területi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal átnevezése. A 14 újonnan létrehozott KPLSt alá rendre 2-6 Bűnügyi Rendőrségi Szerv (KPSt) tartozott, s összesen 55 ilyen szervezet volt. Egy KPSt illetékessége egy közigazgatási kerületre vagy egy vele összehasonlítható államigazgatási körzetre terjedt ki.

A hatalom nemzetiszocialista birtokosai arra számítottak, hogy tartós hatással jár a Bűnügyi Rendőrség központi irányítású szervezetének létrehozása. Immár egységesen, az általuk szükségyszerűnek elismert követelményeknek megfelelően lehetett bevetni a nyomozó és bűnüldöző hatóságokat. Heydrich, a Bűnügyi Rendőrség főnöke, kendőzetlenül beismerte: „... az elméleti megfontolás gátjaitól megszabadult, átlátható és szilárd szervezetnek (kellett) főlváltania a sokszoros szétaprózottságot; olyan szervezetnek, amely az erőket, egészen a legutolsó emberig, szigorúan egy kézben egyesíti. A felsőbb vezetés által kiadott minden parancsnak azonnal el kell jutnia a végrehajtásban részt vevő legelső hivatalnokig, s nem szabad, hogy köztes hivatalok felhíghathassák vagy késleltethessék őket. Csak így biztosítható a

rendőrség hirtelen bevetése, ami szükséges a nép ellenségei ellen folytatott harchoz.”¹

Az átalakítás végső soron azzal járt, hogy a törvényes nyomozó hatóságok, a „rendes” rendőri apparátus immár megkapta szerepét a hatalom nemzeti-szocialista birtokosainak mélységesen emberellenes és bűnös terveinek végrehajtásában. Ez nem csak azt jelentette, hogy radikálisabbá vált az eljárás a társadalmilag kudarcot vallottakkal (drogfüggőkkel, prostituáltakkal), illetve azokkal (tolvajakkal, betörőkkel, csalókkal, erőszakos bűnelkövetőkkel) szemben, akik összeütközésbe kerültek a törvényekkel. Azt is jelentette, hogy jól képzett bűnügyi hivatalnokok, a maguk szaktudásával és a rendelkezésükre álló technikai-szervezési apparátussal bekapcsolódtak a nyomozásba azon személyek után, illetve azon személyek kiválogatásába, akik „a német nép ellen bűnt elkövetőknek” nyilvánítottak.

A „népre károsnak” nyilvánított homoszexuális férfiak elleni eljárás látszatlegitimálását Himmler titkos parancsa biztosította. Az 1936 októberében kibocsátott parancsnak, amely az egész birodalom számára egységes irányelveket szögezett le, a tárgya „a homoszexualitás és a magzatelhajtás elleni küzdelem”.

Az e körbe tartozó jogellenes magatartás üldözése alapvetően a helyi bűnügyi rendőri hatóságok illetékességébe került. Újonnan megfogalmazott speciális formanyomtatványokon kellett jelentést tenniük az RKPA-ban létrehozott új hivatal, a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja számára. Minden helyi rendőri hivatalnak jelentést kellett tennie, nemcsak akkor, ha feljelentés érkezett bizonyos törvények megsértéséről, hanem akkor is, ha ennek akár csak a gyanúja is megfogalmazódott. Ezek a törvények a következők voltak:

1. Az RStGB 174. §-a („nem önálló emberekkel való fajtalankodás”)
2. Az RStGB 176. §-a („fajtalankodásra, többek között gyermekkel való fajtalankodásra kényszerítés”)
3. Az RStGB 253. §-a („homoszexuális alapon történő zsarolás”)
4. Az RStGB 175. §-a („férfiak közötti fajtalankodás”)
5. Az RStGB 175a. §-a (a Birodalmi Bünető Törvénykönyv 175. §-ának ún. „súlyosbított esetei”).

¹ *Organisation und Meldedienst der Reichskriminalpolizei. Mit einem Geleitwort des Chefs der Sicherheitspolizei SS-Gruppenführer Reinhard Heydrich. Bearbeitet und ergänzt von SS-Generalmajor der Polizei Nebe und SS-Obersturmbannführer Oberregierungsrat und -kriminalrat Werner*, hrsg. vom Reichskriminalpolizeiamt, Berlin, 1941, 9. o.

A 4. és az 5. pontban foglaltakról csak akkor kellett jelentést tenni, ha az érintettek

- a) az NSDAP-nak vagy valamely tagozatának tagjai voltak, vagy
- b) vezető pozícióban voltak, függetlenül attól, hogy hol,
- c) a Wehrmacht kötelékébe tartoztak,
- d) szerzetesi közösséghez tartoztak,
- e) közhivatalnoki jogviszonyban álltak – s így a kör nagyon kiszélesíthető volt,
- f) zsidók voltak,
- g) a hatalomátvétel előtt vezető beosztásban voltak.

Ezekben az esetekben a jelentést a B nyomtatványon kellett megtenni, s ugyanakkor az IS (halványzöld) nyilvántartólapot is ki kellett tölteni. Ez az ún. prostituált fiúkra is vonatkozott, akik a rendszer szellemében maradéktalanul „kiküszöbölendők” voltak. Ezenkívül külön jelentési kötelezettség vonatkozott a fiatakorúakra (vagyis a 21 évesnél fiatalabbakra) és a katonakötelesekre.

A rendszer törekvése a homoszexuális férfiak lehetőleg hiánytalan regisztrálására szélesre tárta a kapukat egyfelől a példátlan méreteket öltött besúgási hullám előtt a lakosság körében, másfelől pedig az önkény előtt a Bűnügyi Rendőrség és a Gestapo tevékenységében. Himmler titkos rendeletének végrehajtási utasításaiaként megszabott rendelkezésekből kivehetően a hivatalnokok törekedtek rá, hogy megfelelő informátorokkal dolgozzanak. A gyanús férfiakat titkosszolgálati eszközökkel figyelték meg. Még ha nem bizonyult is alaposnak a gyanú, a megfigyelt személyeknek további diszkriminatív intézkedéseket kellett elszenvedniük.

A homoszexuális férfiak üldözésével kapcsolatos minden szándékolt célkitűzés koordinálása és gyakorlati kivitelezése egyetlen intézmény, mégpedig a Himmler titkos rendeletével újonnan alapított, a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjának feladata volt.

**[27] Himmler titkos rendelete a homoszexualitás
és a magzatelhajtás elleni harcról**

1936. október 10.

A Reichsführer-SS és
A Német Rendőrség Főnöke,
Belügyminisztérium

Berlin, 1936. október 10.

Titkos!

Nincs másolata az RMBliv-ben
SV 124/36 g

A Titkos Államrendőrségi Hivatal, Berlin

A Porosz Állami Bűnügyi Rendőrség, Berlin

A Birodalom minden Államrendőrségi Parancsnoksága és Államrendőr-
ségi Szerve,

A Birodalom minden Bűnügyi Rendőrségi Parancsnoksága és Bűnügyi
Rendőrségi Szerve részére

Tárgy: A homoszexualitás és a magzatelhajtás elleni harc

Mivel a magzatelhajtások még ma is viszonylag magas száma nagyon je-
lentősen veszélyezteti a népesedéspolitikát és a népegészséget, továbbá
súlyosan sérti a nemzetiszocializmus világnézeti alapelveit, illetve a né-
pesség nem elhanyagolható rétegének homoszexuális tevékenysége az if-
júság számára az egyik legnagyobb veszedelmet rejti magában, ezért az
eddiginél hatékonyabb harcot kell folytatnunk e járványok ellen.

1. A fent említett bűncselekmények kezelése alapvetően a helyileg illeté-
kes Bűnügyi Rendőrség feladata.
2. Avégett, hogy e vétségek regisztrálása, illetve az ellenük folytatott harc
egységes irányelvek szerint történjék, a Porosz Állami Bűnügyi Rend-
őrségi Hivatalnál megalapítom a Homoszexualitás és a Magzatelhajtás
Elleni Harc Birodalmi Központját.
3. Amennyiben államrendőrségi intézkedések válnak szükségessé, erről
értesítendő a Titkos Államrendőrségi Hivatal, s itt kell kezdeményezni
a szükséges intézkedéseket. Az e tárgykörrel kapcsolatos tevékenysé-
gek kezelése végett a Titkos Államrendőrségi Hivatalon belül létreho-
zom a IIS Különleges Ügyosztályt.

Der Reichsführer SS und Chef
der Deutschen Polizei im
Reichsministerium des Innern

*zu 1.
Homos*
Berlin, den 10. Oktober 1936

S V 1 24/36 g

Geheim!

Geheim!

Kein Abdruck im RMBliv.

Betr.: Bekämpfung der Homosexualität und der Abtreibung.

Die erhebliche Gefährdung der Bevölkerungspolitik und Volksgesundheit durch die auch heute noch verhältnismäßig hohe Zahl von Abtreibungen, die einen schweren Verstoß gegen die weltanschaulichen Grundsätze des Nationalsozialismus darstellen sowie die homosexuelle Betätigung einer nicht unerheblichen Schicht der Bevölkerung, in der eine der größten Gefahren für die Jugend liegt, erfordert mehr als bisher eine wirksame Bekämpfung dieser Volksseuchen.

1.

Die Bearbeitung der obenangeführten Delikte liegt grundsätzlich der örtlich zuständigen Kriminalpolizei ob.

2.

Um eine zentrale Erfassung und eine wirksame Bekämpfung dieser Vergehen nach einheitlichen Richtlinien sicherzustellen, errichte ich beim Preussischen Landeskriminalpolizeiamt eine

Reichszentrale zur Bekämpfung der Homosexualität und der Abtreibung.

An

das Geheime Staatspolizeiamt, Berlin,
das Preussische Landeskriminalpolizeiamt, Berlin,
alle Staatspolizeileitstellen und Staatspolizeistellen im Reiche,
alle Kriminalpolizeileitstellen und Kriminalpolizeistellen im Reiche.

4. A Titkos Államrendőrségi Hivatal IIS Különleges Ügyosztályát és a Homoszexualitás és a Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központját, amely a Porosz Tartományi Bűnügyi Rendőri Hivatalhoz tartozik, a gyors együttműködés biztosítása végett ugyanaz a hivatalnok fogja vezetni.
5. 1936. 10. 15-től az alábbiak esetén kell jelentést tenni a Homoszexualitás és a Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjának:

- A. Az RStGB 218. §-ába ütköző esetekben
 - b) rögtön a feljelentés beérkezése után, ha a tettet nem egyedül az állapotos nő hajtotta végre, a csatolt A a nyomtatvány,
 - c) a 218. §-ba ütköző cselekvés vádjának fölfüggesztése esetén az A b csatolt nyomtatvány
 - d) a magzatelhajtás elleni vád alól való fölmentés esetén az A b csatolt nyomtatvány szerint.

B. A 174. és a 175., valamint a 253. §-okat kimerítő bűncselekmények esetében, ha azoknak a homoszexualitás szolgál alapul, illetve a 175. és a 175.a § ellen elkövetett bűncselekmények esetében rögtön a följelentés beérkezése után a B nyomtatvány szerint,

- a) ha a tettes az NSDAP vagy valamely tagozatának tagja, vagy vezető pozíciót tölt be,
- b) ha a tettes a Wehrmacht kötelékébe tartozik,
- c) ha a tettes valamely szerzetesi közösség tagja,
- d) ha a tettes közhivatalnoki jogviszonyban áll,
- e) ha a tettes zsidó,
- f) ha olyan személyekről van szó, akik a hatalomátvétel idején vezető beosztásban voltak.

Az A a és B nyomtatványokon történő jelentések esetében közölni kell, szükségesnek látszanak-e államrendőrségi intézkedések, és mi okból. Az államrendőrségi intézkedések elrendelését a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja rendeli el a Titkos Államrendőrség IIS Különleges Ügyosztályán keresztül.

6. A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja birodalmi kartotékos nyilvántartást vezet a magzatelhajtókról és a prostituált fiúkról. Az ezen a vonalon már ismertté vált személyekről

„[...] 1933. januári hatalomátvételünkön kész tényként szembesültünk a homoszexuális egyesületek létezésével. A bejegyzett tagok száma kétmillióra rúgott; az ügyel foglalkozó hivatalok óvatos becslései szerint 2-4 millió homoszexuális él Németországban. Személyesen nem teszem ilyen nagyra ezt a számot, mert nem gondolom, hogy valójában személy szerint mindenki homoszexuális lett volna, aki ezekhez az egyesületekhez tartozott. Másfelől viszont természetesen arról is meg vagyok győződve, hogy nem minden homoszexuális volt bejegyezve az egyesületekbe. [A számot] 1-2 millióra becsülöm. 1 millió azonban csakugyan a minimum, amit föl kell tételeznünk, ez a becslés az ezen a területen elfogadható legalacsonyabb, legkedvezőbb számot jelenti.

Kérem Önöket, képzeljék csak el ezt. A legújabb népszámlálások szerint 67-68 millió ember él Németországban; ez azt jelenti, ebből férfi, durván számolva, kb. 34 millió. Körülbelül 20 millió nemzőképes (azaz 16 éven felüli) férfi van tehát. Ebben tévedhettünk egymilliónyit, ennek azonban nincs jelentősége.

1-2 millió homoszexuálist feltételezve az az eredmény, hogy Németországban a férfiak körülbelül 7-8-10 %-a homoszexuális. Ha ez így marad, az azt jelenti, hogy népünket elemésztí ez a ragály. Nem fogja huzamosabb ideig kibírni egy nép, hogy ennyire fölboruljon nemi háztartása és egyensúlya. [...]” (93. o.)

Heinrich Himmler 1937. II. 18-án SS-csoportvezetők előtt Bad Tölzben. Az idézet forrása: B. F. Smith – A. F. Peterson (hrsg.): *Heinrich Himmler: Geheimreden 1933–1945 und andere Ansprachen*, Frankfurt/M., 1974, 93–104. o.

az I P csatolt nyomtatványon kell jelentést tenni a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjának, a pontos személyi adatok megadásával, lehetőség szerint fényképet is csatolva; szintűgy azonnal jelentendő e személyek lakhelyváltozása is.

7. Az 5-ös szám alatt a Homoszexualitás és Magzatelhajtás elleni Harc Birodalmi Központjának megtett jelentések *nem* mentesítik a Bűnügyi Rendőrség helyi hatóságait azon kötelességük alól, hogy a bűntettek elleni harchoz szükséges minden intézkedést meghozzanak. A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja a IIS Különleges Ügyosztállyal egyetértésben jogosult akár utasítást adni nyomozás továbbfolytatására, akár arra, hogy maga folytasson tovább nyomozást.

Heydrich sk.
megbízásából

[28] A nyilvántartásba vétel bürokratizálása
Különböző jelentési ívek

[28a] *B Nyomtatvány. Jelentési ív az RStGB 174., 175., 175.a és 176. §-aiba ütköző bűncselekményekről és vétkekről*

**Meldung über Verbrechen und Vergehen
nach §§ 174, 175, 175a und 176 RStGB.**

Nm _____ ist bei _____
durch _____ Anzeige wegen Eittlichteitsverbrechens und Vergehens nach
§§ 174, 175, 175a, 176 und 253 RStGB.
Verdacht des Eittlichteitsverbrechens und Vergehens nach
§§ 174, 175, 175a, 176 und 253 RStGB. zur Kenntnis gekommen.

I. Angaben über die Person des Beschuldigten:

1. Name und Vorname: _____
2. Beruf: _____
3. Wohnort und Wohnung: _____
4. Geburtstag und Geburtsort: _____
5. Religion (auch frühere): _____
6. Rasse: _____
7. Familienstand: _____
8. Staatsangehörigkeit: _____
9. Wirtskäter: _____

II. Einschlägig vorbestraft:

1. als Jugendverführer bereits bekannt geworden: _____
2. als Strichjunge bereits bekannt geworden: _____
3. als Erpresser auf homosexueller Grundlage
beteiligt in Erscheinung getreten: _____
4. Der Täter ist angehöriger: _____

(vgl. vorstehenden Erlaß B a bis f, möglichst genau Bezeichnung).

B

Bei Verbrechen nach §§ 174, 176 und 253, soweit sie auf homosexueller Grundlage beruhen, und in den Fällen der
§§ 175, 175a sofort nach Eingang einer Anzeige nach dem Vorwurf B,

- a) wenn der Täter der NSDAP oder einer ihrer Gliederungen angehört oder eine führende Stellung einnimmt,
 b) wenn der Täter der Wehrmacht angehört,
 c) wenn der Täter Mitglied einer Ordensgemeinschaft ist,
 d) wenn der Täter im Besondereverhältnis steht,
 e) wenn der Täter ein Jude ist,
 f) wenn es sich um Personen handelt, die in der Zeit vor der Machübernahme eine führende Stellung innehatten.

In den Meldungen nach A a und B ist anzugeben, ob und aus welchem Grunde staatspolizeiliche Maßnahmen erforderlich erscheinen.

[28b] IS nyomtatvány. Jelentés a katonakötelesek homoszexuális bűntetteiről

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20					
Name: (bei Frauen auch Geburtsname)										IS		Wohnung: Ort u. Eingangsnummer					Personalnr.:							
Vorname:																				Dienstort:				
Geburtsort u. -zeit:																				Finger-Abdruck-Matrix:				
Beruf:																				Schriftprobe:				
Familienstand:																								
Staatsangehörigkeit:																								
Geb.-Name:																								
Geb.-Mutter:																								
Deutsche Erklärung:										Staatsangehörigkeit:														
Datum der Aufregung										Sachverhalt										Staatspolizeiliche Geschäftszahlen				

Beilage Nr. 17.

[28c] *HJ. FR 2. Nyomtatvány. Jelentés fiatalkorúak homoszexuális bűntetteiről*

<p align="center">A n l a g e 1 zum Meldeblatt Nr. 37 vom 24.5.1938 -Ziff.2-.</p>			
..... Bezeichnung der Behörde)	<p><u>Meldung über homosexuelle Straftaten</u> <u>Jugendlicher !</u> (aufzuführen sind alle Beteiligten des Vorgangs, auch strafunmündige Jugendliche).</p>		<p>An die Reichsjugendführung Personalamt -Überwachung- in Berlin NW Kronprinzenufer 10.</p>
Datum	Aktenzeichen:	Verfahren gegen (Hauptbeschuldigter):	Ist die Straftat durch die HJ oder den HJ-Streifendienst zur Anzeige gebracht ja - nein
<p align="center">Personenverzeichnis:</p>			
r.	Name, Vorname, Beruf, Wohnort, Straße, Geboren am, in, Glaubensbekenntnis	Haupttäter (H) Mittäter (M) Verführter (V)	<p>HJ-Formation (Gefolgschaft/ Bann) Dienststrang</p> <p>Bemerkungen.</p>
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
<p align="center">Kurze Schilderung des Sachverhalts auf der Rückseite.</p>			
<p>Verdruck H. 2.</p>			

[29] A titkos rendelet gyakorlati végrehajtása

A Kasseli Bűnügyi Rendőrkapitányság 1937. május 11-i
irányelvei (kivonat)

Állami Bűnügyi Rendőrség
Kasseli Bűnügyi Rendőrkapitányság
K8422

1937. május 11.
Bizalmas

Kerületi Tanácsos úr részére, Eschwege

Tárgy: A homoszexualitás és a magzatelhajtás elleni harc

Átiratban mellékletként megküldjük a homoszexualitás és a magzatelhajtás elleni harc 1937. május 11-én megfogalmazott irányelveit szíves tudomásulvétel végett, kérvén a lehető legszigorúbb megtartásukat.

A helyi rendőri hatóságok, illetve az adott területen található csendőrségi szervek számára az irányelvekből további másolatokat csatoltunk.

Kéretik teljes nyomatékmal odahatni, hogy a helyi rendőri hatóságok és a csendőrök minden megengedhető eszközzel, a bűnügyi rendőrségi szervekkel a legszorosabban együttműködve vegyék föl a harcot a homoszexualitás és a magzatelhajtás ellen.

Különösen fölhívjuk a figyelmet az irányelvek bizalmas jellegére.

Melléklet

Állami Bűnügyi Rendőrség
Kasseli Bűnügyi Rendőrkapitányság
K8422

1937. 5. 11.
Bizalmas

A homoszexualitás és a magzatelhajtás elleni harc irányelvei

I. Általános

A Reichsführer-SS és a Német Rendőrség főnökének a Birodalmi Belügyminisztériumban 1936. 10. 10-én kibocsátott rendeletével – S.V.1. 24/36g – és az ahhoz fűzött, 1936. 12. 19-én,² [...] s szintűgy az 1937 2.

² A titkos rendelkezés végrehajtására vonatkozó első, 1936. 12. 19-én született rendelkezés nem lelhető föl. A kasseli bűnügyi rendőrség által megszabott irányelvek II. pontja (A ho-

9-én kibocsátott rendelkezéssel³ [...], állampolitikai okokból, a német népi erő megőrzésének érdekében intézkedés történt a férfi homoszexualitás és a magzatelhajtás elleni átfogó és könyörtelen harcról [...].

A Német Rendőrség főnöke mostantól negyedévenként jelentést kér a homoszexualitás és magzatelhajtás tárgyában tett följelentésekről, illetve listákat a velük összefüggésben foganatosított őrizetbe vételekről. Azokat a hivatalnokokat, akik ezeknek az ügyeknek a kezelésében nem az általa megszabott irányelvek szerint járnak el, felelősségre fogja vonni.

Külön tudnivalók a homoszexualitásról

1. Homoszexuális férfiak

A homoszexuális férfiak az állam ellenségei, és ennek megfelelő elbánásban kell részesülniük. A német nép testének egészsége, a német népi erő megtartása és gyarapítása forog kockán [...].

Különösen azok a homoszexuálisok veszélyesek, akik a fiatalkorúakhoz éreznek vonzódást. Csábító mesterkedéseikkel újra és újra sikerül fiatalkorúakat toborozniuk maguk közé, és megmételyezniük őket. A homoszexuális szadista még a gyilkosságtól sem riad vissza. Azt tanítja a tapasztalat, hogy mindig rémületesen magas az ilyen bűnöző áldozatai.* Azt az embert, akiről megtudjuk, hogy megrontja az ifjúságot, könyörtelenül ki kell vonnunk az emberi társadalomból. Nem hihetünk annak, aki akár csak egyszer is elkövetett ilyesmit. Azonfölül olyan nagy a visszaesés valószínűsége, hogy államérdekből szükségesnek látszik zárt intézményben való tartós őrizetben tartása.

2. Fiúprostituáltak

Különösen veszélyesek a „fiúprostituáltak”, akik ugyanúgy, mint a női megfelelőik, foglalkozásszerű fajtalankodással szerzett bevételből fedezik létfenntartásukat. Csak részben homoszexuális hajlamúak. Vannak közöttük teljesen normális hajlamokkal rendelkező férfiak is. Homosze-

moszexualitás elleni harc) sorolja föl a (nyilvánvalóan) legfontosabb intézkedéseket e területen.

³ Lásd a 30. dokumentumot.

* Nyilvánvalóan arról van szó, hogy az áldozatok száma magas – a ford.

„[...] tisztában kell lennünk azzal, hogy ha továbbra is hurcolni fogjuk ezt a terhet Németországban, s nem leszünk képesek harcolni ellene, akkor ez Németország, a germán világ végét fogja jelenteni. Sajnos nem vagyunk már olyan egyszerű helyzetben, mint elődeink voltak. Náluk az a kevés egyedi eset oly rendkívüli jellegű volt. A homoszexuálist, akire „Urning” volt a szavuk, mocsárba süllyesztették. Azok a professzor urak, akik megtalálják a lápban ezeket a holttesteket, biztosan nincsenek tudatában, hogy 100 közül 90 esetben homoszexuálissal van dolguk, aki öltözkéivel és mindenével együtt a mocsárba süllyesztetett. Ez nem büntetés volt, hanem egyszerűen e nem normális élet kioltása. El kellett távolítani, mint ahogy kihúzzuk a csalánt, kupacba rakjuk, és elégetjük. [...]” (97. o.)

Heinrich Himmler 1937. II. 18-án SS-csoportvezetők előtt Bad Tölzben. B. F. Smith – A. F. Peterson (hrsg.): *Heinrich Himmler: Geheimreden 1933–1945 und andere Ansprachen*, Frankfurt/M., 1974, 93–104. o.

xuális férfiakkal szemben pederasztaként viselkednek, és csakis haszon-szerzés céljából kínálkoznak föl számukra. A férfi „szajhákat”, akik homoszexuális hajlamúak, vagy ilyennek érzik magukat, ugyanúgy, mint a női szajhákat, gyakran stricik futtatják [...]. Ezek a férfiakat futtató stricik azért különösen veszélyesek, mert a nekik engedelmeskedő prostituált fiúkat rablásra és zsarolásra veszik rá, vagy maguk zsarolják meg a fiúk áldozatait. Még ha nincs is olyan büntető paragrafus, amely a férfi-futtató stricik ellen irányulna, a rendőrségnek komoly érdeke fűződik kiküszöbölésükhöz. Mint bűnrészt, bűnsegédet, kedvezményezett, orgazdát és zsarolót fogjuk elkapni őket, és az államrendőrség segítségével koncentrációs táborban való elhelyezésük is lehetővé fog válni [...].

II. Harc a homoszexualitás ellen

1. Harcot kell folytatni

- b) azok ellen a homoszexuális férfiak ellen, akik közmegebotránkozást okoznak, vagy ellenszenves módon jelennek meg, de különösen a prostituált fiúk és a hozzájuk csatlakozók ellen. A nagy forgalmú utcákat, pályaudvarokat, létesítményeket, nyilvános illemhelyeket, munkaügyi hivatalokat stb. állandó megfigyelés alatt tartva, adott esetben bizalmi személyek segítségét igénybe véve, el kell távolíta-

A lipcsei rendőrfőkapitány 1935. 4. 9.-i határozata, II. részleg

A megbeszélések eredményeképp a köz, nevezetesen a csábításnak és megbecstelenítésnek kitett ifjúság védelme érdekében, rendvédelmi okokból, a határozattal ellentétes magatartást 14 napi börtönbüntetéssel szankcionálva *megtiltjuk* W.-nek, hogy Lipcse város területén a sétány gyűrűje által határolt egész körzetbe, az ott található nyilvános illemhelyekre, a főpályaudvar létesítményeibe, előcsarnokaiba, peronjaira és nyilvános illemhelyeire, csakúgy, mint az áruházak, önkiszolgáló étkezdék és egységáruházak mindenki előtt nyitott nyilvános illemhelyeire, a város erdeibe, mezőire és létesítményeibe betegye a lábát azért, hogy erkölcssten célokból férfi személyekkel *ismeret-séget kössön*.

E határozat ellen a járási elöljáróságnál lehet fellebbezni 14 napon belül.

1935. 4. 9-én tájékoztattuk W.-t jelen határozatról, s egy másolatot kézbesítettünk számára.

[aláírás s. k.]

A lipcsei rendőrfőkapitány „övezettialma”. Staatsarchiv Leipzig PP-S 6213.

nunk őket. A fiú prostituáltak maradéktalanul kiküszöbölendő oly módon, hogy megfosztjuk őket kereseti lehetőségeiktől;

- c) a különösen óvatos és inkább titokban tevékenykedő homoszexuális férfiak ellen, akik áldozataikat szobájukba, szállodába, penzióba viszik, vagy séta és túrázás során közelednek hozzájuk. Többek közt onnan ismerhetők föl, hogy kerülnek a nők társaságát, csaknem kizárólag férfiak kíséretében mutatkoznak, s gyakran kart karba öltve mennek velük. A szállodai portások, a pályaudvarokon dolgozó csomaghordók, a taxiskocisok, a nyilvános illemhelyeken dolgozók, a fodrászok, különösen akik szállodákban vagy pályaudvarokon nyújtják szolgáltatásukat, a kabinosok a megfelelő informátorok e homoszexuálisok regisztrálásához;
- d) azok ellen a homoszexuális férfiak ellen, akik az ifjúság nevelőiként az iskolákban, ifjúsági szövetségekben, katonai létesítményekben és kolostorokban garázdálkodnak. A fiataloknak és az említett intézményekben lakóknak a nevelők és társaik sajátos viselkedéséről el ejtett alkalmi megnyilatkozásai nyújtanak kapaszkodót beidézésükhöz. Sürgős esetektől eltekintve nem helyeselhető az önálló eljárás.

A közbelépést és a felvilágosítást a Kasseli Bűnügyi Rendőrkapitányságra kell hagyni, amely adott esetben kapcsolatba lép az illetékes államrendőrségi szervvel.

2. Feltétlenül szükséges

- a) a szállodai és a penzióvendégek állandó ellenőrzése, különösen a nyári és a téli szezonban. A homoszexuálisok előszeretettel vesznek ki kétágyas szobát;
- b) a napilapok hirdetési rovatainak figyelemmel kísérése a kétes ajánlatok tekintetében, melyek feladói vélhetően homoszexuálisok;
- c) minden férfi személy regisztrálása, aki esetében fennáll a gyanú, hogy homoszexuális hajlamú. Éppen a kisebb közösségekben nem fogja tudni tartósan eltitkolni a homoszexuális a hajlamait: másfajta természete, sajátos viselkedése, fel fog tűnni, beszélni fognak róla;
- d) hogy annak a rendőri alkalmazottnak, aki eredményesen akar harcolni a homoszexualitás ellen, érintkezésben kell állnia a népesség minden rétegével: mindent meg kell hallania, s alkalmas módon ellenőriznie kell néptársainak a sejtetően anormális férfiakra vonatkozó gyanús megnyilatkozásainak helyességét. Olykor az is javasolható, hogy szavahihető és lojális harmadik személyek segítségét vegye igénybe. Ily módon el kell érnie, hogy hamarosan tudomást szerezzen körzetében az összes olyan személyről, aki szexuálisan anormálisnak számít;
- e) a gondos kartotékkézelés és bizonyítékgyűjtés: a kartotékokból és bizonyítékokból ki kell tűnnie a homoszexuális férfi nevének és lakhelyének, a büntettnak és időpontjának, illetve a tényállásnak. A fiúprostitúáltakat, zsarolókat s azokat, akik fiatalkorúakat rontanak meg, mint ilyeneket külön meg kell jelölni;
- f) a legszorosabb együttműködés a Bűnügyi Rendőrkapitánysággal és az egészségügyi hatóságokkal. Minden fontos, nehéz és szövevényes ügyben, vagy ha nincsen megfelelő szakember az ügy szakszerű kezelésére, rögtön szakértőért kell folyamodni a Kasseli Bűnügyi Rendőrkapitánysághoz, amely adott esetben érintkezésbe fog lépni az Államrendőrségi Szerv területileg illetékes kirendeltségével.

3. Fellépés a homoszexuálisokkal szemben:

a) A homoszexuálisok által elkövetett vétségeket jogilag a 174., 175., 175.a §-ok, a 176. § 3. bekezdése, a 183. és 253., illetve a 361. § 6. bekezdésének a–c pontjai alapján üldözzük.

b) Minden férfi, aki tudomásunk szerint homoszexuális, a rendőrségi kezelésbe vétel céljából előállítandó, lefényképezendő, és ujjlenyomatot kell venni tőle. Ha fennáll annak gyanúja, hogy büntetendő cselekedeteket követtek el, bíró elé kell állítani őket.

Esetükben mindig föl kell tételeznünk a kódosítás veszélyét. Ha nem bizonyíthatók rájuk büntetendő cselekedetek, akkor sem kell semmiképpen azonnal elengedni őket. Titkosszolgálati megfigyelésük után behatóan át kell kutatnunk őket, barátaiktól vagy velük rokon gondolkodású személyektől kapott leveleket keresve, éppúgy, ahogy lakóterületet is szigorú vizsgálatnak kell alávetni. Ha a fogantatott kutatások során nem bukkan föl terhelő adat, s így nem hozhatók további intézkedések, a gyanús személyeket szigorú megrovasban kell részesíteni, továbbra is meg kell figyelni, valamint újra és újra fölül kell vizsgálni ügyüket. Ha ismét gyanússá válnak, külön jelentést kell tenni a Kasseli Bűnügyi Rendőrkapitányságnak, hogy az meg hozza a szükséges rendelkezéseket.

c) Biztosítani kell a homoszexuálisokkal való megbeszélések zavartalanságát. Nem járja, hogy az érintettek kihallgatása és más hivatali ténykedések olyan harmadik személyek jelenlétében történjenek meg, akiknek a felvilágosításhoz semmi közük.

d) Föltétlenül szükséges, hogy az ügy felgöngyölítésével megbízott hivatalnok tapintatosan végezze feladatát, különösen az olyan 21 évesnél nem idősebb fiatalokúakkal bánják a szükséges együttérzéssel, akik botlást követtek el, s akik esetében a bíróság az enyhébb véteknél eltekinthet a büntetéstől. A legélesebben el kellene ítélnünk, ha arra vetemednék, hogy szükségtelenül kényes kérdéseket tegyen föl, hogy turkáljon az „erotikában”. Csak akkor végzi helyesen feladatát, ha a megrontás miatt homoszexualitásba keveredett férfiban vagy a megzsaroltban az a benyomás alakul ki, hogy a rendőrség nemcsak azon igyekezik, hogy elnyerje jogos büntetését, hanem segíteni is fog, hogy újra rendes ember váljék belőle. A megzsaroltnak le kell győznie attól való félelmét, hogy a rendőrséggel információ-

Reichskriminalpolizei
Reichszentrale zur Bekämpfung
der Homosexualität und Abtreibung

Berlin C2, den 17. 4. 1943

Nr. 420 / 1943 Bsd

An die
Staatliche Kriminalpolizei
Kriminalpolizei-Leit-stelle
in Dresden

21. APR 1943
Staatl. Kriminalpolizei
Kriminalpolizei-Leit-stelle

Betrifft: Erich [Name] geb. 20.6.1914
wegen widernatürlicher Unzucht

Bezug: RKP.13 vom 4. 4. 1943 - Trib. Nr. III 30855/43 -

Ich bitte um Mitteilung der Personalien der Partner, mit denen der Oberbezeichnete
sich homosexuell betätigt hat, und um kurzen Tatbericht.

I. A. [Signature]

Ky III 30855/43

Druck: RKP.13.200 7. 41

Staatliche Kriminalpolizei
Kriminalpolizei-Leit-stelle Dresden
7. Kassationsrat

21. APR 1943
Mr. F. Krause

Staatliche Kriminalpolizei
Kriminalpolizei-Leit-stelle Dresden

Dresden, am 12. Mai 1943.

Vermerk: Bericht mit den Personalien der Partner des
wurde zur Abendung an das RKP, Reichszentrale zur
Bekämpfung der Homosexualität und Abtreibung fertiggestellt.

12. Mai 1943
Krause
Krim.-Sekr.

11. AUG 1943

12. Mai 1943

A Birodalmi Központ (RBHA) levele a drezdai bünygyi rendőrségnek
(elő- és hátoldal)

kat közöljön. Meggyőződésévé kell válnia, hogy a rendőrség segítségével nélkül sose szabadul meg „kínzóitól”, s hogy a rendőrség a tőle kapott információkat megértően és a legmesszebb menő diszkrécióval kezeli. L. az StPO 154. §-át.

e) Adott esetben intézkedni kell a fiatakorúak javítóintézeti elhelyezéséről.

4. Jelentési kötelezettség a nyomtatvány szerint.

[...] ⁴

[30] Második utasítás Himmler titkos rendeletének végrehajtására (kivonat)

A Biztonsági Rendőrség főnöke
Tgb. Nr. S – PP (II H) 2 86 1/37

Berlin, 1937. február. 9.

A Titkos Államrendőrségi Hivatal, Berlin

A Porosz Állami Bűnügyi Rendőrségi Hivatal, Berlin

A Birodalom minden Államrendőrségi Parancsnoksága és minden Államrendőrségi Szerve

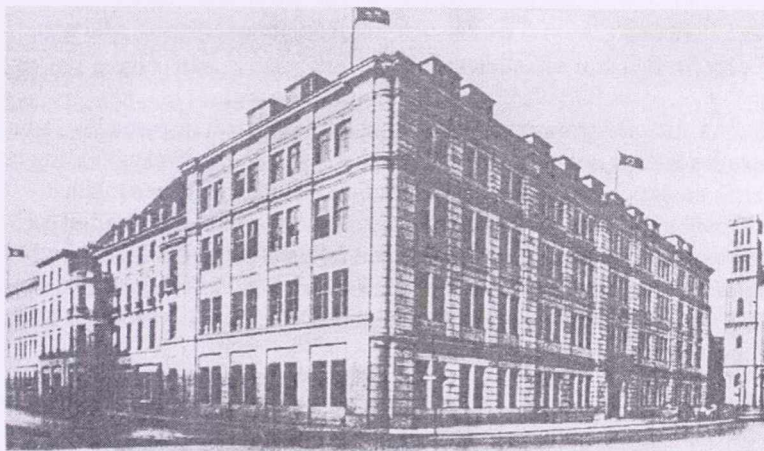
A Birodalom minden Bűnügyi Rendőrségi Parancsnoksága és Bűnügyi Rendőrségi Szerve

Tárgy: A homoszexualitás és a magzatelhajtás elleni harc. Második intézkedés az RFSS és a Ch[ef] d[er] D[eu]t[schen] Pol[izei] RMdI 1936. október. 10-i rendeletének végrehajtásáról (SV 1 24/36 g)

Az eddig beérkezett jelentésekre és különböző megkeresésekre a következő megjegyzéseket fűzhetjük a rendelet előírásaihoz:

Az 1. pontban foglaltakhoz: a fentebb felsorolt bűncselekményekkel foglalkozni – ha az ügy nem került már az államrendőrséghez, s politikai

⁴ Utasítások következnek a jelentési kötelezettséghez, illetve tanácsok a nyomtatványok kitöltéséhez. Lásd a 28. dokumentumot.

A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal, illetve a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja, Berlin, Am Werderschen

szempontok nem mutatkoztak – a helyileg illetékes Bűnügyi Rendőrség, vagyis a tárgyban és helyileg illetékes helyi rendőrhatalóságok feladata.

Az ügy fontossága és az eddigi tapasztalatok azonban azt mutatják, még nagyobb szükség van az Állam- és Bűnügyi Rendőrségi Szervek szakhivatalnokainak szakszerűbb munkájára. Ennek biztosítása végett minden fontos esetben kérem a szakértők erőteljesebb közreműködését a lehetőségek szabta kereteken belül.

A 3. pontban foglaltakhoz: akkor alkalmazandók államrendőrségi intézkedések, ha az elkövető magatartása (jellege vagy kihatása szerint) veszélyt jelent a népesedéspolitikára vagy a népegészségre, súlyosan vét a nemzetiszocializmus világnézeti alapelvei ellen, vagy veszélyezteti az ifjúságot. Az államrendőrségi intézkedések közé értendő az internálás is.

Ez különösen akkor megengedhető, ha a tettes magatartásának jellege vagy kihatása miatt közvetlen veszélyben forog a közbiztonság és a közrend.

Különösen súlyos esetekben az internálás a területileg illetékes Államrendőrségi Szervnél kezdeményezhető e rendelkezésre hivatkozva.

Az Államrendőrségi Szervnek a jelenlegi előírások szerint kell eljárnia.

Az 5. és a 6. ponthoz: A rendelet előírásai értelemszerűen az Államrendőrségi Szervekre is vonatkoznak.

Az Aa és a B nyomtatványokon minden esetben feljegyzendő, vajon megtörtént-e, s mikor, a tettes őrizetbe vétele (illetve közlendő a fogva tartás módja), s az, hogy ez idő szerint melyik intézményben található.

Továbbá röviden fölvázolandó a tényállás; megemlítendő (adott esetben az államügyészégi iktatószámokat feltüntetve) az esetleges korábbi eljárások a tettel szemben. Ez nem szabad, hogy késedelmet okozzon az Aa és B nyomtatványokon megteendő jelentések elkészítésében az 5. pont szerint [...].

[31] „Elvárom, hogy a Titkos Államrendőrség és a Bűnügyi Rendőrség a legszorosabban működjék együtt [...]”

Reinhard Heydrich 1937. március 4-i körlevele

A Biztonsági Rendőrség főnöke
S-Kr. 1 Nr. 245/37

Berlin, 1937. március 4.

A Titkos Államrendőrségi Hivatal

A Porosz Állami Bűnügyi Rendőrségi Hivatal

A Bűnügyi Rendőrségi Parancsnokságok és a Bűnügyi Rendőrségi Szervek

Az Államrendőrségi Parancsnokságok és Szervek
részére

A Biztonsági Rendőrség az új rendelkezés szerint magában foglalja a Titkos Államrendőrséget és a Bűnügyi Rendőrséget. Mindkettő egy főnök alá tartozik. Ebben a vonatkozásban közömbös, hogy a kettő illetékességi köre a ma megfelelőnek látszó mértékben elhatárolódik-e egymástól. Ennélfogva mindig lesznek olyan szituációk (gyűjtogatás, robbantás, szabotázs gyanúja, 175. és 218. §-ok), amelyekben a kettő illetékessége fedi egymást. Elvárom, hogy a Titkos Államrendőrség és a Bűnügyi Rendőrség a legszorosabban működjék együtt, és nem tolerálom, ha – mint eddig oly gyakran – súrlódások és nézeteltérések lépnek föl köztük. Kérem,

minden esetben támogassák és informálják egymást, működjenek közre egymás munkájában, s azokat az ügyeket, amelyekben a másik az illetékes, engedjék át. Ha tudomásomra jut, hogy a gyakorlatban nem valósul meg ez a parancs, a legszigorúbb intézkedéseket foganatosítom a kérdéses hivatalnokokkal szemben.

Heydrich s. k.

A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja – a gyakorlati megvalósítás eszköze

A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja annak a tizenöt központi nyilvántartási szervből álló rendszernek volt az eleme, amely szervek vagy a már 1933 előtt a Porosz Állami Bűnügyi Rendőrségi Hivatalon belül meglévő ügyosztályokból illetve referatúrákból nőttek ki, vagy pedig 1936-ra, a Bűnügyi Rendőrség újjászervezésének idejére esik alapításuk. A már létező titkosszolgálati adatok és segédeszközök jelentették az alapot a működés megindulásához. A Birodalmi Központok az RKPA-hoz tartoztak. Amikor a háború kezdetén a Birodalmi Belügyminisztériumon (mint miniszteriális szerv) belül működő Biztonsági Rendőrségi Főhivatalhoz tartozó Bűnügyi Rendőrségi Hivatalnak az RKPA-val való egybekapcsolásával létrejött az SS terrorközpontja, a Birodalmi Biztonsági Főhivatal (RSHA), a Birodalmi Központok az V., a Bűncselekmények Elleni Harc Hivatalához (az eredeti RKPA-hoz) sorolódtak.

A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja az V. Hivatalon belül a B (bevetési) csoport 3. (a nemi erkölcs ellen elkövetett bűnökkel foglalkozó) ügyosztályának lett a része. Ehhez az ügyosztályhoz még négy tovább nyilvántartási szerv is tartozott: a szeméremsértő képek, a nemzetközi leánykereskedelem, a kábítószerrel való visszaélés, valamint a nemi erkölcs ellen elkövetett bűntettek és az erőszakos szexuális bűncselekmények elleni harc birodalmi központja.

A birodalmi központoknak alapvetően az volt a feladatuk, hogy bűnözőkről, bűnözőnek vagy aszociálisnak minősített személyekről gyűjtsenek adatokat. Ezek az adatok kartotékokra vezetve a Bűnügyi Rendőrség és a Titkos Államrendőrség rendelkezésére álltak avégett, hogy a lehető leghamarabb utánanyúlhassanak azoknak a személyeknek, akik a besúgók szerint „megrögzött bűnözők”, „kártevők”, „a nép ellenségei” vagy „szexuálisan perverzek”.

Ez volt érvényes alapvetően a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjához rendelt személyi körre és tárgyterületekre is. A

feladatai közé tartozott rögzíteni a homoszexualitás minden megjelenési formáját, regisztrálni a transzvesztitákat és az úgynevezett bér-magzatelhajtókat, figyelemmel kísérni a magzatelhajtó és fogamzásgátló eszközök előállítását és terjesztését.

A birodalmi központ legfontosabb feladatát az idevágó adatok összeszámolása, kartotékra vezetése és egybevetésük jelentette az inkriminált személyi kör lehetőség szerint hiánytalan regisztrálása céljából. 1940-ben, tehát négy évvel alapítása után adattárai 41 000 homoszexualitás miatt büntetést szenvedett vagy homoszexualitás gyanújába keveredett férfi adatait tartalmazták. (A Birodalmi Központnak jogában állt a megvádolt férfi ellen tett följelentés beérkezése után a vele kapcsolatban állóknak a személyi adatait is kikérni.)

A központ külön kartotékokat vezetett az úgynevezett fiúprostituáltakról és a fiatalkorúakat megrontókról. Mivel a rendszer számára „javíthatatlannak” és „különösen veszélyesek” voltak, ezért az üldözésükre hozott szigorú intézkedésekkel kellett számolniuk. A központ 1939. évi éves jelentésében többek között a következőket olvashatjuk: „A háború alatt a fiúprostituáltak és a fiatalkorúak megrontói ismételten kihasználták céljaikra a ködösítést. Az utóbbi napokban hozott különböző, elrettentést szolgáló bírósági ítéletek remélhetőleg nem vétik majd el céljukat. Sok esetben magától értetődően előzetes letartóztatás (= KZ – a szerk.) kirovását is folyamatba helyeztük.”⁵ Rá egy évre jött Himmler rendelete, amely formálisan legalizálta e csoportok koncentrációs táborba történő deportálását.⁶ Abban a kevés esetben, amikor tudjuk, mi lett a fiatalkorúak megrontóiként (azaz a 174. és a 176. §-ok megsértéséért), illetőleg gyakran a 175. § szerint fiúprostituáltakként elítéltek sorsa, a büntetés letöltése után koncentrációs táborba deportálták, s ott kasztrálták őket.

A központi adattárolás abba a helyzetbe hozta a Birodalmi Központot, hogy olyan intézkedéseket kezdeményezzen és/vagy koordináljon, melyeknek a célja azoknak a személyeknek a letartóztatása volt, akik az e körbe vágó vétségek miatt váltak gyanúsítottá. A központ ebből a célból rendkívüli jogosítványokat is kapott. Különleges célokra mobil különítmények álltak a rendelkezésére, amelyeknek végrehajtási joguk is volt, azaz letartóztatást is elrendelhettek. Ezenkívül a központ arra használta föl az általa tárolt adatokat, hogy célzottan, specifikus információkkal lásson el olyan intézményeket, de egyes személyeket is, amelyek vagy akik, rendszerkonform módon, a homoszexuali-

⁵ (A. Nebe), *Jahrbuch Amt V (Reichskriminalpolizeiamt) des Reichssicherheitshauptamtes der SS 1939/1940* i. m. (Berlin), 17. o.

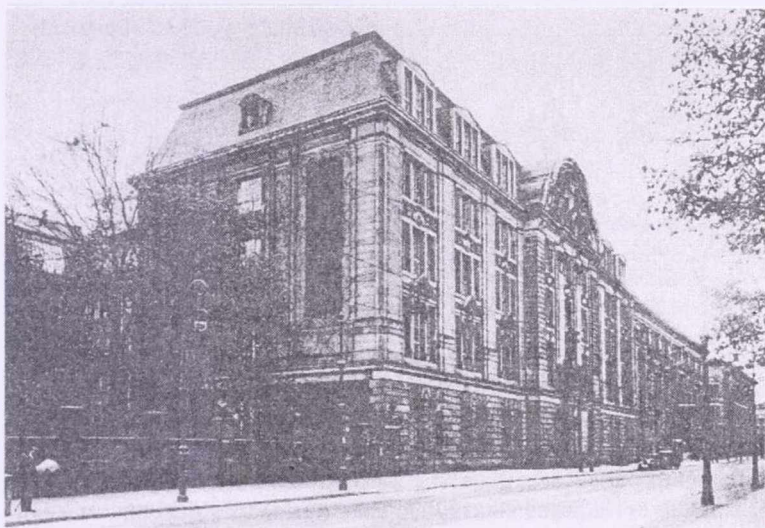
⁶ 89. dokumentum.

tás betegségétől való „megfertőződés” elkerülésének és gyógyításának kérdéseit feldolgozó kutatásokkal foglalkoztak. E kutatások közül eddig az alábbi intézmények által folytatottakról van tudomásunk: Általános Pszichiátriai és Hadpszichológiai Intézet – a kutatásokat a Berlini Katonaorvosi Főiskolán működő C Honvédelmi Csoport folytatta, Prof. dr. Otto Wuth irányításával), a Pszichológiai Kutatás és Pszichoterápia Berlinben bejegyzett Német Intézete – az intézményt Prof. Dr. Matthias Heinrich Göring irányította), illetve a jenai egyetemen működő Emberi Örökléstani és Fajpolitikai Tanszék és Kutatóállomás (vezetője prof. dr. Karl Astel volt). Szoros együttműködés alakult ki a büntetés-végrehajtási intézetekben működő kriminálbiológiai kutató- és gyűjtőhelyekkel, jelen esetben mindenekelőtt a homoszexualitás úgynevezett öröklésbiológiai feltételezettségének, illetve az ivartalanítás kihatásainak kérdéseiben.

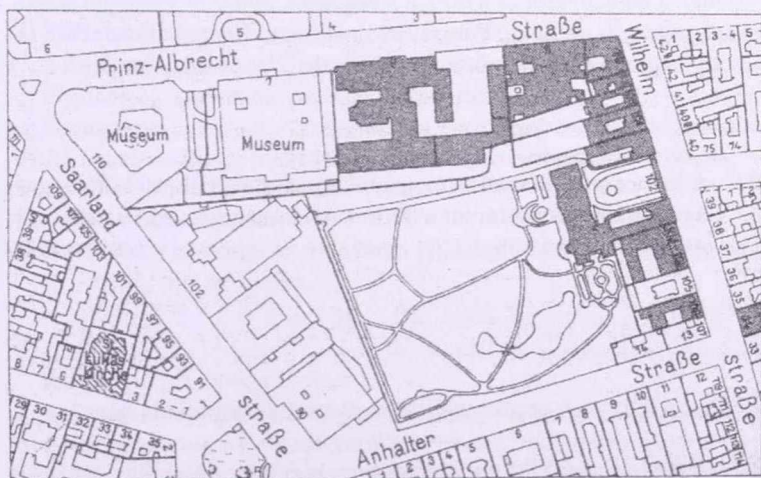
Még ha a Birodalmi Központ alapítási rendelete rögzítette is, hogy alapvetően a helyi bűnügyi rendőri hatóságok az illetékesek minden idevágó bűncselekményben, a központ nagyon szorosra fűzte kapcsolatát a Titkos Államrendőrséggel. Akkor kellett e kapcsolathoz folyamodni, ha a tettes viselkedése a náci szemszögből veszélyeztette a népesedéspolitikát vagy a népegészséget, súlyosan sértette a nemzetiszocializmus világnézeti alapjait, vagy veszélyt jelentett az ifjúság számára. E megfontolásból az 1934-ben a Gestapán belül felállított különleges ügyosztály nem egyszerűen fennmaradt egészen a háború kitöréséig, hanem a Gestapo-ügyosztály és a Birodalmi Központ egy kézbe is került. Mindkettőt a brutális, gátlástalan módszerei miatt (az SS soraiban is) rettegett SS-tiszt és bűnügyi nyomozó, Josef Meisinger irányította.⁷ 1940-ben változás történt. Meisinger Varsóba vezénylését követően Erich Jakob (aki 1935-től a berlini Bűnügyi Rendőrség magzatelhajtási ügyosztályát vezette) vette át a szervezet irányítását. 1943-ban kb. 17 főnyi stáb állt rendelkezésére. 1943 januárjában tudományos vezetőként csatlakozott hozzájuk Carl-Heinz Rodenberg SS-Sturmbannführer és orvos. Mint neurológus és pszichológus többek között a berlini Eugenikai Felsőbb Bíróság szakértőjeként tevékenykedett. Azon álláspont konzekvens védelmezőjének számított, amely szerint a szükséges intézkedések kiterjesztendők a homoszexuális férfiak kényszerkasztrálására is.⁸

⁷ Meisingerhez vö. S. Aronson: *Reinhard Heydrich und die Frühgeschichte von Gestapo und SS*, Stuttgart, 1971, 232. o.; B. Jellonek: *Homosexuelle unter dem Hakenkreuz*, Paderborn, 1990, 102. skk. o.

⁸ Jakobhoz és Rodenberghez vö. C. Schopmann: *Nationalsozialistische Sexualpolitik und weibliche Homosexualität*, Pfaffenweiler, 1991, 194. skk., ill. 198. sk. o.

A Titkos Államrendőrségi Hivatal, Berlin, Prinz-Albrecht-Straße 8

A Birodalmi Biztonsági Főhivatal Berlinben (helyszínrajz)

1936-tól a Birodalmi Központ volt a mérvadó hatóság a nácik homoszexuális férfiak ellen folytatott üldözési kampányában. Még ha mindmáig igen kevés ismeretünk van is azoknak a férfiaknak az egyéni sorsáról, akik a hatóság adattáiraiban szerepeltek, annyi mindenesetre kétségtelen, hogy a bürokratikus absztrakció számokban, számoszlopokban fosztotta meg őket ember voltuktól. A koncentrációs táborokba deportált homoszexuális férfiak hadai először a Birodalmi Központ iratain szereplő számoszlopokként szerepeltek, vagy másképp kifejezve: az üldözésükre megindított konkrét lépéseket megelőzték a bürokratikus regisztrálásukra hozott intézkedések.

[32] Az egész birodalomra kiterjedő tevékenység

A Birodalmi Központok feladatai (kivonat)

A Birodalmi Központok – beleértve a Reichsführer-SS és a Német Rendőrség főnöke által (S.V. 1 24/36 g iktatószám) megalapított, a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központját is – a birodalom teljes területére kiterjesztik tevékenységüket. Összegyűjtik és megfelelő módon kiértékelik a Bűnügyi Rendőrségi Parancsnokságoktól kapott, illetve a más úton hozzájuk beérkező jelentéseket. Kartotékokat vezetnek a büntettekről és a törvényszegőkről. A berlini Bűnügyi Rendőrkapitányság és az eddigi Porosz Hírügynökségi Központ birtokában található megfelelő kartotékok átadandók a Birodalmi Központoknak [...] (37. o.)

[33] A homoszexualitással és magzatelhajtással foglalkozó különleges ügyosztály munkatársai a Titkos Államrendőrségi Hivatalban

A Gestapa 1939. július 1-jei munkakör-elosztási tervéből (részlet)

II részleg

[...]

II S ügyosztály: A homoszexualitás és magzatelhajtás elleni harc

Referens: Meisinger SS-Sturmbannführer, kormány- és bűnügyi tanácsos

Helyettes: Stage SS-Sturmbannführer, kormánytanácsos

II S 1 tárgyterület: a homoszexualitás elleni harc

Vezető: Schiele rendőrfelügyelő

Helyettes: Fehling rendőrbiztos

II S 2 tárgyterület: a magzatelhajtás elleni harc

Vezető: Kaintzik rendőrbiztos

Helyettes: Georg Müller, SS-Untersturmführer, rendőrbiztos

[34] A Birodalmi Központok száma

Szerkezetük az RSHA megalapítása után (áttekintés)

[...] A B csoport kidolgozza a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal végrehajtást foganatosító bevetését. A Birodalmi Központok a következő ügyosztályokból állnak:

B 1 ügyosztály: főbenjáró bűncselekmények

- a) Főbenjáró Bűncselekmények (gyilkosság és emberölés, rablás és rablással való zsarolás, nyereségvágyból elkövetett bűntettek és vadorzás) Elleni Harc Birodalmi Központja
- b) Főbenjáró Bűncselekmények (gyújtogatás és robbantások, közlekedési és üzemi balesetek) Elleni Harc Birodalmi Központja
- c) Eltűntek és Ismeretlen Halottak Birodalmi Központja
- d) Nemzetközi és Helyközi Zsebtolvajlás Elleni Harc Birodalmi Központja
- e) Az Utazó és Hivatásos Betörők Elleni Harc Birodalmi Központja.

B 2 ügyosztály: csalás

- a) Az Utazó és Hivatásos Csalók és Hamisítók Elleni Harc Birodalmi Központja (csalás általában)
A Műtárgyhamisítás Elleni Harc Birodalmi Központja
- b) Az Utazó és Hivatásos Csalók és Hamisítók Elleni Harc Birodalmi Központja (gazdasági csalás)
- c) A Csalás Elleni Harc Birodalmi Központja (a hatósági korrupció)
- d) A Szerencse- és a Hamisjáték Elleni Harc Birodalmi Központja
- e) A Pénz-, Értékpapír- és Postabélyeg-hamisítás Elleni Harc Birodalmi Központja

B 3 ügyosztály: a nemi erkölcs ellen elkövetett bűncselekmények

- a) A Szeméremsértő Képek, Írások és Hirdetések Elleni Harc Birodalmi Központja
- b) A Nemzetközi Leánykereskedelem Elleni Harc Birodalmi Központja
- c) A Kábítószerrel Való Visszaélés Elleni Harc Birodalmi Központja
- d) A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja
- e) A Szemérem Ellen Elkövetett és az Erőszakos Nemi Közösüléssel Kapcsolatos Bűncselekmények Elleni Harc Birodalmi Központja [...] (60. o.)

[35] A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjának munkaterületei

Az RSHA munkakör-elosztási tervéből (kivonat)

Csoport	Ügyosztály	Szolgálati hely	Tárgyterület	Résztevők	
				V. hivatal	a többi hivatal
B*	3*	D	<p><i>A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja</i></p> <p>A homoszexualitás minden megjelenési formája</p> <p>Transzvesztiták</p> <p>Magzatelhajtás</p> <p>Minden bér-magzatelhajtó regisztrálása</p> <p>A népességmozgás felügyelete</p> <p>A magzatelhajtási és fogamzásgátló eszközök előállításának és terjesztésének megfigyelése</p>	IV	IV, VI

		<p>A német asszonyok által fölkeresett külföldi magzatelhajtók tevékenységének megfigyelése</p> <p>A pozitív népességfejlődés minden ellensége ellen folytatott harc</p>
--	--	--

* B csoport: bevetés 3. Ügyosztály: a nemi erkölcs elleni bűncselekmények

[36] A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjának munkatársai

Az RSHA munkakör-elosztási tervéből (kivonat)

Referens (helyettes)	A szolgálati hely vezetője	Ügyintéző
Segédreferens KR* Jakob	KR* Jakob	KOS** Nelbe
		KOS Grüning
		KOS Klemp
		G. Ang. Saefel
		KS Seiler
		G.Ang. Mutke
		KS Sonabend
		KS Hunger
		KS Müller
		KS Bornhöfer
		KS Schubert
		KS Bleser
		KS Bock

	KS	Schubbeske
	KS	Runge
	KS	Schwanz
	KOA	Glemmann

* KR=Kriminalrat (a.m. bűnügyi tanácsos)

**Kriminalobersekretär (a.m.: bűnügyi főtitkár)

[37] Homoszexuális férfiak jelentése és regisztrálása

A Bűnügyi Rendőrség Jelentőszolgálat (kivonat)

[...] A Bűnügyi Rendőrség homoszexuálisokra és magzatelhajtókra vonatkozó Jelentőszolgálatát az 1936. október 10-i nyilvánosságra nem hozott rendelet előírásai szabályozzák (teljes szövegéhez vö. 11a, XXX. o.)

A vonatkozó utasításokból egyértelműen kiderül, hogy a homoszexuálisokra és a magzatelhajtókra vonatkozó jelentéseket nem az RKP 13. és 14. nyomtatványán kell megejteni, hanem az e célra megszerkesztett IS, Aa, Ab, és B nyomtatványokon. [...]

E nyomtatványok mindazonáltal csak férfi személyek büntetendő tetteinél alkalmazhatók. A női személyek ellen elkövetett büntetendő cselekményeket (a nemi erkölcs ellen elkövetett bűntetteket stb.) elegendő az RKP 13. és 14. nyomtatványán jelenteni, mert ilyenkor csak a VII. bekezdés A vagy C osztályhoz [...] tartozó bűncselekményekről van szó. A jelentést tevő rendőrhatalóságoknak meg kell különböztetniük a VII. bekezdés B1 és B 2 osztályba tartozó bűncselekményeket – ezekben a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja illetékes – a VII. bekezdés A és C osztályba tartozó bűncselekményektől (azaz a nemi erkölcs ellen elkövetett, illetve az erőszakos nemi közösüléssel kapcsolatos bűntettektől), amelyek a Főbenjáró Bűnök Elleni Harc Birodalmi Központja hatáskörébe tartoznak.

Ha a HJ kötelékébe tartozók jönnek szóba elkövetőkként, tettestársaként vagy elcsábítottakként, akkor ezenkívül közvetlenül értesítendő a HJ.FR 2 nyomtatványon a Birodalmi Ifjúság vezetősége [...] (101. o.)

[38] „A magzatelhajtás és homoszexualitás elleni harc mint politikai feladat”

Meisinger bűnügyi tanácsos [a Birodalmi Központ vezetője]
előadása az egészségügyi ügyintézők és előadók 1937. április
5–6-i berlini szolgálati gyűlésén (kivonat)

Első pillantásra úgy látszik, mintha a homoszexualitás és a magzatelhajtás két alapjában különböző bűncselekmény volna. Valójában azonban, különösen pedig kihatásukban, sok közös van bennük. Először is, tisztán büntetőjogilag nézvést abban különböznek a büntető törvénykönyv összes többi büntettétől, hogy nincs, legalábbis szűkebb értelemben véve nincs károsult, akinek bármiképp is érdeke fűződne a jogrend megsértésének üldözéséhez. Mind a homoszexualitás, mind a magzatelhajtás esetében minden fél egyaránt a titoktartásban érdekelt.

Miközben kétségtelenül jelentősen csökkent a hatalomátvétel óta a nem politikai büntettek kriminalitása, ez nem állítható a homoszexualitás és a magzatelhajtás bűncselekményeiről. Nem fér hozzá kétség, hogy minden büntény és vétek közül a 175. és a 218. §-okba ütköző bűncselekmények száma a valóságban a legnagyobb, ezek elkövetése a leggyakoribb, de sajnos éppen ezek azok is, amelyek legközelebből érintik egy nép életerejét. Ezért is volt a homoszexualitás és magzatelhajtás a népek életében mindig több, mint valamilyen többé-kevésbé komoly büntetéssel sújtott bűncselekmény: mindig is a politika alapproblémáját jelentették a történelemben.

Nos, először is a homoszexualitásról. A homoszexualitás nem újkori jelenség, hanem minden népnél minden korban jelen volt. Bizonyos, hogy a központ, ahonnan a homoszexualitás széles körben elterjedt, Ázsiában keresendő. Onnan sikerült behatolnia, a görögökhöz és a rómaiakhoz keresztül, végül a germánok közé is. Már az elterjedésnek ebből az útvonalából is látható, hogy a homoszexualitás idegen az északi fajtól. [...]

A háború előtti időkben Németországban a homoszexualitás megmaradt a józan határok között. A háború után azonban olyan nagy méreteket öltött az ugyanolyan neműek közötti vonzalom, hogy Angliában és Franciaországban ezt „német betegséggé” emlegették. Egyébként pedig minden valószínűség szerint egyáltalán nem helytálló ez a megjelölés. Hiszen ugyanolyan jó okkal nevezhetnénk ezt „francia vagy angol betegségnek” is. A homoszexuálisok túláradata azonban végül egészen odáig

vezetett, hogy közvetlenül a marxista forradalom után a homoszexuálisok, kihasználva a fékevesztett szabadságot, érdekeik képviselői végett szövetségekbe és egyesületekbe tömörültek. [...]

A hatalomátvitelkor, ill. a hatalomátvitel után azzal a rettenetes ténnyel kellett szembesülnünk – s ezt nem szabad elhallgatnunk –, hogy az 1932-i adatokhoz képest rendkívüli mértékben megnövekedett a 175. §-ba ütköző bűncselekményekről érkezett feljelentések száma. Igaz, teljesen hamis volna egyedül ebből vagy az elítéltek számából a homoszexuálisok számának növekedésére következtetni. Magától értetődően számításba kell itt vennünk a népesség nagyobb följelentési hajlandóságát, amit a nemzetiszocialista iskolázottság váltott ki, a rendőrség fokozódó aktivitását, illetve azt is, hogy világosabb lett a bírósági ítélezési gyakorlat. Ám éppen a rendőrség fokozódó aktivitása láttatja megdöbbenő mértékben, milyen rettenetes méreteket öltött a homoszexualitás. [...]

Ez minden bizonnyal igen markánsan kitűnik a Berlini Rendőr-főkapitányságnak a nemi erkölcs elleni bűncselekményekről, azaz a 14 év alatti fiúkkal szemben elkövetett nemi erkölcs elleni bűntényekről készített statisztikájából. 1920-ban 56, 1921-ben 70, 1922-ben 89, 1924-ben 104, 1933-ban 281, 1934-ben pedig 297 ilyen eset volt. Az 1935-re, illetve az 1936-ra vonatkozó statisztikai adatok még földolgozásra várnak. Magától értetődő, hogy a bűncselekmények számának e növekedése nem vezethető vissza kizárólag a följelentési hajlandóság megnövekedésére. Ez a növekedés elsősorban annak köszönhető, hogy a nemi erkölcs elleni bűntett elkövetője az ifjúság koncentrált színre lépése miatt állandóan meg tudja ragadni az alkalmat ahhoz, hogy mind több fiatalkorúhoz férközzék közel. Ha egy homoszexuális férfinak sikerül valamely csoportból vagy csapatból egy fiatalkorút megnyerni magának, akkor – így tanítja a tapasztalat – ennek az ifjúnak a barátait is meg fogja rontani. Nem számít rendkívülinek, hogy a homoszexuálisok kihallgatásukkor tett vallomásukban leplezetlenül elismerik, hogy 50 vagy még több fiatalkorúval űztek homoszexuális disznóságokat. Korábban egy nemi erkölcs elleni bűnözőre körülbelül két megrontott fiatalkorú jutott, ez a szám mára a sokszorosára növekedett. Az itt rendelkezésemre álló időkeretben túlságosan messzire vezetne, ha belemennék a részletekbe. Szeretnék azonban a fiatalkorúak megrontására példaként megemlíteni néhány olyan jelentősebb esetet, amelyekkel a legutóbbi időkben foglalkoztunk. Csak az el-

múlt hetek eseményei közé tartozik, hogy Würzburgban a zsidó Obermayerre, akire 800 esetet sikerült rábizonyítani, s akinek az áldozatai mind 16 év alattiak voltak, 10 év fegyházbüntetést rótt ki a bíróság, 10 évre eltiltotta politikai jogai gyakorlásától, és tartós biztonsági őrizetet rendelt számára.⁹ Be kellett zárni az egyik legrégebbi, négyszáz éves múltra visszatekintő gimnáziumot, mert a nyomozás idején jelen levő diákok közül csak 20 maradt, akiket nem rontottak meg tanáraik. Ez a Naumburg melletti Schulpforta. Úgyszintén több százra rúg a nemi erkölcs ellen elkövetett bűncselekmények száma, amelyeket egy bizonyos Lippold követett el, aki 8 év fegyházbüntetést kapott. De idetartozik még egy eset, amely e bűncselekmények tekintetében kicsit háttérbe szorult, talán azért, mert az elkövető még nagyobb büntettekért is felelős. Ez a Seefeld-ügy. Seefeld nemcsak az általa végső soron bevallott körülbelül 20 gyilkosságot követte el, hanem százakra és százakra rúg azok száma, akik ellen nemi erkölcsöt sértő bűncselekményt követett el. Maga Seefeld ismerte be, hogy nem telt el hét, hogy ne vétkezett volna valamilyen fiatalkorúval.

Uraim! Nem beszélhetünk a homoszexualitásról és a fiatalokrák megromlásáról anélkül, hogy ne beszéljünk azokról az intézményekről, amelyek falaik mögött századok óta táplálták ezt a népet megfertőző ragályt, s amelyek a legutóbbi évszázadokban minden álszenteskedés ellenére sem találtak semmi megvetésre méltót ezekben a bűnökben. Ha Rómával és a kereszténységgel való érintkezést megelőzően nemigen tudunk olyan esetről a germánok körében, hogy valaki pederasztia lett volna, a missziók elterjedtével a germán körzetekben növekedett ezeknek az eseteknek a száma. A legősibb germán törvények között nincs előírás a homoszexualitás büntetésére. E bűnös szenvedélyt a germánok a szokásjog alapján halálbüntetéssel vagy kiközösítéssel torolták meg. A pederasztia és a szodomia elleni büntetőeljárás a térítések idején az egyház kezében volt; az egyháznak akkoriban már többször fel kellett lépnie a térítő szerzetesekkel szemben, miként ezt a szinódusok és zsinatok sok határozata is bizonyíthatja. Hadd emlékeztessenek ebben az összefüggésben Iustinianus csá-

⁹ A meleg zsidó Leopold Obermayer megrázó sorsához lásd az alábbi tanulmányt: E. Fröhlich: *Ein Volksschädling*, in: M. Broszat – E. Fröhlich (hrsg.): *Bayern in der NS-Zeit*, München, 1983, 76–114. o.

szárra, aki Rómában 55 püspököt végeztetett ki fiatalkorú fiúkkal való erőszakos nemi közösülés miatt. Az egyház is alkalmazta akkoriban a halálbüntetést a homoszexualitásra. Később, IV. Sixtus pápasága idején, a 15. században azonban bizonyos díj befizetése ellenében megengedette vált a fiatalkorúak szeretete. Hadd említsem meg itt röviden, hogy ugyan-ez a pápa 20 000 aranydukát értékű éves bevételre is szert tett, s ez az összeg az örömtanyák jövedelméből származott. Ez a pápa maga is nagyon intenzíven tevékenykedett ezen a területen, s 17 éves barátját bíborossá tette, vagyis a pápa után következő legmagasabb méltóságba segítette.

Engedtessek meg nekem, hogy nyíltan kimondjam: kolostori élet és homoszexualitás évszázadok óta egymástól elválaszthatatlan jelenségek. A homoszexualitás is egyike azoknak az intézményeknek, amelyekre támaszkodva az egyház a kolostori telepeket, a kolostori közösségeket felépítette. Mindaddig, amíg a kolostorlakók, akik magukban és magukért véve elvesztek az állam számára, maguk között úzik a dolgot, az államnak nem fűződhet különösebb érdeke a felvilágosításhoz és e bűntények üldözéséhez. Ám amikor ezek a kolostorok azzal az igénnyel lépnek föl, hogy egészen páratlan módon védelmezzék az ifjúságot az erkölcsi veszélyektől, valójában azonban azért, hogy a jóhiszemű szülők által rájuk bízott gyermekeket vagy az állam által gondjaikba ajánlott betegeket megrontsák, mint a kolostorokban az utóbbi hónapokban folytatott nyomozások kapcsán láttuk, akkor az államnak nemcsak joga, hanem kutyakötelessége gondoskodnia arról, hogy legdrágább kincsünk ne kerüljön bűnözők kezébe.

Uraim! Higgyék el nekem, lehetetlen szavakkal leírni azokat a förtelmeket, amelyek a különböző kolostorokban tartott nyomozások kapcsán napvilágra kerültek. Lehetetlen volt ezeket a dolgokat akár csak megközelítően is az újságok tudomására hozni, kezdve a gyógyás alatt, az oltár előtt történő érintkezéstől stb. Egyet azonban nyomatékosan hangsúlyozok: itt nem egy épp csak egyszer véletlenül különösen rosszul irányított rendről van szó, hanem arról a tényről, hogy ezek a bűntettek mindenütt felbukkannak, ahol csak vizsgálódás folyt, lett légyen szó irgalmas barátokról, ferencesekről vagy másokról. Aki látta a síró szülőket, a törékeny és gyengeelméjű növendékeket, és akinek módjában volt figyelemmel kísérni a bírósági tárgyalások során e közönséges bűnözőket a védőikkel

egyetemben, abban az életben soha többé nem halványodhat el ez a benyomás. Túlságosan messzire vezetne ebben az összefüggésben a nemi erkölcsök elleni bűncselekményekről és az egyházzól beszélni. Ennek ellenére le kell szögeznünk azt a tényt, hogy e kolostorok felettes szervei csaknem minden esetben tudtak e szerzetesek nemi erkölcsök elleni vétéseiről. Idetartozik az az eset is, amelyről valószínűleg olvastak a szombati újságokban, nevezetesen a Lüttichben* nagypénteken elkövetett kéjgyilkosság. Itt újfent azt láthatják, amit a Rajna-vidéken és mindenütt, ahol csak járunk, mindig láthatnak: évtizedek óta pusztító ragályt, amely ellen egészen eddig senki sem volt képes semmilyen komoly eszközzel föllépni. A részben a Rajna-vidéken végbement események sem, mondjuk, a Titkos Államrendőrség különleges agyafúrtságára vezethetők vissza, hanem csupán arra a tényre, hogy végre intézkedést foganatosított. Az ügy már régóta ismert volt. Minden lehetséges rendőrhathóságnál és a különböző államügyészségeknél is voltak róla akták.

Mivel a tapasztalat azt mutatja, hogy homoszexuálisok hasznavehetlenné válnak a normális nemi érintkezés szempontjából, ezért az azonos nemhez való vonzódás az utódokra is kihat, és törvényszerűen születési visszamaradottsághoz fog vezetni. Ennek következménye az általános népi erő meggyengülése, ami miatt nem utolsósorban egy nép katonai ereje is veszélybe kerül. Végül pedig tartós veszélyforrást jelent a homoszexualitás az államélet rendjére is. Eltekintve attól, hogy maga az azonos nemhez való vonzódás is mint büntetendő cselekmény sérti ezt a rendet, azért kell különösen veszélyesnek tekintenünk, mert gyakran egy sor további büntetthez is kiindulópontul szolgál. Miként gyakran a hazaáruláshoz vezető első lépcsőfokot, számos esetben a zsarolás alapzatát is jelenti. A zsaroló tudja, hogy hallgatása sokat megér az érintett homoszexuális számára, s igyekszik belőle tőkét kovácsolni. Eközben a zsarolók a tapasztalat szerint a legnagyobb kegyetlenséggel járnak el áldozatukkal szemben, s végül, miután áldozataik anyagi forrásai kimerültek, arra kényszerítik őket, hogy új bűncselekmények, különösen csalás és sikkasztás elkövetésével teremtsenek maguknak további anyagi forrásokat.

* Lüttich: Liège német neve – a ford.

„A Birodalmi Bűnügyi Hivatalnál felállítottunk egy Birodalmi Központot a homoszexualitás és a magzatelhajtás elleni harc céljából. E szolgálati hely tudományos vezetője az SS-Obersturmbannführer dr. Rodenberg, a bűnügyi vezetője pedig Jakob bűnügyi tanácsos, SS-Sturmbannführer. Az SS-Bíróság Főhivatal alapvető rendelkezése szellemében, mely szerint a Biztonsági Rendőrség szolgálati helyeinek együtt kell működniük a bűnesetek felderítésében (Anordnungsblatt 1943 Ziff. 27), az SS- és rendőrbíróságoknak amennyiben szükséges, az idevágó bűnügyi eljárásokban e Birodalmi Központ szolgálatára kell állniuk. A Birodalmi Bűnügyi Főhivatal IV. Hivatalnak az 1943-i Anordnungsblattban (Ziff. 71) pótlólagos részvételére nincs szükség.”

Sammelerlasse. Der Reichsführer-SS. Hauptamt SS-Gericht vom 15. April 1944. Personalakte Karl-Heinrich (Carl-Heinz) Rodenberg. BDC.

Különösen gyakran tűnnek fel zsarolóként fiúprostituáltak. Esetükben túlnyomóan munkakerülő, csóró fiatalemberekről van szó, akik nemi hajlamuktól függetlenül iparszerűen adják át magukat azoknak, akik az azonos neműeket kedvelik, s gyakran ezt az alkalmat használják ki zsarolásra. Hogy mekkora méreteket ölthet a zsarolási tevékenység, azt egy nemrég földerített eset mutatja, amelyben egy férfi – nagyon tekintélyes társadalmi körökből – nem egészen három év lefolyása alatt tisztán 120 000 márkányi összeget szerzett különböző emberektől zsarolási tevékenységével. A zsarolás elleni harc azonban előfeltételezi a homoszexualitás elleni harcot.

Ha helyesen akarjuk fölmérni a homoszexualitásban rejlő veszélyt, akkor ma már nem elegendő azt pusztán szűk bűnügyi szemszögből szemügyre venni, mint korábban történt. Annak következtében, hogy napjainkra elképesztő méreteket öltött, már olyan jelenséggé vált, melynek a legmesszebb ható jelentősége van az állam és a nép állagára nézvést. Ezzel azonban átlépte a homoszexualitás a tisztán bűnügyi kezelhetőség határait, s politikai jelentőségű üggyé lett. E körülmények közepette nem lehet az a rendőrség föladata, hogy tudományosan vizsgálja a homoszexualitást. Legfeljebb a lehetséges legnagyobb mértékben figyelembe veheti munkája során a tudományos megállapításokat. Abban áll a feladata, hogy felmérje a homoszexualitás mozgalmát és káros kihatásait avégett,

hogy elhárítsa a veszélyt, melyet ez a jelenség az államra és a népre jelent. Azt sem mondjuk a rendőrségnek, hogy nem veheted őrizetbe ezt a tolvajt, mert esetleg örökletes hajlama a kleptománia. Miután már tudjuk, hogy a homoszexuális az állam ellensége, mint rendőrség, főleg pedig mint politikai rendőrség ugyancsak nem vizsgáljuk azt, hogy szenvedélye örökölt-e vagy veleszületett. Közbevetőleg meg kell itt jegyeznem, hogy az eddigi tapasztalatok minden kétséget kizáróan rámutattak, hogy a homoszexuálisoknak csak egy elenyészően kis részénél van szó valódi homoszexuális hajlamról, hogy messze legnagyobb részük valamilyen időpontban egészen normálisan viselkedett, s később csakis az élet élvezetétől vagy más tényezőktől – a nemi betegségektől való szorongástól – való túltelítettségében jutott erre a területre. Hadd említsem meg azt is, hogy a már a hatóságok kezére került homoszexuálisok nagy részét a szigorú fegyelem és rend, valamint szabályozott munkamód képes volt a népközösség hasznos tagjává nevelni.

A homoszexuálisok ellen folytatott harccal kapcsolatban hadd térjek itt ki röviden egy épp az utóbbi időben fölmerült kérdésre, s ez a leszbikus szerelem elleni harc kérdése. Véleményünk szerint itt abszolút nem leselkedik akkora veszély a nép állagára, mint a homoszexuálisok esetében. Itt tökéletesen más előfeltételek forognak fenn. Először is nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy Németországban mindig is több nő-, mint férfiszemély volt, másodsor pedig hogy elvesztettünk a háborúban kétmillió férfit, s harmadszor hogy a maradék férfiszemélyek közül néhány millió mint homoszexuális magán- és magáért valóan kiesik. Tagadhatatlan tény, hogy a női nem tekintélyes része bizonyos szexuális szükségállapotban van. A leszbikusán ténykedő lányok legnagyobb része azonban – legalábbis tapasztalataink szerint, amennyiben egyáltalán képesek voltunk erről megbízható módon és tapintatosan nyomozást folytatni – messze nem a normálistól elütő hajlamú. Ha lehetőséget kapnak ezek a lányok a természettől számukra rendelt feladat teljesítésre, bizonyosan nem fognak kudarcot vallani. A leszbikus tevékenységnél közrejátszanak még bizonyos más tényezők is, például a férfi ismerősi kör hiánya, szigorú nevelés és hasonlók. Hogy valóban leszbikus tevékenységről beszélhessünk, döntő jelentőségű az a kérdés, hogy a szexuális művelet végrehajtásánál mire irányult az akaratképzet. Van okunk föltételezni, hogy az túlnyomórészt a normális érintkezésre irányult. Bizonyíték erre az asszonyoknál ta-

lált sok onanizálási eszköz, nem utolsósorban pedig a mindig újra és újra alkalmazott gyertya.

A homoszexualitásnál nem kevésbé veszedelmes az államra nézvést a magzat elhajtása. A méh gyümölcsének elhajtása mint a népi élet jelensége nem egyetlen korszak eltévelyedése. Ugyanúgy, mint a homoszexualitás, a legősibb időktől fogva kíséri a népek életét. [...]

[39] 28 882 nyilvántartott vádlott férfi 1938 végén

A Birodalmi Központ 1938. évi jelentéséből

[...] A Homoszexualitás és a Magzatelhajtások Elleni Harc Birodalmi Központja 1938-ban jelentős sikereket tudott elérni a jelentések jobbításának területén. A más hatóságokkal és szolgálati helyekkel való együttműködésben úgyszintén képesek voltunk jó eredményeket megcélozni. [...]

Az 1938-ra vonatkozó statisztika a következő képet mutatja:

A. Magzatelhajtás:	mindösszesen 28 366 földolgozott eset
Ezek közül	
1. ön maga által véghezvitt magzatelhajtás:	5017
2. harmadik személyek által végrehajtott magzatelhajtás:	9947
3. magzatelhajtással okozott halálesetek:	288
B. Homoszexualitás: mindösszesen:	28 882 vádlott
közülük	
1. fiatalkorúakat megrontó:	7472
2. fiúprostituált:	587

A Birodalmi Központba beérkezett anyag kiértékelése a most véget ért tárgyévben is szükségessé tette a birodalom meghatározott területein az ún. különbizottságok bevetését. Ezek a bizottságok jelentős eredményeket értek el [...] ¹⁰ (20. sk. o.)

¹⁰ Különböző adatok következnek orvosok és bábák ellen végrehajtott „különleges akciókról”, ám egyetlenegy sem szerepel homoszexuális férfiak ellen intézettekről.

[40] „Gyümölcsöző együttműködés” különböző hatóságokkal és intézményekkel

A Birodalmi Központ 1939. és 1940. évi jelentéseiből

[1939]

A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja, amely először a Titkos Államrendőrségi Hivatal része volt, 1939 októberétől újra a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatalhoz tartozik.

A magzatelhajtás elleni küzdelem területén a jelentett magzatelhajtók kiértékelése és kartotékon történő rögzítése mellett nagyobb számú közvetlen nyomozási megbízást fogantatosítottunk a birodalom különböző területein. [...]

Kartotékokon eddig mintegy 8000 magzatelhajtót rögzítettünk; közülük 1020 orvost, 495 bábát, 355 kuruzslót, s úgyszintén mintegy 4900 női, illetve 2040 férfi laikust.

Általánosan tekintve minden jel arra mutat, hogy a magzatelhajtási kriminalitás 1939-ben is tovább mérséklődött [...].

Pederasztia miatt jelenleg 33 000 személyt tartunk nyilván a Birodalmi Központban. Közöttük csak a fiatalkorúak megrontóiból, illetve ennek sokszoros, súlyos eseteiből van 7800, továbbá 3000 fiúprostituált.

Itt figyelembe veendő, hogy nem készült el minden ismertté vált homoszexuális tevékenység kartotékos feldolgozása. A közölt számokban még e fertőzés rendkívüli elterjedtsége tükröződik, amit annál súlyosabbnak kell értékelnünk, mert az effajta törvényszegők közül sok homoszexuális aligha tartozik a javíthatók közé. Ennek megfelelően külön is hangsúlyoztuk a központosított nyilvántartásban az utóbb megemlített személyi kör különös gonddal történő megfigyelését. A háború alatt az ifjúság megrontói és a fiúprostituáltak ismételten kihasználták céljaikra a ködösítést. Remélhetőleg nem tévesztik el hatásukat ebben a tekintetben a legutóbbi idők elrettentő bírósági ítéletei. Számos esetben magától értetődően megelőző őrizetbe vételről is intézkedtünk.

Avégett, hogy további lehetőségeket is találjunk a járvány terjedésének meggátolására, és ne hagyjunk ehhez eszközt kipróbálatlanul, megvizsgáltuk különböző személyek javaslatait, amelyek azt célozták, hogy további mélyítések tudományos ismeretünket a homoszexualitás problémájáról. Vé-

gezetül sor kerül különböző hivatalok és szervezetek közötti gyümölcsöző együttműködésre is, illetve a rendelkezésünkre álló adatok cseréjére a német ifjúság és a német haderő védelme érdekében. [...] (15. skk. o.)

[1940]:

A tárgyévben mindösszesen 2553 új tettes került be a fő adatfeldolgozóba. Ez jelenleg mintegy 42 000 kartotékot tesz ki. Az 1940-ben jelentett tetteseknek megközelítőleg fele az ifjúság megrontója. Ezért még nagyobb mértékben fordítottuk figyelmünket e személyi körre, s egy rendelet kiadására is sor került, melynek értelmében előzetes letartóztatásba veendő az a homoszexuálisok, akik egynél több személyt rontottak meg.¹¹ Ez az intézkedés biztosan hozzájárul a viszonyok megjavításához.

A homoszexualitás elleni eredményes harc szempontjából továbbra is lényegi jelentőségű marad, hogy még nincs világos ismeretünk okairól. A Birodalmi Központ ezért szorosan együttműködik bizonyos tudományos intézetekkel, köztük a Wehrmacht egyik szolgálatával is. A Wehrmachtnak és egy intézetnek folyamatosan küldünk anyagot, egy másik intézettel pedig egyedi esetek gyakorlati kezelésében működünk együtt. A Wehrmacht céljait külön nyilvántartás is szolgálja, amely a homoszexuális katonaköteleseket regisztrálja, s ez idő szerint mintegy 5000 kartotékot tartalmaz.¹²

A hivatal fölülvizsgálta továbbá a transzvesztititás bizonyos eseteit is, amelyekben az illetékes hatóságok nem tudtak megnyugtató megoldást elérni.

6 esetben került sor a Birodalmi Központ hivatalnokainak külső bevetésére, s ezek során 16 tettesre sikerült rábizonyítani tettét. [...] (61. o.)

¹¹ 89. dokumentum.

¹² 42. és 43. dokumentum.

[41] Thüringiai Területi Fajhivatal

A homoszexualitás kutatása

[41a] *Az elnök, prof. dr. Karl Astel 1937. június 14-i levele Heinrich Himmlernek, a Reichsführer-SS-nek és a Német Rendőrség Főnökének*

Prof. Dr. Karl Astel

Weimar, 1937. június 14.
Marienstr. 13.
Telefon 1753

Reichsführer-SS
H. Himmlernek

Berlin SW 11
Prinz-Albrecht-Str. 8.

Reichsführer!

A Thüringiai Területi Fajhivatalban tett ellenőrző látogatása mély benyomást hagyott maga után Thüringiában. Még egyszer szívből jövő köszönetet fejezem ki a birodalmi helytartó és államtitkár, csakúgy mint összes kollégám nevében.

Reichsführer, Ön jelentős érdemeket szerzett a fajunk megtartásáért és nemesítéséért folytatott munkában, nem utolsósorban azzal, hogy Ön személyesen mindannyiunkra rendkívüli ösztönző erővel hatott. Ezért érzett hálánkat szolgálatkész hűségünkkel és munkateljesítményünkkel próbáljuk meg majd leróni.

Ön előtt talán nem annyira ismert, hogy népünk egyenes és igaz emberei Önben azon legjobb férfierények becsben tartásának biztosítékát látják, amelyek örök létezéséért, sőt uralmáért mi tulajdonképpen harcoltunk, és amelyekért erőnket bevetni továbbra is készen állunk.

Nagy szerencsének tekintjük továbbá, hogy a Német Rendőrség főnöke természetét tekintve született tenyésztő: a környezetében – még az NSDAP soraiban is – újra és újra fölbukkanó örültséggel a természettörvényekből fakadó tények biztos ismeretét helyezi szembe, példának okáért annak ismeretét, hogy mind a káros bűnözői adottság, mind az igazi férfi erényesség lényegileg az öröklődésen alapszik, s ebből következte-

tést von le az egyik megsemmisítését, illetve legalább szaporodásának megakadályozását s a másik nemesítő gyarapítását illetően.

Gyermekeink és távolabbi leszármazottaink boldogsága csakugyan akaratunk megvesztegethetetlenségétől, intézkedéseink lelkiismeretességétől és megfontoltságától függ, sőt ettől függ egész életünk értelmének beteljesülése is. Hisz szakadatlanul, folyton-folyvást a nemesebb, alkalmasabb, egészségesebb, fajibb életnek szolgálni: ez a mi küldetésünk.

Napi munkáim és a messze előrehaladott tudományos vizsgálódások elvégzésén kívül 3 nagyobb munkát szándékozom végrehajtani, melyek az Ön mint a Rendőrség főnöke számára különböző szempontból jelentősek, amennyiben Ön, Reichsführer, rendelkezésemre bocsátja az ehhez szükséges eszközöket.

1. E munkák közül az elsőt Ön már nagyon is kíváncsnak jellemezte. Ez a homoszexualitás kutatását, vagyis azt, hogy részben vagy egészében az öröklődéstől függ-e, esetleges halmozott jelentkezését a homoszexuálisok rokonságában, illetve gyakoribb fölbukkanását érinti bizonyos testi és szellemi jellemzők és tulajdonságok esetén stb.

Ehhez szükségem van Öntől legalább 100 jellegzetes homoszexuális címére Tübingiából, s kérem ezek gyors megküldését.

2. Nagyon fontos számomra, hogy alapos munkát végezzenek a Tübingiában 1936-ban vagy mondjuk 1937-ben házasságon kívül élve születettek szüleinek természetéről – évenként mintegy háromezer ilyen élve született van.

E munkával belátható időn belül elérhető volna az a cél, hogy tárgyilag helyesen és kikezdetlenül megmagyarázzam a házasságon kívüliek kérdését, s megadjam az általunk kíváncsnak tartott kivételes esetek megítélésének és elkülönítésének mércéjét.

3. Terjedelmes munkába szeretnék fogni a bűnözőkről. Azaz megállapítani a kriminalitás egy bizonyos mértékű gyakoriságát a bűnözők rokonságában, kidolgozni annak mércéjét, hogyan foglalhatók bele a bűnözők kasztrálásuk – ez igen szükséges! – céljából az örökletesen beteg utódok születésének megakadályozását szolgáló törvénybe, továbbá egy eddiginél szigorúbban megfogalmazandó mércét kidolgozni a szexuális bűnözők kasztrálására: a mostani mérce ugyanis megváltoztatható, mivel minden egészséges érzés arcul csapását jelenti, amikor azt tapasztaljuk, hogy egy ilyen, mondjuk a mi gyerekeinket megkárosító

A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal publikációi: „Kriminalistik”,
„Jahrbuch” és „Organisation und Meldedienst der Reichskriminalpolizei”

JAHRBUCH

AMT V

(REICHSKRIMINALPOLIZEIAMT)

DES

REICHSSICHERHEITSHAUPTAMTES

1939 / 1940

Hergestellt in der Druckerei des Reichskriminalpolizeiamtes
Lichtbilder: Archiv des Reichskriminalpolizeiamtes (Lichtbildwerkstätte)

**Schriftenreihe
des Reichskriminalpolizeiamtes Berlin.
Nr. 1.**

Organisation und Meldedienst der Reichskriminalpolizei.

**Mit einem Geleitwort des Chefs der Sicherheitspolizei
// Gruppenführer Reinhard Heydrich.**

**Bearbeitet und ergänzt von
// Brigadeführer Generalmajor der Polizei Nebe
und
// Obersturmbannführer
Oberregierungs- und -kriminalrat Werner**

**Herausgegeben vom
Reichskriminalpolizeiamt, Berlin.**

**Kriminal-Wissenschaft und -Praxis Verlag Elise Jaedicke
Berlin 1941**

szexuális bűnözőnek jelenleg visszaesőnek kell lennie ahhoz, hogy kasztrálható legyen, ezáltal ő maga beteges ösztöneitől, embertársai pedig a rettenetes siralomtól és nyomorúságtól megszabadulhassanak. Ilyen átfogó munkába szeretnék tehát belekezdeni, amely ezenkívül még kidolgozza a bűnöző biztonsági őrizetbe vételének és adott esetben megsemmisítésének – azaz a bűnöző megölésének – mércéjét, még ha eddig ő maga egyetlen embert sem ölt is meg.

Ehhez szeretném, ha rendelkezésemre állna kb. 4000 Tübingiában fogva tartott bűnöző, akiket a Tübingiai Területi Fajhivatalban képekkel és a rokonságra vonatkozó értékes feljegyzésekkel együtt regisztráltunk.

Ez alkalommal szeretném megjegyezni, hogy nem érthetek egyet az eddigi kriminálbiológiai gyűjtőhelyek tevékenységével – sem a Viersteinével, sem a Fetscherével, de a birodalmi igazságügyi miniszter által tervezettel sem –, mert egyik sem eléggé lényegi, azaz nem koncentrálna eléggé a tenyésztői beavatkozási lehetőségekre.

E munkákhoz csak annyi pénzeszközt kérek Öntől, amennyire pótlólagosan szükség lesz a munkaerők munkába állításához, esetleg az irodai eszközök beszerzéséhez, a postai költségekhez és hasonlókhoz. A munkát – ha kívánja – az Ön megbízásából adnám ki, s magam írnám a dolgozatok szövegét.

[...]

A birodalmi helytartóval és körzetvezetővel közöltem az Ön kívánságát, hogy ti. saját kezdeményezéséből kérje meg a Führert, látogasson el a faji kérdésekkel foglalkozó tübingiai szervezethez – ezt Ön saját részéről egyidejűleg szintűgy megtenné. A Führer látogatását illetően szíveskedjék, Reichsführerem, még bizonyos utalásokat tenni nekem.

[...]

Heil Hitler! Hűséggel

az Ön

Karl Astelje sk.

SS-Sturmbannführer

[41b] *Himmler 1937. június 22-i válaszelevele*

Berlin, 1937. június 22.

Kedves Astel tagtárs,

szívből köszönöm 6. 14-i levelét [...]

Ami magát a tárgyat illeti: az 1. pont tekintetében oda fogok hatni, hogy a Geheime Staatspolizeitől Ön megkapja legalább 100 turingiai, jellegzetesen homoszexuális nevét.

Igen üdvözlöm a 2. és 3. pontban fölvetett kérdések tisztázását. Kérem, küldje el még egyszer nekem az e munkákhoz szükséges pénzeszközök listáját, minden további nélkül tudjuk folyósítani a Reichsführer-SS és a Német Rendőrség Főnöke, illetve az Ön hivatala közti közös munka címen.

Heil Hitler!

Az Ön

H. Himmlere s.k.

[41c] *A Gestapa 1937. szeptember 4-i közleménye*

Berlin, 1937. szeptember 4.

Kedves Astel bajtárs!

Megkaptam 8. 24-i levelét, s röviden válaszolni kívánok rá Önnek.

A Reichsführer-SS megkapta az Ön levelét Borkumból, javaslatai jelenleg feldolgozás alatt állnak. A homoszexuálisok listáját közvetlenül az SS e kérdésekben illetékes előadójától, Meisinger SS-Obersturmbannführertől (Berlin SW 11, Prinz-Albrecht-Str. 8) kapja meg; kérem, mindig hozzá forduljon felvilágosításért e témakörben. [...]

Heil Hitler!

XY s.k.

(olvashatatlan)

[42] Külön egységek a hadköteles „pederasztáknak” és „fiúprostituáltaknak”?

A Berlini Katonai Akadémia tanulmánya, 1938

[42a] Kérdőív a homoszexuális katonakötelesek részére

Heydrich utasítása a Gestapához, 1937. december 24.

A Biztonsági Rendőrség főnöke

Berlin, 1937. december 24.

-S-PP(II S1)Nr. 8003/37

- a) A Titkos Államrendőrségi Hivatal
- b) Az Államrendőrségi Parancsnokságok és az Államrendőrségi Szervek
- c) A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal
- d) A Bűnügyi Rendőrségi Parancsnokságok és a Bűnügyi Rendőrségi Szervek részére

Tárgy: kérdőív a homoszexuális katonakötelesekről

Melléklet: a kérdőív

Prof. dr. Wuth, a Birodalmi Hadügyminisztérium főtörzsorvosa vizsgálatokat fog lefolytatni a homoszexualitás mibenlétének tisztázására. E kutatások alátámasztása végett kérem kérdőív kitöltését minden homoszexuálisról a csatolt minta szerint, és azoknak a Birodalmi Bűnügyi Rendőrség – a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja – részére történő megküldését. A kérdőívek értelemszerűen kitöltendőek minden újonnan a látókörbe kerülő homoszexuális katonakötelesről.

A kérdőív továbbítása a Birodalmi Hadügyminisztériumhoz a Birodalmi Bűnügyi Rendőrség Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központján keresztül történik meg.

[mellékletek]

Heydrich s.k.

KÉRDŐÍV A HOMOSZEXUÁLISOK SZÁMÁRA

1. Vezetéknév:
2. Keresztnév:
3. Születési idő és hely:
4. Házasságon kívül született:
5. Katonai körzeti parancsnokság:
6. Vallási felekezet:
7. Testvérek száma: ebből meghalt:
8. Fivérek, illetve nővérek száma:
9. Hányadik gyerek a testvérek sorában:
10. Legkisebb gyerek:
11. Egyetlen gyerek:
12. Iskolai végzettség:
13. Javítóintézeti növendék*:
14. Dologház*:
15. Koncentrációs tábor*:
16. Büntetések (a birodalmi törvények megszegése vagy megsértése, kihágások nem):
A büntetések száma:
17. A legutóbbi büntetés fajtája:
18. A büntetés mértéke:
19. A büntetés oka:
20. Bűnözés a családban:
21. Szellemileg abnormisak a családban:
22. Személyes benyomás:

Testi felépítés

23. gyenge (aszténiás)*:
24. karcsú (leptoszom)*:
25. zömök (atletikus, piknikus)*:
26. köpcös (piknikus)*:
27. erős, izmos (atletikus)*:
28. alkoholélvezet*:
29. nikotinélvezet*:
30. kábítószer-élvezet*:

- 31. fiúprostituált*:
- 32. fiatalkorúak megrontója*:
- 33. közönséges homoszexuális*:
- 34. jellegzetesség:
- 35. iker:

* a megfelelő aláhúzendő

[42b] *Prof. dr. Wuth tábori főorvos levele, 1938. április 12.*

Prof. dr. Wuth tábori főorvos
Nr. 1421/38

Berlin NW 7, 1938. április 12-én

A Hadegészségügyi Felügyelet
részére
Berlin W 35

A mellékletben homoszexuálisok két listáját csatolom, amelyeket jelentésként kaptam a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjából.

A Hadegészségügyi Felügyelettel megbeszéltek szerint a számomra jelentett összes eset közül csak a fiúprostituáltakat és a fiatalkorúak megrontóit soroltam föl.

Közülük is csak azokat jelentettem, akik a jelentés időpontjában nemi erkölcs ellen elkövetett bűncselekmények miatt nem voltak büntetett előéletűek, mivel ebben az esetben a korábbi büntetés fajtájából kifolyólag homoszexuálisokként már ismertek lennének a katonai körzet parancsnoksága számára, s ennek megfelelően külön részlegekben már teljesíteniük kellene szolgálati kötelességüket. A nemi erkölcs ellen elkövetett bűncselekmény miatt büntetett előéletűek száma mind ez idáig összesen 50 személyt tesz ki. A szokványos homoszexuális katonakötelesek száma, vagyis azoké, akik nem minősülnek fiúprostituáltaknak vagy fiatalkorúak megrontóinak, és akiknek a jelentésétől eltekintünk, 132-re rúg.

Csak az 1914–1921 között született katonakötelesek regisztrálása történt meg, az ide beérkezett jelentések pedig az 1938. 2. 5. és 1938. 4. 7. közötti időszakot fogják át. További jelentések később.¹³

[kiegészítés:

2 lista csatolva

fiatalkorúak megrontói (25 személy)

vezetéknév, keresztnév, a születés dátuma, éve, katonai körzeti parancsnokság, egyéb

fiúprostituáltak (42 személy)

vezetéknév, keresztnév, a születés dátuma, éve, katonai körzeti parancsnokság, egyéb]

[42c] *Elutasítás a Wehrmacht főparancsnoksága részéről. Levél a Hadegészségügyi Felügyelethez, szeptember 5.*

Hadsereg-főparancsnokság

Berlin, 1938. szeptember 5.

Az 12 i 10.42 AHA/Abt. E (1a)

Tárgy: a katonaköteles prostituált fiúknak és a fiatalkorúak homoszexuális megrontóinak név szerinti listája

Hivatkozás: ott 816/38 g VI v. 14.8.38.

A Hadegészségügyi Felügyelet (VI)
részére

¹³ 1938. június 21-i keltezéssel Wuth küldött még további két listát. A következő megjegyzést fűzte hozzájuk: „A nemi erkölcs ellen elkövetett bűncselekmény miatt büntetett előéletű katonakötelesek száma mind ez ideig mindösszesen $50 + 166 = 216$ főt tesz ki. Azoknak a szokványos homoszexuális katonakötelesek száma, akik nem számítanak fiúprostituáltaknak vagy fiatalkorúak megrontóinak, s akiknek a jelentésétől eltekintettünk, $132 + 149 = 281$ fő. Az ide befutott jelentések az 1938 4. 8. és 1938. 6. 21. közötti időszakot fogják át. További jelentések később.” (BA–MA H20/479.)

Hivatkozott kezdeményezést tudomásulvétel után a mellékletekkel együtt visszaküldjük.

A fiúprostituáltak és homoszexuálisok nevezett listájának az illetékes hadkiegészítő szerveknek történő továbbítását az alábbi okokból nem tartjuk szükségesnek:

1. miként a listából kitűnik, részben olyan születési évű fiatalokról van szó, akik jóllehet a honvédelmi törvény értelmében katonakötelesek, a rendőrségi bejelentőhivatalok által az alkalmasságra és besorozásra a regisztrálási rendeletnek megfelelő regisztrálása még nem történt meg. Ezekről a fiatalokról tehát a hadkiegészítési szerveknél nem áll rendelkezésre semmiféle regisztrálási eszköz, úgymint katonai törzslap, katonai törzskönyv stb. E fiatalok hadkiegészítési szerveknél történő regisztrálásának tehát semmi értelme nincs, mivel a hadkiegészítési szervek nem kapnak értesítést arról, ha változás következik be a fiatalok állandó lakhelyében. A lista elvétí azonban célját, ha nem vethető egybe tartósan a mindenkori helyzettel.
2. Mindaddig, amíg e fiatalok megbüntetése nem történt meg, a katonai körzeti parancsnoknak a D 3/1 (a haderő kiegészítésére vonatkozó) utasítások 11. melléklete értelmében nincs lehetősége őket valamilyen külön alosztályba kiemelni. A regisztrálásnak tehát ebben az esetben sincs semmiféle értelme.
3. Ha azonban megtörténnék a regisztrálás, akkor annak meg kellene lennie valamilyen formában a hadkiegészítési szervek kartotékjai között is. Így azonban a fiatalok *egész élete során* rajta lenne a bélyeg valamilyen, gyakran megrontás okozta eltévelyedés miatt, anélkül, hogy *bíróság* ezért ténylegesen büntetést szabott volna ki rá.
4. Továbbá maga a regisztrálás s a listák állandó frissítése a hadkiegészítési szervek újabb munkával való megterhelését jelentené, amivel – hiszen a hadkiegészítési szerveknek fontosabb feladataik vannak – a szükséges munkaidő-ráfordítás miatt a hadkiegészítési szervek célja semmiképp sem egyeztethető össze.

V. Hivatal [RSHA] főnökének 1944. november 6-án kelt rendelkezése

Az V. Hivatal főnöke

Berlin, 1944. november 6-án

Rendelkezés

Az V. Hivatal újjászervezése során elrendelem:

- I. Dr. Rodenberg SS-Obersturmbannführer és kormányfőtanácsos, neurológiai és pszichiátriai szakorvos tartozzék közvetlenül az V. Hivatal főnöke alá, annak tudományos különmegbízottjaként.
- II. Munkakörébe a következő feladatok tartoznak:

A. Általános

1. A Hivatal főnökének tanácsadója speciális orvosi-tudományos kriminálisztikai kérdésekben.
2. Az V. Hivatal minden szervének tanácsadója ilyen speciális kérdésekben.
3. Neurológiai-pszichiátriai tanácsok az V. Hivatalra tartozó különleges esetekben.

B. Nagyobb kérdéskörök tudományos munkatársa

1. A bűnügyi gyakorlatban előforduló anyag kiértékelése a férfiatlanítás problémájának további tisztázása céljából
 - b) a személyi kör (a szexuális bűnözők, például a homoszexuálisok és egyéb nemi erkölcs elleni bűnözők, piromániások, megrögzött bűnözők) tekintetében;
 - c) a szükséges törvényhozási és államigazgatási jogi intézkedések (a homoszexuálisok férfiatlanítása) megalkotása érdekében;
 - d) az egyéb, még nyitott kérdések megoldása (a férfiatlanítottak pszichoterápiái utókezelése) tekintetében;
2. együttműködés a szexuálisan elfajzottak (transzvesztiták, fetisizisták és mások) biztonságpolitikai kezelésének kialakításában;
3. a bűnügyi gyakorlatban előforduló anyag kiértékelése a női homoszexualitás problémájának megoldása céljából.

C. Tudományos munkatárs a bűnügyi rendőrségi gyakorlatban előforduló egyedi esetekben

1. Szakértői tevékenység az azonos neműek iránti vonzódásból fakadó eltévelyedések miatt indított büntetőeljárásokban.
2. Szakértői állásfoglalás a bűnügyi rendőrségi gyakorlat egyéb egyedi eseteiben (a férfitlanított előzetes letartóztatásban lévő és mások szabadon bocsátása).
3. Tanácsadói részvétel különleges esetek bűnügyi rendőrségi kihallgatásánál és az ezekkel kapcsolatos megbeszéléseken.
4. Tanácsadói állásfoglalás egyes szexuális bűnözők kurrens vagy tervezett pszichoterápiai kezelésmódjában.

III. Dr. Rodenberg SS-Sturmabführer személyében csoportvezetői rangot kap.

Panzinger s. k.

BAK R 58, fol. 232.

[43] Gyógykezelés

Vizsgálatok a Pszichológiai Kutatás és Pszichoterápia Berlinben bejegyzett Német Intézetében

[43a] *Tárgy: a homoszexualitás elleni harc Németországban.*

Kivonat Felix Boehm, az intézet munkatársa 1938. február 28-i kéziratából

[...] A kérdést, hogy van-e velünk született homoszexualitás, nem tudjuk eldönteni, mivel az ilyen homoszexuálisok, ha csakis vannak, egyáltalán nem jelentkeznek kezelésre, következésképpen gyógyulási akarattal sem rendelkeznek. Rendkívül sok olyan esetet figyeltünk meg, amelyekben a homoszexuális tevékenység mellett rábukkanhattunk a csökkent értékű örökletes adottság kifejezett jellegzetességeire. Ezekben az esetekben következésképpen a csökkent értékű adottság kísérő tünete lehet a homoszexuális tevékenység. Alapos kezeléseink során végzett beható tanulmányaink azt az eredményt hozták, hogy a kezelésünkön nem jelent

meg olyan homoszexuális, akinél ne lennének bizonyíthatók korábbi, igaz, eltemetett heteroszexuális törekvések, továbbá hogy megállapítható volt – például a külső alkatban vagy erős homoszexuális tudatról árulkodó rezdülések vagy cselekvések korai fellépésében – olyan mozzanatok különböző erősségű előfordulása, amelyek esetleg örökletes adottságra utalhatnak. Egészen biztosan föltehető, hogy öröklődhetnek azok a szülői tulajdonságok – például az apa nőies jelleme a fiára –, amelyek kedveznek a homoszexualitás kifejlődésének. Nem került még végleges lezárásra az arról a kérdésről végzett tudományos munka, hogy létezik-e valóban velünk született homoszexualitás. [...]

8. Minden pártszervezetnél, de különösen a HJ-ben, a BdM-ben, a Jungvolkban és a Jungmädeleknél létre kell hozni a fölülvizsgáló orvos posztját, akinél a veszélyeztetettek informálódhatnak, és akivel megbeszélhetik gondjaikat. Ennek a fölülvizsgáló orvosnak legyen teljes titoktartási kötelessége, ám érintkezésbe kell lépnie intézetünkkel. Ezt az intézményt kísérletképpen egyelőre Nagy-Berlin területén kell bevezetni. Mellékesen megjegyezve: nem lebecsülendő a női homoszexualitás veszélye abban az értelemben, hogy a homoszexuális nő elidegenedik későbbi asszonyi és anyai feladatától.

9. Ezeknek az intézkedéseknek a végrehajtása végett intézetünk hozzátartozó valamilyen birodalmi szervhez, amelynek elegendő eszközökkel rendelkezésre bocsátani e jelentős feladatok végrehajtására.

10. A betegbiztosító pénztáraknál rá kell mutatnunk a népünket a homoszexualitás növekedése miatt fenyegető veszélyekre, és rá kell bírunk őket, hogy ők is biztosítsanak eszközöket arra, hogy Intézetünk munkatársai kezeljék a homoszexuálisokat; annál is inkább, mivel az Intézet tapasztalatai szerint a homoszexualitás neurotikus megbetegedések gyakori kísérő tünete.

Boehm s.k.

az Intézet jegyzője

[43b] *Körlevél. Pszichológiai Kutatás és Pszichoterápia Berlinben
bejegyzett Német Intézete, W 62, Budapester StraÙe 29*

1939. december 6-án

Igen tisztelt kolléga úr!

Igen tisztelt kollégina asszony!

A homoszexualitás kérdésének tudományos tisztázása végett Ön tájékoztatott bennünket az Ön által végrehajtott kezelésekról. Intézetünk dr. von Hattinberg vezette kutatási részlege engem hatalmazott meg azzal, hogy Intézetünk minden tagjának e téren szerzett tapasztalatait tovább osztályozzam, és tudományosan kiértékeljem.¹⁴ Kérem, szíveskedjék még pontosabb felvilágosításokkal szolgálni a homoszexuálisok Ön által végrehajtott kezeléséről, tehát arra kérem, szíveskedjék minden ezen a téren összegyűjtött tapasztalatát velem megosztani. Lehetséges, hogy alapvető, Ön által nyert belátásokról van szó; például azoknak a keletkezési okoknak a felismeréséről, amelyek vagy a férfi vagy a női homoszexualitás kialakulásánál számításba jönnek; vagy egy olyan kezelés beható ismertetéséről, amely Önt különösen érdekli, vagy amely Önt különösen fontos belátásokhoz juttatta. De szó lehet egyszeri, egy kezelés során szerzett különösen fontos felismerésről, esetleg egy kezelés különösen fontos szakaszáról is; vagy akár egy meghatározott betegnek a kezelés során tanúsított szembeszökő és jellegzetes viselkedéséről. Homoszexuálisok bármilyen jellegzetes álma vagy tévedése is érdekel bennünket, csakúgy, mint nagyon pregnáns egyedi megnyilatkozásaik; sőt esetleg különösen érdekes gyermekesemények is – röviden minden, ami csak Önnek feltűnhetett kezelése során, ami kiválthatta az Ön érdeklődését, vagy amiről úgy gon-

¹⁴ Ehhez lásd G. Cocks: *Psychotherapy in the Third Reich*, New York/Oxford, 1985, 202 skk. o., illetve C. Schoppmann: *Nationalsozialistische Sexualpolitik und weibliche Homosexualität* i. m., 143. o.

dolja, hogy értékes lehet egy kimerítő összefoglaló szempontjából a kutatórészelegünkben. Magától értetődően küldünk majd Önnek egy példányt az összefoglaló beszámolómból [...]

Előre is köszönöm!

Heil Hitler!

az Ön

Boehmje s.k.

P.S.: Miként vélekedik az úgynevezett „velünk született homoszexualitásról”?

A következmények

A büntetőjogi rendelkezések újonnan megfogalmazott változatára, a birodalomszerte szigorúan megszervezett rendőrségi és biztonsági apparátusra, továbbá a propaganda és demagógia által manipulált nyilvánosságra támaszkodva 1936 után jelentős mértékben fokozódott az üldözés. 1934-ben nem egészen 1000 személy ellen született ítélet, ez a szám azonban 1936-ra már elérte az 5310-et. Két évvel később már 8562 jogerősen elítélt férfit mutat a statisztika. A rendőrség és az államügyészség, fogalmaz rendre a bűnügyi statisztika, „[...] egyre erőteljesebben” járt el „ezekkel a népi erőt különösen károsító erkölcsi eltévelyedésekkel szemben”.¹⁵ Wagner főállamügyész pedig azt hangsúlyozta, amire mindenképpen számítani lehetett annyi propaganda-eszköz hatására és annyi nyomozás ráfordítása után: „[...] a népesség is (támogatja) [...] a növekvő számú feljelentésekkel az e bűnök ellen folytatott harcot. Egészében véve [...] nem követnek el több homoszexuális bűncselekményt, mint korábban, csak a korábbinál átfogóbb a büntetőjogi regisztrálásuk és üldözésük.”¹⁶ 1931 és 1933 között a rendes bíróságok 2319 személyt ítélték el az RStGB 175. §-ába ütköző bűncselekmény elkövetése miatt, a büntetési rendelkezések megszigorítása utáni első három évben viszont csaknem megéltszereződött ez a szám. 1936 és 1938 között 22 143 személy ellen született jogerős bírói ítélet. Mivel az 1943 utáni háborús évekre nem áll rendelkezésre megbízható adat, a büntetőjogilag elítéltek teljes számát illetően csak becslésre támaszkodhatunk. Wuttke szerint mintegy 50 000 személyt ítélték el a Harmadik Birodalomban homoszexualitás miatt. Lényegesen több személy szerepelt a Gestapo, illetve a Birodalmi Központ nyil-

¹⁵ *Entwicklung der Kriminalität*, in: *Deutsche Justiz* 100 (1938)/24, 394. o.

¹⁶ *Die strafrechtliche Fortbildungswoche für Staatsanwälte und Strafrichter*, uo. 1639. o.

vántartásában gyanúsítottként vagy vélhető tettestársként. 1937 és 1940 között több mint 90 000 férfiról és fiatalokúrról voltak adatok.¹⁷

A számszerű növekedésen kívül azonban minőségében is szigorúbbá vált az üldözés. 1933 után állandóan csökkent a felmentő ítéletek száma: 1936-ban az 1918-ban felmentéssel végződő ítéleteknek (ebben az évben született a legtöbb felmentő ítélet) már csak a 25%-ával találkozunk. Ugyanez érvényes a bíróság által kirótt pénzbüntetésekre is. Gyakoribbá vált ellenben a börtön- és a fegyházbüntetés. Különös szigorral kellett számolniuk a hasonló vétségek miatt büntetett előéletű férfiaknak (közülük is különösen a fiatalokúruk úgynevezett megrontóinak), de a „fiúprostituálnak” minősülő fiatalokúraknak is.¹⁸

A Birodalmi Központ kezdeményezésére mobil különleges alakulatok kezdtek meg tevékenységüket különböző városokban. Nagyon változatosak lehettek az indítékok: a „járványfészkek” kiemelése az iskolákból vagy internátusokból, feljelentések, amelyeknek valós vagy vélt politikai hátterük volt. Nem bizonyítható olyan, az egész birodalomra kiterjedő „rendteremtés”, amely összehasonlítható lenne mondjuk a zsidókkal szemben végrehajtott erőszakos akciókkal az 1938-as pogrom éjszakáján. Másféle módon azonban igenis folyt koordinált eljárás velük szemben. Erről beszélhetünk mindenekelőtt az egyértelműen politikailag motivált akciónál, mint amilyen a katolikus papok, szerzetesek és laikusok letartóztatása volt a katolikus egyház ellen indított „kolostorperek”¹⁹ keretében, szintúgy a már 1934-ben betiltott Bündische Jugend tevékenysége elleni fellépéseknél. Ezek között különösen nagy figyelmet keltett az 1936-ban a nerothi Wandervogel ellen folytatott per.²⁰

A nemzetiszocialistáknak s közülük is elsősorban Heinrich Himmlernek, a homoszexuálisellenes politika megtervezőjének végeredményben önkényes eljárásához tartozik az 1937 októberében kiadott kivételes, a színészekre és művészekre vonatkozó rendelkezés.

¹⁷ W. Wuttke: *Homosexuelle im Nationalsozialismus*, kiállításkatalógus, Ulm, 1987, 29. o.

¹⁸ A. Hurst: *Die Homosexualität, ihre Behandlung und Bestrafung vor und nach der Strafrechtsnovelle von 28. Juni 1935*, jogi disszertáció, Freiburg/Br. 1949, 101. skk. o.

¹⁹ Vö. H. G. Hockerts: *Die Sittlichkeitsprozesse gegen katholische Angehörige und Priester 1936–1937*, Mainz, 1971.

²⁰ Vö. K. P. Meeth: *Die Söhne der Windrose. Der Nerother Wandervogel*. I. rész: 1890–1933, in: *Kreis Daun Vulkaneifel. Heimatjahrbuch*, 1986, 242–252. o.; II. rész: *Der Nerother Wandervogel zwischen Anpassung und „Resistenz”*, in: *Kreis Daun Vulkaneifel. Heimatjahrbuch*, 1987, 205–219. o., valamint A. Klönne: *Jugend im Dritten Reich*, München, 1990, 198. skk. o.

A „birodalmasítás”, azaz a birodalomszerte egységes alkalmazás ürügyével 1937 végén megszigorították az előzetes letartóztatásról és a rendőri felügyeletről három évvel korábban kibocsátott szabályozásokat. Akire mint homoszexuális férfira érvényesek voltak ennek a rendeletnek a teljesen önkényesen megszabott kritériumai, amelyek értelmében a hivatásszerű, illetve a megrogzott bűnöző címkéjével illették, annak börtön- vagy fegyházbüntetése letöltése után azzal kellett számolnia, hogy „átnevelés” céljából koncentrációs táborba szállítják.

[44] A Gestapo különleges kommandóinak razziái. „Tisztogatási akció” hamburgi homoszexuálisok ellen

A National-Zeitung Essen 1936. augusztus 28-i tudósítása

Berlin, augusztus 28. A Titkos Államrendőrség egy különleges osztaga Hamburgban megkezdte tevékenységét avégett, hogy nagyszabású tisztogatási akciót végezzen a homoszexuális bűncselekmények ellen.

Az efféle eltévelyedések számának a világháború után, az erkölcsök föllazulásával bekövetkező növekedése energikus fellépést kényszerített ki nem sokkal a nemzetiszocialista hatalomátvétel után, 1934 nyarán. Az effajta bűncselekményeket érintő büntetőrendelkezőknek az 1935. június 28-i törvénynek köszönhető megszigorítása és a rendőrség határozott beavatkozása ezen elfajzások számának jelentős visszaesését eredményezte. Berlinben és sok más városban a Titkos Államrendőrség egy különleges osztaga kezdte meg működését tisztogatási akciók végrehajtása céljából. Ez az osztag immár Hamburgban is hozzálátott tevékenységéhez, és a legrövidebb időn belül sok úgynevezett homokos bárt kiürített. Ennek során letartóztatott néhány száz személyt. További letartóztatások várhatók.²¹

Az eddig letartóztatottak között csaknem minden foglalkozási és népességréteg képviselteti magát. Ez bizonyíték arra, hogy téves az a széles

²¹ A hamburgi üldözéshez ld. H. Chr. Lassen: *Der Kampf gegen Homosexualität, Abtreibung und „Rassenschande”. Sexualdelikte vor Gericht in Hamburg 1933–1939*, in: „Für Führer, Volk und Vaterland ...” *Hamburger Justiz im Nationalsozialismus*, Hamburg: Justizbehörde Hamburg, 1992, 216–289. o.

Titkos Államrendőrség

Halle a. S., 1937. december 23-án

Államrendőrségi Parancsnokság, Halle a. S.

Dreyhauptstr. 2

Iktatószám: II S 5487/37

Tárgy: Kriminalitás a német ifjúság körében; a fiatalok állítólagos erkölcsi elhanyagoltsága a Bad Liebenwerda-i katolikus gyermekotthonban

Hivatkozás: Az 1937. december 6-i, Pr.S. 27-hez írott levél

A liebenwerdai katolikus gyermekotthonban azért nem tudtuk mindeig lefolytatni a nyomozást, mert jelenleg Halléban egy nagyobb akció folyik a homoszexuálisok ellen, s szakértőimet a szolgálat a rendes munkaidőn túl is teljesen igénybe veszi. Liebenwerdában a hallei akció befejeztével fogunk nyomozni. Az eredményről azonnal jelentést fogok tenni.

Hildemann s. k.
megbízásából

A merseburgi
közigazgatási kerületi főnök
részére

Landeshauptarchiv Sachsen-Anhalt, Magdeburg Rep. C. 48 1e Nr. 1122

körben elterjedt vélemény, mely szerint ez a járvány elsősorban az úgynevezett intellektuális körök bűncselekménye. A Titkos Államrendőrség nyomozásának eredményei az érintettek nagy száma miatt a vádlottak gyors elítélését követelik meg. Hamburgban különleges ügyosztály alakult, amely gyorsított ülnökbíróság előtt emel vádat. A vádlottakat eddig 1 évtől 1 év nyolc hónapig terjedő szabadságvesztésre ítélték.

A bonni Igazságügyi Sajtószolgálat jelentése szerint ebben az időben a bonni Államügyészségen is folyt eljárás az azonos neműekhez való vonzódás vétké és bűncselekménye miatt 69 bonni, illetve Bonn környéki személy ellen. A büntetőeljárások itt is érintik a népesség minden rétegét. Harminc személy ellen már a bonni területi bíróság lefolytatta az eljárást, és egytől másfél évig terjedő börtönbüntetéssel sújtotta az elítélteket.

[45] Keménység a politikai ellenfelekkel szemben. A „hamis romantika szellemét kiirtani”

Besúgó jelentés a nerothi Wandervogel* vezérei ellen folytatott perről

Az RF-SS/SD Biztonsági Szolgálatára *Koblenz, 1936. szeptember 20.*
részére
Koblenzi alegység

Tárgy: Düsseldorf-i főtárgyalás az egykori Nerother, Robert Oelbermann és társai ellen folytatott perben

Az 1936. szeptember 18-án és 19-én Düsseldorfban, az egykori Nerother Bund e.V., illetve a „Rheinische Jugendburg” Szövetség (ifjúsági üdülőtábor szövetség) 9 tagja, illetve híve ellen lefolytatott főtárgyaláson a következő ítéletek születtek:

1. Zimmermann, Düsseldorf, 6 hónap, 175. §, régi, egy másik ügyben (176. § 3) az eljárás megszüntetve,
 2. Wüstenfeld, Wiesbaden, 5 hónap, 175. §, új, 1935 decemberében elkövetett bűncselekmény,
 3. Nissen, Düsseldorf, 14 hónap, 175. §, új, 176. § 3 (14 év alatti fiataalkorú megrontása),
 4. Oelbermann, R., Waldeck, 18 hónap, 175. §, régi, új (az egyik esetben onánia, a másikkban combkörnyéki aktus),
 5. Reichow, Koblenz, 12 hónap, 176. § 3. A még 14 éven aluli, düsseldorfi Kohl megrontása,
 6. Mahlmann, Düsseldorf, 6 hónap, 175. §, új, szerelmi viszonyt folytatott a 7. pontban megnevezettel,
 7. Hannappel, Düsseldorf, 12 hónap, 175. §, új, 3 esetben bűncselekmény,
 8. Schnelle, Düsseldorf, bizonyíték hiányában fölmentve,
 9. Brockels, Düsseldorf, bizonyíték hiányában fölmentve
- [...]

* Wandervogel (vándormadár): 1901-ben alapított, pártpolitikától mentes, számos vonásban a cserkészettel rokon – természetjáró stb. – német ifjúsági mozgalom. – A ford.

A „nemi erkölcsökre ütköző bűncselekmények elleni perek” – mint a koblenzi is – el akarták választani a papságot a hívőktől

2. Kettner (Düsseldorf) államügyészégi tanácsos vádbeszéde: Kettner államügyész úr fejtegetése szerint: a 175. §-ba (régi és új megfogalmazása szerint egyaránt), illetve a 176. § 3. bekezdésébe ütköző bűncselekmények sorával van dolgunk, amelyek összességükben a „Nerother Bund e.V.”-re vezethetők vissza. Olyan kinövés és bomlási tünetek mutatkoztak a „Bündische Jugend”-ben, hogy az állam úgy látta, kénytelen beavatkozni. Az érintett fiatalok e vezéreinek, különösen Robert Oelbermann-nak a beteges beállítódása veszélyeztette a német ifjúság nevelésének munkáját. Az állam nem tűrhet el effajta elemeket.

Ezeknek a dolgoknak a Bundhoz tartozók között nemcsak erkölcsileg, de politikailag is romboló hatásuk volt. A Nerother-követők, mivel a HJ-ből hiányoztak a vezérek, oda beszívárogtak, orvosi és politikai értelemben egyaránt megfertőzték az állam ifjúságát.

[...]

A Röhm-lázadás megmutatta, hogy az ilyen beteges emberek a legvég-sőig összetartanak, s ez a tény újfent megmutatkozott a jelen per során [...].

3. Az egykori Nerother-követők elleni perben született ítéletek

A 9 vádlott ellen lefolytatott főtárgyalásból, a kihallgatásokból, védőbe-sekédekből stb. egy dolog világosan fölismerhető volt, s ezt érdemes leszö-gezni: azokban a városokban, amelyekben az elítéltek laktak, az egyes ítéletek károsan hatnak majd a közérdekre a „Nerother Bund” kérdésében.

Kezdeményezni kellene – hasonlóan ahhoz, ahogyan a kolostorokhoz tartozók nemi erkölcsi bűncselekményei ellen folytatott perekben történt – egy központ felállítását, amely a „Bündische Jugend bűncselekményei” komplexum keretében dolgozta volna fel és oldotta volna meg a kérdést.

A sajtónak, és különösen az ifjúságnevelés munkájának az eredmé-nyekre támaszkodva könnyű lett volna a Bund még fiatalokúak ezreiben megbúvó, hamis romantikájának a szellemét kiirtani, fősorakoztatván ezeknek az ama bizonyos romantikus szférában élő Bund-tagoknak a bűntetteit és bűncselekményeit.

Fuchs s. k.

SS-Obescharführer

[46] Katolikus egyház. A „kolostorperek” propagandisztikus kiaknázása

A Gestapa 1937. április 8-i feljegyzése (kivonat)

G II 113

Berlin, 1938. április 8-án

81

HT/See

Feljegyzés

Tárgy: Megbeszélés Meisinger bűnügyi tanácsossal a kolostorokban a nemi erkölcsi ellen elkövetett bűncselekmények miatt folytatott per végrehajtásáról

Menj és őrizd az én – bárányaimat!
Das Schwarze Korps, 1937. május 6.

Az alábbi pontok vártak döntésre:

1. Egy csapásra, 1-2 héten belül folyjanak-e le a perek, vagy hosszabb időszakokra tagolódjanak?
2. Minden egyes perről jelenjék-e meg tudósítás a sajtóban, vagy csak egy összefoglaló tájékoztatás?

3. Úgy értendő-e a Führer utasítása, hogy csak a már letartóztatásukat töltő papok és szerzetesek, illetve akiknek ügye már nyomozati szakaszban van, állítandók bíróság elé, vagy pedig úgy kell-e értenünk a parancsot, hogy új nyomozásokat is le kell folytatnunk?

Meisinger bűnügyi tanácsos azt az utasítást kapta a Gruppenführertől, hogy kérje ki ez ügyben Haselbacher kormánytanácsos és Hartl SS-Obersturmbannführer véleményét, s 4. 7-én 19³⁰-ra megbeszélésre hívta meg [őket].

Hartl SS-Obersturmbannführer azon az állásponton volt, hogy a per lefolytatása során az elejére lehetőleg komolyabb ügy kerül[jön], a pereket mindet pedig a lehető leghosszabb idő alatt kell letárgyalni.

A propaganda céljából pedig minden egyes perről a lehető legkonkrétabb adatokat kell közölni, mert ezek gyakorolják a népre a legnagyobb hatást. Közben pedig újra és újra be kell iktatnunk propagandisztikus töltetű és tudományosan megalapozott, összefoglaló cikkeket.

A Führer utasítását hallgatólágosan úgy lehetne érteni, hogy új nyomozások is indíthatók. [...]

[47] Kivételes szabályok színészekre és művészekre

Himmler 1937. október 29-i rendelete

A Német Rendőrség főnöke
B Nr. PP II S. Nr. 6958/37

Berlin, 1937. október 29-én

- a) A Titkos Államrendőrségi Hivatal
- b) Az Államrendőrségi Parancsnokságok és Államrendőrségi Szervek
- c) A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal
- d) A Bűnügyi Rendőrségi Parancsnokságok és a Bűnügyi Rendőrségi Szervek részére

Tárgy: színészek és művészek letartóztatása természetellenes fajtalanokdás miatt

Színészek letartóztatása a Karl May-játékok alatt az Elba menti Rathenben, 1938

A drezdai bűnügyi rendőrség szeptember 8-i feljegyzése

Állami Bűnügyi Rendőrség
Bűnügyi Rendőrkapitányság, Drezda
III. csoport
Pol. Az Kr P VIII 1804/38

Drezda, 1938. szeptember 8.

[...] a letartóztatás azonban, mivel színészek, nem hajtható végre a Reichsführer-SS jóváhagyása nélkül. Ha pedig eljáránk Sch-sel szemben, szükségképpen O-val szemben is meg kellene ezt tennünk. Itt azonban fontolóra kell vennünk, hogy a „Karl May-játékoknak” még nincs vége. A letartóztatás [...] pedig kérdésessé tenné a játékokat, s eltekintve a károktól, melyeket az Rathen városának okozna, szükségtelen híresztelések is lábra kapnának. [...] Rathen polgármestere, Winkler is arra kért, hogy a „Karl May-játékok” zavartalan folytatása érdekében [...] addig semmilyen intézkedést ne kezdemé-nyezzünk.

Grebedüinkel s. k.
bűnügyi főelőadó

A drezdai Bűnügyi Rendőrkapitányság III. csoportjának 1939. szeptember 9-i rádiótávira a Reichsführer-SS-nek és a Német Rendőrség Főnökének

A Biztonsági Rendőrség főnökének 1937. 10. 29-én kelt IIS 6958/37-es számú rendeletére hivatkozva kérem az alábbi három, a Rathen fürdőhelyen rendezett „Karl May Ünnepi Játékok” alkalmából fellépett színész letartóztatásának jóváhagyását:

S., keresztnéve Charles, szül.: 1914. 4. 1. Cleveland, Ohio, USA, amerikai állampolgár, jelenleg az Elba menti Rathen lakosa

Sch., keresztnéve Hermann, Siegfried, szül.: 1907. 1. 5. Bécs, ratheni lakos

H., keresztnéve Hans Max, szül.: 1917. 3. 21 Colmar i. Els., jelenleg Gera, Wilhelmstr. 28 alatti lakos

Staatsarchiv Dresden. Polizeipräsidium Dresden, Nr. 705.

A Reichsführer-SS és a Német Rendőrség Belügyminisztériumi Főnöke rendelete értelmében színész vagy művész természetellenes fajtalankodás miatt történő letartóztatásához mindenkor az ő előzetes jóváhagyása szükséges, kivéve tettenérés esetén.

Ennélfogva elrendelem, hogy az ezután következő esetekben időben és alapos indoklással érkezzék jelentés a Titkos Államrendőrségnek (II S ügyszó). A további lépéseket a Titkos Államrendőrség fogja megtenni a Reichsführer-SS jóváhagyásának elnyerésére.

RKPA 15⁷⁷/6.1937

Rendőrségi megelőző őrizetbe vételről az RSHA V-A 2, egyéb letartóztatásokról pedig a V-B 3 referatúráján (s nem a II S-nél) kell jelentést tenni.

[48] A megelőző őrizetbe vételre és a felügyeletre vonatkozó rendelkezések megszigorítása az egész birodalom területén
A porosz belügyminiszter 1937. december 14-i „Bűnmegelőző rendőrségi eljárás” rendelete (kivonatok)

A birodalmi és porosz
Belügyminiszter
Pol.-S.K. 3 Nr. 1682/37 – 2098

Berlin, 1937. december 14.
Nem nyilvánosság elé

A
Területi közigazgatási előljáróságok (Poroszországon kívül)
Saar-vidék birodalmi megbízottja
számára

Poroszországban:
A Miniszterelnök
A fő- és kormánytisztviselők
A berlini Rendőrfőkapitány
és minden állami Bűnügyi Rendőrség
részére
[...]

A rendőrség megelőző jellegű harca a bűnözés ellen

A Bűnügyi Rendőrségnek az egész birodalomra kiterjedő újjászervezése a rendőrségi megelőző intézkedések egységes szabályozását is megköveteli. A Poroszországban és a legtöbb más közigazgatási körzetben sikeresen végrehajtott tervszerű megfigyelés továbbra is fenntartandó, a rendőrségi megelőző őrizetbe vétel pedig az eddigi tapasztalatok kiértékelése és a kriminálbiológiai kutatások segítségével nyert ismeretek alapján szélesebb körben végrehajtandó. A nemzetiszocialista felfogás szerint általában a rendőrség számára – így a Bűnügyi Rendőrség számára is – megszabott feladatokat, amelyek a közösségnek minden kártevő ellen, bármilyen ehhez szükséges eszközzel való megvédésére irányulnak, az alábbi különrendelkezések nem szüntetik meg.

A Birodalmi Elnöknek a nép és az állam védelmére hozott 1933. február 28-i rendeletének 1. §-a (RGBI. I/83. o.) alapján elrendelem, hogy rendőrség megelőző jellegű harca a bűnözés ellen az egész birodalom területén azonnali hatállyal a következő alapelvek szerint hajtassék végre:

A tervszerű rendőri felügyelet és előzetes őrizetbe vétel előfeltételei

I. Tervszerű rendőri felügyelet

2. (1) Tervszerű felügyelet alá helyezhető az,

- a) akinek már hivatásává vált a bűnözés, és részben vagy egészében büntetteinek bevételeiből él vagy élt (hivatásos bűnöző), ha tudniillik nyereségvágyból elkövetett büntettek miatt legalább háromszor, jogerősen legalább 3 havi börtön- vagy fegyházbüntetésre ítélték;
- b) aki bűnös ösztönökből vagy hajlamokból ismételten ugyanolyan vagy hasonló bűncselekményt követett el (megrögzött bűnöző), ha tudniillik ilyen büntettekért legalább háromszor, jogerősen legalább 3 havi börtön- vagy fegyházbüntetésre ítélték.

[...]

II. Rendőrségi megelőző őrizetbe vétel

1. A rendőrség megelőző őrizetbe veheti

- a) azt a hivatásos vagy megrögzött bűnözőt (ld. I 1 (1) a) és b), aki bűnösen áthágta a tervszerű rendőri felügyelet alá helyezésekor vele

Bűnösnek kimondott és megbüntetett, az úgynevezett nemi erkölcs ellen bűncselekményt elkövetettek, összeállítva a lipcsei bűnügyi rendőrségnek a Lipcsei Rendőr-főkapitányság területén elkövetett, (az StGB 174.§, 175.§ a, 175. § b, 176.§ és 253.§ értelmében) a nemi erkölcsbe ütköző bűntettekre és bűncselekményekre vonatkozó működési jelentései alapján, 1937–1944

Időszak	Összes szám	Ebből: fiatalkorúakat megrontók	Füprostitutáltak	Őrizetbe vett	Szabadon bocsátott	Védőőrizet	Letartóztatási parancs	Megbüntetve	Eljárás leállítva	Felmentve
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1937*	458	137	12	143	25	–	118	55	9	1
1938	440	68	6	180	46	–	134	104	9	5
1939	359	47	2	135	23	–	112	93	10	9
1940	367	47	–	116	30	–	86	118	3	2
1941	386	72	–	117	19	12	98	96	12	2
1942	443	48	1	60**	5	14	55	60	–	1**
1943	2300	37	–	n. a.						
1944	170	26	–	n. a.						
1937. 01.01. – 1944. 12.31.	2853	482	11	691**	143	26	548	366	43	19**

közölt meghagyásokat, vagy pedig a felügyelet ideje alatt bűncselekményt követett el,

- b) a hivatásos bűnözőt, ha nyereségvágyból elkövetett bűncselekmények miatt legalább háromszor, jogerősen legalább 6 havi fegyház- vagy börtönbüntetésre ítélték,
- c) azt a megrögzött bűnözőt, aki büntetteit bűnözői ösztöneitől vagy bűnözői hajlamaitól vezérelve követte el, s legalább háromszor, jogerősen legalább 6 havi fegyház- vagy börtönbüntetésre ítélték,
- d) azt, aki valamilyen általa elkövetett súlyos bűncselekmény elkövetése és ennek lehetséges megismétlődése miatt túl nagy veszélyt jelent a közre, úgyszólván szabadrábrára helyezéseért nem lehet felelősséget vállalni; vagy akinek cselekedetiből kiviláglik, hogy súlyos bűncselekményt kíván elkövetni, ám amely cselekedetek még nem teljesítik valamely meghatározott, büntethető tényállás előfeltételeit,
- e) azt, aki bár nem hivatásos és nem is megrögzött bűnöző, de aszociális magatartásával veszélyezteti a közt,
- f) azt, aki nem szolgálván adattal saját személyéről vagy hamis adatokat közölve azt a gyanút kelti, hogy korábbi bűncselekményeket akar eltitkolni, vagy hamis név alatt új bünteteket áll szándékában elkövetni.

* Klare szerint a Lipcsei Rendőr-főkapitányság területén 1933 és 1936 között „természetellenes fajtalankodás” vádjával 1993-ban 108, 1934-ben 296, 1935-ben 301, 1936-ban 351 személy ellen érkezett feljelentés.

** az 5–11. oszlopokra vonatkozóan csak 1942. június. 30-ig állnak rendelkezésre adatok.

Az RSHA 1942. június 22-i rendelete egyszerűsítette a jelentést.

Csupán a vádlott párt-, SS-, SA-, stb. tagsága került be még a nyilvántartásba.

A számok a 174. és a 176. § elleni elkövetett olyan bűncselekményeket is rögzítik a nyilvántartásban, amelyeknek nem a homoszexualitás szolgál alapul. Az StGB 253. §-ába ütköző bűncselekmények (zsarolás) esetén azonban csak a homoszexuális indíttatású bűncselekmények kerültek nyilvántartásba.

Staatsarchiv Leipzig PP – V 4952

Bűnösnek kimondott és megbüntetett, úgynevezett nemi erkölcs ellen vétő bűnözők, összeállítva szervezethez való tartozásuk, foglalkozás stb. szerint, a lipcsei Bűnügyi Rendőrségnek a Lipcsei Rendőr-főkapitányság területén elkövetett, a nemi erkölcsbe ütköző bűntettekre és bűncselekményekre (az StGB 174. §, 175. § a, 175. § b, 176. § és 253. § értelmében) vonatkozó működési jelentései alapján, 1937–1944

Időszak	NSDAP	SS	SA	NSKK	HJ	Nemzetiszocialista Diákszövetség	Wehrmacht	Munkaszolgálat	Papok és szerzetesek	Hivatalnokok	Színészek, zenészek, énekesek	Zsidók
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1937	14	2	8	1	8	–	2	–	–	11	–	1
1938	24	2	–	–	11	1	8	–	–	5	3	3
1939	9	–	2	1	13	–	2	1	–	2	1	1
1940	3	–	–	–	2	–	3	–	–	2	–	–
1941	10	–	–	2	24	–	11	–	1	2	–	–
1942	9	–	1	1	17	–	1	1	–	1	–	–
1943	7	–	–	1	6	–	8	1	–	–	–	–
1944	3	–	–	–	6	–	8	1	–	–	–	–
1937. 01.01.– 1944. 12.31.	79	4	10	6	87	1	48	4	2	22	4	4

2. A hivatásos és a megrögzött bűnözők esetében csak akkor kell elrendelni a megelőző rendőrségi őrizetbe vételt, ha azzal lehet számolni, hogy a jövőben is büntethető cselekményeket fognak elkövetni, s ha a tervszerű rendőri felügyelettel való ráhatás semmilyen eredménnyel nem kecsegtet [...]

B A tervszerű rendőrségi felügyelet és a rendőrségi megelőző őrizetbe vétel végrehajtása

I. Tervszerű rendőri felügyelet

2. (1) A tervszerű rendőri felügyelet végrehajtása érdekében a megfigyelés alatt lévő személyt a következő kötelezettségek terhelik:
- c) tilos a lakó- vagy tartózkodási helyét előzetes rendőri engedély nélkül elhagynia,
 - d) tilos éjjel a rendőrségen bejelentett lakhelyén kívül tartózkodnia, illetve köteles a ház kulcsaiból egyet a rendőrségnek leadni,
 - e) meghatározott napszakokban tilos a rendőrségen bejelentett lakhelyén kívül tartózkodnia,
 - f) a lak- és a tartózkodási helyében, illetve a munkaviszonyban bekövetkező változásokat köteles – a rendőrségi bejelentésekre vonatkozó általános előírásokon kívül – 24 órán belül közölni a helyi rendőri szervvel,
 - g) köteles meghatározott időpontokban jelentkezni a helyi rendőri hatóságnál,
 - h) tilos meghatározott nyilvános helyiségekben tartózkodnia,
 - i) tilos meghatározott vendéglátó egységeket látogatnia,
 - j) tilos alkoholtartalmú italt fogyasztania,
 - k) tilos meghatározott személyekkel érintkezésbe lépnie vagy meghatározott személyek számára szállást adnia,

A számok között előfordulnak ismétlődő tételek. Ha a vádlott a felsorolt szervezetek közül többnek is tagja volt a felsoroltak közül, minden számításba jöhető oszlopban föl kellett tüntetni. Ha pl. egy hivatalt tagja volt az NSDAP-nek és az SA-nak, akkor három oszlopban tüntették fel.

Állami Bűnügyi Rendőrség
Bűnügyi Rendőrkapitányság, Hamburg
Nr. Vb 780/1937

Hamburg, 1937. 11. 23.

Feltáró tárgyalás

Idézésre megjelent a kristálycsiszoló K., keresztnévei Werner, Richard, született 1912. 11. 18-án Hamburgban; lakóhelye Quickborn, Kantine Glückauf bei Willbrand

Miután szóbeli tájékoztatást kapott arról, mit jelent a megelőző rendőrségi őrizetbe vétel a nemi erkölcsbe ütköző bűncselekmények hivatásszerű és veszélyes elkövetői számára, továbbá tájékoztattuk a tervszerű felügyelet mint köztes megelőző eljárás céljából meghozott intézkedésekről, bűnlajstromát kivonatosan ismertetvén vele, az alábbiakat hoztuk tudomására:

A bűntények elkövetése és az emiatt meghozott ítéletek okán Önt a nemi erkölcs elleni bűnözőnek kell neveznünk. Önt ezért a hamburgi – szenátusi – birodalmi helytartó 1937. 4. 1-i rendelete alapján tervszerű felügyelet alá helyezzük.

A következő kötelezettségek terhelik Önt:

1. hetente egyszer jelentkeznie kell a lakóhelyén illetékes rendőri hatóságnál;
2. lakhelyét rendőri jóváhagyás nélkül nem hagyhatja el;
3. minden lakásváltozást 24 órán belül jeleznie kell;
4. a lakást nem hagyhatja el éjszaka, azaz nyáron 23-tól 5 óráig, télen pedig 23-tól 6 óráig;
5. nem léphet játszóterek területére, nem tartózkodhat iskolák közelében, nem tartózkodhat olyan lokálokban, melyekben bevett a homoszexuális érintkezés, a pályaudvarok nyilvános illemhelyein, illetve környezetében, abból a célból, hogy fajtalan érintkezés előtt egyengesse az utat;
6. nem szállhat meg olyan személyeknél, akiknél gyermekek és fiatakorúak vannak.

Az Önnek ezennel megszabott kötelezettségekkel ellentétes cselekvések esetén Önt a megelőző rendőrségi őrizetbe vétel azonnali és teljes végrehajtása fenyegeti.

K. mindehhez a következőket nyilvánította ki:

Kijelentem, kész vagyok lelkiismeretesen követni a nekem megszabott kötelezettségeket. A kihallgatási jegyzőkönyv tartalmát és jelentőségét jól megértettem, egy másolatot kézhez kaptam belőle.

Felolvasás után jóváhagyólag aláírta

K. s. k.

g.w.o.

Müller s.k.

K-t először 1935-ben ítélték 5 havi börtönbüntetésre fiúprostituálti tevékenység gyanújával, majd pedig 3 hónapig „őrizték” a fuhrsbütteli „védőőrzetes” táborban. 1940-ben újra elítélték, a büntetés letöltése után pedig a lipcei Gestapo mint aszociálist és pederasztát megelőző őrizetbe vette, és 1941. 9. 10-én a buchenwaldi koncentrációs táborba szállíttatta.

Staatsarchiv Leipzig PP-S 1425

- l) tilos 18 év alatti személyeket háztartásában vagy üzemében foglalkoztatnia,
 - m) tilos mindenfajta járművet vezetnie vagy használnia,
 - n) tilos meghatározott nyilvános közlekedési eszközöket használnia,
 - o) tilos fegyvert használnia vagy birtokolnia,
 - n) tilos jeligés hirdetést közzétennie vagy meghatározott tartalmú hirdetést feladnia,
 - a) tilos poste restante levelezést folytatnia,
 - b) tilos levelezési és ismerkedési köröket létesítenie,
 - c) tilos szeméremsértő írásokat, képeket és ábrázolásokat előállítani és birtokolnia,
 - d) tilos szadista vagy mazochista célokra használatos tárgyakat előállítani, birtokolnia és terjesztenie
 - e) tilos állatot, különösen kutyát vagy macskát tartania
 - f) köteles komolyan munkát keresni.
- (2) Ha a tervszerű felügyelet megvalósítása érdekében még további tilalmak és kötelmek válnak szükségessé, ezekhez a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal jóváhagyása kell.

2. (1) a tervszerű felügyelet addig tart, amíg célja ezt megköveteli. A megfigyelés végett fogatosított intézkedések nem léphetik túl a cél eléréséhez szükséges mértéket, és úgy alakítandók ki, hogy ne zárják el az utat a becsületes munkához, és ne befolyásolják hátrányosan a fennálló munkaviszonyokat.
- (2) 12 hónap után fölülvizsgálendő, korábban pedig fölülvizsgálható, hogy szükséges-e a felügyelet meghosszabbítása. Ha a felügyelet meghosszabbítása szükségesnek bizonyul, ezzel a döntéssel újra kezdődik a 12 hónap múlva lejáró határidő.

II. Rendőrségi megelőző őrizetbe vétel

a) Végrehajtás

- 2) Az rendőrségi megelőző őrizetbe vételt zárt javító- és munkatáborokban fogatosítottjuk, vagy pedig a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal rendelkezésére egyéb módon hajtjuk végre. Mindaddig tart, amíg célja eléréséhez szükséges, az A II 1 f-et kimerítő esetekben mindenesetre nem tovább 4 hétnél, amennyiben ezen időtartamot kivételes esetekben meg nem hosszabbítja a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal.
- 3) Azt elkerülendő, hogy a rendőrségi megelőző őrizetbe vétel fogatosítása miatt a letartóztatottak hozzátartozói ártatlanul gazdasági szükséghelyzetbe kerüljenek, a letartóztatás után haladéktalanul megvizsgálendő, nem szorulnak-e támogatásra. Gondoskodás végett őket 48 órán belül meg kell nevezni az NSV helyileg illetékes szervénél.
- 4) Legkésőbb 2 év után, de 12 hónapnál, az A II 1 e esetekben pedig 3 hónapnál semmiképp sem korábban megvizsgálendő, szükséges-e a fogva tartás meghosszabbítása. Ha a fogva tartás továbbra is hatályban marad, minden 12, illetve 3 hónap elteltével újra dönteni kell meghosszabbításáról [...]

[49] 1938. április 4-i irányelvek a „Bűnmegelőző rendőrségi eljárás” rendelethez
(kivonatok)

- B I 1 (1) f f)** Az irányelvek II 1 pontját figyelembe véve a tartózkodási tilalom pl. a következő helyiségekre vonatkozik: pályaudvarok, postai létesítmények, bankok, iskolák, fürdőlétesítmények, nyilvános illemhelyek, gyermekjátsszóterek, egységáruházak, fogyasztási szövetkezeti boltok, munkaügyi hivatalok, zálogházak, áruházak, utcák meghatározott szakaszai, prostituáltutcák, átjárók, versenypályák, fogadóirodák, parkok, nyilvános létesítmények. A rendelet-végrehajtási parancsban a tiltott helyek pontosan megjelölendők. [...]
- B I 1 (1) i i)** A meghatározott személyekkel való érintkezés vagy meghatározott személyek elszállásolásának tilalma elsődlegesen azon személyek esetében alkalmazandó, akik másokkal együtt hajtják végre tetteiket (pl. tolvajok, orgazdák), azután pedig azokkal szemben, akik a nemi erkölcs ellen követtek el bűncselekményt, illetve az effélékkel (homoszexuálisokkal, stricikkel) szemben. A személyek körét pontosan meg kell nevezni. Az érintetteknek tudomásukra kell hozni, hogy „érintkezés” alatt mindenfajta kapcsolat-felvétel és -fenntartás (pl. levelezés és telefonkapcsolat) értendő.
- B I 1 (1) j j)** Csak azoknál a személyeknél megengedhető a tilalom, hogy háztartásukban vagy üzemükben 18 éven aluli személyeket foglalkoztassanak, akik ilyen fiatalkorúakat bűncselekmények elkövetésére használtak föl, vagy bűncselekményt követtek el ellenük (pl. a nemi erkölcs elleni bűnözőknél) [...]
- I 1 (1) n n)** Elsődlegesen a csalók ellen alkalmazandó, hogy tilos jelígy hirdetést közzétenniük vagy meghatározott tartalmú hirdetést feladniuk, illetve olyan személyek ellen, akik az újságokban vagy folyóiratokban megjelenő hirdetéseket arra használják föl, hogy segítségükkel fajtalan nemi kap-

- csolatokat létesítsenek. Itt különösen azokra a gyakran igen jól álcázott hirdetésekre gondolunk, amelyek perverz nemi érintkezést vagy fajtalan levelezést kezdeményeznek.
- I 1 (1) o o) A tilalom ugyanazon személyi kör ellen irányul, mint akiket az o) pont is érint. Poste restante levelezésen nem csupán annak egyszerű lehetősége értendő, hanem a poste restante-lapon folytatott levelezés is. Nem tartozik azonban ide a zárható rekesz vagy a postafiók használata. De a poste restante-levelezésnek megfelelően kellene kezelni azokat az eseteket, amikor a tettes fedőcímet használ arra, hogy meghatározott küldeményeket megkapjon. [...]
- A I 3 Egy általános klauzula bevezetése a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal jóváhagyásával lehetővé teszi további tilalmak és kötelmek bevezetését, illetve olyan személyek megfigyelés alá helyezését is, akik korábbi büntetése nem elégíti ki ennek formai előfeltételeit. Ezzel biztosítottuk a tervszerű rendőri felügyelet szükséges rugalmasságát. Így pl. a ruházatra vonatkozó meghagyás is elrendelhető a botránykeltők számára.
- B I 2 (1) A tervszerű rendőri felügyelet időben nincs korlátozva. Azonban hogy a feltétlenül szükségesnél hosszabb időszakra ne terjedjen ki, a rendelet határidőhöz kötött felülvizsgálati kötelezettséget ír elő. A kötelezettségek enyhítésére vagy időnkénti szigorítására is van mód [...]

II. Végrehajtás

1. A rendőrségi megelőző őrizetbe vétel a hivatásos és a megrögzött bűnözők, éppúgy, mint a közveszélyesek és aszociálisok esetében, ha a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal másképp nem dönt, javító- és munkatáborokban (koncentrációs táborokban) hajtandó végre.

férfiak esetében

a königsbergi, berlini, stettini, hamburgi, brémai, breslaui és hannoveri bűnügyi rendőrkapitányságokhoz tartozó körzetekből jelenleg
az Oranienburg melletti Sachsenhausenben,

Lipcsei Rendőr-főkapitányság, Bűnügyi Hivatal, F ügyosztály
1935. 09. 18-án

Egyik bizalmi emberünk bizalmas közlése szerint a Peters-féle önkiszolgálóban minden este homoszexuálisok jelennek meg, ott ismeretségeket kötnek, majd ismerőseikkel nemi érintkezésük lebonyolítása végett eltávoznak onnan.

Járőrözés közben, 22.30 körül bizalmi emberünk megjelölt egy asztalt 4 férfivel, akik rendszeresen a Peters-féle önkiszolgálóban tartózkodnak, és állítólag homoszexuálisok. A 4 személyt előállítottuk a Rendőr-főkapitányságon. Miután utánanéztünk személyi adataiknak, megállapítottuk, hogy egyikük, éspedig

a Willy Rudolf

keresztnevet viselő F. fodrász, született Lipcsében 1902. 7. 17-én, itt, az anyjánál lakik, Tauchaer Straße 46/II,

már szerepel a pederasztákról vezetett nyilvántartásunkban. A többiek még nem bukkantak föl, és tagadták, hogy homoszexuális hajlamuk volna. Szabadon engedték őket. [...]

F. szerepel a pederasztá-nyilvántartásban, mozgását korlátozó tilalomban még nem részesült. Elintézetlen eljárásról és nyomozásról nincs tudomásunk. Nincs ok letartóztatására, kihallgatása után szabadon engedték.

Patzner

rendőr főtörzsőrmester

Staatsarchiv Leipzig PP-S 7923

a drezdai, düsseldorfi, hallei és kölni bűnügyi rendőrkapitányságokhoz tartozó körzetekből jelenleg

a Weimar melletti Buchenwaldban,

a müncheni, stuttgarti, frankfurti bűnügyi rendőrkapitányságokhoz tartozó körzetekből, illetve zsidók esetében minden körzetből jelenleg

a München melletti Dachauban

nők esetében

a birodalom egész területéről

az Elba menti Prettin melletti Lichtenburgban.

2. A rendőrségi megelőző őrizetbe vétel tartama időben nincs korlátozva; a személyazonosság megállapítása céljából elrendelt fogva tartás ideje azonban nem haladhatja meg a négy hetet. Az utóbbi esetben a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal engedélyezheti a fogva tartás meghosszabbítását, ha kiterjedt és bonyolult nyomozás válik szükségessé bel- és külföldön. [...]

Tárgykör: pederasztia

Kr. R. III 2228/35

[50] A rendőrtisztviselő mint agent provocateur

A toaettek megfigyelése Frankfurt/M-ban

[50a] A birodalmi igazságügyi miniszter levele a Reichsfürer-SS-nek, 1938. január 24-én [kivonat]

A Frankfurt a/M.-i államügyészséghez tartozó körzetből az utóbbi időben egy sor, az StGB 175. §-ába ütköző bűncselekmény ellen indított büntető-eljárás jutott tudomásomra: tekintettel az egyes rendőrségi alkalmazottak eszközeire, amelyeket a tett bizonyításához felhasználnak, ezek az eljárások szolgáltatnak okot arra, hogy felhívjam az Ön figyelmét, bizonyos rendőrök milyen rendkívül aggályos módon járnak el a büntettek nyomozása során.

1. K. büntetőügye. – 9 K LS 14/37 StA. Frankfurt a/Main – Az ítélet indokai a következő tényállást állapítják meg:

„A vádlott 1937. április 7-én 21 óra körül megszólította a 17 éves vándorlegényt, G.-t. Bevallotta, tetszik neki G., s fényképet kíván készítenie róla. Ezt követően mindketten a Konstablerwachéra mentek. Útközben G. megemlítette, hogy alkalmasint nincs éjszakai szállása. Erre a vádlott felajánlotta neki, hogy találkozzék vele újra 0.30 órakor: vagy pénzt fog neki adni akkor, hogy éjszakai szállást szerezhessen magának, vagy megengedi, hogy nála aludjon. A vádlott pénzt adott G.-nek egy csésze kávéra, azután elváltak.

Ezt a beszélgetést kifüldelte egy rendőr, G.-t feltartóztatta, felhívta a figyelmét arra a lehetőségre, hogy a vádlott személyében esetleg homo-

Tárgykör: Pederasztigyanú
Kr. R. IX 1035/36

Őrizetbe vétel!
Előzetesen őrizetbe véve
1936. 4. 15. 13.45 órakor

Lipcei Rendőrfőkapitányság, Bűnügyi Hivatal „F” ügyosztály, 1936. 4. 15.

A 13.15 órától 13.45 óráig terjedő időszakban *Riemer* nyomozójelölt és én a Neues Theater illemhelyénél megfigyeltünk egy férfit, aki ráérvősen és föltűnően tartózkodott ott. Pederasztát sejtettünk benne. A számunkra még ismeretlen személy ismételen bement az említett illemhelyre. Végül egy katona mögött jött ki újra onnan. A katona a hattyús tó mellett a főpályaudvar felé ment. Közvetlen mögötte ment az ismeretlen civil. A hattyús tónál a civil közzélepett a katonához. Nem észrevételeztük azonban, hogy beszélgettek volna. Utána kerülőutakon mentek csaknem teljesen együtt a wintergartenstraßei bejáraton át a főpályaudvarra. A főpályaudvaron – a keresztátjárón – együtt mentek a keleti oldalon lévő illemhelyre. Ott mintegy 3 percig tartózkodtak. Ahogy újra kijöttek onnan, továbbmentek a keresztátjárón át az ott, a nyugati oldalon található illemhelyre. Itt is mintegy 3 percet töltöttek el. Utána együtt mentek, éspedig újra beszélgetve egymással, le a lépcsőn, a pályaudvar előcsarnokába (nyugati oldal). E csarnok előterében váltak el egymástól. A katona visszament, és újfent elment egy illemhelyre. Az ismeretlen civil a pályaudvar előterébe ment.

Itt *Riemer* nyomozójelölt föltartóztatta őt, és a főpályaudvari rendőrsre vezette. A katonát, amint kijött az illemhelyről, én tartóztattam föl, és megkértem, feltűnés nélkül kövessen a főpályaudvari rendőrsre. [...]

Staatsarchiv Leipzig PP-S6458

szexuálissal van dolga, majd meghagyta neki, tartsa magát a megbeszéltekhez, és a vádlott kívánságainak megfelelően viselkedjék.

G. követte ezt a tanácsot, és elment éjjel a vádlottal a lakására, miután a megbeszéltek szerint találkozott vele. Ott mindketten levetkőztek, és lefeküdtek. A főntebbi készítésére G. a vádlott felsőtestére helyezte a kezét, hozzábújt, és lassú mozgásokat végzett a testével. Erre a vádlott megcsókolta G. arcát, simogatta a fejét és a testét. Aztán megragadta a felizgatott nemi szervét, és egy darabig a kezében tartotta. Ekkor G. felállt, felöltözött, és menni akart. A vádlott bocsánatot kért tőle, kínált

„[...] Miként a Frankfurt am Main-i rendőrfőkapitány 1937. április 26-án közölte, a Reichsführer-SS egy nemrégiben Berlinben tartott munkaértekezleten többek közt azt fejtegette, hogy a jövőben a homoszexualitás és a magzatelhajtás elleni harcban elért eredményei szerint fogja megítélni a Bűnügyi Rendőrség tevékenységét. Egyes tisztviselők nyilvánvalóan félreértették akaratának kinyilvánítását. [...]”

A Frankfurt am Main főtörvényszéki körzetben uralkodó általános helyzetről adott jelentésből, 1937. szeptember 2-án. BAK R22/1460, fol. 18.

neki még egy márkát számára az éjszakára, és az ajtóhoz kísérte. A ház bejáratánál aztán az ott várakozó rendőr őrizetbe vette.”

A rendőr P. Wildhirt bűnügyi nyomozójelölt volt.

2. N. büntetőügye – 9 KMs 36/37 StA. Frankfurt a/Main – Az ítélet indokai a következőt állapítják meg:

„1937. június 25-én 20 óra körül a vádlott elhagyta a lakását, és a népművelődési otthonba ment. 21 órakor elhagyta a népművelődési otthon, a kapitányság és a Zeil mellett elhaladva lakása irányába tartott. A Friedberger parknál (Zeil) elment az illemhelyre, hogy ott elintézzze szükségét. A vádlotton kívül két férfi volt az illemhelyen. Kettőjük közül a kisebbik hagyta el először az illemhelyet. A vádlott utánament, és látta, hogy a Friedberger parkban megáll. Mivel a vádlottat a férfinak ez a magatartása arra a feltevésre indította, hogy az kész szexuális érintkezésre lépni vele, kétszer elhaladt a férfi mellett, feltűnően nézett rá, és jelezte neki, hogy üljön le mellé a Zeil másik oldalán található padra. Az illető férfi le is ült egy bizonyos idő elteltével a vádlott mellé, aki rövid idő múlva megfogta a jobb térdét. Mivel a férfi nem védekezett, a vádlott a férfi nemi szerve után nyúlt, kigombolta a nadrágját, előhúzta és szájába vette annak nemi szervét. Ebben a pillanatban a férfi felállt, fölfedte előtte, hogy a Bűnügyi Rendőrség alkalmazottja, és magával vitte a vádlottat az őrszobára, ahol őrizetbe vették.”

A rendőr Gorius bűnügyi főasszisztens volt. [...]

5. Büntetőfeljelentés D. ellen – 9 Js. 843/37 StA. Frankfurt a/Main – Gorius bűnügyi főasszisztens a következőképpen írja le ezt az esetet: „1937. december 18-án, 21 óra körül D. fiúprostituáltak módjára járkált az opernplatzi illemhely körül, ki-be sétálgatván. Amikor utoljára

Homoszexuális „nemi erkölcs elleni bűnözők”

*Kriminalität und Gefährdung der Jugend. Geheimbericht, Hrsg. vom
Jugendverführer des Deutschen Reiches, h.n. és é.n. [Berlin, 1942]*

hagyta el a pissoir-t, alulírottól tüzet kért, hogy így beszélgetésbe elegyedjék az alulírottal. Megkérdezte alulírottat, meginna-e vele egy sört, amire is alulírott így válaszolt: »Éppen úgyis ezt akartam«. D. csatlakozott alulírotthoz, s ezt követően a Große Bockenheimer Straßén megittunk 2 pohár sört. Ki-ki maga fizette a sörét. Onnan alulírott haza akart menni. D. kérte őt, hadd kísérhesse el egy darabon. Erre alulírott azt felelte neki: »Nincs ellenvetésem«.

A Gallustornál megkérte alulírottat, hogy foglaljon helyet vele egy padon, amit ő meg is tett. A padon combjával hozzádörgölődött alulírotthoz, megragadta kezével alulírott farát, s a kezével a nemi szervéhez akart – a fara alatt – előrehatolni. Ártatlan módon fölszólítottam, hogy jöjjön velem. Erre D. azt a megjegyzést tette, hogy »menjünk le talán a Majnához«. Ezt követően botorkált el alulírottal D. a Neckarstraße 11. szám alatti rendőrorszobáig. A rendőrorszoba előtt alulírott fölfedte magát, hogy ti. a Bűnügyi Rendőrség alkalmazottja, és őrizetbe vette O.-t.”

Ha nem is tévesztem szem elől, hogy a német népi erő megtartásához sürgető követelmény a homoszexualitás ellen vívott könyörtelen harc, a rendőrség tekintélyének megőrzése érdekében mégsem tartom elfogadhatónak, hogy a rendőrségi alkalmazottak a homoszexuálisok leleplezése végett kiszolgáltassák saját testüket. A kérdés, megengedhető-e, hogy a Bűnügyi Rendőrség alkalmazottja harmadik személyeket vegyen rá a homoszexuálisok fajtalan cselekedeteinek eltűrésére, maradjon egyelőre nyitott; ám semmiképpen sem volna szabad vállalnunk a felelősséget azért, hogy fiatalok személyek, akik könnyen kerülnek idegen befolyás alá, és akik esetében túlságosan is nagy annak a veszélye, hogy a tettesek elcsábítják őket, az 1) esetben vázolt módon kerüljenek alkalmazásra. [...]

Hálás volnék, ha mihamarabb megosztaná velem álláspontját.

[50b] *Himmler 1938. június 7-i válasza*

Az egyes Frankfurt/Main-i bűnügyi rendőrségi alkalmazottak által a homoszexuális személyek ellen bizonyítékszerzésre használt módszereket én ugyancsak nem helyeslem.

Intézkedtem róla, hogy az érintett tisztviselők értesüljenek magatartásuk megengedhetetlen voltáról, s hogy bizonyítékszerzés céljából a jövőben ne kerüljenek többé alkalmazásra ilyen módszerek a homoszexuálisok ellen.

[51] „Egyesek részben túl szigorú, mások meg túl enyhe büntetésről beszélnek”

Kivonatok a tü링iai államügyészeknek a főügyészhez intézett helyzetjelentéseiből, 1938–39

A Gothai Törvényszék államügyésze
Ilmenau Kirendeltség

Ilmenau, 1938. január 17.

[...] Az utolsó helyzetjelentésben említett, Hilpert és mások ellen az StrGB 175., illetve 175.a §-ába ütköző vétségek és bűncselekmények ügyében indított nyomozási eljárás immár befejeződött.

Az elkövetők közül öt ellen az Ilmenai Ülnökbíróság már meghozta ítéletét. Két hónaptól másfél évig terjedő börtönbüntetést kaptak. Két további esetben megszüntettük az eljárást. Két másik esetben, amelyekben megszüntettük az eljárást, az államügyész fellebbezési kérelmet nyújtott be. Egy további ügy még az Ilmenai Ülnökbíróság előtt van. Két eljárást át kellett adnunk a 29. hadosztály bíróságának, mert a tettesek jelenleg a katonaság kötelékébe tartoznak. A fő tettes, Hilpert elleni per Gothában, a nagy büntetőtanács színe előtt fog lefolyni. [...]

(fol 7)

A főállamügyész a Meiningeni
Törvényszéken
Sonneberg Kirendeltség

Sonneberg, 1938. január. 19.

[...] A korábbi jelentésem 4. pontjában megemlített 36 éves schalkau-i férfit a nagy büntetőtanács 2 és 1/2 év börtönbüntetésre ítélte az StGB 175.a § 3. cikkelye, illetve a 175. §-a értelmében elkövetett vétség és bűncselekmény miatt, továbbá 5 évre megfosztotta politikai jogainak gyakorlásától, és biztonsági őrizetet is kiszabott rá. [...]

(fol 13)

A gerai főállamügyész

Gera, 1938. március 16.

[...] ez a népet pusztító ragály átcsapott a schleizi alsófokú bírósághoz tartozó körzetre is. Ott egész sor homoszexuálist sikerült elfognunk. Mintegy 30-at üldözünk. Közöttük található néhány fiatalkorú is. Egy részük időközben katona lett. Egy az ügyben érintett pincér révén az eljárás Gera területére is kiterjed. Azokat, akiket a legsúlyosabb vádak értek, vizsgálati fogságba vettük. Az egyik tettesre eddig 21, férfiakkal folytatlagosan elkövetett fajtalanzkodást sikerült rábizonyítanunk. Partnerei kettő kivételével normális hajlamúak voltak. Még ha az esetek egy része el is évült, az eljárás arra mégis rámutat, hogy a népesség nagy része túlságosan is közömbösen viseltetik e dolgok iránt. Hiszen egyébként e bűnözők közül kettőnek az akadálytalan tevékenységét már régen jelenteniük kellett volna. [...]

(fol 28)

A weimari főállamügyész

Weimar, 1938. március 19.

[...] A weimari Js-részleg 1938-ban 380 új Js-üggyel foglalkozott, ami 151 esetben vezetett vádemeléshez. A szám emelkedése az előző évihez képest egyfelől azzal magyarázható, hogy az év kezdetén átfogóbban tud-

A Birodalmi Statisztikai Hivatal áttekintése a természetellenes fajtalanság miatt hozott ítéletekről (175.§, 175a §, 175b §), leszámítva a 14 év alatti gyermekekkel való fajtalankodást (176, 3 §)

Év	Jogerősen elítélt személyek	Közülük 14–18 éves fiatalok	A fiatalok aránya az elítéltek összlétszámához képest
1931	665	89	13,4%
1932	801	114	14,2%
1933	853	104	12,2%
1934	948	121	12,8%
1935	2106	257	12,2%
1936	5320	481	9,0%
1937	8271	973	11,8%
1938	8562	974	11,4%
1939	7614	689	9,1%
1940	3773	427	11,3%
1941	3739	687	15,7%
1942	2678	665	24,4%
1943 ¹	2218	500	22,5%

¹Az első félévre vonatkozó adatot megkésztettük. Az 1940–43 közötti évekből származó adatok a „rég birodalomra” vonatkoznak, vagyis az annektált keleti területek és az „Ostmark” nélkül értendők.

Forrás: Kriminalität und Gefährdung der Jugend, 89. o. Az 1940–1943 közötti adatokat a Birodalmi Statisztikai Hivatal adatai alapján kiegészítettük.

tunk bizonyítani homoszexuális kapcsolatokat, továbbá azzal, hogy kezdenek csillapodni az 1934. és 1936. évi büntetlenségi törvények hatásai. [...]

(fol 55)

A gerai főállamügyész

Gera, 1938. május 16.

[...] Még mindig nem csökkent a nemi erkölcs ellen elkövetett bűncselekmények száma. A korábbihoz hasonlóan most is elrettentően magas ez a szám. Itt egyes különösen markáns eseteket szeretnék röviden megemlíteni. Egy a saalburgi munkaszolgálatához beosztott segédgyepmester szolgálati viszonyával visszaélve számtalan esetben közönségesen és alantas módon bűncselekményt követett el egy sor egészséges, büntetlen férfi-munkással szemben. [...]

(fol 55)

A Weimari Törvényszék főállamügyésze
Jena Kirendeltség

Jena, 1938. július 20.

[...] Ezzel szemben a nemi erkölcs ellen elkövetett bűncselekmények és vétségek száma valamelyest visszaesett. Jelenleg többek között még két nagyobb eljárás folyik az StGB 175.a §-a alapján. Az egyik esetben egy bizonyos dr. T. grimmai (Szászország) festőművészről van szó, aki Jena városának megbízásából festményeket restaurált a városi múzeumban. Dr. T. nagyobb számú 21 év alatti fiút csábított arra, hogy természetellenesen érintkezzék vele [...]

(fol 102)

A Weimari Törvényszék főállamügyésze

Weimar, 1938. július 18.

[...] A homoszexuális büntetőügyek számának csökkenése azt bizonyítja, hogy legalábbis a körzetünkben sikeres az e ragály ellen vívott harc. Újra és újra halljuk azonban az elítéltek köreiből, hogy jogtalanak tartják büntetésüket, mert állítólag prominens homoszexuálisok kimaradtak az üldözésből. Ebben az összefüggésben dr. Ziegler államtanácsos neve mellett a porosz államtanácsos Gründgen neve hangzik el leggyakrabban. [...]

(fol 111)

Homoszexuálisok az igazságügyi igazgatás büntetésvégrehajtási intézeteiben és büntetőtáboraikban. A birodalmi igazságügyi miniszter 1939. december 15-i levele a Reichsführer-SS és a Német Rendőrség Főnökének

A büntetésvégrehajtásra vonatkozó, az egész Birodalomra érvényes jogi alapelvek (vö. ezzel a rendeleti közlönyben 1939. február 22-én nyilvánosságra hozott szöveg 389. oldalát a szudétánémet területekre vonatkozóan) a 45. § 1. bekezdésében a következő előírást tartalmazza a szabadságvesztés büntetésének végrehajtását illetően:

„Azokat a foglyokat, akik féltő, hogy ártó hatást gyakorolnának fogolytársaikra, lehetőség szerint magánzárkában vagy cellában kell elhelyezni.”

Régi büntetés végrehajtási gyakorlatnak felel meg, hogy ezek szerint azokat az elítélteket, akik homoszexuális tevékenység miatt ülnek, illetve akiről egyébként is tudjuk, hogy homoszexuálisok, a többi fogolytól legalább azon alkalmakkor elkülönítjük, amikor fennáll a közeledés veszélye. Rendszerűen a maguk közé tartozóktól is elkülönítjük a homoszexuálisokat, hisz ahol nincs helye csábításnak, ne engedjük, hogy alkalom nyíljon a homoszexuális tevékenység folytatására.

Ez korlátlanul vonatkozott és vonatkozik a büntetés végrehajtási intézetben letöltendő szabadságvesztésre. Amennyiben ennek keretében külső munkavégzésre kerül sor, abban az értelemben, hogy a börtönbüntetését töltő személy foglalkoztatása az intézet területén kívül történik meg, a homoszexuálisoknak a szabadban végzett, nehéz munkában való, gyógyító erejű részvétele érdekében ártalmatlan könnyítést engedélyeztünk. Az érvényben lévő szabályozásokról kérésére röviden tájékoztattam a Biztonsági Rendőrség és az SD főnökét, s hadd utaljak az 1939. december 4-i levelemre – III^s₁ 1598/39-től IV (II H3)-hez – B Nr.-382/39.

Ahogy a büntetés lágerban történő letöltésének lehetősége létrejött, és nagyobb mértékben elterjedt, bebizonyosodott, nem járható út teljesen lemondanunk a homoszexuális foglyok igénybevételéről. Így kerültek tehát homoszexuális foglyok a bajor Ostmark területén, Rodgauban és Emslandban kialakított táborokba. Az ostmarki táborokban a tegeli börtönben épített, egyszemélyes hálócellákból álló barakk segítségével hajtottuk végre a homoszexuális foglyok éjszakai elkülönítését: a tapasztalatokat rendkívül kedvezőeknek nevezhetjük. Rodgauban is egy nagy magánzárkából álló barakkban (illetve a közelében levő egykori dologház fülkés építményében) helyeztük el éjszakára a homoszexuális foglyok egy részét. Az Emslandban

felállított táborokban, illetve Rodgauban, amennyiben nem keresztülvihető az éjszakai elkülönítés, a gyakorlat az úgynevezett „hígítási elvet” részesíti előnyben. Ennek az elvnek a szellemében úgy osztandók szét a homoszexuálisok, hogy mindig nagy többségben legyenek velük szemben a szexuálisan nem pervertáltak, akik egyfelől őket, másfelől pedig egymást is ellenőrzés alatt tartják, a homoszexualitástól a büntetésüket töltők között is széles körben elterjedt egészséges undorodásból kifolyólag. Ezt a rendszert a barakknak egy különösen könnyen áttekinthető részén, illetve emeletes ágyak esetében a felső ágyban való elhelyezésük, illetve a barakk-elöljáró jó kiválasztása teszi tökéletessé. A munka kiosztásánál mindig azt tartjuk szem előtt, hogy a homoszexuális foglyoknak ne legyen alkalmuk arra, hogy állandó közvetlen felügyelet nélkül más foglyokkal kettesben legyenek; ezért nem alkalmazzuk őket pl. konyhai és szobai szolgálatra. Hadd jegyezzem meg kiegészítőleg, hogy a fiatalkorúak – valamint olyan más fiatal foglyok, akikre szintén a fiatalkorúakra érvényes büntetőrendelkezések vonatkoznak – büntetésének végrehajtására nem lágerben kerül sor. Homoszexuálisoknak a többiekétől való elkülönítés melletti összeeresztése, eltekintve attól az eshetőségtől, hogy titokban tovább folytatják a homoszexuális tevékenységet, „homoszexuális légkör” kialakulásának a veszélyét is magában látszik rejteni, ami az egyes embert még mélyebbre húzza le a homoszexualitásba. Ha az ottani tapasztalatok e feltevés ellen szólnának, hálás lennék a tájékoztatásért.

BAK B 22/1261 fol 154–156

Az Altenburgi Törvényszék
főállamügyésze

Altenburg, 1938. november 10.

[...] A büntetőügyek között még mindig nagy helyet foglalnak el a nemi erkölcs ellen elkövetett bűncselekmények miatt indítottak. Természetellenes fajtalankodás miatt csak egészen kevés eljárás van még mindig folyamatban. [...]

(fol 157)

A rudolstadti főállamügyész

Rudolstadt, 1938. november 9.

[...] Október elsején az StGB 175.a § 3. bekezdése, a 175. §, és a 176. § 3. bekezdése értelmében elkövetett vétség és bűncselekmény miatt letartóztaták Otto K. kereskedőt. Fokozatosan elismerte, hogy 1937-től 1938 októberéig 14 tizenévesnél fiatalabb iskolással és 15, 14 és 17 év közötti fiatalokróval onanizált. A korábbi években (1924–1932) K. ugyanezt csinálta Sch. nőiszabó-mesterrel, Sch. tehergépjármű-vezetővel, E. sodronyszövővel és dr. V-vel. A további nyomozások folyamán letartóztatásra került

1938. 10. 21-én Erich H. kereskedő és Sch. nőiszabó-mester,

1938. 10. 22-én Hugo M. ügynök, Bruno T. zöldséges és a 81 éves nyugalmazott kormányzati titkár, S., akit később a fogva tartásra egészségileg alkalmatlannak nyilvánítottak,

1938. 10. 29-én a gyógyáru-kereskedő Erich B.,

1938. 11. 3-án Hugo H. középiskolai tanár és

1938. 11. 7-én Heinz R. ügynök.

A nevezettekén kívül mások ellen is folynak hasonló jellegű büntetőeljárások. [...]

(fol 174 f.)

A rudolstadti főállamügyész

Rudolstadt, 1939. január 16.

[...] A múlt héten szerdán és pénteken [...] a nagy büntetőtanács 8 olyan személy ügyét tárgyalta, akiket a 175. és az azt követő paragrafusokba ütköző bűncselekmények elkövetésével vádoltak meg. Az ítéletek 300 birodalmi márka pénzbüntetésről 4 évi, fogházban letöltendő szabadságvesztésig [...] terjedtek. A vádlottak közül ketten [...] még ítéletükre várnak [...]. A büntetés nagyságára vonatkozóan megoszlanak a vélemények. Egyesek részben túl szigorú, mások pedig túl enyhe büntetésről beszélnek. A köz számára egyébként az egész eseménysorozat inkább többé-kevésbé helyénvaló humorra adott alkalmat, amennyiben az a hét, amely során az említett tárgyalások lezajlottak, általában a rudolstadti „meleg hét” elnevezést kapta. [...]

(fol 214)

A gerai főállamügyész

Gera, 1939. március 16.

[...] Miként jelentéseimben mindig is kiemeltem, a körzetben nem csökken a nemi erkölcs ellen elkövetett bűncselekmények száma. Nemcsak az StGB 175., illetve a 176. § 1. bekezdésének 3. szakaszába, hanem az StGB 172., 173., 177., 182. és 183. §-aiba ütköző bűncselekmények miatt is kellett büntetőeljárást indítanunk. Hogy arcátlanságban milyen messze el mernek menni a természetellenes hajlamú emberek, mutatja az az eset, amikor egy borozóban 2 férfi más vendégek jelenlétében elégitette ki kölcsönösen egymást. Egy másik esetben egy vendéglőben a homoszexuális kikísért egy számára teljesen ismeretlen altisztet a mellékhelyiségbe. Ott megragadván annak kezét, azt a nemi szervéhez vonta. Továbbá egy korábban Zeulenrodában tevékenykedő főpincért sikerült elfognunk az StGB 175.a § 3. bekezdés d pontjába ütköző bűncselekmény miatt. A fiatalkorúak egészen veszélyes „barátjának” kell őt minősítenünk. [...]

(fol 235)

A Gothai Törvényszék főállamügyésze
Ilmenau Kirendeltség

Ilmenau, 1939. március 15.

[...]

II. nyomozási és büntetőeljárás fiatalkorúak ellen az StGB 175. §-ába ütköző bűncselekmény elkövetése miatt.

Nemrégiben Arnstadtban bukkantunk ilyen járványfészerekre. Az eljárás végül mintegy 40 fiatalkorút érintett. Egyes esetekben még az StGB 176. § 3. pontjába ütköző bűncselekmény elkövetése is fennáll. A nyomozás lezárult. Az esetek többségében a gyanúsítottak fiatal korát figyelembe véve eltekintettünk a vádemeléstől, és a fiatalkorúak bírójának egyetértésével leállítottuk az eljárást, miután a gyanúsítottak bírói megrovásban részesültek. Csak az ellen történt vádemelés, akiről megállapítottuk, hogy fiatalkorúak megrontója.

A gyanúsítottak bűncselekményei iskolás korukra nyúlnak vissza. A gyanúsítottak túlnyomórészt egy osztály tanulói voltak, akiknek a konfirmációjára 1937 húsvétján került sor. Az ott űzött kölcsönös onániát túlnyomórészt az iskola elvégzése után is folytatták. [...]

(fol 293 f.)

[52] „[...] kicsit elviselhetőbbé tenni ezeknek a szerencsétlen embereknek a sorsát”

Erich Müller 1939. december 4-i levele a Birodalmi Igazságügyi Minisztériumhoz

A Birodalmi Igazságügyi Minisztérium
számára
Berlin

Berlin, 1939. december 4.

Az utóbbi években különösen szigorú bírói ítéletek születnek a 175. §-ba ütköző bűncselekmények tárgyában. Ez késztet ma papírra vetnem ezeket a sorokat:

Aligha akad ember, aki ne ítélné el, ha egy felnőtt férfi megront egy fiatalkorút vagy akár egy szellemi fogyatékos, s szintúgy megvetendő, ha valaki kihasználja más szükséghelyzetét. Mindenki üdvözölni fogja ezért, ha a hatóságok a törvény teljes szigorával lépnek föl az efféle elemekkel szemben. Ám egészen másképp néz ki a dolog, ha két felnőtt személy teljes egyetértésben lép érintkezésre egymással.

Sajnos azonban azt látjuk, hogy a törvényhozó egyáltalán nem képes belegondolni magát azoknak az embereknek a helyébe, akik rendkívül keményen szenvednek e szerencsétlen hajlamuk miatt, s a legjobb szándékuk ellenére sem képesek tartósan kigyógyulni ebből a betegségből. A szabadságvesztéssel való büntetés nem lehet orvosság a betegségre. Az ilyen hajlamú emberek tartós kisebbségi érzéssel küszködnek, s mégis teljes egészében megállják helyüket hivatásukban, sőt úgy is fogalmazhatnánk, hogy messze a legtöbbjük kitűnik szorgalmával és ügyességével, amiért élvezzi előjárói és munkatársai megbecsülését. Hadd igényelhesenek ezek az emberek is legalább egy szerény helyet a nap alatt; nem bűnözők ők, senkinek sem okoznak szenvedést, senkit sem csapnak be, senkit sem lopnak meg. Akkor követnek el bűnt, ha házasságra lépnek, hiszen vagy szerencsétlenségbe sodorják a feleségüket is, vagy pedig a házasságból esetleg születő gyermekek örökletes adottságuk miatt később maguk is átélik az egész tragédiát, amelyet apjuk egyszer már átélt. Ha e soraimmal hozzájárulhatnék ahhoz, hogy ezekkel az emberekkel szemben – amint az elején utaltam rá, kölcsönös egyetértés esetén – ne büntetőjogi eszközökkel lépjenek föl, ha nem kell állandóan a gyötrődés

és elnyomatás rettenetes érzésével élniük, ami foglalkozásbéli alkotóerejüket (márpedig ezen ma különösen sok múlik) megbénítja, tudom, hogy nem arra méltatlan néptársak iránt tanúsítunk szívességet és megértést nehéz helyzetükben. Ez valóban nem méltánytalan kívánság.

Különösen az olyan nehéz időben, mint amilyen a mostani is, amikor nekünk, németeknek vállvetve kellene a közös küzdelmet folytatni azért, hogy külső ellenségeinket legyőzhessük, hadd legyen szabad szerény kéresemmel a mérvadó hatóságok felé fordulnom, hogy próbálják meg kicsit elviselhetőbbé tenni ezeknek a szerencsétlen embereknek a sorsát. Rettenetes és tartósan elviselhetetlen érzés – normális hajlamú ember egyáltalán el sem tudja képzelni –, hogy mindig szorongásban élnek: konfliktusba kerülnek a törvénnyel. Nem csoda, ha ilyesmi idővel lelkiileg felőrli az embert, hiszen végső soron nemcsak saját, hanem legközelebbi hozzátartozóinak sorsa is kockán forog.

Csak azért vettem egyáltalán a bátorságot, hogy Önöknek írjak, mivel tudom, hogy ezt a levelet sok ezer német néptárs teljes meggyőződéssel aláírná. Kérem Önöket, méltányosan vizsgálják meg a levelemben írottakat.

Heil Hitler!

Erich Müller s. k.

IV. rész

AZ ÜLDÖZÉS RADIKALIZÁLÓDÁSA 1939 UTÁN

„Kíméletlen szigor” a Wehrmachtban

1935-ben újra bevezették az általános hadkötelezettséget (RdGf I 1935, 375. o.). A törvény értelmében hadköteles volt minden német férfi 18-tól 45 éves korig, a tisztek és altisztek pedig egészen 60 éves korukig. Már egy évvel később 550 000 főre rúgott a hadsereg személyi állománya, 1939 augusztusában pedig 2,6 millió katona állt a Wehrmacht Főparancsnokságának (OKW) irányítása alatt.

A hatalom birtokosainak szükségképpen úgy kellett látniuk, hogy férfiak effajta koncentrálódása és izolálódása miatt különösképpen fennáll az általuk „járványszerű terjedésnek” nevezett jelenség veszélye. Az újonnan megalkotott katonai büntetőjog azonban mégsem ismert semmifajta különleges rendelkezést a homoszexualitás ellen. Az e körbe tartozó cselekményeket, miként a civil életben, itt is az RStGB 175., ill. 175.a §-aiba ütköző bűncselekményként üldözték. Formális jogi szempontból a háború végéig semmi változás nem történt ebben. Voltak persze törekvések arra, hogy a különleges intézkedésekre vonatkozó rendeleten túl speciális szabályozásokat vezessenek be a Wehrmachtban, s azokat alkalmazzák a katonai bíróságok ítélezési gyakorlatában.

A Wehrmacht kötelékébe tartozó férfiak ellen lefolytatott büntetőeljárások száma nem támasztja alá a félelmeket, hogy a férfiaknak a hadseregben, a légierőben és a haditengerészetben való koncentrálódása és izolálódása szükségképpen tömegesen vezetne férfiak közötti szexuális cselekményekhez. A civil és a katonai élet területén meghozott ítéletek számát egybevetve azt láthatjuk, hogy az összességében viszonylag változatlan maradt. „1940-ben a birodalom területén 3773 felnőtt és 427 fiatalkorú civil személy ellen született ítélet homoszexualitás miatt. Az 1939. évi adatokkal egybevetve a szám a felnőttek esetében 3841-gyel, a fiatalkorúak tekintetében pedig 263-mal alacsonyabb. A Wehrmachtban ellenben nőtt az RStGB 175., illetve 175.a §-aiba ütköző bűncselekmények száma a homoszexuálisok egyre gyá-

koribb behívása miatt: 1941-ben 1134 ítéletet hoztak ellenük. 1941-ben csekély változás volt a civil elítéltek számában. 3739 felnőttet és 645 fiatalokót sújtott bírósági ítélet. A Wehrmachtban ugyanabban az évben majd 50%-kal, 1700-ra emelkedett az elítélt katonák száma; nagyjából és egészében a háború végéig ezen a szinten is maradt.”¹

A Wehrmacht háborús bűnügyi statisztikája szerint az 1939. szeptember 1-jétől az 1944. július 30-ig terjedő időszakban (későbből nincsenek adataink) mindösszesen nem egészen 7000 idevágó ítélet született a katonaság kötelékébe tartozók ellen:

	Elítéltek	Ebből tiszt	Ebből altiszt
1939 (09.01-től)	242	6	40
1940	1134	126	273
1941	1700	50	443
1942	1578	63	436
1943	1473	—*	—*
1944 (07.30-ig)	830	—*	—*

* nincs közelebbi adat (forrás: BA-MA H 20/479)

A hadsereg létszámához képest nagyon alacsony ez a szám, még ha számolnunk kell (az érintett férfiak szerencséjére) nyilvánosságra nem került esetekkel is.

A Wehrmacht kötelékébe tartozók elítélésének kritériumait 1942-ig ugyanazok az alapelvek szabták meg, mint amelyek a civil életben érvényesek voltak. Vagyis: az elítélés és a büntetés mértékének szempontjából az volt a döntő, mennyire gondolta a katonai bíróság (és adott esetben a katonaorvosok) megállapíthatónak, hogy

- a vádlott azok közé a férfiak közé tartozik-e, akik „javíthatatlan hajlamból” cselekednek, vagy pedig azok közé,
- akikről magukban véve úgy látják, hogy nemileg „egészségesek”, ám „elcsábították” őket, vagy pedig „szexuális túlingerlés következtében tévedtek el”.

Az előbbi esetben börtön-, illetve ha parancsnoki jogával élt vissza az illető, akkor büntetőtáborba való deportálással súlyosbított fegyházbüntetés volt a

¹ F. Seidler: *Prostitution, Homosexualität, Selbstverstümmelung. Probleme der deutschen Sanitätsführung 1939–1945*, Neckargemünd, 1977, 205. o.

következmény. Ezzel szemben az „elcsábítottként” elítéltek azzal számolhattak, hogy büntetésüket letöltve visszakerülnek a csapat kötelékébe. Meg kellett adatnia számára a lehetőségnek, hogy az ellenség előtt „bizonyítson”. A 175., illetve a 175.a §-okba ütköző bűncselekményeket elkövető férfiak – s ez vonatkozott a 2. kategóriába tartozó elítéltekre is – nem voltak alkalmasak vezetői feladatok ellátására.

Nem voltak olyan kritériumok, amelyek alapján osztályozni lehetett volna az egyes eseteket; azaz nem lehetett kétségbevonhatatlanul megállapítani, hogy az adott férfi a homoszexualitás „fogycatékosságával” született-e. A Himmler által favorizált és a „Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja” támogatásával 1937 óta erőltetett kutatások sem hozták meg a kívánt eredményt a homoszexualitás öröklődésbiológiai okainak megállapítására – ez már a háború kitörése előtt látható volt. Az orvosi tudás szintje (a kortárs kutatás ugyanis még az orvostudománytól remélt felvilágosítást kapni a problémáról) nem haladta meg lényegesen az 1933 előtti, a biológia, az endokrinológia és a pszichiátria szakterületének képviselői pedig ugyanúgy eltérő értelmezéseket adtak, mint bármikor korábban is.

A háború folyamán megnövekedett az igény az elhatárolás pragmatikusan kézzelfogható kritériumaira. Ebben ideológiai és gyakorlati szükségletek egyaránt szerepet játszottak.

Hitler 1941 augusztusában a vezéri főhadiszálláson tartott tanácskozás alkalmával nyilvánított véleményt „a homoszexualitás pestiséről”, és „könyörtelen szigor” követelt a Wehrmachtban, a pártban és a Hitlerjugendben. Három hónappal később jött ki az „SS és a rendőrség tisztaságának megőrzéséről” alkotott rendeletet. A halálbüntetést helyezte kilátásba, és fokozta a bírók és szakértők döntéseire nehezedő nyomást.

1942 nyarán azzal kellett szembesülnie a Wehrmacht vezetésének, hogy főül kell vizsgálnia a katonai igazságszolgáltatás addigi gyakorlatát. Egy tiszt, akit a 175. §-ba ütköző bűncselekmény elkövetése miatt ítélték el, kegyelmi kérvényével egészen Hitlerig jutott, azt kérve, hogy a fronton harcolva igazolhassa magát. A Führer elutasította a kérelmet, a büntetés teljes letöltését s a hadseregből való végleges eltávolítását követelte. A birodalmi kancellária precedensértékűnek tekintette az esetet, noha nem volt világos, hogy általában ilyen szigorúan kell-e a jövőben eljárni azokkal szemben, akik a hadsereg kötelékébe tartozva követnek el a 175. §-ba ütköző bűncselekményt, azaz nem látták tisztán, hogy ezzel érvényüket veszítették-e a Göring 1942. 1. 17-i rendeletében kilátásba helyezett megkülönböztetések.

Az ezzel összefüggő kérdések tisztázása érdekében az OKW bizalmas körkérdést kezdeményezett – amelybe az RJM, a Gestapa, az RKPA és a Had-

egészségügyi Felügyelet képviselőit vonta be – azzal a céllal, hogy megismerje a különböző felfogásokat e kérdésben. A Wehrmacht jogi osztálya döntést sürgetett.

Az RJM alapvetően a büntetés hatályon kívül helyezése és a megkegyelmezés ellen foglalt állást, elvileg minden büntetését letöltött férfiben veszélyt látott, és a hadseregből való eltávolításáért emelt szót. A Gestapa és az RKPA ezzel szemben a katonaság kötelékébe tartozó férfiak körében is a homoszexuális „hajlamúak”, illetve az egy alkalommal „kisiklottak” vagy „elcsábítottak” közötti (rég) megkülönböztetés fenntartását támogatta. Az utóbbiak esetében lehetségesnek tartották a javulást és azt, hogy bizonyítanak, csakúgy, mint a védelmi szolgálatba történő visszatagolásukat.

Az eltérő álláspontok tisztázására 1942 végén munkabizottság alakult. Nagy teret kaptak az ügynevezett hajlamból való bűnelkövetés fogalmáról folytatott viták: a terminus újból fellobbantotta az orvosok és jogászok már 1933 előtt elkezdődött vitáját a homoszexualitás okairól. A bírók a homoszexualitásra való „hajlamban” az ügynevezett megrogzított bűnözői hajlamot látták. Az említett intézményeknek a vitában részt vevő szakértői azonban nem tudtak megegyezni abban, hogyan is határozható meg a homoszexualitásra való hajlam: bizonyos fokig velünk született, vagy pedig („csábítás” révén) szerzett szexuális hajlamként kell-e azt elgondolnunk? Ennek megfelelően különböztek az előterjesztett megoldási javaslatok is. Nem tisztázta véglegesen a kérdést a Wehrmacht vezetése által megrendelt tanulmány sem, amely a hadsereg vélhető „megfertőződésének” mértékét volt hivatva fölmérni – erről Wuth készített emlékeztetőt februárban. A Wehrmacht bünygyi stasztikája 1943 márciusáig nem egészen 6000 elítéltet tñntetett fel.

Annak, hogy a megítélés vitatott maradt, két különböző irányelv megfogalmazásához kellett vezetnie:

- 1943. május 19-én Keitel tábornok, az OKW főnöke közreadta a „természetellenes fajtalanoklás miatt indított büntetőűgyek kezelésének irányelveit”;
- 1944. június 7-én Schröder, a Luftwaffe egészségűgyi főnöke saját direktívát bocsátott ki, a 14 nyomtatott oldal terjedelmű, „Rendelkezés a csapatorvosok számára az azonos neműek közti cselekmények megítéléséről” című dokumentumot.

Az OKW irányelvei élesebb megkülönböztetéssel számoltak a „hajlamból elkövetők” és az „elcsábítottak”, illetve a kétes esetek között, s ennek megfelelően eltérő büntetés kiszabását javasolták ellenük. A „hajlamból elkövetők” számára a „súlyos bűnőknél” fegyházat, sőt egyes esetekben a háborús büntetési rendelet 5. §-a értelmében halálbüntetést helyeztek kilátásba. A bñ-

tetés letöltése után következett a koncentrációs táborba történő internálás „javítás” céljából. Elvitatták tőlük, hogy méltók lennének védelmi kötelességük teljesítésére. Az elcsábított férfiakat börtönbüntetés fenyegette, majd pedig a „bizonyítás az ellenség előtt”. Kétes esetekben a rendelkezés vagy hadi büntetőtáborba való deportálást szabhatott meg, vagy azt, hogy az elítélt a szabadságvesztéssel büntetettek számára berendezett táborban töltsen le büntetését.

A Luftwaffe egészségügyi főnöke által 1944 júniusában meghozott „Rendelkezés a csapatorvosok számára [...]” inkább történeti érdekességgel bír, gyakorlati kihatása a katonák mindennapi életére már nem lehetett. A döntéshozatallal foglalkozó szerveken belül egymással rivalizáló csoportosulások álláspontja közti különbségekbe enged betekintést. Mivel a szóban forgó rendelkezés a kárhozottatott pszichoanalízis elemeit is tartalmazta – ez a Pszichológiai Kutatás és Pszichoterápia Birodalmi Intézetével való együttműködés eredménye (az intézet vezetője Matthias Heinrich Göring volt, Hermann Göring birodalmi marsall unokaöccse és kegyence) –, ezért a pszichiáter Max de Crinis (mint az 1944-ben nyugállományba vonult Otto Wuth utódja) intézkedett arról, hogy a „rendelkezés” további terjesztésére ne kerülhessen sor. 1944-ben újfent összehívott egy bizottságot, amelynek azt kellett megcéloznania, amit mindaddig nem sikerült megvalósítani: nevezetesen, hogy a homoszexuális cselekedetek megítélése céljából egységet alakítson ki az alapvető szakértői álláspontok között abból a célból, hogy az érintettek ne vonatkozhassék kivételes szabályozás más, a rezsim által bűnözőkként megcímékelt emberekhez képest. Az 1944 végén egyre világosabban kirajzolódó katonai katasztrófával a háttérben ez egyszersmind kétségbeesett kísérlet is volt az utolsó tartalékok mozgósítására, a hatalmas embervesztés pótlására.

[53] A Führer a homoszexualitás pestiséről a Wehrmachtban és a pártban

1944. augusztus 19-i feljegyzés a Führer főhadiszállásáról

Tegnap este a Führer hosszabban beszélt a homoszexualitás pestiséről. Mint mondja, könyörtelen szigorral kell azt üldöznünk, mivel fiatal korban van egy időszak, amikor az ifjú szexuális érzékelése könnyen hamis irányba befolyásolható, s fiatalkorúakat épp ebben a periódusban rontanak meg homoszexuálisok. Egy homoszexuális ráadásul számtalan fiatalkorút megront, úgyhogy a homoszexualitás valóban ragályos, és veszé-

lyes, mint a pestis. Nem szabad azonban, hogy fiaink megromoljanak nekünk; ellenkezőleg, a helyes módon kell nevelnünk őket; ezért kell ott, ahol az ifjúságon belül fölütik fejüket a homoszexualitás jelei, barbár szigorral munkához fognunk.

Épp a mi államunk, a mi rendünk csakis a teljesítmény elvére épülhet, és csakis arra szabad fölépülnie. Minden kegyencvircsaft megszüntetendő, nem akarunk protekciós gyerekeket és hasonlókat.

A homoszexuális ezzel szemben *nem* a teljesítmény alapján ítél meg más férfiakat; elutasítja a legrátermettebbeket is, ha nem homoszexuálisok, sőt éppen azért, mert nem azok, és a homoszexuálisokat favorizálja. Sajnos Róhm esetében s más alkalmakkor is megtapasztalhattuk, hogy egy homoszexuális minden mérvadó pozícióba homoszexuálist juttat.

Különösen a pártnak, az alapszervezeteivel egyetemben, illetve a Wehrmachtnak kell a soraikban megjelenő homoszexualitás minden esetével szemben kíméletlen szigorral föllépnie; ha ez megtörténik, akkor marad tiszta az államapparátus, márpedig tisztának kell maradnia.

Egy szervezetben azonban halálbüntetéssel kell sújtanunk a homoszexualitás minden esetét; ez a szervezet pedig a HJ, ha már egyszer az csakugyan a nemzet színe-javát hivatott képviselni; akkor bűn elkövetésével szemben sohasem születhet soraiban más ítélet.

[54] A férfiak közötti fajtalanság kezeléséhez

Hermann Göring birodalmi marsall és a Luftwaffe főparancsnoka
1942. január 17-i rendelete

A légi közlekedés birodalmi minisztere *Berlin W 8, 1942. január 17.*
és a Luftwaffe főparancsnoka

– jogi részleg –

B 14f 11, ZA/R IV B 140/42

Tárgy: férfiak közötti fajtalankodás (RStGB 175. és 175.a §-ok)

A birodalmi marsall úr a férfiak közötti fajtalankodással kapcsolatos esetekben a következő alapelvek alkalmazását szeretné látni. Meg kell különböztetnünk

Szovjetunió, 1943

- 1) azokat a tetteseket, akik hajlamukból fakadóan vagy valamilyen nyilvánvalóan javíthatatlan ösztönből hajtottak végre a 175. §-ba ütköző bűncselekményt
- 2) azoktól a tettesektől, akik önmagukban helyes nemi érzékeléssel rendelkeznek, de megrontották őket, vagy szexuális túlingerlés következtében tévelyedtek el.

Az 1. pontban megnevezett esetekben börtönbüntetést s büntetőtáborban való őrizetben tartást kell kiszabni ítéletként. Ugyanez érvényes a férfiakkal való fajtalankodásra minden olyan esetben, amikor a szolgálati hatalommal való *súlyos* visszaélés következik be.

A 2. csoportba tartozó elítéltek, a rangfokozatuk elvesztésével bünte-

tett tisztek is, újra betagolandók a csapatba. Lényegében meg kell adnunk nekik az ellenség előtt való bizonyítás lehetőségét.

Nem dönthető el általánosan, hogy az 1. vagy a 2. csoportba tartozik-e egy büntett, hanem minden egyes esetben figyelembe kell vennünk a tény körülményeit a maguk összességében, miközben az előjáróknak az alárendeltjeikkel szemben elkövetett büntetteit szigorúbban kell megítélnünk. Attól is óvakodnunk kell, hogy minden további nélkül enyhítő körülménynek fogjuk föl, ha valaki alkoholos befolyásoltságban követte el a bűncselekményt. Ezen alapelvek gyakorlati érvényre juttatásának az a feltétele, hogy a jövőben a bíróságok minden egyes esetben állapítsák meg az ítéletükben, hogy a főtárgyalás eredményei alapján a főt megemléltettek közül melyik kategóriába kell számítanunk a tettest. A vizsgálatnak már a megelőző eljárásban ki kell terjednie ezekre a szempontokra.

Dr. Frhr. von Hammerstein miniszteri osztályfőnök s.k.
megbízásból

[55] Nincs kegyelem. A Führer hajlíthatatlan

Döntés egy kegyelmi kérvényről; a kérvény következményei

Dr. Lehmann 1942. augusztus 12-i feljegyzése a tábornagy úr, a WR főnöke részére

Von Puttkamer kapitány közlése szerint a Führer, amikor előterjesztették neki egy természetellenes fajtalankodásért elítélt egykori főhadnagy kegyelmi kérvényét, csodálkozásának adott kifejezést, hogy a büntetés hátralevő részének végrehajtását felfüggesztették, és lehetővé tették számára, hogy az ellenség előtti bizonyítson. (A főhadnagy eltévelyedései *diszpozicionálisan feltételezett hajlamon* alapulnak.) Egy ember hajlama nem tud változni. Ennélfogva helytelen lehetővé tenni, hogy az ellenség előtt bizonyítson. Épp ellenkezőleg: alapvetően teljesen le kellene tölteni a büntetést, azt követően pedig végleg el kellene bocsátani az elítéltet a Wehrmacht kötelékéből.

Más alkalomból Engel őrnagy, a P 2 főnöke a következőképpen adta

tovább a Führer felfogását: akit természetellenes fajtalankodásért elítéltek, követte el azt akár tökéletesen bódult állapotban is, annak sohasem szabad megkapnia a lehetőséget, hogy az ellenség előtt bizonyítson, sohasem szabad rehabilitációban részesülnie. Azt nem tudjuk, hogy a Führer akarátának ez a második megnyilatkozása úgyszintén *diszpozicionálisan* függő vagy egyszeri kisiklásra vonatkozik-e.

A Führer akarátának közlése alkalmat adott először is arra, hogy bizalmas kérdezősködéssel beszerezzük a Birodalmi Igazságügyi Minisztérium, a Titkos Államrendőrség, a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal és a Hadegészségügyi Felügyelet tanácsadó pszichiáttere véleményét. A kérdezősködésből az rajzolódik ki, hogy *nincs egységes* felfogás:

1. A Birodalmi Igazságügyi Minisztérium felfogása szerint *felnőtt* személyek minden homoszexuális tevékenysége csaknem bizonyosan hajlamra utal. Az elítéltek mindig, újra és újra veszélyt jelentenének a környezetükre. A büntetés eltörlése és a megkegyelmezés mindenképpen ki van zárva. Enyhébb megítélés csak akkor lehetséges, ha kamaszkori kisiklásokról van szó, abban az esetben, ha megfelelően hosszú időn át egészséges érzületű fejlődés állapítható meg.
2. A Titkos Államrendőrség képviselhetőnek tartja, hogy különbséget tegyünk a homoszexuális hajlamúak és az egyszeri alkalommal kisiklottak és elcsábítottak között. Szerintük a természetellenes hajlamúak társadalomra káros elemek; a javítás vagy bizonyítás elvetendő. Az egy alkalommal kisiklottaknál vagy elcsábítottaknál ellenben vállalható a próbálkozás az enyhe bánásmóddal, illetve a törekvés, hogy újra betagozzuk őket a nép közösségébe. A Titkos Államrendőrség előadója a homoszexuális hajlamúak számát (a határeseteket is beleértve) mintegy 4 millióra becsülte.
3. A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal a természetellenes fajtalankodásban megkülönbözteti azt a fajtát, amelyik a környezettől függ, attól, amelyik oka a hajlamban keresendő. A gyakorlatban a következő irányelvek szerint dolgozik: először megfigyelés alatt tartja az egyszer kisiklottakat. Ismételt elítélés esetén, vagy ha több partner elcsábítása jut tudomására, elrendeli a rendőri őrizetbe vételt. Mint megtudtuk, a koncentrációs táborok személyi állományának igen jelentős részét a homoszexuálisok teszik ki. Prof. dr. Göring, a Birodalmi Légi Közlekedési Minisztérium főorvosa pszichoterápiai vizsgálatok segítségével

igyekszik elérni, hogy az ilyen emberek visszatagolhatók legyenek a nép közösségébe, s ebben jó tapasztalatokra tett szert.

A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal előadójának személyes felfogása szerint nem ajánlatos kizárni a Wehrmachtból a homoszexuálisokat. A Bűnügyi Rendőrség már engedett el homoszexuálisokat előzetes letartóztatásból, hogy bevonja őket a katonai szolgálatba. Kriminálpolitikai szempontból a Wehrmachtban is csak visszaeső bűnözők vagy olyanok esetében számolhatunk veszéllyel, akik különböző személyekkel követtek el bűncselekményeket. Ha a jövőben, büntetésük letöltése után, a homoszexuálisokat elbocsátánák a Wehrmachtból, rendőrségi megelőző őrizetbe kellene helyezni őket. Mindenesetre a rendőrségi táborokban aligha van már elegendő hely, s mérlegelendő a Wehrmacht büntetőtáboraiiban való elhelyezés.

4. A Hadegészségügyi Felügyelet tanácsadó pszichiáttere azt a véleményt fogalmazta meg, hogy a természetellenes fajtalankodás (még ha teljes alkoholmámorban történt is) ügyében hozott ítélet kisebb-nagyobb bizonyossággal természetellenes diszpozícióra utal. Csak az azonos neműek közötti pubertáskori kisiklást jellemezhetjük úgy, hogy az nem üt el a normálistól. A felnőtt férfi, ha normális a szexuális érzékelése, még alkoholos kábultságban sem jutna természetellenes tevékenységnek a gondolatára.

Pszichiátriai szempontból csak nyomatékos figyelmeztetésünket fogalmazhatjuk meg a büntetés letöltését követő szabadságra bocsátással szemben. Ha ez ismertté válna, akkor fennállna annak a veszélye, hogy az olyan katonák, akik a polgári életben nem töltenek be különösebben fontos pozíciót, tudatosan, természetük ellenére hajtánának végre azonos neműek közti cselekedeteket, hogy a rövid büntetés letöltését követően elérjék szabadon bocsátásukat. Más helyekről is komoly jelzés érkezett erről a veszélyről.

A *párt* alapvetően azon az állásponton van, hogy azok a párttársak, akik természetellenes *hajlamúak* vagy természetellenesen *viselkednek*, elbocsátandók a pártból. Az SS és a rendőrség bíróságai minden esetben *halállal* büntetik a természetellenes fajtalankodást. Figyelembe véve ezeket az egészen eltérő beállítódásokat és értékeléseket, ajánlatosnak tartanám, ha minden érintett megfogalmazná *hivatalos* álláspontját, mielőtt a Wehrmachtban belül a Führer kinyilvánított akaratának megfe-

lelő szabályozást alkotunk. Kérem tábornagy urat, hatalmazzon föl minden érintett szerv *hivatalos* állásfoglalásának beszerzésére. Ez valamennyi időt igénybe fog majd venni, mivel a szervek, amelyekről vélelmet kell kérnünk, a lehető legpontosabban fogják mérlegelni hivatalos megnyilatkozásaikat.

Mindaddig úgy kell célszerűen eljárunk, hogy azoknak a katonáknak, akik azonos neműek közti cselekményeiket *hajlamból* határozták el, ne tegyük lehetővé a bizonyítást az ellenség előtt. A tábornagy úr által 1942. június 10-én megfogalmazott, a szabadságvesztéssel járó büntetések végrehajtására vonatkozó irányelvek azt irányozzák elő, hogy hadi büntetőtáborba irányítandók át azok az elítéltek, akikre férfiak közti fajtalankodásért súlyos börtönbüntetést szabtak ki, és akik előreláthatólag tartós veszélyt jelentenek a fegyelemre nézvést. Ezt az alapelvet képviseli a birodalmi marsall 1942. január 17-i rendelete is, amelynek másolatát csatolom, s azt a Haditengerészethez és a Hadsegreghez szándékozom eljuttatni.²

Ezenkívül mérlegelés tárgyává tehetünk majd olyan utasítást a Wehrmacht bíróságai számára, hogy a természetellenes fajtalankodás súlyos eseteiben, amikor az általános büntetőjog rendelkezései szerint kemény fegyházbüntetés kirovása ajánlatos, a háborús különleges büntetőjogi rendelet 5. §-a értelmében szigorítva a büntetés keretét, a fegyelemre vonatkozó megfontolásokból halálos ítéletet hozzanak.

Lehmann s.k.

[56] Aide-mémoire: az RStGB 175. §-a szerinti vétség és bűncselekmény

Prof. dr. Otto Wuth pszichiáter, katonaorvos 1943. február 24-i emlékeztető feljegyzése a Wehrmacht vezérkarához

A Hadegészségügyi Felügyelet
tanácsadó pszichiáttere
Szolgálati hely: Katonaorvosi Akadémia
25/43 titk.

1943. február 24.

² Lásd 54. dokumentum.

A Wehrmacht vezérkara
 A 2. vezérkari tiszti
 Risch őrnagy úr kezeihez
 Berlin W 35
 Bendlerstr. 35.

Titkos

Telefonbeszélgetésünk alapján a mellékletben a jelenleg a férfiak közötti fajtalankodásra vonatkozó, különböző helyekről származó forrásokat az érintettek születési éve szerinti csoportosításban küldjük meg. Éppen ennek az anyagnak már a természetében rejlik, hogy minden lehetséges vagy tényleges tettest számszerű teljességben nem tudunk föl kutatni. Akkor lett volna bizonyos fokig megállapítható, hogy a hadsereg kötelékébe tartozók közül ki homoszexuális, ha akkori javaslatom elfogadásra talált volna.³ Akkori jelentésemnek az arra való hivatkozással történő elutasítása, hogy ezzel esetleg megbélyegződnenek az elcsábítottak, érthetetlen, hiszen pontosan ezt elkerülendő csakis a fiúprostituáltokról, a fiatalokúak megrontóiról kellett jelentést tenni.

Az itt közölt számokhoz bizonyos észrevételeket fűztünk: a megjegyzések és az utalások egyes figyelemre méltó mozzanatokat kívánnak ki-domborítani.

Wuth s.k.
 Ezredorvos

- 1 levél – (aide-mémoire)
- 2 csatolt melléklet – (1 grafikon)
 (1 másolat)⁴

AIDE-MÉMOIRE

Tárgykör: Az RStGB 175. §-ba ütköző vétségek és bűncselekmények.
 Statisztikai és más megjegyzések, Prof. dr. O. Wuth ezredorvos előadásában

³ Vö. a 42 a–c dokumentumokkal.

⁴ Egyik melléklet sem található az aktánál.

Az itt következő táblázat a *Birodalmi Statisztikai Hivatal* adatai alapján közli a vétségek és bűncselekmények elkövetése miatt általában *elítéltek*, illetve a 175. §-ba ütköző bűncselekményt elkövetettek számát, külön a felnőttekét és a 18 év alatti fiatalokéét:

	Elítélt felnőttek mindösszesen	Felnőttek, 175. §	Elítélt fiatalok mindösszesen	Fiatalok, 175. §
1932	564 479	801	21529	114
1933	489 090	853	15938	104
1934	383 885	948	12294	121
1935	431 426	2106	17038	257
1936	385 400	5320	16872	481
1937	438 493	8271	24562	973
1938	385 665	8562	19302	974
1939	335 162	8274*	17444	689
1940	264 625	3737	21274	427
1941	318 293	3753	37853	687

* Beleértve az anektált keleti területeket és az „Ostmarkot” is.

Az, hogy a 175. §-ba ütköző bűncselekmény elkövetése miatt elítéltek száma az 1939-es 8274-ről 1940-ben 3773-ra csökken, nagyrészt valószínűleg a Wehrmachtba behívottak számának a növekedésével magyarázható.

A Birodalom teljes területén rendőrség egésze által a 175. §-ba ütköző bűncselekménnyel gyanúsítottak ellen indított eljárásoknak a száma a polgári szektorra nézvést a következő adatokat mutatja:

1937 – 32 360, ebből a Wehrmachthoz tartozott 308.

1938 – 28 882, ebből a Wehrmachthoz tartozott 102.

1939 1. félév: 16 748, ebből a Wehrmachthoz tartozott 327.

Ekkor a nyomozásokat megszüntették, s csak később kezdték újra:

1942 2. félév – 4697, ebből a Wehrmachthoz tartozott 332.

A gyanúsítottak száma tehát majdnem az 1/4-ére redukálódott. A különbség részben arra is visszavezethető, hogy 1940 óta minden olyan homoszexuális, aki egynél több partnert csábított el, koncentrációs táborba

került. Számuk 1940 óta legkevesebb 2284, mára azonban lehet, hogy növekedett.

A gyanúsítottak közül

Fiatalkorúak megrontói	1937 – 7452	fiúprostituáltak – 800
	1938 – 7472	– 587
	1939 1. félév – 4162	– 300
	1942 2. félév – 1257	– 114

Itt is az adatok kb. 1/4-ére való csökkenését látjuk.

Hangsúlyozandó, hogy itt *gyanúsítottakról* van szó, s nem *elítéltekről*. Mindemellett valószínűleg jelenetős a homályban maradt elkövetők száma is.

A *Birodalom Ifjúsági Vezetése* a Birodalmi Statisztikai Hivatal alapján közölte a bűnözők számát, nevezetesen a fiatalkorúak vonatkozásában. 100 000 fiatalkorú elítéltre a következő adatokat adták meg:

1936	11,5
1937	20,5
1938	20,9
1939	15,0

A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal anyagából a Birodalom Ifjúsági Vezetése 100 000 fiatalkorúra, akivel szemben nyomozás folyt, a következő adatokat tette közzé:

1936	33,8
1937	61,1
1938	40,3
1939	54,5

A homályban maradt esetek igen magas száma miatt lehetetlennek mutatkozik megjelölni a Wehrmachtban szolgálatot teljesítő érintettek számát, akik elkövet~~hettek~~ a 175. §-ba ütköző bűncselekményeket. A leginformatívabbnak még a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatalnak az az adata nevezhető, hogy 1939-ről 1942-re 1/4-ére csökkent a gyanúsítottak szá-

ma. Egy részük idevágó bűncselekmény elkövetése miatt valószínűleg bekerült a Wehrmacht nyilvántartásába.

A Wehrmacht bűnügyi statisztikáját összegezve a következő összeállítást kapjuk:

1939. 8. 26	–	1939. 12. 31.	–	185 vádlott a 175. és 175.a § alapján
1940. 1. 1.	–	1940. 3. 31.	–	229 ”
1940. 4. 1.	–	1940. 6. 30.	–	241 ”
1940. 7. 1.	–	1940. 9. 30.	–	291 ”
1940. 10. 1.	–	1940. 12. 31.	–	373 ”
1941. 1. 1.	–	1941. 3. 31.	–	405 ”
1941. 4. 1.	–	1941. 6. 30.	–	474 ”
1941. 7. 1.	–	1941. 9. 30.	–	451 ”
1941. 10. 1.	–	1941. 12. 31.	–	370 ”
1942. 1. 1.	–	1942. 3. 31.	–	401 ”
1942. 4. 1.	–	1942. 6. 30.	–	403 ”
<hr/>				3823 ”

A Wehrmachtban a 175. §-ba ütköző bűncselekmény elkövetése miatt elítélt szolgálatteljesítők száma nem ad magyarázatot sem arra, hogy a Birodalmi Statisztikai Hivatal statisztikái szerint miért csökken a felnőtt korú elítéltek száma, sem arra, hogy miért növekszik a fiatalok ellen hozott ítéleteké. A rendőrségi statisztika szerint a vádlottak számát figyelembe véve sem kapunk maradéktalanul magyarázatot. Mindezen statisztikák vizsgálata azt a benyomást kelti – bár számszerűleg nem tudjuk kifejezni –, mintha a védelmi szolgálat viszonyai között inkább visszaszorulnának a 175. §-ba ütköző bűncselekmények. Ezen nem csodálkozhatunk, ha figyelembe vesszük a sok erőfeszítést és megerőltetést, aminek a harcoló csapat ki van téve. Az aktákat feldolgozva is az lesz a benyomásunk, hogy inkább a hadtápszolgálatban és alkoholélvezet során nyílik alkalom ilyen bűncselekmények elkövetésére, s nem a harcoló alakulatoknál.

Ha ezekből a kissé spekulatív megfontolásokból következtetést kívánunk levonni, akkor az a következtetés adódna, hogy a 175., illetve a 175.a §-ba ütköző bűncselekmények elkövetőit lehetőség szerint harcoló alakulatoknál kell elhelyezni.

Ami a büntetőtáborban vagy a büntetőzászlóaljban való elhelyezést illeti, a tapasztalat szerint az egyenruhájukon elhelyezendő, meghatározott színű jellel mindenféle aggodalom nélkül megjelölhetnénk e bűncselekmények elkövetőit. A koncentrációs táborokban kiderült, hogy az olyan bűnözők, mint a betörők, a tolvajok stb., a lehető legmélyebben megvetik a 175. § miatt büntetésüket töltő embereket. Így megjelölván őket azt is lehetetlenné tennénk, hogy csoportokat és klikkeket alakítsanak, hiszen mindenki megfigyelheti őket.

A potenciális tettesek pontos számát nem fogjuk tudni kideríteni. A *Das Schwarze Korps* néhány évvel ezelőtt 2 millióra becsülte a homoszexuálisok számát Németországban; ezt a számot Fehling előadó a Gestapótól 1-2 millió közé teszi. Ez a szám, mint a problémával jelenleg foglalkozó Birodalmi Bünyügyi Rendőrségi Hivatal feltételezi, valószínűleg nagyon magas.

Mint már kifejtettem, nagy a visszaesési, illetve a másfajta bűncselekmények elkövetésére való hajlandóság – jelesül a fiatalokúak megrontóinál.

Orvosi oldalról hangsúlyozni kell, hogy a „homoszexualitás” más szexuális perverziókhoz hasonlóan nem befolyásolja az érintett személy alkalmasságának fokát; hacsak nem olyan állapotban elkövetett tettekről van szó, mint amilyeneket az 51. § 1. vagy 2. bekezdése előfeltételez: az ilyen esetekben minimális alkalmassági fokot kell megállapítanunk (pl. mániákus-depressziós tébolyt).

Sokszor beszéltek szexuális kényszerhelyzetről, annak analógiájára, hogy a matrózok között is előfordul az azonos neműek közötti fajtalankodás, illetve hogy ugyanez igaz a hosszú éveket tartó fegyházbüntetésre ítéltre is – az ilyen szükséghelyzet valószínűleg csak kivételes esetekben állhat fenn; mindenesetre a harcoló alakulatnak nem volna szabad szexuális kényszerhelyzetet éreznie, miként a hadtápszolgálatnak sem, csak más és más okokból. Itt inkább pótcsselekvésről beszélhetnénk.

Ha egy tettes a csapatnál egy normálisba botlik bele, akkor ez meg fogja neki mondani a véleményét, és jelteni is fogja őt. Ha hasonszőrűvel találkozódik össze, akkor mindketten büntetendőek.

A büntetőtábori őrizetnek csak a háború végétével való megkezdése igazságtalan, a törvényhozó szándékának nem megfelelő szigorításnak számítana.

Megfontolandó, hogy a bizonyítástételre kijelölt csapatba helyezett számára megszűnhet minden ösztönzés arra, hogy bizonyítson, ha látja, hogy minden bizonyítás ellenére sem érhet el semmit, hiszen általában képtelenség, hogy homoszexuális alkalmas legyen vezetői feladatra vagy arra, hogy példaképpé váljon – hacsak nem kivételes esetekben, mondjuk ha az illető egyszeres bűntettet követett el teljes részegségben, egyébként pedig kiváló magaviseletű, és teljesen kifogástalan a szexuális élete.

Tehát csak kevés homoszexuális alkalmas rá, hogy bizonyításra kijelölt csapat tagja legyen, hacsak nem sikerül különleges ösztönzést biztosítani számukra, olyan célt eléjük tűzve, amelyért érdemes fáradozni.

Fiatalkorúak esetében, akik esetleg még a késő kamaszkorukat élik, helyénvaló az óvatosság, nehogy többet ártsunk, mint használjunk.

Fontosnak tetszik a fölvilágosítás, ám ezt semmiképp sem szabad írásba foglalni, s nem szabad, hogy tömeggyűléseken hangozzék el: orvosoknak kellene ezzel foglalkozniuk a nemi betegségekről általában adandó felvilágosítás keretében, miközben a témát nem szabad túlságosan felfújni.

Sok fiatalkorút vett rá csábítással azonos neműek közti fajtalankodásra Magnus Hirschfeld, Blüher és a Wandervogel-mozgalom, illetve a Bündische Jugend. E megrontás hatása természetesen még ma is megfigyelhető, amennyiben az egykori megrontottakból a mai megrontók lettek. Nem szabad azonban azt föltételeznünk, hogy a német nép az azonos neműek közti fajtalankodás útját járná. Ebből az okból és nevezetesen az ellenséges propaganda miatt (amire Angliának a maga Havelock Ellis által 3-4 millióra becsült homoszexuálisával a legkevesebb joga van) tanácsosnak látszik megakadályozni e területen a tudományos és pszeudotudományos publikációk közlését szaklapokban. A tudományos tapasztalatok kicserélhetők a Wehrmacht és a párt, illetve annak alapszervezetei között.

A krónikus visszaesőknél az eddigi tapasztalatok szerint az esetek nagy százalékában a férfiatlanítás látszik tartós eredményt biztosítani. Ennek pedig nem szabad a hadkötelességre való alkalmatlanság okaként megjelennie, hiszen egyébként a hadkötelezettség alól való kibújást támogatnánk.

[57] Új irányelvek a Wehrmacht számára

Keitel tábornok, az OKW vezetője 1943. május 19-én

A Wehrmacht főparancsnokságának

a Főnöke

14n 19 WR (II)

A Führer főhadiszállása

1943. május 19.

Irányelvek

a természetellenes fajtalankodással kapcsolatos büntetőügyek kezelésére
(RStGB 175., 175.a, és 330.a §)

A.

Meg kell különböztetnünk egymástól

- I. azokat a tetteseket, akik hajlamból, öröklött, nyilvánvalóan javíthatatlan ösztönből követtek el bűncselekményt;
- II. azokat a tetteseket, akik csak egyszer tévelyedtek el, különösen ha csábításnak estek áldozatul;
- III. azokat a tetteseket, akiknél kétséges a hajlam.

Az I. ponthoz:

A hajlamot ítéletben kell megállapítani. A leggondosabb vizsgálatra van szükség, éspedig már a nyomozati szakaszban, s nem csupán a főtárgyalás során. [Szükséges] kikérdezeni a bajtársakat, a csapat tartalékának tagjait is. Adott esetben [olyan] megállapítások[ig szükséges eljutni], amelyek a katonai szolgálatot megelőző életre vonatkoznak. Ha kétség vetődik föl, a tettes áthelyezhető a tartalékhoz. A helyi bíróságoknak jobb lehetőségeik vannak, hogy a nyomozás során a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatalhoz tartozó szervezettel, a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjával együttműködve eljusson a szükséges megállapításokhoz.

Súlyos büntetteknel szigorú fegyházbüntetés a célszerű. Különösen súlyos esetekben a büntetési keret megszigorításával a KSSVO 5. §-a alapján halálbüntetés is kiszabható. Az elítéltek elbocsátandók a hadsereg kötelékéből, még ha a jogerős ítélet nem mondja is ki, hogy méltatlanok katonai szolgálatra. Amennyiben a büntetés végrehajtását egyébként nem a szokásos hatóságok végzik, az igazságszolgáltatás jogával fölruházott bíró felkéri őket, hogy vállalják magukra a büntetés végrehajtását.

Német katonák a Szovjetunióban, 1943

A II. ponthoz

Itt is a legmondosabb megállapítások [szükségesek]. Hogy a tettes alkoholos befolyásoltság alatt követte el tettét, még nem bizonyítja a hajlam hiányát. Különös figyelem[mel szükséges lenni] előjáróknak az alárendeltjeikkel szemben elkövetett bűncselekményei esetében. Az a megállapítás, hogy nincs semmilyen hajlam, ugyanúgy következményeket von maga után, mint meglétének pozitív megállapítása.

Ezekkel az elítéltekkel az általános előírások szerint kell bánni, azaz megengedhető számukra, hogy büntetésük részbeni vagy teljes letöltése után az ellenséggel szemben bizonyítsanak.

A III. ponthoz:

Ezekben az esetekben hadi büntetőtáborban [kell őrizni a tetteseket], vagy pedig a tábori büntetőzászlóaljnál [történik meg] büntetésük letöltése. Ott és a csapathoz való visszaengedésüket követően a legszigorúbb megfigyelésük szükséges. Katonai használhatatlanság esetén elbocsátás, és a büntetés további letöltése végett átadás a birodalmi igazságügyi igazgatásnak. Visszaesőként az I. pont szerinti kezelés.

Tárgy: a természetellenes fajtalanság miatt indult büntetőügyek kezelésének irányelvei (RStGB 175., 175.a és 330. §)

A mellékletben megküldjük a Wehrmacht Főparancsnoksága főnökének irányelveit a természetellenes fajtalanság miatt indult büntetőügyek kezelésére. (RStGB 175., 175.a és 330. §). Az irányelveket a Führer áttanulmányozta, és helyesnek találta őket.

A Wehrmacht Főparancsnokságának főnöke
megbízásából
dr. *Lehmann* s. k.

Az OKW 1943. V. 22-i levele. BA – MA H 20/479

B.

Általánosságban ezeknek az irányelveknek megfelelően kezelendők azok az esetek is, amelyekben az irányelvekről alkotott rendelet kibocsátását megelőzően született meg az ítélet. Ez különösen arra a kérdésre vonatkozik, hogy az adott férfi megmaradhat-e vagy sem a Wehrmacht kötelékében. Ha a csapatban az I. csoportba tartozó férfi van, el kell őt onnan bocsátani még akkor is, ha katonaként bizonyított. Ez alól csak akkor tehető kivétel, ha az ilyen katona életvezetése hosszú ideig kifogástalan volt, ha emberi számítások szerint nem kell aggódni [tartani] a visszaeséstől.

C.

Ajánlatos, hogy ennek megerősítése magasabb rangú parancsnok hatáskörébe tartozzék.

Keitel s. k.

[58] Ágyútöltelékek. Elítélt férfiak a büntetőszázadokban

Az SS-Bíróság Főhivatalának 1943. szeptember 13-i javaslata

Reichsführer-SS

München, 1943. szeptember 14.

Az SS Bírósági Főhivatala

IIIb 366 (BD. III)

A Reichsführer-SS és a Német Rendőrség Főnöke

mellett dolgozó SS-bíró,

Bender SS-Obersturmbannführer részére

Berlin

Tárgy: A természetellenes fajtalankodásért elítéltek besorolása a Dirlewanger különleges SS-alakulatba

A természetellenes fajtalankodás kevésbé súlyos eseteiben, amikor fiatal korukban megrontott elítéltekről van szó, a Reichsführer-SS már eldöntötte, hogy besorozhatók a Waffen-SS valamelyik különleges egységébe (a munka- vagy a bizonyítási részlegbe, vagy a SS-rendőrségi hadosztály különleges egységébe), ha személyiségük és magaviseletük a büntetés letöltése* során arról tanúskodik, hogy eltévelyedésükkor egyszeri kisiklásról volt szó, és nem kell tartani visszaeséstől.

Ellenben a súlyos esetekben, amikor megállapítható, hogy az elítélteknek diszpozicionális vagy szokássá lett hajlamuk van a természetellenes fajtalankodásra, koncentrációs táborban hajtandó végre a büntetés; fegyházbüntetés esetén nem szabad beleszámítani a hadiállapotban letöltött büntetési időt, ha pedig börtönbüntetés az ítélet, akkor büntetőtáborban való őrizetet kell elrendelni úgy, hogy a szabadságvesztés a háború végéig és azon túl is fennmarad.

E két csoport közé esnek bizonyos köztes esetek, amelyekben sem az ítélet megállapításai, az elítélt büntette és személyisége, sem a büntetés letöltése során tett megfigyelések alapján nem mondható meg, hogy a fentiek értelmében súlyos esettel van-e dolgunk, vagy sem. Az ilyen köztes esetekben, amikor ha nem is biztosan, de nagy valószínűséggel kizár-

* Nyilvánvaló elírás: 'Straftat' helyett Strafhaft értendő – a ford.

ható a visszaesés, gyakran ajánlatos volna megengedni a büntetés végrehajtásának felfüggesztését, további lehetőséget biztosítva ezzel a bizonyításra – ehhez persze ajánlatosnak látszik az adott személyt besorozni a Waffen-SS valamelyik különleges egységébe.

Ezért mérlegeltük azt, hogy az ilyen köztes esetekbe tartozó elítélteket besorozzuk-e az SS Dirlewanger különleges egységébe. Kérjük a Reichsführer-SS jóváhagyását e szabályozáshoz.

az SS Bírósági Főhivatalának főnöke
megbízásából [olvashatatlan]
SS-Obersturmbannführer és hivatalvezető

[Kézírásos megjegyzés:]

az RF-SS számára beszámoló:

Nincs szükség ilyen szabályozásra.

A súlyos eseteket kiküszöböljük.

A nem súlyos esetek a Waffen-SS különleges egységébe.

A közepesen súlyosak k[oncentrációs] t[ábor] vagy Dirlewanger.

15/10. Be [= Bender]⁵

[59] Koncentrációs tábor a „javíthatatlanokként” elítélteknek
A Biztonsági Rendőrség vezetőjének 1944. május 12-i titkos rendelete

A Biztonsági Rendőrség
és az SD főnöke
V-B3-Nr. 189/44g

Berlin, 1944. május 12.
Szigorúan bizalmas!

A Bűnügyi Rendőrségi (irányító) szervek
Részére

Hír formájában értesítendő

a) az I. [...], a III. [...], a IV. [...] és az V. hivatal

b) a magasabb rangú SS- és rendőrségi vezetők

⁵ Bender SS-Oberführer az SS Bírósági Főhivatalát Himmlerrel, az SS legfőbb bírójával összekötő vezető.

- c) a Biztonsági Rendőrség és az SD felügyelői
- d) a Biztonsági Rendőrség és az SD prágai, krakkói, strážburgi, metzi [...] parancsnokainak

Tárgy: Megelőző intézkedések a Wehrmachttól elbocsátott homoszexuálisok ellen

Az OKW főnökének egyik rendelete szerint elbocsátandók a Wehrmacht kötelékéből azok, akik – hajlamból vagy nyilvánvalóan javíthatatlan ösztönből – azonos neműek közti cselekedeteket követtek el. A Wehrmacht bíróságai az ítéletben kötelesek megalapozottan eldönteni, hogy a mindenkorí tettes nyilvánvalóan javíthatatlan hajlamból cselekvő-e vagy sem. Ezek a legtöbbször a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjával együttműködve meghozott döntések a hajlamból elkövetők esetében szükségképpen azt a megállapítást foglalják magukban, hogy az elítélt veszélyes megrögzött bűnöző, aki a büntetés letöltése után is állandó veszélyt jelent a közösség rendjére nézvést.

Az effajta tetteket ezért a Wehrmacht kötelékéből való elbocsátásuk, illetőleg közvetlenül a büntetés hátralevő részének még sok esetben az általános büntetés-végrehajtási szerveknél történő letöltése után, közveszélyes bűnözőkként minden esetben rendőrségi megelőző őrizetbe kell helyezni az RMdJ 1937. 12. 14-i rendeletének A II 1 d pontja szerint (Pol S KR 3 Nr. 1682/37-2098), amely a rendőrségnek a bűnözők ellen folytatott megelőző jellegű harcával foglalkozik (sorozatszám: 15). A letartóztatás dokumentumait a szokásos módon be kell nyújtani a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatalhoz.

A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja e rendelet értelmében további intézkedés végett átszármaztatja a helyileg illetékes bűnügyi rendőrségi (irányító) szerveknek az elbocsátásra kerülő homoszexuális hajlamból elkövetőkről a Wehrmacht szolgálati helyeiről hozzá folyamatosan beérkező közleményeket. E rendelet nyilvánosságra hozatalra, illetve a helyi rendőri szerveknek való továbbításra nem alkalmas. Ez utóbbiakat, ha szükséges, szolgálati megbeszéléseken vagy más, hasonló alkalmakkor bizalmasan kell tájékoztatni.

Dr. Kaltenbrunner s. k.

[60] Külön irányelvek a Luftwaffe részére

Az azonos neműek közötti kapcsolatok megítéléséről – utasítás a csapatorvosoknak (kivonat)

A Luftwaffe
Egészségügyi Főnöke
AZ 49a Nr. 28 500/44 (2 G)

Saalow (Zossen-Land)
1944. június 7.

Csak szolgálati használatra

[...]

C. A csapatorvos feladatai

Vezérelvek

- I. A hadviselés, a férfiúi hadierények és az ifjúság védelmének érdekei, továbbá népesedéspolitikai megfontolások parancsolóan megkövetelik az azonos neműk közti cselekedetek megakadályozását, a homoszexuálisok kilétének megállapítását, megbüntetésüket és eltávolításukat a Wehrmachtból.
- II. A született homoszexuálisok az ösztönük tekintetében alapvetően „javíthatatlanok”, de nem azok a tartásuk vonatkozásában. Meg kell kísérelnünk önuralomra és felelősségre nevelni őket. E célt szolgálja a büntetés. Azok esetében, akiknek gyenge a tartásuk, akik visszaesők, és akikből hiányzik a felelősségtudat, a férfiatlanítás helyénvaló.
- III. Alapvetően gyógyíthatónak kell tekintenünk azokat, akik úgy váltak homoszexuálissá. Szakorvosi-pszichoterápiai kezelésükre van szükség. Esetükben nevelési értelme van a büntetésnek: segít felismerni a kezelés szükségszerűségét, megszilárdítani a gyógyulási akaratot. A gyógyíthatók esetében a férfiatlanítás biológiaiilag értelmetlen és népesedéspolitikailag aggályos.
- IV. Külön nevelésre, irányításra és gondozásra szorulnak a látszathomoszexuálisok. Amennyiben jellegzetesen csökkent értékekről, „cél-szerűségi homoszexuálisokról” van szó, sürgősen eltávolítandók a Wehrmachtból.

Ezekből az irányelvekből a csoportorvos számára a következő feladatok adódnak:

1. Megakadályozni mindenfajta azonos neműek közti tevékenységet.
2. Helyes ítéletet alkotni az azonos neműek közti cselekedetekről és helyes tanácsadással szolgálni a parancsnokoknak a fogatosítandó intézkedésekről.
3. Megakadályozni a visszaesést.

Az 1. ponthoz:

Az azonos neműek közti tevékenység veszélye különösen nagy mindennütt, ahol egészséges, fiatal, szexuálisan szükségét szenvedő férfiak szoros testi és lelki bajtársi közösségben élnek együtt, és nincs alkalom arra, hogy nőkkel nemi kapcsolatot létesítsenek, vagy baráti viszonyokat alakítsanak ki velük. Ez egyaránt érvényes az iskolai internátusokra, ifjúsági táborokra, kolostorokra és laktanyákra, barakkokra és egyéb katonai közösségi szállásokra. Kedvező hatással jár a bevetés a fronton, kivéve a harc fő vonalát. Különösen nagy a veszély, ha a katonák nem elegendő vagy hamis felvilágosítást kaptak, ha a testi közösség túlságosan szoros, és túlfűtött szexuális légkör alakul ki.

A csapatorvos megelőző tevékenységének tehát mindenekelőtt az alábbiakra kell kiterjednie:

a) Helyes felvilágosítás

A felvilágosítás formája függ a különös külső feltételektől, a férfiak korától és képzettségük átlagos fokától. Kötetlen előadások és egyéni foglalkozások jönnek számításba. Alapvetően magának a csapatorvosnak kell ezeket tartania, és meg kell maradnia a szokásos szexuális felvilágosítás keretében. A felvilágosítást tilos egészségügyi altisztnek tartania. Az sem célszerű, hogy csapatelöljáró tartson felvilágosítást, hiszen orvosi dologról van szó.

A felvilágosításnak szigorúan meg kell őriznie az orvosi jellegét, meg kell felelnie annak a komolyságnak és méltóságnak, amelyet a szexuális élet hivatott a katonák számára betölteni. Alapos tárgyi ismeretre, pszichológiai megértésre, tapintatra és bajtársi beállítódásra van szükség. A felvilágosítás nem lehet sem száraz, sem pongyola. Világosan és egyszerűen nevükön kell nevezni a dolgokat, prudéria és szenzációvadász máz

A homoszexuális ügyek szakértői

A HR (=Heeresrechtsabteilung [a hadsereg jogi osztálya]) számára javasolandó szakértők jegyzéke, akikről szakértői állásfoglalás kérhető arról, hogy különböztessék meg a homoszexuális bűncselekmények között azokat, amelyek egyszeri alkalommal történtek meg, azoktól, amelyek hajlamból fakadnak.

Katonai körzet

I Prof. Dr. Mauz főorvos	Königsberg, Egyetemi Idegklinika
II Dr. Franckenberg főtörzsorvos	Stettin, a tábori kórház I. részlege: Ideg- és elmegondozó
III Prof. Müller-Hess	Berlin NW 40, Hannoversche Str. 6, a Berlini Egyetem Igazságügyi és Társadalmi Orvostani Intézete
IV Dr. Carrière törzsorvos	Westewitz
V Prof. Dr. Bostroem tábori főorvos	Straßburg, Egyetemi Idegklinika, Polgári Kórház
VI Dr. Panse törzsorvos	Ensen (Köln mellett)
VII Prof. Dr. Bumke titkos tanácsos, hadi főorvos	München, Nußbaumerstraße 7
VIII Prof. Dr. Villinger főtörzsorvos	Breslau, Auenstraße 44
IX Prof. Dr. Kleist főtörzsorvos	Frankfurt/M., Egyetemi Idegklinika
X Prof. Bürger-Prinz törzsorvos	Hamburg, Egyetemi Idegklinika
XI Prof. Dr. Ewald törzsorvos	Göttingen, Egyetemi Idegklinika
XII Prof. Dr. Carl Schneider főtörzsorvos	Heidelberg, Egyetemi Pszchiátriai és Neurológiai Klinika
XIII Prof. Dr. Meggendorfer haditengerészeti főtörzsorvos	Erlangen, Egyetemi Idegklinika
XVII,	
XVIII Dr. Fuchs tábori főorvos	Wien 13, Riedelgasse 5
XX,	
XXI Dr. Otten főtörzsorvos	Riesenburg

BA – MA H 20/479.

A dokumentum keltezés nélküli. Összeállítója Otto Wuth.

nélkül. A bagatellizálás ugyanolyan veszélyes, mint a túldimenzionálás. Kerülendő a viccelődés, a pökhendi beszédmód. A karpaszományosok és az altisztek számára külön tartandó fölvilágosítás. Fel kell hívni a figyelmüket a szigorú, de nem feltűnő ellenőrzésre. Világossá kell tenni számukra, hogy szexuális dolgokról beszélve tilos olyan kifejezéseket használni, mint „meleg testvér”, „homoszász”, „seggbaszó” és ezekhez hasonlók. Éppen a fiatal katonák számára mérgező az effajta zsargon. Oda kell hatni, hogy a csapatorvos minden gyanús megfigyelésről jelentést kapjon, hogy időben közbeavatkozhasson.

A csapatorvosnak megfelelő formába és az egység vezetőjének az egyetértésével a tiszteket is tájékoztatni kell a homoszexualitás kérdés-komplexumáról, a probléma orvosi jellegét domborítva ki számukra.

b) A katonák együttélésének helyes kialakítása

A csapatorvosnak itt szorosan együtt kell működnie a parancsnokkal, a tisztekkel és az altisztekkel. Alapvetően minden katonának bírnia kell saját alvási alkalmatossággal. Ha a frontviszonyok közepette nem kerülhető el az egy fekhelyen történő együtt alvás, gondoskodni kell a katonák kielégítő ruházatáról. Egymásnak a takaró alatt, begombolt nadrág nélkül történő kölcsönös melegítése különösen fiatal katonák számára veszedelmes. De figyelni kell azokra az idősebb katonákra is, akik fiatalabbakkal akarnak együtt aludni. Elkerülendő a félig éber állapotban való vagy egész naphosszat tartó rest együttfekvés. Szigorúan megtiltandó és büntetendő egy hálósáknak a közös használata. Ha ez nem kerülhető el, mert másképp áll a helyzet, akkor elengedhetetlen előfeltétel a zárt nadrág (torna- vagy úszónadrág) használata. A hálósákot közvetlenül ébredés után el kell hagyni. Sohasem szabad elfeledkeznünk arról, hogy ugyanolyan komoly kísértést jelent az azonos neműek iránt vonzódó férfi számára egy férfival szoros testi közösségben aludni, mint a megfelelő együttfekvés egy nővel a normális hajlamú férfi számára. Mindkét esetben is túl nagy követelmény volna az ilyen szituációban teljes önuralmat kívánni. Azok a látszathomoszexuálisok és homoszexuálisok, akik önmagukban nem kívánnak engedni a hajlamuknak, elkerülhetetlenül kisiklást követnek el, a rosszakaratú homoszexuálisok számára pedig ezzel remek alkalom adódik, és éppolyan remek kibúvó is kínálkozik.

Az alvóhelyeken kívüli együttélésre is figyelni kell. Meggondolatlan-ság és könnyelműség eltérni, hogy fiatal katonák, bár semmi nem kényszeríti őket, teljesen vagy részben ruha nélkül csavarognak a szállásaikon, és heverésznek a napon. Az egészséges szégyenérzet éppúgy szükséges, mint az egészséges elfogulatlanság. A katonai bajtársiasságnak és természetességnek nem szabad naturizmussá fajulnia. A sport és a test gyakorlatoztatása céljára épp annyira nem elengedhetetlen előfeltétel a kihívó meztelenség, mint a kacérkodás a „sportos” gatyákban és ingekben. Ügyeljünk a tárgyhoz illő józan felöltözésre és levetkőzésre. Úszáshoz és napfürdőzéshez úszónadrág szükséges. A szauna nem válhat a tudatos vagy tudattalan erotika terepévé. Kerülendőek azok a játékok, amelyeknél csak keskeny határ választja el a fiatal ártatlan vágyát a szexuális kéjtől. Mindenekelőtt a „seggrepacsira” kell figyelnünk, kivált ha a „legszűkebb körben” játsszák, esetleg mindössze két személy, úgyhogy a játék előfeltétele, nevezetesen az üttő személy kilétének kitalálása szóba sem kerül. A birkózás is ölthet álcázó jelleget, vagy vezethet szándékolatlan kihatásokhoz. A csapatorvosnak természetesen óvakodnia kell a prudériától és a túlzott aggodalomtól, el kell kerülnie, hogy nevetségessé tegye magát. Nem szabad azonban az ellentétes hibába sem beleesnie, nevezetesen mindent ártatlannak tartani, ami semmiképpen sem az.

c) Megakadályozni a fölhevült szexuális légkör kialakulását

A szexuális dolgokról való beszélgetés, a viccek, az anekdoták és a sikamlós dalok nem kerülhetők el a katonák együttélése során. Ezek önmagukban ártalmatlanok. Nem ártalmatlan ellenben a mérték túllépése, a fiatal, tapasztalatlan bajtársak „kioktatásának” az imponálás, csúfolódás és nyugtalanítás céljából való, gyakran felbukkanó tendenciája. Ezért figyelni kell arra, hogy mindenekelőtt a szálláshelyeken, lefekvés előtt vagy főként az ágyban elég legyen a jóból, és váljanak világossá azok a törekvések, amelyek végzetes következményekhez vezethetnek. Az azonos neműek közti kisiklásokhoz vezető út egyengetéséhez nem szükséges, hogy éppen sikamlós beszélgetésekre kerüljön sor, elegendő lehet az ilyen beszélgetések általánosan erotikus vagy szexuális jellege. Különösen veszélyesek a kézzől kézre járó és a fiatal katonákat felcsigázó ponyvák, képek és kézírásos elaborátumok. Az erotikus hanglemezek is megteszik a magukét veszélyes légkör teremtéséhez. Egyetlen lelkiismeretlen

fickó egy egész szállást megfertőzhet. Az ilyen elemeket ki kell nyomozni, és ártalmatlanná kell tenni.

Különösen veszélyesek a harctéri katonákkal való foglalkozás keretében megtartott bizonyos előadások. Alkalmasint olyasmit kínálnak ezek a fiatal katonáknak, amelyek túllépnek azon a mértéken, amiért felelősséget lehet vállalni. Nem csupán varázsát veszti az egészséges szerelem a cinikus forma miatt, hanem a művészetbe csomagolva homoszexuális tartalmú kétértelműségek is terjednek, amelyek aztán bekerülnek a katonák anekdotakincsébe, és az előadóterem falain kívül is tovább élnek. Kétség sem fér hozzá, hogy néhány fiatal katona már esett könnyebben áldozatul homoszexuális ajánlatnak, amit egy túlfűtött „kabaré-előadás” után kapott. Bizonyos dolgok, amiket a katonák otthonukban, mivel a legkülönbélebb, hasonló természetű benyomások tömege éri őket, csak a tudatuk felszínén őriztek volna meg, majd gyorsan elfelejtettek volna, a csapatélet egyhangúsága miatt szilárdabban beléjük rögződik. Ami ott futó inger, az itt méreggá változik. Bizonyos frontelőadásoknak az a súlyos hibájuk, hogy akik formába öntik, az otthon szempontjai szerint válogatják ki a darabokat, s nem veszik figyelembe, hogy sok a fiatal katona, akik ingeréhesek, szexuális feszültség van bennük, és készek befogadni minden dolgot, ami civil térből érkezik. A csapatorvosnak éber figyelemmel kell követnie a színházi programokat és az előadókat, s rögtön közbe kell lépnie, ha azt látja, hogy valami veszélyezteteti a csapat szexuális egészségét. Ezzel nemcsak a csapatnak tesz fontos szolgálatot, hanem a katonagondozás ügyének is. Az magától értetődik, hogy különös figyelmet kell fordítani az alkoholra és hatásaira.

A 2. ponthoz

A csapatorvosnak tisztában kell lennie azzal, hogy ugyanaz a cselekedet az elkövető személyétől függően egészen másképp ítéendő meg. Esetről esetre igyekeznie kell eldöntenie, hogy homoszexuálisról vagy látszat-homoszexuálisról van-e szó, illetve különösen hogy elcsábítással van-e dolga; hogy csak a szexuális szükségéből fakadó kisiklásról van-e szó, vagy egy fiúprostituált bérvágya, illetve egy minden megfontolást mellőző törtető piszkos számítása húzódik-e meg a magatartás hátterében. Ennek megfelelően kell tanácsot adnia az egység vezetőjének, hogy helyes döntést hozzon a foganatosítandó intézkedések jellegéről, de legfőképp a

A hadegészségügyi felügyelő tanácsadó pszichiátere (szolgálati hely: Katonai Akadémia) 1944. december 9-i levele a WIG I b szolgálati helyen dolgozó hadegészségügyi felügyelőhöz

Tárgy: útmutató csapatorvosok számára az azonos neműek közt végbemennő cselekedetek megítéléséhez.

Az emlékeztető további terjesztése nem javasolható, mert a benne megfogalmazott nézetek nagyon vitatottak. Többek között a mélyanalízis és a pszichoterápia eredményeit is földolgozzuk benne. Egyébként a III. védelmi körzet pszichiátereinek kezdeményezésére és a hadsereg központi bíróságának együttműködésével éppen most igyekszünk közös nyilvános állásfoglalást közzétenni a homoszexuálisokról. A megbeszélések befejeztével ennek megfelelő javaslatot terjesztünk elő. Továbbra is szándékunkban áll azonban a hadsereg számára új irányelveket kidolgozni a homoszexuálisok megítéléséhez és kezeléséhez.

Prof. dr. de Crinis

Orvosezredes

H/Gi

BA-MA H 20/479

büntetés formájáról (fegyelmezéssel való megtorlás, ténybeszámoló), s hogy már ténybeszámolójában értékes utalásokat tegyen a bíróságnak az eset sajátos jellegéről. Gyakran igen nehéz helyes diagnózist felállítani. Ezért fejtegettük részletesen a B szakaszban, miképp kell eljárni, milyen szempontokra kell különösen figyelni. Minden lehetőséget ismerni annyit jelent, mint egy nagy lépéssel közelebb jutni az igazsághoz. Minden továbbira a tapasztalat és az önképzés tanít meg. A szexuálpszichológia és a szexuálpatológia még mindig a gyógyászat mostohagyereke. Jogtalanul. Hiszen nem ritkán ez adja a kulcsot a kezünkbe az emberek helyes megismeréséhez, s ezzel gyógyításukhoz és vezetésükhöz is. Minden olyan esetben, amikor a csapatorvos úgy érzi, nem elég biztos a dolgában, pszichiáterhez kell fordulnia tanácsért. Ez mindenekelőtt akkor érvényes, amikor nézeteltérésre kerül sor közte és a parancsnok között. A szűkebb problémakörben jártas szakember kiegyensúlyozó szerepe ilyenkor fölöttébb nagy segítséget jelent. Pszichiáter a légi körzet orvosánál vagy a légiflotta orvosánál igényelhető.

A 3. ponthoz

A visszaesés megakadályozása alapvetően ugyanazokat az intézkedéseket igényli, mint önmagában véve az azonos neműek közti tevékenység megakadályozása. Ehhez jön még: a fertőzött vagy felbomlasztott állomány fellazítása, a zavart okozó katonák és az alkalmatlan altisztek eltávolítása, híresztelések, pletykák és hamis gyanúsítások föllépésének és továbbterjesztésének megakadályozása. Az eseményeket röviden, világosan, az igazsághoz híven, józan és nem szenzációhajhász formában a csapatorvos tudomására kell hozni. A ködösítés, a célozgatás, a félig kimondás leggyakrabban a híresztelés csíráját hordozza magában. Ha valamely eseményt katonai okokból (fegyelem, a csapat ütőereje) titokban kell tartani, akkor gondoskodni kell arról, hogy abból egyáltalán semmi se szivároгjon ki. Az alapelv az legyen, hogy az ismertté vált események a lehető leggyorsabban megszűnjenek a csapatban beszédtemának lenni, egyébként újra és újra fennáll a kisiklások veszélye. A büntetésüket letöltöttéknek, még ha megmaradhatnak is a Wehrmacht kötelékében, semmiképpen sem szabad a régi csapatrészükhöz visszatérniük.

Azoknak az elcsábítottaknak és egyszeri kisiklást elkövetetteknek a helyes kezelésére, akikre nem szabtak ki büntetést, illetve azokéra, akiket a büntetés letöltése után más csapatrészekről helyeztek az egységhez, nem adhatók általános érvényű utasítások. Itt mindent az orvos tapintatosságára és emberismeretére kell bízunk. Ami történt és amiért büntetést szenvedett el az illető, vagy ami nem bizonyult büntetendőnek, azt nem szabad újra felmelegíteni. Különösen elfojtandó minden utalás és gúnyolódás a bajtársak és altisztek részéről. A szükségszerű felügyeletnek ügyes és nem tolakodó formában kell megtörténnie. Egyébként mindenekelőtt a fiatalok vonulnak védekezőállásba, belőlük váltunk ki dacre-akciót, márpedig ez előkészíti a talajt a további kisiklásokhoz.

Hamis hiedelem, hogy a látszathomoszexuálisok bordélyokban és prostituáltaknál „gyógyíthatók” lennének. Különösen galád dolog volna, ha annak a fiatalkorúnak, akinek még nem volt viszonya a másik nemmel, megvásárolható nők segítségével kívánnánk megadni az első „szexuális élményt”. Ezzel épp az ellenkezőjét érjük el. Eltekintve minden más pszichológiai kihatástól, biztosan kialakul benne egy nagyon nehezen megszüntethető idegenkedés a női nem iránt, s ezzel annak veszélye, hogy a még nem szilárd ösztöne a saját neme felé fogja hajtani. Ez érvényes

egyébként azokra a fiatal katonákra is, akik még nem követtek el kisiklást azonos neművel, és nem is érte ilyen csábítás őket. A bordélyház: szükséges rossz. Ez azonban idősebb, ösztöneikben megszilárdult, szexuálisan tapasztalt férfiaknak való. Éppilyen aggályos onániát javasolni. Nagy a veszélye annak, hogy a saját nemi szervével való foglalkozás pszichológiailag újfent hidat ácsol más férfiakhoz, és a visszaesést segíti elő. A fiatalokat, a lelkiileg és ösztöneikben labilis katonákat inkább önuralomra, a természetes, heteroszexuális erotika szublimált megélésére kell nevelni. A nő tisztelete és a később lehetséges tiszta, a lelki melegségtől áthatott, természetes szexuális élet boldog reménye a legbiztosabb védelem a homoszexuális kisiklások ellen.

Schröder s. k.⁶

**[61] Új ajánlások a természetellenes fajtalanság miatti
büntetőügyek véleményezéséhez**

Prof. dr. de Crinis 1944. december 23-i levele a Hadegészségügyi
Felügyelethez

a Hadegészségügyi Felügyelet
tanácsadó pszichiátere
szolgálati hely: Katonai Akadémia
Nr. 3194/44

*Berlin NW 40, 1944. 12. 23.
Scharnhorststraße 35*

Tárgy: „A természetellenes fajtalankodás miatt indított büntetőügyek kezelésének irányelvei”: az alkalmazás tapasztalatai

A Hadegészségügyi Felügyelő úr
Berlin
a C tancsoporton keresztül
helyben

⁶ Oskar Schröder: főtorzsorvos tábornok, a Luftwaffe egészségügyi főnöke.

A természetellenes fajtalankodás miatt indított büntetőügyek kezelése irányelveinek alkalmazására vonatkozó tapasztalatcsere lebonyolítása végett a kezdeményezésemre összeült egy munkabizottság. A sokszori tanácskozások eredményeként a következő javaslatok fekszenek előttem, amelyekkel egyetértek, s ezért végrehajtásuk foganatosítását kérem. A hadsereg központi bíróságának munkatársaként a javaslatok 3. pontja szerint a 122. tábori kórházban szolgáló prof. dr. Zutt törzsorvost ajánljuk.

Prof. dr. de Crinis
Orvosezredes

Melléklet

1. melléklet

Új javaslatok a természetellenes fajtalankodásban indított büntetőügyekkel kapcsolatos szakértői munkához

A Hadegészségügyi Felügyelő
Tanácsadó Pszichiátere
részére
Berlin NW 45
Kérem, adja tovább!

Berlin, 1944. december 15.

Azoknak a tapasztalatoknak a megvizsgálása végett, amelyeket a természetellenes fajtalankodásban indított büntetőügyek kezelése irányelveinek (a Wehrmacht vezérkari főnöke, 14n 19 WR (II) 58/34g) több mint egyévi alkalmazásából orvosi, jogi és kriminológiai szempontból szereztünk, összeállt egy munkabizottság, amelyet a következő személyek alkotnak: a Waffen-SS mellett működő hadegészségügyi felügyelő tanácsadó pszichiáterének megbízottja; a hadegészségügyi felügyelő igazságügyi orvosszakértő megbízottja; a Birodalmi Pszichoterápiai Intézet igazgatójának megbízottja; a III. hadtest helyettes főparancsnokának tanácsadó pszichiátere; a hadsereg központi bírósága főbírájának a megbízottja; a Birodalmi Bünygyi Rendőrségi Hivatal megbízottja.

Kéretik intézkedéseket foganatosítani a következő, a bizottság munkájának eredményeként megfogalmazott javaslatok gyakorlati alkalmazására.

A természetellenes fajtalankodásban indított büntetőügyek (RStGB 175., 175.a és 330.a §) kezelésének alapján minden homoszexuális bűntény esetén el kell döntenie a bíróságnak azt a kérdést, hogy az elkövetőnél fennáll-e a homoszexuális hajlam. A bíró az esetleges hajlamból fakadó tettesség megállapításához az életvezetést, a személyiség egészét és a bűntényeket veszi szemügyre; az orvos azonban, aki számára e felfogásmód idegen, leginkább arra hajlik, hogy az előtte álló konkrét ügyben vagy valamilyen konstitucionális-veleszületett vagy pedig szerzett szexuális sajátosságot állapítson meg. Ha azonban a bíró, mint gyakran történik, azt a kérdést intézi a szakértőkhöz, hogy a vádlott hajlamból kifolyólag tettes-e, akkor nyilvánvalóan azt kívánja megtudni, hogy a tettes esetében a megrögzött bűnöző személyiségével van-e dolgunk; az orvosi szakértő azonban a hajlamfogalom másfajta (biológiai) felfogása szerint válaszol. Ezek a hajlamból fakadó tettesség fogalmára vonatkozó különböző elképzelések, mint a példák mutatják, tovább nehezítik a szakértői állásfoglalás egységességét az orvosszakértők között. Ebből adódnak a következő alapvető javaslatok:

1. A bíróság többé alapvetően ne az orvostudományi szakértőkhöz intézze a hajlamból fakadó tettességre vonatkozó kérdést, hiszen ha igennel válaszolnak, abban bűnügyi végkövetkeztetés pillantható meg.

Mivel a tulajdonképpeni büntett tényállásán kívül lefolytatandó releváns nyomozásokat túlnyomórészt a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal (A Homoszexualitás Elleni Harc Birodalmi Központja) végzi, sajátos tapasztalatai alapján ez az intézmény van egyszersmind leginkább abban a helyzetben is, hogy szakértői véleményével a bíró keze alá dolgozzék a hajlam kérdésében.

Az eddigi tapasztalat alapján a bíró véleménye szerint általában akkor van jelen a hajlam, ha a tett erre utaló személyiségről árulkodik, s ha igazoltnak látszik a javíthatatlanságra vonatkozó feltevés. Tehát az irányelvek I. pontjának előfeltevései akkor teljesülnek a bíró szemében, ha olyan rezdülések megvalósulásának tekinthető a tett, amelyek az egész személyiségre sajátosan jellemzők, s amelyek minden esetleges gátló tényező ellenére, saját belső indítatásból újra és újra érvényre jutnak. Ebben a tekintetben hajlamból elkövető ugyanúgy lehet az, aki – s ez legalábbis igen ritka – diszpozicionálisan homoszexuális, és az, akinek bár eredendően normális

szexuális hajlamai vannak, ám korai ifjúságában bekövetkezett megrontása és az azt követő szokásszerűvé vált homoszexuális tevékenysége miatt, vagy hasonló külső fejleményből kifolyólag oly erősen belekeveredik a homoszexuális élménybe, illetve az ennek megfelelő ösztönkielégítésbe, hogy többé már nem szabadulhat a szexuális tevékenység e perverz formájától.

2. A homoszexuális bűncselekményekről a nyilvánosság előtt megfogalmazott ítéletek esetében az alapvető orvosi szempontokat egységesen kell megfogalmazni. Itt abból kell kiindulni, hogy orvosi szempontból nincs okunk fellépni azért, hogy a homoszexuálisok a többi bűnözővel szemben – esetleg az RStGB 51. § keretében – kivételes elbánásban részesüljenek.

Orvosszakértő bevonása csak akkor jön tehát szóba, ha az a sejtés fogalmazható meg, hogy az intellektuális képességek, az akarás vagy a jellem beteges sérülései az okai a tettnek. Az orvosszakértőt ennél fogva mindig akkor kellene bevonni, amikor a gyanút valamely elmebetegség (pl. skizofrénia, mániás-depressziós téboly, fertőzés okozta megbetegedésekből fakadó elmezavarok) vagy szervi agykárosodás (agylágyulás, agydaganat, különböző eredetű agyi megbetegedések következményeként föllépő állapotok stb.) alapozza meg, illetve a belső kiválasztású mirigyek (a here, a hipofízis, a pajzsmirigyek) rendszerének megbetegedése esetén. Javasoljuk továbbá szakértő bevonását akkor, ha a bűntettek rendre alkoholos befolyásoltság alatt történtek meg, ha alkoholtól bódult állapotban következtek be, vagy ha a tettes 21 év alatti személy.

3. A hadsereg központi bírósága IX. részlegéhez alkalmas egészségügyi tisztet (pszichiátriai szakorvost) kell vezényelni munkatársként, akinek egyrészt kezdeményeznie kell az orvosi szakértő időben történő bevonását, másrészt pedig – a jövőbeli gyakorlati szakértői feldolgozásra tekintettel – elő kell készítenie a keletkező anyag nyilvántartását és orvosi kiértékelését.

Prof. Schulte szakfőorvos; dr. Becker szakfőorvos; dr. Rodenberg SS-főtörzsorvos; dr. Frenzel-Beyme főtörzsorvos; dr. Felix-Boehm törzsorvos

Tájékoztató adandó

A hadsereg központi bírósága főbírájának

A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal főnökének

Homoszexuális férfiak halálbüntetése az SS és a rendőrség kötelékében

Hitler 1941. augusztus 18-án kijelentette: „Különösen a pártnak és tagozatainak kell a soraikban mutatkozó homoszexualitással szemben minden esetben könyörtelen szigorral fellépniük; ha ez megtörténik, akkor az államapparátus tiszta marad, és tisztának is kell maradnia”. E kijelentés volt az SS és a rendőrség tisztaságának megőrzésére vonatkozó, három hónappal később kiadott titkos parancs indítéka. A Hitler által aláírt dokumentumban barbár rövidséggel állapították meg: „Az SS és a rendőrség azon tagja, aki egy másik férfival fajtalanodik, vagy magát egy másik férfi fajtalan kedvének tárgyává tenni engedi, halálbüntetéssel büntetetik.”

A despotizmus, amely e leplezetlenül diktatórikus intézkedésben kifejeződik, érvényes törvényi előírások kikapcsolását, továbbá az SS és a rendőrség tagjaira vonatkozó jogi szempontok radikális megváltozását jelentette. Számukra e kérdésben ekkortól azonnali hatállyal megszűnt a rendes bíróságok illetékessége. Az idevágó esetekben az ügyészeknek ki kellett nyilvánítaniuk illetéktelenségüket, és az eljárást különleges bíróságoknak kellett átadniuk – a törvény eklatáns megszegésével.

A rendeletet az Igazságügyi Minisztérium közleményeiben nem hozták nyilvánosságra. A parancsot az államügyészség révén szigorúan titkosan kezelték. Az SS és a rendőrség testületeit is utasították, hogy csak szóbeli eligazítást tarthatnak, az információkat az SS-en és a rendőrségen kívül szigorúan tilos volt továbbadni.

E rendelkezés okai nem annyira abban a körülményben keresendők, hogy a náci vezetés kerülni akarta a jogi vitákat eljárása elfogadhatóságáról. Hitler e nyilvánvalóan törvénszegő aktussal (ismételten) azt vindikálta magának, amit a Reichstag 1942. április 26-i határozata révén erősített meg: az ő ítélete minőségileg fölülte áll minden bíróság ítéletnek. Az volt érvényben, amit a nemzetiszocialista államjogtanár Carl Schmidt a következő szavakkal magyarázott: „A Führer a jogot védelmezi a legsúlyosabb visszaélésekkel szemben,

amikor a veszély pillanataiban vezéri minőségének erejénél fogva legfelsőbb döntőbíróként közvetlenül mond törvényt. Az igazi Vezér mindig bíró is. A bíróság a vezérségből ered.”⁷ A szigorú titoktartás sokkal inkább azt volt hivatott megakadályozni, hogy a nyilvánosság – esetünkben főként a külföld – az SS- és rendőrségi elitet a homoszexualitástól különösen érintettnek tartsa. Az SA vezérkarának 1934-es morális megrágalmazásával, amely szerint bizonyos indítatásokból egy szekta képződése indult meg, a náci vezetés akaratlanul is hozzájárult az ilyesfajta előítéletek kialakulásához. Az SS-ben minden egyes hasonló eset, amennyiben a közvélemény tudomására jutott, az előítéletek alátámasztásának veszélyével fenyegetett – olyan körülmény ez, amelyet mindenáron kerülni kellett. Végül az SS-t, amelyet eredetileg a náci vezetők testőrségeként alapítottak, a propaganda a „nemzet elitjévé” emelte. A Heydrich által felépített Biztonsági Szolgálattal (SD), amelyhez tartozott, és a Gestapóval együtt a fasiszta terrorrendszer fő támaszát képezte. A hatalom birtokosainak szándékai arra irányultak, hogy az SS tagjai legyenek „élharcosai annak a küzdelemnek, amely a német népben jelen lévő homoszexualitás kiirtásáért folyik”.

A büntetőügyeknek különleges bíróságok hatáskörébe való utalása tágra nyitotta a kaput az önkényes eljárások előtt. A bíróságok igazságügyi hivatalnokainak helyébe (az SS-tagok büntetőügyeit különleges bíróságok hatáskörébe utaló rendeletnek megfelelően, RGBl. I 1939, 2107. o.) igazságügyi SS-vezérek léptek. A hatalmi ranglétrán közvetlenül a Reichsführer-SS alá tartoztak, akinek hatalma ezáltal ismét jelentősen megnövekedett. Az önkény mértékét ma már nem lehet rekonstruálni. A különleges SS-bíróságok, illetve rendőrségi bíróságok homoszexuális bűncselekményekben hozott ítéleteiről statisztikákat nem ismerünk.

⁷ C. Schmitt: *Positionen und Begriffe im Kampf. Weimar–Genf–Versailles 1923–1939*, Hamburg, 1940, 200. o.

[62] Halálbüntetés az SS és a rendőrség tagjai ellen

A Führer 1941. november 15-i rendelete az SS és a rendőrség tisztaságának megőrzéséről

A Führer főhadiszállása,

1941. november 15.

Az SS-t és a rendőrséget az azonos neműek iránt vonzódó kártevőktől megszabadítandó a következő határozatokat hozom:

- I. Az SS és a rendőrség tagjai számára a Birodalmi Büntető Törvénykönyv 175. és 175.a paragrafusainak helyébe a következő büntetőrendelet lép:
Az SS és a rendőrség azon tagja, aki egy másik férfival fajtalankodik, vagy magát egy másik férfi fajtalan kedvének tárgyává tenni engedi, halálbüntetéssel büntetetik.
Kevéssé súlyos esetekben a büntetés hat hónapnál nem kevesebb fegyház- vagy börtönbüntetésre mérsékelhető.
Az SS vagy a rendőrség olyan tagja esetében, aki a tett időpontjában nem volt még huszonegy éves, és a tette mások csábították, a bíróság könnyű esetekben eltekinthet a büntetéstől.
- II. Az I. pontban említett büntetési tétel független az elkövető életkorától.
- III. Az I. pontban leírt bűncselekmények az SS- és rendőrségi bíraskodás hatáskörébe tartoznak, az érvényes rendeletek értelmében. A Wehrmacht-bíróság illetékessége érintetlen marad.
- IV. A jelen határozat kivitelezéséhez és kiegészítéséhez szükséges előírásokat a Reichsführer-SS és a Német Rendőrség parancsnoka adja ki a Birodalmi Belügyminisztériumban.

A Führer

Adolf Hitler s. k.

[63] A Reichsführer-SS levelezéséből

[63a] *A Reichsführer-SS 1941. december 16-án kelt levele a Birodalmi Kancellária vezetőjének, dr. Lammersnek*

*Berlin, 1941. 12. 16.
Prinz-Albrecht-Str. 8
A Führer Főhadiszállása*

Tisztelt Birodalmi Miniszter Úr,
1941. december 10-i sorait, valamint az SS és a rendőrség tisztaságának megőrzésére vonatkozó 1941. november 15-én kelt Führer-rendelet hitelesített másolatának elküldését, továbbá az Ön Birodalmi Igazságügyi Miniszter Úrnak és a Wehrmacht Főparancsnokának írott körleveleit tiszta szívemből köszönöm Önnek.

Külön köszönöm a fáradozásait, amelyeket ezen rendelet létrejöttének érdekében tett. Magától értetődő, hogy a Führer-rendelet IV. pontjának megfelelő esetleges kivitelezési és kiegészítő rendelkezéseket álláspontja kialakítása érdekében előzetesen elküldöm Önnek.

Heil Hitler
Az Ön híve
A. Himmler s. k.

[63b] *A Reichsführer SS 1942. március 7-én kelt levele a Birodalmi Kancellária vezetőjének, dr. Lammersnek*

*A Führer Főhadiszállása, 1942. március 7.
Bizalmas!*

Tárgy: Az SS és a rendőrség tisztaságának megőrzésére vonatkozó
Führer-rendelet

Tisztelt Birodalmi Miniszter Úr!

Ön volt olyan szíves, és állásfoglalás céljából elküldte nekem a Birodalmi Igazságügyi Miniszter által kilátásba helyezett, a fenti rendeletre vonatkozó körrendeletet. Fogadja ezért szíves köszönetemet.

A tervezet átvizsgálásakor a változtatásokat illetően a következő kívánságaim merültek fel, s nagyon hálás lennék Önnek, ha ezeket a birodalmi igazságügyi miniszterrel szemben képviselné.

1. Az SS és rendőrségi bíróságok illetékességének igazolására nem tartom szükségesnek a birodalmi belügyminiszter hivatalos értesítőjét. Véleményem szerint az illetékes főállamügyész megfelelő írásos nyilatkozatának elegendőnek kell lennie. Ha utóbbi mégsem bizonyul elegendőnek, azt javaslom, információért forduljanak az Ön minisztériumához.
2. A 3. pont 2. tételének rendelkezése nem célszerű. Itt olyan szabályozás lenne megfelelő, amilyen a különleges bíróságokra vonatkozó, 1940. február 21-i (RGBI I. 405. o.) illetékességi rendelet 2. bekezdés 15. paragrafusában áll. Álláspontom szerint a birodalmi igazságügyi miniszter jogosult arra, hogy e szabályozást a saját hatáskörén belül körrendelet révén hozza meg anélkül, hogy egy új törvényi határozatra lenne szükség. A körrendeletnek ennek megfelelően a következőképpen kellene szólnia: „Ha ilyen jellegű bűncselekménnyel vagy vétséggel másik bűncselekmény tényleges összefüggésben áll, akkor az ezen bűncselekmény miatt indított eljárást peregyesítés útján az SS és rendőrségi bíróság folytathatja le.”

Ezenkívül utalni kell még arra, hogy 1939. szeptember 9-i törvény 11. paragrafusa (RGBI I 1841. o.) szerint ha egy bűncselekményben többen vettek részt, akkor az eljárás az SS és rendőrségi bíróság hatáskörébe utalható.

3. A Birodalmi Igazságügyi Minisztérium körrendelete egy olyan mellékletre utal, amelyet nem csatoltak. Ha ez az 1941. november 15-i rendelet tényleges közzététele lenne, akkor úgy vélem, ez nem felelne meg a Führer szándékainak, és nem is szükséges. Az illetékességi határozat közzététele mellett elegendő annak közlése, hogy a rendelet nem visszamenőleges érvényű, tehát csak az 1941. november 15. után elkövetett bűncselekmények tartoznak az SS és rendőrségi bíróságok hatáskörébe.

„[...] Az SS-ben még mindig akad havonta egy homoszexuális ügyünk. Az SS egészében évente körülbelül nyolc-tíz ilyen eset fordul elő. Ezért a következőket határoztam el. Ezeket az embereket természetesen minden esetben nyilvánosan lefokozzuk, kiteszítjük és átadjuk őket a bíróságnak. A bíróság által megállapított büntetés letöltése után az én rendelkezésemre koncentrációs táborba kerülnek, s a koncentrációs táborban szökés közben lelövik őket. Ezt azzal az egységgel, amelyhez az érintett korábban tartozott, a parancsom révén közöljük. Remélem, hogy ezáltal az ilyesfajta embereket az SS-ből mind egy szálig kiszűröm, s legalább azt a jó képet, amelyet a Schutzstaffelről őrzünk, és a vérségi természetű gyógyulást, amelyet Németország számára tervezünk, fenntartjuk [...]” (97. o. és k.)

Heinrich Himmler 1937. II. 18-án SS-csoportvezetők előtt Bad Tölzben. B. F. Smith – A. F. Peterson (hrsg.): *Heinrich Himmler: Geheimreden 1933–1945 und andere Ansprachen*, Frankfurt/M., 1974, 93–104. o.

Mivel Ön, mélyen tisztelt Birodalmi Miniszter, megkért, hogy a kivitelezési és kiegészítő előírások esetleges rendelkezéseit illetően lehetőséget biztosítsak álláspontja kialakításához, legyen szabad a következőket közölnöm:

1. A birodalmi igazságügyi miniszter körrendeletét, ha kívánalmaimnak megfelel, a bíróságok tudomására szándékozom hozni, utalva arra, hogy egyetértéssel jött létre. Ezzel technikai értelemben egyelőre fölöslegessé válnának a kiegészítő és a kivitelezésre vonatkozó rendelkezések.
2. A Führer-rendelet SS-en és rendőrségen belüli ismertetését a mellékelt parancs útján szabályoztam, ami megfelel a Führer Ön által közvetített kívánságainak.

Még egyszer szívből köszönöm Önnek, mélyen tisztelt Birodalmi Miniszter Úr, ezen ügyben tett fáradozásait, és kérem, értesítsen a birodalmi igazságügyi miniszter kívánságaimról kialakított álláspontjáról. Bender SS-Obersturmbannführer Önnek, illetve munkatársainak mindig a rendelkezésére áll.

Heil Hitler
Az Ön híve
A. Himmler s. k.

„E. szakaszvezető őrmester tizenhat esetben természetellenes fajtalankodásra csábította illetve próbálta csábítani rendőrszázlójának tagjait. Eközben a fiatalokú regrutákkal szemben szégyentelenül kihasználta előjárói minőségét. Mindegyik esetben ravasz módon a lányokkal való normális nemi érintkezésre célozgatva tudta felkelteni áldozatainak nemi gerjedelmét, ami után már könnyű dolga volt. Csak hosszabb idő elteltével akadt egy férfi, aki helyesen cselekedett, és azonnal jelentést tett. E.-t, mivel cselekményei a férfiúi tisztességet aláásták, a különleges hadijogi rendelkezés 5a paragrafusának értelmében, a szabályszerű büntetőjogi keretek átlépésével halálra ítélték. Aki vezetőként homoszexuális tevékenységet folytat, nem számíthat kegyelemre. Az ítéletet végrehajtották.”

SS Bírósági Főhivatal. SS és rendőrségi bíraskodási közlemények, 1940. július, 1. füzet, 116. o. BAK NSD 41/3 – 1940/41

[64] „[...] az SS és a rendőrség élharcosai annak a küzdelemnek, amely a német népben jelen lévő homoszexualitás kiirtásáért folyik [...]”

A Reichsführer-SS és a Német Rendőrség vezetője 1942. március 7-i parancsa

Reichsführer-SS
és a Német Rendőrség Parancsnoka
a Birodalmi Belügyminisztériumban

Berlin, 1942. március 7.

SS Bírósági Főhivatal Ia 121 Tgb. Nr. 287/41

Bizalmas!

Tárgy: A Führer rendelete az SS és a rendőrség tisztaságának megőrzéséről

1. Az SS-t és a rendőrséget az azonos neműek iránt vonzó kártevőktől megtisztítandó a Führer 1941. november 15-i rendeletével elhatározta, hogy az SS vagy a rendőrség azon tagja, aki egy másik férfival fajtalankodik, vagy magát más fajtalan kedvének tárgyává tenni engedi, életkorára való tekintet nélkül halálra ítéltessék. Kevésbé súlyos esetben nem kevesebb mint hat hónap fegyház- vagy börtönbüntetésre ítéltető.

„Az SS és a rendőrség immár harminc bíróságának az 1941. évben több dolga volt, mint az előzőben. Ennek egyik oka, hogy azoknak a köre, akik a különleges bíraskodás hatálya alá tartoznak, az elmúlt évben megnőtt. Ugyanakkor a bűncselekmények jelentéséért felelős vezetők nagy része időközben felfogta a tetterős háborús bíraskodás követelményeinek szükséges értelmezését, és a bíróságoknak arányaiban több esetjelentést juttatott el, mint az 1940. esztendőben [...].

[...] a nemi erkölcs elleni bűncselekmények a bűncselekmények három százalékát sem teszik ki. Ezeknek jó a fele, 1,6 százalék a férfiak közötti fajtalankodás, tehát valójában jelentéktelenül csekély mértékben fordul elő. A többi, jó erkölcsbe ütköző cselekmény is ritka, ugyanakkor igen súlyosan megítélendő, kivételes eset. Sajnálatos módon előfordult már néhány gyermekkel vagy kiskorúakkal történt fajtalankodás is [...].”

Büntetőügyek 1941-ben (kivonat). Mitteilungen des Hauptamtes SS-Gericht. II. köt., 1. füzet, 35., 37. o. BAK NSD 41/3 1942/43

2. A Führer-rendelet nyilvánosságra hozatala elmarad, mivel téves értelmezések alapjául szolgálhat.

Az azonos neműekkel kapcsolatos tévelygések csak *nagyon ritkán* fordulnak elő az SS és a rendőrség kötelékében. Mégis könyörtelen szigorral üldözendők, mivel a Führer azt akarja, hogy az SS és a rendőrség feltétlenül tiszta maradjon, és ezért e veszélyes és fertőző pestis ellenében minden eszközzel megőrzendő a tisztasága.

Az SS és a rendőrség valamennyi tagjának azonnal jelentenie kell az ilyen jellegű erkölcsstelen közeledést, akkor is, ha egy feljebbvalója részéről következik be.

3. Az 1941. november 15. után elkövetett ilyesfajta bűncselekmények megtorlása a teljes SS-t és a rendőrséget illetően az SS és rendőrségi bíróságok hatáskörébe tartozik. Ezért az SS és rendőrségi parancsnokságoknak a feljelentéseket és az ilyen jellegű esetekről szóló beszámolókat kizárólag az illetékes SS és rendőrségi különleges bíraskodási hatóságoknak kell elküldeniük.
4. E parancsot az SS és a rendőrség valamennyi tagjával szóban kell közölni, utalva rá, hogy az SS-en és rendőrségen kívül álló személyek számára tilos továbbadni. A parancsot egy külön e célra összehívott

ülésen a fegyelmi ügyekben illetékes közvetlen előjárónak kell felolvasnia, ezen az ülésen kell azt megbeszélni.

Utalni kell arra, hogy az SS és a rendőrség valamennyi tagjának a homoszexualitás német népből való kiirtásáért vívott harc élharcosának kell lennie. A szolgálati előjárók felelősek azért, hogy a parancsról az SS-be vagy a rendőrségbe belépő minden új tag haladéktalanul tudomást szerezzen.

E parancsot később is újra és újra a szolgálati képzések és szolgálati megbeszélések tárgyává kell tenni.

Reichsführer-SS és
a Német Rendőrség Parancsnoka
H. Himmler s. k.

Eljárás a megszállt területeken

A nácik által elfoglalt országokban keveset tudunk a homoszexuális férfiak sorsáról. Az annektált területeken, amelyeket a birodalomba tagoltak be, például Lengyelország jelentős részén, a Reichsgau Westpreußenben és a Reichsgau Posenben, vagy Eupen, Malmedy és Moresnet vidékén az 1938 előtti birodalom büntetőjogi határozatai voltak érvényben. Még ha megvolt is a szándék arra, hogy e határozatokat hosszú távon minden okkupált országra kiterjesszék, a homoszexuális férfiakat illető büntetőjogi külön rendelkezések egyes eseteiről mindeddig csak a Cseh-Morva Protektorátus, a Lengyel Fő-kormányzóság, Hollandia és a megszállt Franciaország területén tudunk.

Egy biztos: a megszállt területeken a homoszexuális férfiakat nem üldözték a zsidókkal összehasonlítható mértékben. Ennek okait ma csupán sejteni lehet. Egyrészt abban a körülményben keresendők, hogy a törvényhozás nem volt képes lépést tartani a hódítással. 1939. szeptember 1. és 1941. április 6. között a fasiszták lerohanták Lengyelországot, Dániát és Norvégiát, Belgiumot, Hollandiát és Luxemburgot, Jugoszláviát és Görögországot, továbbá Franciaországot. Másrészt pedig fajhigiéniai okokban – esetünkben főként a magasabb rendű és alacsonyabb rendű rasszok örökletes megkülönböztetésében –, amelyek a nácikat különböző eljárásokra indították. Ezenkívül a homoszexualitás büntetendőségének kérdésében nem kevés ország más jogfelfogásbéli hagyományt követett, mint a német büntetőjogászok (1933 előtti hagyománytól is különbözőt). A latin országok, mint Franciaország, Hollandia, Belgium, Olaszország, amelyek a 19. századi liberális francia törvényhozás befolyása alatt álltak, nem ismerték az úgynevezett egyszerű homoszexualitás (vagyis felnőtt férfiak közötti, nem erőszakos szexuális cselekvés) büntetőjogi üldözését, miközben az angolszász jogrendszerhez tartozó országok körében (többek között Németországban, Angliában, Svédországban, Csehszlovákiában, Ausztriában) ez büntetendő volt.

Ennek bonyodalmakhoz kellett vezetnie, a nácik ugyanis rá voltak utalva a

bűnüldözési szervek, azaz a helyi rendőrség, továbbá az igazságügyi instanciák segítségére. Az e kérdésben folytatott eszmecseréről tájékozódhatunk a Das Schwarze Korps című SS-orgánus egyik cikke által kiváltott vitából. Az indíték a Birodalmi Bíróság 6. Büntetőtanácsának egy 1939. október 17-i döntése volt. A tanács a birodalomhoz csatolt Ostmarkban (Ausztria) fölmentett egy vádlottat, mivel semmiféle közösülésszerű cselekmény nem volt bizonyítható. A döntést az osztrák büntető törvénykönyv 129.lb §-a alapján hozták meg. A Das Schwarze Korps határozottan követelte az Anschluss előtti birodalom 1935. június 28-i, a büntetőtörvény kiegészítésével létrejött, szigorított határozatainak az alkalmazását. Körülbelül egy évvel később, 1940. november 27-én Brettle birodalmi főügyésznek „volt szerencséje” dr. Freisler, az igazságügyi minisztérium államtitkárát „arról értesíteni, hogy a Birodalmi Bíróság 6. Büntetőtanácsa az ugyanazon nemhez tartozó személyek közötti fajtalankodás fogalmának vonatkozásában immár csatlakozott a többi tanács jogértelmezéséhez”.

Másként jártak el a Lengyel Főköormányzóságban. Freisler egy 1941. január 22-én kelt bizalmas körlevelében arra szólította fel a főállamügyészeket, hogy a bűnüldözés szükségességének eldöntésekor vegyék figyelembe a fajhigiéniai szempontokat. A német népiség veszélyeztetése nem áll fenn, „ha egy lengyel nő elveteti méhének gyümölcsét [...] vagy azonos nemű lengyelek egymás közt fajtalankodnak”. Minden ügyben egyedi mérlegelést javasolt. E (javasolt) kezelési mód nyilvánvalóan a bíróságok részéről ellentmondásos ítélezéshez vezetett. Himmler 1942 márciusában körrendelet kiadásának szükségességét érezte, amelyben kifejezetten az abortusz- és erkölcsrendészeti ügyek lengyelek köreiben való egységes rendőrségi szabályozását határozta meg feladatként. Leszögezte, hogy a 175. és 218. paragrafusokba ütköző vétségek miatt nem kell vádat emelni, ha az érintettek mindannyian lengyelek. Az ilyen ügyeket az államügyészség kihagyásával a rendőri hatóságoknak kellett jelenteni a további eljárás menetének meghatározása végett. A Birodalmi Igazságügyi Minisztériummal és az NSDAP kancelláriájával – amelyek úgy vélték, Himmler beavatkozott az ő illetékességi körükbe – lefolytatott vita után a rendeletet 1942 szeptemberében kiegészítették. „Népiségpolitikai szempontokból” nem üldözték a férfiak fajtalankodását és az abortuszt, ha az érintettek lengyelek voltak, de számítaniuk kellett a Lengyelországból való kiutasításra, mivel maradásuk esetén a náciak a „németiséget” látták volna veszélyeztetve. Nem tudjuk, hogy a német hatóságok mennyiben tartották magukat e rendelethez. Ennek megítéléséhez ugyanakkor utalnunk kell arra, hogy az 1941. december 4-én kiadott, „A lengyelek és a zsidók elleni büntetőbíráskodás a betagolt keleti területeken” (RGI I 1941, 759. o) címet viselő

rendelet az SS-t és a rendőrséget felhatalmazta az önkényes (akár halálbüntetést is kiszabható) eljárásra. Nagyon valószínű, hogy az ez alapján elfogott vagy denunciált lengyel homoszexuális férfiakkal szemben az SS különleges intézkedéseket foganasított, s koncentrációs táborba hurcolták őket.

Másként jártak el Hollandiában és Franciaország megszállt területein. A 19. század eleje óta egyik országban sem üldözték a nagykorú homoszexuális férfiakat. Hollandiában csak 1911-ben vettek föl a büntető törvénykönyvbe egy speciális rendeletet – a 248bis cikkelyt –, amely a felnőtt korú férfi huszonegy éven aluli fiatalkorúval létesített szexuális kapcsolatát börtönbüntetéssel sújtotta. A holland büntető törvénykönyv a homoszexuális prostitúciót külön rendelkezéssel nem büntette. A náci birodalmi biztos 1940. július 31-én, tehát tíz héttel az ország elfoglalása után a 81. számú, a természetellenes fajtalanokdás leküzdése érdekében hozott rendeletében a Németországban érvényes szigorú büntetőjogi határozatokat Hollandiában is bevezette. Emellett a holland büntető törvénykönyv 248bis cikkelye is érvényben maradt. Az üldözés a holland rendőri hatóságok hatáskörében maradt (kivéve azokat az eseteket, amikor a vádlottak a német SS és a Wehrmacht tagjaival kezdtek ki). Pieter Koenders kutatásai szerint a megszállók az elért eredményekkel nem voltak különösebben elégedettek, a holland hatóságoknak hiányos kriminalisztikai teljesítményt és a homoszexualitás üldözése terén elégtelen szakmai buzgalmat róttak fel. 1940 és 1943 között 138 férfit jelentettek fel, kilencvenet közülük holland bíróságok bűnösnek ítélték el.⁸

A megszállt Elzász-Lotaringiában a németek már 1940 júniusában előkészítették az „aszociálisak, munkakerülők, csavargók, koldusok, kitarítottak és cigányok” elleni akciójukat, melynek során a homoszexuálisként ismert (valószínűleg büntetett előéletű) férfiakat is a meg nem szállt (de általuk ellenőrzött) Dél-Franciaországba deportálták. 1940 júniusa és 1942 áprilisa között kilencvenöt homoszexuálist (valamint tizenkilenc családtagot) utasítottak ki Elzászból, kilencet ideiglenesen a vorbrucki biztonsági táborba internáltak, egy férfit pedig megelőző őrizetbe vettek (= koncentrációs táborba deportálták). Ismeretlen a megszállt Franciaországban üldözött franciák száma. Pétain marsall 1942. augusztus 6-án írta alá a Vichy-kormány 744. számú törvényét (a Code penal 334. §-a), amely a homoszexualitás büntetőjogi diszkriminálásának megszűnte után százötven évvel a homoszexuális férfiak

⁸ P. Koenders: *Homoseksualiteit in bezet Nederland*, Amsterdam, 1984, 86–117. o. Továbbá: *Het koninkrijk der nederlanden in de tweede wereldoorlog. Deel 14, 's-Gravenhage*, 1991, 556–558. o.

számára ismét hat hónap és három év közötti börtönbüntetést írt elő (a törvényt de Gaulle 1945 után is érvényben hagyta, csak Mitterrand alatt, 1982-ben törölték el).⁹

AUSZTRIA

[65] Radikálisabb eljárás követelése az Ostmarkban

„Már csak ez hiányzott”

A *Das Schwarze Korps* cikke, 1940. február 15.

Néhány nappal ezelőtt halálra ítélték és kivégezték a nép egy kártevőjét. Két fiúgyermekkel fajtalankodást követett el, miközben egyiküket – akinek apja a fronton szolgál – a távollévő apa lakásában kiszolgáltatta egy nőnek.

E kreatúra kiirtását a német nép egyöntetű elégtétellel fogadta. A kivégzett azért lakolt életével, mert büntetett olyan gyermek hátrányára követte el, akinek apja a haza védelmében frontkatonaként szolgál, s így akadályozva volt gyermeke védelmében. A frontkatonának megvan a joga rá, hogy biztos lehessen benne: a haza kész a felesége, gyermekei, vagyona minden körülmények között való, minden eszközzel történő megvédésére.

Ha az áldozat nem éppen egy frontkatona gyermeke lett volna, s ezáltal nem adódott volna a bírónak alkalma arra, hogy a törvény teljes szigorával járjon el a nép kártevőivel szemben, akkor e bűnöző bizonyára élve megúsza volna. Ám mi ebben az esetben sem értettük volna, ha végül is valami enyhe büntetést róttak volna ki rá. A körülmények ugyanis nem változtatnak magán a bűncselekményen. Ami nem más, mint a német ifjúság elleni büntett.

Hogy az effajta büntettek hova is vezethetnek, azt nemrégiben megtapasztalhattuk, amikor az úgynevezett „ifjúság megrontóit” nagy számban ítélték el és taszították ki a népközösségből, olyanokat, akiknek bűnös

⁹ J. Boissons: *Le tringle rose. La déportation des homosexuels 1933–1945*, Párizs, 1988, 114–116. o.

hajlamai és cselekedetei ráadásul végül még politikai összeesküvéshez is vezettek.¹⁰

Az ilyen esetekben egyre kevésbé kell a külső körülményeket vizsgálnunk, sokkal inkább a tettes érületére kell rákérdeznünk. Egyedül ez felel meg a büntetőbíráskodás értelméről vallott nemzetiszocialista felfogásnak. A liberális időkből ránk maradt elaggott jogi elképzeléseket el kell vetnünk. Egy ilyen itt maradt tévedésre hívja fel figyelmünket egy steiermarki bírósági ítélet.

A *Deutsches Recht* című folyóirat bécsi kiadása folyamatosan jelenteti meg az 1938 előtti birodalomban hozott ítéleteket és szakirodalmi mintákat, amelyekből az Ostmark bíróságának meg kell tanulniuk, miként alkalmazza az osztrák büntetőjog rendelkezéseit a birodalom jogfelfogása értelmében. A január 20-i kiadás 12. oldalán éppen az osztrák büntető törvénykönyv 129. paragrafusáról, a „fajtalankodás”, „nemi megbecsületlenítés”, „fajtalan cselekvés” fogalmáról van szó. Tehát elmagyarázzák a bíróságnak, mit kell ezen érteniük. (Kézenfekvő okok miatt sajnos nem adhatjuk vissza mindezt szó szerint, csak az értelmét rekonstruálhatjuk.)

A büntető törvénykönyv 129.Ib paragrafusa értelmében egy ugyanazon nemű személy testének erkölcstelen érintése nem minden esetben fajtalankodás, még akkor sem, ha a másik személy megfelelő testrészeit tapogattatnak meg, s e tapogatás felizgatott nemi ösztönökre vezethető vissza, vagy a célja ezen ösztönök felélesztése, illetve kielégítése. A büntető törvénykönyv 129.Ib paragrafusa értelmében csak akkor jöhet szóba a bűncselekmény szándéka, ha meg lenne a szándék (!) az egyszeri érintésen túli [...] cselekmény elkövetésére.

Most pedig e jogi felismerés alkalmazása következik a gyakorlatban. Az eseteleírásból kitűnik, hogy a vádlott „megtámadottjának testét” magához ölelte, csókolta és a megfelelő testrészeit megérintette. Mindebből „a büntető törvénykönyv 129.Ib paragrafusa értelmében a fajtalankodás akusa nem állapítható meg”!

S ez egy birodalmi bíróság ítélete 1939. október 17-én, 6D 559. Az osztrák büntetőjog azonban röviden és világosan kimondja: „129. § – Bűncselekményként büntetendő a fajtalankodás alábbi módjai is: 1. Ter-

¹⁰ A Szudéta-vidéki Bündische Jugend tagjai elleni perekéről van szó, lásd 81. dokumentum.

mészetellenes fajtalankodás, vagyis a) állatokkal, b) ugyanazon nemhez tartozó személyekkel.”

Ezzel már kezdetett valamit a bíró. Nem volt már szőrszálhasogatásra kényszerítve. Maga dönthette el, mi számít „fajtalankodásnak”, s megbüntethetett minden alanyt, aki másokat – mindegy, milyen körülmények között – természetellenes ösztönei felizgatására vagy kielégítésére használt fel.

Nem azt állítjuk, hogy ezt minden esetben meg is tette. Ám ha e tágan értelmezett paragrafusokat alkalmazhatja, egy nemzetiszocialista módon gondolkodó és cselekvő bíró kezei közül nem csúszik ki egyetlen természetellenes ösztönökkel bíró egyed sem.

Csak a liberális bíraskodásban terjedhetett el a zsidó ügyvédek álláspontja, amely szerint a fajtalankodás csak akkor fajtalankodás, ha bizonyos előfeltételeknek megfelel. A liberális államban a természetellenes fajtalankodás ezért valami úriemberi büntett-félének számított. Nem találtak benne semmit, s a bíraskodás szívesen hozzájárult saját cselekvési lehetőségei beszűkítéséhez.

Ám a nemzetiszocialista államban más szelek fűjdogálnak. A homoszexuális pereputtyok, bandák és búvóhelyek, valamint „szellemi” élharcosaik, a züllött szerzetesek, papok és „nevelők” ellen vívott oly sikeres harc már a kezdetén megtorpant volna, ha azok, akik élére álltak, a teoretikusok valóságidegen tudósi szemüvegét vették volna föl.

A bíró, aki a cikk elején említett bűnözőt halálba küldte, valószínűleg ugyancsak egy bűnözői, a néppel szemben ellenséges szellemet akart megsemmisíteni, s kevésbé foglalkoztatta, hogy az ifjúság eme megrontója megfelelt-e vajon a tiszteletre méltó jogi tudorok béklyóba kötő előfeltételeinek.

Jogértelmezésünket meg kell óvnunk a bonyolult konstrukcióktól, kiváltképp azokon a területeken, ahol a gyakorlandó erőszaknak a nép ellenségeivel – s ezek nem mások! – szemben vívott harc eszközévé kell válnia. Az ellenséghez nem a világtól idegen objektivitás fűrtös parókájában közeledik az ember. A háborúban éles tölényekkel lőnek.

[66] Hektikus reakció a Birodalmi Igazságügyi Minisztériumban

[66a] *Dr. Freisler birodalmi igazságügyi minisztériumi államtitkár levele Brettle birodalmi főügyésznek, Lipcse*

Berlin, 1940. február 20.
Személyesen!

Igen tisztelt Birodalmi Főügyész Úr!

A Birodalmi Törvényszéki Elnök Úr járt ma nálam, s az osztrák bíróságok praxisáról, valamint ennek kapcsán a 6. Büntetőtanácsnak az azonos neműek közötti fajtalankodás ügyében folytatott eljárásról beszélgettünk. A beszélgetésünk apropóját a *Das Schwarze Korps* legutóbbi számában megjelent, Ön által is jól ismert rövid cikk szolgáltatta. A Birodalmi Törvényszéki Elnök Úr a *Das Schwarze Korps* kritikáját tartalmában helyénvalónak találta, vagyis sajnálkozását fejezte ki, hogy a 6. Tanács nem volt képes visszatérni az ostmarkbeli bíróságok bíraskodásának azon gyakorlatához, amely 1905-ig uralkodott. Tekintettel arra, hogy elviselhetetlen, hogy egy politikailag s ráadásul az ifjúság védelme szempontjából oly fontos kérdésben az Ostmark ítélkezési gyakorlata ily mértékben eltér az általános német joggyakorlattól, igen hálás lennék Önnek, ha a következő megfelelő ügyet felhasználná arra, hogy a Nagytanács elé terjessze. A Birodalmi Törvényszéki Elnök Úrral ezt is megbeszéltük.

Heil Hitler!

Az Ön híve

dr. Freisler s.k.

[66b] *Aktajegyzet a Birodalmi Törvényszék elnöke, dr. Bumke, és Birodalmi Igazságügyi Minisztérium miniszteri tanácsosa, dr. Grau telefonbeszélgetéséről*

1. Ma reggel felhívott dr. Bumke, a Birodalmi Törvényszék Elnöke, s az alábbiakat közölte velem:

A nagytanács előtt döntésre várva hever egy büntetőügy az Ostmarkból, amelyben egy katolikus papot vádolnak az osztrák büntető törvénykönyv 129.Ib §-a elleni bűntettel. A vitatott ítélet igen szigorúan értelmezi a 129 Ib §-t (csakúgy, mint a *Das Schwarze Korps* 1940. február 15-i, 7. számának *Már csak ez hiányzott* című cikkében említett esetben). A szenátus bizonytalan, hogy jobb lenne-e jóváhagyni a szigorú értelmezést, s ezzel esetleg ismételtén kiprovokálni a *Das Schwarze Korps* támadását, vagy pedig a Birodalom jogrendjéhez illeszkedően új értelmezést kell választani annak a veszélynek a vállalásával, hogy a jövőben e szabály értelmében több eset kerül elbírálásra. Számára az tűnne a legjobb megoldásnak, ha a törvényhozás aktusa révén a büntető törvénykönyv 175. paragrafusának új változatát a lehető leggyorsabban bevezetnék az Ostmark egész területén. Utalásomra, amelyben kifejeztem reményemet, hogy az év végéig a teljes német büntetőjog érvénybe léphet az Ostmarkban, azt válaszolta, hogy túl hosszú addig az idő, s e hosszú időben a jelenlegi ostmarki joggal még túl sok probléma adódhat.

Megígértem, hogy a problémát előadom a Házban, továbbá azt is megígértem, hogy Bumke Birodalmi Törvényszéki Elnököt a döntésről telefonon értesítjük.

2. Suchomel minisztériumi osztályvezető úrnak illetékessége okán

Berlin, 1940. március 15.

Dr. Grau s. k.

[66c] Aktajegyzet a Birodalmi Igazságügyi Minisztériumban a Birodalmi Törvényszék 6. Büntetőtanácsának vitatott ítéletéről

1. megjegyzés:

A III. ügyosztályon 1940. március 14-én történekkal kapcsolatban a Klemenzen kormányfőtanácsos által nekem átnyújtottakból az alábbi következik:

A Birodalmi Törvényszék 6. Büntetőtanácsa 1939. október 17-i ítéleté-

ben – 6D 559/39 – a dr. Franz Linninger teológiai professzor elleni büntetőeljárásban a linzi tartományi bíróságnak a természetellenes fajtalankodás bűncselekményében való elmarasztaló ítéletét az osztrák büntető törvénykönyv 129.Ib §-a értelmében megszüntette, a vádlottat a bűncselekmény elkövetésének vádja alól felmentette, ugyanakkor a fajtalankodásra való felbujtás büntetésében született elmarasztaló ítélet elleni fellebbezését az osztrák büntető törvénykönyv 132. III. §-a értelmében elutasította.

Az ítélet megállapításai szerint a vádlott, akinek a katolikus legényegylet elnökeként a tagok vallási és erkölcsi nevelése a feladata, s aki a Szent Flórián apátság pincemestereként a pincelegények főnöke volt, az egylet több 14–17 év közötti tagját és egy pincésztanoncot szorosán a melléhez szorított, miközben a legények egyike felsőcombján valami kemény tárgyat érzékelt, amit a vádlott hímvesszejének vélt, továbbá csókolgatta a legényeket, ruhájuk fölött a felsőcombjukat és nemi szerveik környékét tapogatta, valamint kezével a ruha fölött elhaladt nemi szervük fölött, ám azt nem ragadta meg, s keze nem is időzött sokáig rajta. Csupán egy legénynél tapogatta meg a fanszörzetet, s érintette meg egy pillanatra a meztelen nemi szervet.

Amint az ítélet megállapítja, a vádlott ezen cselekményeit nemi felindulásból, érzéki élvezeteinek kielégítése céljából követte el.

A Birodalmi Törvényszék az azonos neműekkel folytatott fajtalankodás bűncselekményének vádja alóli felmentő ítéletét lényegében a következőképpen indokolta meg:

„A büntető törvénykönyv 129.Ib §-ának rendelkezése szerint, amely tárgyában megegyezik a büntető törvénykönyv 175. §-ának régi megfogalmazásával, a »természetellenes fajtalankodás« itt alkalmazott kifejezése csak a közösülésszerű és onanisztikus aktusokra vonatkozik, tehát olyanokra, amelyek természetük szerint szabályszerűen alkalmasak arra, hogy nemi kielégülést okozzanak, amint az a természetes együtháláshoz megfelelő módon hozzátartozik.

A büntető törvénykönyv 129.Ib §-a értelmében azonos nemhez tartozó személy testének nem minden erkölcstelen érintése fajtalankodás, még akkor sem, ha a másik személy nemi szerveit érintik, és a tapogatás a felizgatott nemi ösztönökre vezethető vissza, avagy azok felizgatása, illetve kielégítése a célja.

Ha egyértelmű a pillanatnyi érintkezésen túlmenő maszturbációs cselekvés szándéka, akkor a 129.Ib paragrafus értelmében a bűncselekmény elkövetésének szándéka jöhet szóba.

Az ítéletben megállapított tényállás szerint a törvényszék nem tételezte fel, hogy a vádlottnak a terhére rótt cselekményei során az onanisztikus cselekvés előkészítése állt szándékában, s hogy e szándék megvalósítását csak a büntető törvénykönyv 8. §-ában felsorolt körülmény hiúsította meg. Tehát a büntető törvénykönyv 129.Ib paragrafusa értelmében a szándék tételezése sem jött szóba.”

A *Das Schwarze Korps* 1940. február 15-i számában kritizálta a Birodalmi Törvényszék ítéletét. A Birodalmi Törvényszéki Elnök úr a dr. Freisler államtitkár úrral folytatott beszélgetésében a *Das Schwarze Korps* szándékát tartalmilag helyénvalónak nyilvánította, s sajnálatát fejezte ki, hogy a 6. Tanács „nem volt képes visszatérni az ostmarkbeli bíróságok bíraskodásának azon gyakorlatához, amely 1905-ig uralkodott”. Az államtitkár úr megbízta a III. ügyosztályt, hogy körlevélben utasítsa az osmarki államügyészségeket az ostmarki ítélkezési gyakorlat 1905 előtti álláspontjának képviselésére [...]

[67] Kiegyenlített ítélkezési gyakorlat

Brettle birodalmi főállamügyész 1940. november 27-i levele a
Birodalmi Igazságügyi Minisztériumba, dr. Freisler államtitkárnak

Birodalmi Főügyész,
Birodalmi Törvényszék

*Lipcse CI, 1940. november 27.
Reichsgerichtsplatz 1*

Dr. Freisler államtitkár úrnak
Birodalmi Igazságügyi Minisztérium
Berlin W 8

Mélyen tisztelt Államtitkár Úr!

Folyó év február 20-án kelt szívélyes személyes levelére és az e kérdésben folytatott szóbeli megbeszélésünkre hivatkozva tisztelettel közlöm Önnel, hogy immár a Birodalmi Törvényszék 6. Tanácsa is csatlakozott

az ugyanazon nemhez tartozó személyek közötti fajtalankodás fogalmának a többi tanács által vallott jogértelmezéséhez. Bátorkodom hivatkozni a Birodalmi Törvényszék 1940. 6. 4-i, 6D 121/40; 1940. 7. 9-i, 6D 261/40; és az 1940. 9. 24-i, 6D 361/40 számú ítéleteire, amelyeket levélhez mellékelek

A Nagytanács igénybevételére nem volt szükség.

Heil Hitler

Az Ön mély tisztelője

Brettle s. k.

A CSEH-MORVA PROTEKTORÁTUS

[68] Az 1942. október 2-i rendelkezés a megrögzött veszélyes bűnözők és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövetők megbüntetéséről a Cseh-Morva Protektorátusban

A Führer és Birodalmi Kancellár 1939. március 16-i (Birodalmi Hivatalos Közlöny I 485. o.), a Cseh-Morva Protektorátusra vonatkozó rendelethez értelmében a cseh és morva birodalmi protektorral egyetértésben a következő rendelkezéseket hozzuk:

1. §

A törvény 1. §-a a Birodalmi Büntető Törvénykönyv 1941. szeptember 4-i (Birodalmi Hivatalos Közlöny I 549. o.) megváltoztatásáról és a Birodalmi Büntető Törvénykönyv veszélyes megrögzött bűnözőkre vonatkozó rendelkezései a Cseh-Morva Protektorátusban olyan személyekre is vonatkoznak, akik nem német állampolgárok.

2. §

A Birodalmi Büntető Törvénykönyv 20.a §-a értelmében vett szándékos bűncselekmények azonosak a protektorátus jogrendszerének bíróságilag büntetendő szándékos megsértésével, kivéve az 1885. május 24-i (osztrák Birodalmi Hivatalos Közlöny, Nr. 89) csavargótörvény 1.-4. és 6. paragrafusait valamint az olyanokat, amelyek büntetése nem haladja meg a hat heti elzárást vagy pénzbüntetést, vagy a kettőt egyben.

3. §

A Cseh-Morva Protektorátusban a nemi erkölcs ellen vétő bűnözőre, amennyiben nem alkalmazandóak rá a birodalmi büntetőjogi előírások, az osztrák büntetőtörvény 125. és 128. paragrafusai vonatkoznak.

Berlin, 1942. október 2.

Birodalmi Igazságügyi Miniszter
dr. Thierack

Birodalmi Belügyminiszter
névében
dr. Stuckart

A 175., 175a és b paragrafusok elleni vétség miatt jogerősen elítélt személyek: a protektorátus polgárai, lengyelek és zsidók 1941–1943:

	Összesen	A protektorátus polgárai	Lengyelek és zsidók	Faj- zsidók
1941	210	–	–	–*
1942	112	24	86	2
1943**	48	17	28	–

* Az 1941-re vonatkozó pontos adatokat nem sikerült kideríteni.

** Csak az első félév.

Statistisches Reichsamt: Die Kriminalität im Großdeutschen Reich [Birodalmi Statisztikai Hivatal: Bűnözés a Nagynémet Birodalomban.]

LENGYELORSZÁG

[69] A lengyel abortuszbüntettek és nemi bűncselekmények feldolgozása

A birodalmi igazságügyi miniszter 1941. január 22-i bizalmas körlevele a főügyészekhez

Birodalmi Igazságügyi Miniszter
9170 Ost/2 IIIa⁴ 144.41

Berlin W 8, 1941. január 22.
Bizalmas!

A Főállamügyész Uraknak

hírként

a Birodalmi Törvényszéki és
a Népbíróvási Elnök uraknak,
a Birodalmi Törvényszéki és a
Népbíróvási Birodalmi Főügyész uraknak,
a Tartományi Bíróvási Elnök uraknak

Tárgy: Lengyelek elleni büntetőeljárás

A lengyelek elleni büntetés kiszabásánál figyelembe kell venni, hogy az alkalmazott német büntetőjogi norma elsősorban a *német* nép védelmét szolgálja, s vajon maga a bűncselekmény nem a német, hanem a lengyel népiség ellen irányult-e. A német népiség veszélyeztetése nem áll fenn, ha például egy lengyel nő elveteti méhének gyümölcsét, meggyilkol egy csecsemőt, vagy ha azonos nemű lengyelek egymással fajtalankodnak. Rendszerint az ilyen vétségeket, amennyiben hatásaik – közvetetten is – kizárólag az idegen népiség ellen irányulnak, enyhébben kell elbírálni a német népiség elleni azonos jellegű támadásokhoz képest. Az olyan esetekben, amelyekben a lengyelek ilyen tetteinek hatásai a német nép érdekeit is sértik, például a foglalkozásszerűen végzett abortuszok esetében, fenti szempont elveszti érvényét, az ilyen esetekben a büntetésnek inkább keményebbnek kell lennie.

Kérem, közöljék az államügyészekkel, hogy e szempontokat vegyék figyelembe, s minden ilyen esetben a közbíróeljárás előtt az ügy tervezett megtárgyalásáról nekem küldjenek jelentést.

A Miniszter távollétében
dr. Freisler s. k.

[70] A nyomozati bürokrácia

A Reichsführer-SS 1942. március 11-i körrendelete

A lengyel abortusz- és erkölcs-deliktumok egységes rendőri kezelésének elérése érdekében a következőket rendeljük el:

1. A büntető törvénykönyv 173., 174/1., 175.b, 217. §-ai és a 218. § első bek. megsértésének ügyében történt összes feljelentést, valamint a nyomozati munkát az illetékes bűnügyi rendőrségi szervek hatáskörébe kell áttulni, amennyiben a tettesek (résztvevők) lengyelek.
2. A büntető törvénykönyv 175. 175.a és 218. paragrafusaiba ütköző vétségeket, amennyiben fizetett abortusztól van szó, a tényállás megállapításához szükséges nyomozati cselekmények elvégzése után az illetékes bűnügyi rendőrségi szervek hatáskörébe kell áttulni, ha a tettesek és „partnereik” vagy „áldozataik” lengyelek. Letartóztatáskor azonnal értesíteni kell az illetékes bűnügyi rendőrségi szervet, s meg kell várni annak utasításait.
3. A büntető törvénykönyv 174/2, 3, 176., 177. paragrafusaiba ütköző vétségekre nem érvényes ez a körrendelet, akkor sem, ha az összes vádlott lengyel.
4. Kétség esetén döntésért az illetékes bűnügyi rendőrségi szervhez kell fordulni.
5. A bűnügyi rendőrségi szervek és az állami bűnügyi ügyosztályok a nekik külön kiadott utasítások szerint járjanak el.
6. Lengyelnek számít a lengyel népiséghez tartozó összes védett személy és hontalan.

[71] „Népiségpolitikai” kifogások

A pártkancellária vezetője, Martin Bormann, a Birodalmi
Igazságügyi Miniszternek (kivonat)

Nemzetiszocialista Német Munkáspárt
A pártkancellária vezetője
III C – Ku. 2655/1/49

*A Führer főhadiszállása
1942. június 3.*

A Birodalmi Igazságügyi
Miniszter Úrnak
Berlin W 8
Wilhelmstraße 65.

Tárgy: Az abortusz- és erkölcsdeliktumok üldözése a betagolt keleti területeken.

A betagozott keleti területeken élő lengyelekkel és zsidókkal szembeni ítélezési gyakorlatról szóló 1941. december 4-i (RGBI I 759. o.) rendelet második szakasz IV. pontja szerint az államügyész olyan lengyelek és zsidók által elkövetett bűncselekményeket üldöz, amelyek megbüntetését a közérdek szempontjából fontosnak tart.

Ez a határozat teszi lehetővé, hogy a betagozott keleti területeken az ítélezési gyakorlatot a népiségpolitika szükségzerűségeihez igazítsuk [...]

[...] Kiváltképpen érvényes ez a csírázó élet elleni deliktumok és más ehhez hasonló bűncselekmények üldözésére. Ez esetben a német bíróságoknak és más hatóságoknak a döntésük meghozatalakor ügyelniük kell arra, hogy az idegen – főként a lengyel – népiség biológiai erejének növekedését ne támogassák, mivel annak vitalitása még mindig nagyobbnak mutatkozik a keleti területeken, mint a németiségé [...]

Ugyanakkor nem lehetséges teljesen figyelmen kívül hagyni a csak a lengyelséget érintő bűncselekményeket. A betagolt keleti területeken a lengyel népcsoport élete nem válik el oly mértékben a német népi élettől, hogy a lengyelségen belül jelentkező széthullási jelenségek a velük érintkező németekre semmi veszedelemet ne jelentenének. Ez különösen a homoszexualitás területére érvényes [...] A Gestapo és az SD vezetője ezért

megfelelő irányelvek megadásával igyekszik biztosítani, hogy ezek az elemek letartóztatásuk után olyan területekre kerüljenek, ahol a homoszexualitás és a pénzért végzett abortusz túrésével szembeni aggályok az ottani népiségpolitikai viszonyok miatt nem állnak fenn.

A bűnüldöző hatóságokat ugyancsak irányelvek révén kell utasítani a lengyelekkel szembeni büntetőjogi rendelet IV. pontjára vonatkozó megfelelő ügyintézését illetően.

Az irányelvek körülbelül ilyenek legyenek:

1. A német nőknél abortuszt végző lengyel nők és férfiak esetében a maximális büntetést kell kiszabni, s az elkövetőt mint a nép ellenségét kell kiküszöbölni. Az abortuszt elvégző lengyelek esetében a halálbüntetés kiszabását is mérlegelni kell, mivel minden esetben német élet ellen indítanak támadást.
2. A büntető törvénykönyv 173., 174/1., 175.b, 217. és 218. paragrafusai ellen vétkezőkkel szemben nem kell eljárást indítani akkor, ha a magzat saját kezű elhajtásáról van szó, s a tettes a lengyel népcsoporthoz tartozik, a német állampolgárságot nem szerezte meg, s azt később sem fogja megkapni.
3. A büntető törvénykönyv 174/2., /3., 176. paragrafusaiba ütköző bűncselekményeket akkor is a szokott módon kell üldözni, ha a tettes a lengyel népcsoporthoz tartozik.
4. A 175., 175.a és a 218. §-ok megsértésekor, amennyiben pénzért végzett abortuszról van szó, és a tettesek, illetve az érintettek valamennyien a lengyel népcsoporthoz tartoznak, a vádemeléstől el kell tekinteni. Ehelyett a Gestapo illetékes hivatalát kell értesíteni, s a tettest a lehető leggyorsabban át kell adni.

Hálás lennék Önnek, ha itt előadott kívánságaimról alkotott véleményét közölné velem.

Heil Hitler

M. Bormann s. k.

[72] Az igazságügyi miniszter válasza

Levél a pártkancellária vezetőjének, 1942. június 30. (kivonat)

Birodalmi Igazságügyi Miniszter
9170 Ost/2-III a²/ 1267 / 42

Berlin, 1942. június 30.

Dr. Freisler államtitkár úrnak bemutatásra

A pártkancellária vezetőjének
München
Führerbunker

Tárgy: Az abortusz- és erkölcsdeliktumok üldözése a betagolt keleti területeken.

Az 1942. 6. 3-i, III c/Ku 2655/1/49 levélre

[...] Az Ön által javasolt irányelvek tehát megfelelnek az általam vallott alapelveknek. Kiváltképp abban értek egyet Önnel, hogy egy lengyel által német nőn elvégzett abortuszra különösen súlyos büntetés mérendő, ami a lengyelekre vonatkozó büntetőjogi rendelkezések általános keretei között minden esetben egészen a halálbüntetésig terjedhet. Továbbá abban is osztom a véleményét, hogy a lengyel nők által elkövetett saját kezű magzatelhajtás és csecsemőgyilkosság, valamint a büntető törvénykönyv 173., 174/1. és 175.b §-ai szerint lengyel elkövető által végrehajtott erkölcs elleni büntett rendszerint ne legyen üldözendő, kivéve ha a bűncselekmény elkövetésének módja, illetve a közvéleményben való ismertsége révén széles körű hatást vált ki, amely a német lakosságra is kiterjed. A büntető törvénykönyv 175. és 175.a paragrafusai szerint elkövetett bűncselekmények, illetve a pénzért végzett abortusz esetén a széles körű hatás kialakulásának veszélye szinte mindig fennáll. Ezért az ilyesfajta bűncselekmények üldözésétől való tartózkodással csak abban az esetben érthetek egyet, ha a tettest a lehető leggyorsabban kiutasítják az országból egy olyan területre, ahol a német lakosság megfertőzése semmilyen módon nem képzelhető el. [...]

Annak eldöntése, hogy egyedi esetekben egy bűncselekményt üldözni és büntetni kell-e, az államügyészre tartozik. [...]

[73] A szabályozás

A Birodalmi Igazságügyi Minisztérium 1942. szeptember 18-i feljegyzése

Előterjesztés a Miniszter Úrnak
az Államtitkár Úron keresztül

[...]

2) A Reichsführer-SS 1942. 3. 11-i, a lengyelek közti abortusz- és erkölcsdeliktumokról szóló rendeletéről.

Népiségpolitikai megfontolásokból nem kell üldözni

- a) a vérfertőzést, a függő helyzetben lévő személyekkel való fajtalankodást (174. § 1. pont), a szodómiát, a csecsemőgyilkosságot és a saját kezű magzatelhajtást, amennyiben a tettesek lengyelek;
- b) a férfiak közötti fajtalankodást és a pénzért történő magzatelhajtást büntetőjogilag ugyancsak nem kell üldözni, ha a tettesek és az érintettek mindannyian a lengyelséghez tartoznak. (Ugyanakkor a tetteseket a Birodalomból ki kell utasítani olyan helyre, ahol a németiségre semmi veszélyt nem jelenthetnek).

Az előterjesztés a Miniszter Úrnál bejelentve. [...]

HOLLANDIA

[74] A megszállt holland területek birodalmi biztosának 81. számú rendelete a természetellenes fajtalankodás leküzdéséről, 1940. július 31.

A Führer 1940. május 18-i, a Hollandiában gyakorlandó kormányzati hatáskörökről szóló határozata (Birodalmi Hivatalos Közlöny I 778. o.) alapján az alábbiakat rendelem el:

1. §

- (1) Egy férfi, aki egy másik férfival fajtalankodik, vagy magát egy másik férfi fajtalan kedvének tárgyává engedi tenni, négy év börtönbüntetést kap.
- (2) A tett idején még kiskorúak esetén, ha különösen enyhe esetről van szó, a büntetőeljárástól el lehet tekinteni.

2. §

Egy férfi, aki valamely szolgálati, munkahelyi vagy egyéb alárendeltségi viszony révén egy tőle függő másik férfit aktív vagy passzív fajtalankodásra kötelez, hat év börtönbüntetést kap.

3. §

- (1) Tíz évig terjedő börtönbüntetést kap:
- 1) az olyan férfi, aki kiskorúakat csábít fajtalankodásra, vagy magát a fajtalankodás tárgyává engedi tenni;
 - 2) az olyan férfi, aki férfiakkal foglalkozásszerűen fajtalankodik, vagy magát a fajtalankodás tárgyává engedi tenni, vagy erre felajánkozik.
- (2) A paragrafus 1/2 pontja esetén a munkaképes férfiakat ezenkívül három évig terjedően állami dologházba lehet utalni.

4. §

Az 1–3. paragrafusok szerinti cselekmények bűncselekménynek számítanak.

5. §

Német állampolgárookra az 1938 előtti Birodalom érvényes büntetőrendelkezései vonatkoznak.

6. §

E rendelkezés kihirdetése napján lép érvénybe.
Den Haag, 1940. július 31.

A megszállt holland területek birodalmi biztosa
Seyss-Inquart s. k.

[75] „Az eredmény gyakorlatilag nulla”

A megszállt Hollandia közigazgatási és igazságügyi főbiztosa dr. Reuter egészségügyi főtanácsosnak, 1941. január

A homoszexualitás eredményes leküzdése csak akkor lehetséges, ha a holland rendőrség oldaláról megtörténik a megfelelő kezdeményezés, s nem csupán az esetleges feljelentésekre várnak. A hatásos küzdelemhez feltétlenül szükséges intézkedések, mint a homoszexuálisok kedvenc lokáljainak felderítése, az ott megforduló személyek ellenőrzése, a fiúprostituáltak kihallgatása stb. tapasztalatot, kriminalisztikai tehetséget és szorgalmat igényelnek. Ám e három előfeltétel a homoszexualitás terén a holland Bűnügyi Rendőrségen nincs adva.

[76] Homoszexuális férfiak elleni perek és ítéletek Hollandia náci megszállása idején, 1940–1943

A náci birodalmi biztos 1940. július 31-i, 81. számú (férfiak közötti fajtalankodásról szóló) rendelete alapján lefolytatott perek és ítéletek Hollandiában 1940 és 1943 között:

Év	Perek száma	Bűnösnek találtatott	Börtönbüntetés kapott
1940	11	10	7
1941	36	26	16
1942	46	26	10
1943*	45	28	21
Összesen	138	90	54

*1943 utáni adatok nem lelhetők fel.

A holland büntető törvénykönyv 248bis paragrafusa (fajtalankodás azonos nemhez tartozó kiskorúval) alapján lefolytatott perek és ítéletek 1940 és 1943 között:

Év	Perek száma	Bűnösnek találtatott	Börtönbüntetés kapott
1940	47	28	26
1941	49	23	22
1942	36	21	15
1943*	32	16	14
Összesen	164	88	77

*1943 utáni adatok nem lelhetők fel.

DEPORTÁLÁSOK ELZÁSZBÓL FRANCIAORSZÁGBA

[77] A kitoloncolandók nyilvántartása

A strassburgi Biztonsági Rendőrség parancsnokának

1940. november 18-i rendelkezése

A Gestapo és az SD parancsnoka,
Straßburg
IV-Schm/Hl. 8000

*Straßburg, 1940. november 18.
Erckmann-Chatriann-Str. 2*

A területi felügyelő úrnak,
Erstein, Hagenau, Molsheim, Schlettstadt, Straßburg-Land, Weissen-
burg, Zabern

Tárgy: Hivatásos bűnözők, aszociális elemek, homoszexuálisok stb.

A nagyarányú elzászi bűnözés megköveteli a legkeményebb fellépést a hivatásos és megrögzött bűnözőkkel szemben, akiknek soraiba az aszociális elemek, munkakerülők, csavargók, iszákosok, koldusok, kitartottak, homoszexuálisok, cigányok és cigány életformát folytatók is beletartoznak. Mivel most még megvan arra az esély, hogy a nemkívánatos elemeket Elzászból eltávolítsuk, megkérném, hogy a hivatásos bűnözők, aszo-

ciális elemek stb. kilétét állapítsák meg, s községek szerint egy nyilván-
tartólistát állítsanak fel. A listák a következő sorokat tartalmazzák:

- a) vezetéknév
- b) keresztnév
- c) foglalkozás
- d) születési idő
- e) születési hely
- f) házas, elvált, özvegy, különélő
- g) kiskorú gyermekek száma
- h) lakhely
- i) hivatásos bűnöző, aszociális elem stb.

A listákat minden egyes személy leírásával, amelyben a korábbi büntetések is szerepeljenek, 1940. 12. 5-ig kérem a sträßburgi Gestapo és SD 1. bevetési csoportjának, Sängerhausstraße 10., megküldeni. A felülvizsgálatot a Gestapónál minden esetben az 1. bevetési csoport végzi el. Mivel a hivatásos bűnözők, aszociális elemek stb. további kezeléséről gyorsan kell döntení, az 1940. 12. 5-i határidő pontosan betartandó.

Dr. Scheel s. k.
SS-Oberführer

[78] Egy gyűjtőtranszport bejelentése

Gestapo
1/III bevetési csoport
Bűnügyi Rendőrség

Straßburg, 1940. december 14.

A Gestapo és az SD elzászi parancsnokának

Tárgy: hivatásos bűnözők, homoszexuálisok, cigányok és aszociális elemek kiutasítása

Hivatkozás: Az 1940. 11. 18-i, IV Schm./Hl. 800 rendelet

A mellékletben küldöm azon személyek jegyzékét, akiket az elkövetkező napokban gyűjtőtranszportokkal Franciaország belsejébe szállítunk. Olyan személyekről van szó, akiket Alsó-Elzász városi és kerületi felügyelői írtak össze és jelentettek. A szintén kiutasítandó feleségeket és gyermekeket is beszámítva körülbelül hatszáz személy jön szóba. A városi és kerületi felügyelőktől beérkezett listákon még számos további aszociális elem stb. is szerepel, akiknek a kiutasítása ugyan nem tűnik szükségesnek, viszont a biztonsági táborba utalásuk helyénvaló. A velük szemben alkalmazott intézkedésekről a maga idején elküldöm a jelentésemet.

Két jegyzékkel a végrehajtó hatóság vezetőjéhez, további rendelkezések végett. A listák a lakóhelyek összeírásának gyakorlati szempontja szerint készültek.

A parancsnok

Landgraf s. k.

SS-Sturmabführer és kormánytanácsos

A Bűnügyi Rendőrség által evakuált személyek

Hivatásos bűnözők	Környék	7
Hivatásos bűnözők	Straßburg	42
Aszociális elemek	Környék	146
Homoszexuálisok	Környék	9
Homoszexuálisok	Straßburg	27
Frankofilek	Környék	1
Vadorzók	Környék	28
Vadorzók	Straßburg	1
Feleségek és gyerekek		403
		<hr/> 664

E szám a bevetési csoport által jelentett összegben szerepel.

[79] Belső statisztika a deportálásokról

1940. június 27.–1942. április 27.

Gestapo

Mühlhausen, 1942. április 27.

Bűnügyi Rendőrség Mühlhausen/Elzász

Tgb. Nr. K 435/42

Statisztika

a rendőrség felső-elzászi megelőző tevékenységéről 1940. 6. 27-től (az akció kezdete) a mai napig

1.) Franciaország meg nem szállt területeire evakuált:

a) hivatásos bűnöző, aszociális elem, kitartott	230 személy
A francia evakuálásból nem tért vissza	120 személy
Az ugyancsak evakuált családtagok, a vissza nem térteket is beleértve (nincs teljes név szerinti lista)	
körülbelül	260 személy
b) homoszexuálisok	95 személy
Ugyancsak evakuált családtagok	19 személy
c) cigányok	42 személy
Ugyancsak evakuált családtagok (nincs teljes név szerinti lista) körülbelül	240 személy

2.) biztonsági őrizetben személyek száma

a) Vorbruck biztonsági táborban jelenleg található	
hivatásos bűnözők és aszociális elemek	33 személy
homoszexuálisok	5 személy
b) Vorbruck táborban voltak, majd rövidebb-hosszabb őrizet után elengedték:	
hivatásos bűnözők és aszociális elemek	60 személy
Homoszexuálisok	9 személy
(1 aszociális elem Vorbruckban meghalt)	

3.) rendőrségi megelőző őrizet elrendelése:

a) hivatásos bűnöző és aszociális elem	11 személy
(közülük 6 személy koncentrációs táborban meghalt)	
b) Homoszexuális	1 személy

- 4.) védőőrizet elrendelése
hivatásos bűnöző és aszociális elem ellen 3 személy
- 5.) rendőrségi őrizet, nevelési célzattal, három hétig
a) munkakerülők, iszákosok, más aszociális elemek 154 személy
b) szajhák 91 személy
- 6.) rendszeres rendőrségi ellenőrzés elrendelése:
vadorzók ellen 227 eset
időközben felfüggesztve 79 eset
még mindig tart 148 eset
- Megjegyzés:* A Franciaország meg nem szállt részeibe evakuált személyeket evakuálásuk előtt letartóztatták, és nagy részüket az evakuálásig a vorbrucki biztonsági táborba zárták. A cigányokat egyből innen evakuálták.
- 7.) *büntetésüket töltő elítéltek:*
A mühlhauseni és kolmari börtönben fogva tartott fegyház- és börtönbüntetésüket töltő elítélteket beszállításukkor és szabadon engedésük előtt is megvizsgálják, hogy esetükben milyen megelőző intézkedések szükségesek.

[80] Bűnmegelőző eljárás

A strassburgi Biztonsági Rendőrség és SD parancsnokának
1942. április 29-i expressz levele a Birodalmi Biztonsági
Főhivatalnak, V. sz. hivatal, Berlin

Az elzászi Német Bűnügyi Rendőrség egyik első és legsürgősebb intézkedéseként már 1940 júliusában elrendeltük a hivatásos és megrögzött bűnözők, aszociális elemek, homoszexuálisok, vadorzók, cigányok stb. nyilvántartását.

A kivitelezés oly módon történt, hogy minden elzászi csendőr- és rendőrkapitányság utasítást kapott a fentnevezett csoportokba tartozó személyeknek a strassburgi és mühlhauseni bevetési csoportoknál való bejelentésére.

Az elzászi kerületi bíróságok államügyészségein vezetett bűnügyi nyilvántartást részben Franciaországba hurcolták, így a listákat csak a Bűnügyi Rendőrségen még meglévő személyi akták alapján állíthattuk össze, ezért nem lehettek teljesek.

Ezen intézkedések alapján több részletben összesen 2115 személyt utasítottunk Franciaországba. Ebben az időszakban 151 személyt utaltunk a vorbrucki biztonsági táborba, többnyire hat hónapra. Jelenleg a Bűnügyi Rendőrség 66 biztonsági őrizetese tartózkodik ott.

Ezenkívül 1940 végén összesen 348 vadászó került rendszeres rendőrségi megfigyelés alá. Időközben 140 személy esetében ezen intézkedést megszüntethettük.

Amióta a strasbourg-i polgári közigazgatás vezetője a bűnözés megelőzésére vonatkozó birodalmi határozatokat Elzászban is bevezette, két birodalmi német hivatásos bűnöző is rendszeres rendőrségi megfigyelés alá került, további 13 személyt pedig a dachau-i, illetve a flossenbürgi koncentrációs táborba szállítottak. Közülük heten időközben meghaltak.

Mivel a francia bíróságok a német jogfelfogáshoz képest tudvalevőleg túlságosan enyhe ítéleteket hoztak, szükségszerűnek bizonyult a büntetett előéletű személyek megítélésénél a különösen szigorú mérce alkalmazása. Ezért olyan személyek is nyilvántartásba kerültek, akik az 1937. 12. 14-i körrendelet¹¹ büntetési tételekre vonatkozó előfeltételeinek nem feleltek meg. Az átfogó nyilvántartásba vétel az időközben Elzászba visszakért bűnügyi nyilvántartás alapján jelenleg is folyamatban van.

¹¹ 48. és 49. dokumentum.

Harc az „azonos neműek közötti eltévelyedések” ellen a Hitlerjugendben

A Hitlerjugend vezetése kezdetektől fogva nem titkolta, hogy az elfajzás minden módja ellen meghirdetett harcuk magában foglalja az „azonos nemű bomlasztással” szembeni radikális küzdelmet a saját soraikban is, a végérvényes „kiirtás” céljával.

A háború kitörése után úgy tűnt, hogy – minden szigorú intézkedés ellenére – e cél még nagyon távol van. Két jelenség indokolta az üldözés szorgalmazását:

1. A fiatalkorú bűnözők emelkedő száma. Ebben – a hivatalos olvasat szerint – nagy szerep jutott a homoszexuális deliktumoknak. 1933 és 1939 között a 175. § alapján elítéltek között a fiatalkorúak (14-18 évesek) aránya körülbelül 12% volt, 1941-re azonban már elérte a 16%-ot, 1942-re pedig a 24%-ot. S noha statisztikailag az összes (civil) elítélt száma csökkent (amint az abszolút számok 1941 és 1942 esetében sem mutatnak növekedést), a birodalmi ifjúsági vezetés a jogerősen elítélt fiatalkorúak számának növekedése által megerősítve látta véleményét, hogy a homoszexualitás a háború kitörése óta nagy tehertétele az ifjúsági bűnözésnek.
2. Illegális csoportok, amelyek főként a korábbi (már évek óta betiltott) ifjúsági szervezetek tagjaiból jöttek létre. Noha a Hitlerjugend vezetése 1936 óta kiélezett harcot vívott a Bündische Jugend* ellen, s Himmler alig néhány hónappal a második világháború kitörése előtt a Bündische Jugend betiltását újra megerősítette, s szigorú büntetés terhe mellett megtiltotta a Deutsche Freischar, Freischar Junger Nation, Großdeutscher Bund, Deutsche Jugendtrucht, Österreichisches Jungenkorps és további szervezetek régi hagyományainak ápolását, a birodalmi ifjúsági vezetés egy titkos helyzetjelentésében mégis kénytelen volt megállapítani: „A Bündische Jugend problémája látszólag már csak történelmi jelentőséggel bír. A megfigyelés

* Bündische Jugend (kb. Szövetkező Ifjúság): számos tagszervezettel bíró ifjúsági mozgalom, a Wandervogel-mozgalom örököse; fénykora a húszas évekre tehető – a ford.

gyakorlata ugyanakkor azt mutatja, hogy e kérdés még ma is döntő jelentősséggel bír.”¹²

A politikailag ellenzéki ifjúsági csoportokra – amint a Das Schwarze Korps című SS-orgánus egyik 1940-es tudósításából megtudhatjuk – régi bevált recept szerint reagáltak. A prágai német főiskolákon neves személyiségek által alapított egyik szudétanémet ifjúsági szervezetben, amely többek között a szudétanémet törzsi szeparatizmus eszméjét támogatta, az NSDAP szudétanémet tagozatára leselkedő veszedelmet láttak. Mivel az alapítókat törvényes alapon nem tartóztathatták le, a 175. §-ba ütköző bűncselekmények elkövetésének vádjával kapcsolták ki őket, amint ezt már 1938-ban is sikeresen tették a Nerother Wandervogel képviselői esetében.

Az ifjúsági vezetőkkel szembeni eljárásokban a valóban általuk elkövetett, illetve az önkényesen nekik tulajdonított cselekedeteket – a vád állandóan az ifjúság megrontóiként denúciálta őket, s ebből következően a legsúlyosabb büntetésre számíthattak – részleteiben ma már csak igen kevés esetben lehet egymástól megkülönböztetni. A rigorózus eljárást minden olyan esetben megkönnyítették, amelyben a vádlottak a homoszexualitásnak a Wandervogel-mozgalomban élő (Hans Blüher által bevezetett) politikai romantizálására hivatkoztak. A náci bírók igazolva látták örült, ugyanakkor végzetes véleményüket, amely szerint a homoszexualitás a politikai konspiráció támogatója. Avagy amint a már említett titkos helyzetjelentés tendenciózusan interpretálta: „A kriminális-aszociális tevékenység és a politikai-ellenzéki álláspont kölcsönhatása következményeként a homoszexualitás végeredményben a politikai széthulláshoz vezet. A homoszexuális, mint minden más aszociális, hajlamos klikkek képzésére, s ez mindig politikai ellenzékiességhez vezet.”¹³

A negyvenes évek elején megvitatott és javasolt intézkedések azt a célt szolgálták, hogy a Hitlerjugenden belüli, az ifjúság szexuális cselekvéseit megakadályozni, illetve felfedni hivatott rendszert tökéletesítsék. A megfigyelés általánosan intenzív volt. A jelentési kötelezettséget már 1936-ban bevezették. A vezető pozícióban lévő fiatalokat már gyanúba keveredésük esetén leváltották. Ha a gyanú beigazolódott, értesíteni kellett az államügyészséget. Jogerős elítélés esetén nemcsak a Bűnügyi Rendőrség által előírt regisztrálás történt meg a Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központjában, hanem a Hitlerjugenden belül is létezett egy speciális figyelmezte-

¹² *Kriminalität und Gefährdung der Jugend. Lagebericht bis zum Stande vom 1. Januar 1941*, kiadja a Német Birodalom Jugendführere, átdolgozta W. Knopp Bannführer. Év és hely nélkül (Berlin, 1942). 99. o. Szigorúan bizalmas. Csak szolgálati használatra!

¹³ Uo. 99. o.

tő rendszer, amely a Hitlerjugend összes tagozatát, de az NSDAP-t is figyelemztette a személyes adatok átadásával. 1938-tól a Hitlerjugend-vezetőképző iskolákban a gefolgschaftsführeri, illetve fähnleinführeri rangtól fölfelé minden kurzuson felvilágosították a résztvevőket a 174.–176. paragrafusokról. Aláíratnak velük egy papírt, amelyet személyi aktájukhoz csatoltak, s adott esetben lehetetlenné tette az awal való védekezést, hogy az ilyesfajta cselekedetek büntetendőségéről mit sem tudtak.

1942 októberében Arthur Axmann – Baldur von Schirach utóda a Német Birodalom jugendführeri hivatalában – azt javasolta az igazságügyi miniszternek, hogy a már birodalomszerte meglévő ifjúságvédelmi munkaközösségek keretein belül hozzák létre a speciális „Munkacsoport a fiatalságon belüli, azonos neműekkel kapcsolatos tévelygések leküzdésére” nevű szervezetet, amelyhez a nevelési intézmények mindegyikének csatlakoznia kellett, tehát azoknak is, amelyek nem tartoztak a Hitlerjugend felelős vezetése alá. Ez utóbbiakhoz tartozott a nevelésügyi miniszter alá rendelt harminckét Nemzetpolitikai Nevelőintézet (1941-ben mintegy 6000, 10–18 éves tanulóval), a művészeti gimnáziumok, zeneiskolák, a Wehrmacht alá tartozó különféle kiképzőközpontok, továbbá iskolaotthonok, az állami gondozottak intézetei és a tanoncotthonok. Feladatukként az azonos neműekkel kapcsolatos tévelygések leküzdésének megvitatását és az irányelvek megszabását tűzte ki a birodalmi ifjúsági vezetés. A tervezetet tudósokkal (dr. Otto Wuth professzor, a Berlieni Katonaorvosi Akadémia Általános Pszichiátriai és Hadpszichológiai Intézete vezetője és dr. Matthias Heinrich Göring, a Német Pszichológiai Kutatási és Pszichoterápiás Intézet igazgatója), bűnügyi rendőrökkel és az RSHA SS-eivel együttműködve dolgozták ki, majd a munkacsoport 1943 elején elfogadta.

Az irányelvek célja egyrészt az eljárások egységesítése, másrészt a megfigyelési intézkedések szigorítása volt. Meghatározták, hogy a fiatakorúak elleni vádakát a Hitlerjugend személyi megfigyelő hivatala és a Hitlerjugend bíraskodási hivatala vizsgálja meg. A nyomozást kizárólag a Gestápo végezhetette. A helyi rendőri hatóságokat nem vonták be, hogy a dolog bizalmasságát ne veszélyeztessék. A vádokról a fiatakorút először nem értesítették, a szülőket egy magasabb rangú, a nyomozásba bevont Hitlerjugend-vezetőnek kellett lehetőleg finoman értesítenie.

A megfigyelésre való tekintettel az összes vezetőnek kötelező volt „minden fiút, kívülről-belülről, minden gyengeségével és minden erősségével” ismernie.

Általánosságban az 1933 és 1943 között (1944-ről és 1945-ről nincsenek adatok) a 175. §-ba ütköző cselekedet miatt elítélt fiatalok száma csekély volt. Épphogy 6000 ilyen eset fordult elő, ami a fiatakorúak 12,4 millió

létszámát (1943) tekintve jelentéktelen. A Homoszexualitás és Magzatelhajtás Elleni Harc Birodalmi Központja kiszámította, hogy átlagosan 100 000 fiatalra jutott 47 olyan, akit a 175. § alapján ítélték el – olyan szám ez, ami semmiképpen sem támasztja alá a Hitlerjugend vezetésének „kiirtási politikáját”, azt az állítást, amely szerint a homoszexualitás kiváltképp veszélyes az ifjúságra nézve.

[81] „A népellenes kártevők megsemmisítése”. A Szudéta-vidéki Bündische Jugend prominens tagjainak elítélése
A Das Schwarze Korps cikke az 1938/39-es perekről

Szudéta-vidék, a homoszexuális komplexum

A Bündische Jugend eszméinek hatásait és az ezek elleni küzdelem szükségességét mutatja a *Das Schwarze Korps* című újság alábbi cikke (1940/3), amely a Szudéta-vidéki szervezet tagjaival foglalkozik. Íme a cikk, kivonatban:

„A Drezdai és Böhmisches-Leipai Kerületi Bíróságok homoszexuális tévelygés miatt nagy számú, nem éppen névtelen embert ítélték fogház- és börtönbüntetésre. Olyanok vannak köztük, mint Rudolf Gärtner, dr. Walter Brand, Rupert Glaas, dr. Josef Suchy, Wilhelm Zimmermann, dr. Ernst Leibl, Ernst Plischke, Justin Siegert, Anton Pleyer, Friedrich Wagner-Poltrock, Anton Purkl professzor, Waldemar Fritsch professzor és Karl May professzor.”

Az elítélt, népközösségből kivetett személyek sokkal nagyobb bünt követtek el, mint amit a bíróság „homoszexuális tévelygésnek” nevez, és amit akként büntet.

A természet ellenében való bűncselekményüket a „politika” köntösébe öltöztetve követték el, amivel a német népközösségnek a legkomolyabb károkat okozták. A mi szemünkben nem egyszerű bűnözők, hanem ezen messze túlmenően *politikai bűnözők*.

Heinrich Rutha építészt homoszexuális tévelygés vádjával már 1937 őszén letartóztatták. Rutha azonban 1937. november 5-én a böhmisch-leipai törvényszéki börtönben öngyilkos lett.

Egyébként ő lett volna a fővádott a perekben. Tőle mint középponttól

és kristályosodási ponttól kiindulva a bűncselekmény egyre tágabb köröket érintett.

Rutha az úgynevezett Bündische Jugend zavaros köreiből származott, amely a háború utáni sötét időkben az egész nagynémet térben kellemetlenkedett. Prófétáinak egyike a Wandervogel-apostol, Hans Blüher volt, akit joggal nevezhetünk az ifjúság klasszikus megrontójának.

Blüher bűnöző ideológiáját jól jellemzi könyvének címe: *A Wandervogel-mozgalom mint erotikus fenomén*. A homályos időkben nyíltan, alig takargatva nyilvánította az azonos neműek közötti szerelmet követői hűségének előfeltételévé, miközben hamisított, félreértett vagy a számkunkra mindenesetre teljesen érdektelen példákat hozott fel a görög-római erkölcs történetéből.

Blüher egyik legprominensebb imádója Heinrich Rutha volt. Romlott fantáziájában a Blüher által propagált striciség immár „állampolitikai” formát öltött magára.

„Elmélete” szerint „a homoerotikus férfiak szövetségét államalkotó szervezatként” kell létrehozni. Ez az a gondolat, amely minden bűnözőnél visszatér. A mondat így is szólhat: Minden hatalmat a bűnözőknek! Amint a gengszter olyan államot szeretne, amelyben gengszterek uralkodnak, úgy szeretné a homoszexuális azt az államot, amelyben az ő bűne az állam alaptörvénye.

Rutha „eszméi” számos ponton érintkeztek ama bizonyos *Othmar Spann* professzor és a „Spann-kör” eszméivel, amely valami homályos férfiúi göggel szállt szembe a nemzetiszocialista tömegmozgalommal.

Othmar Spann hű követője, egy bizonyos dr. Walter Heinrich találta meg az utat Ruthához és köréhez, s azon fáradozott, hogy Rutha „politikai” perverszióit filozófiailag támassza alá. A labda ide-oda repült ketjük között. Amikor Rutha azt hirdette: „Az állam a családtól elválasztandó szféra, bizonyos mértékben annak ellentéte”, akkor Heinrich a molyrágta spanni ládafiából a következő mondatot húzta elő: „Az állam szellem”, amit Rutha ismét kiegészíthetett: „A (férfiak közötti) barátság a szellem hordozója, fundamentuma.”

Láthatjuk tehát, hogy e „filozófia” miként fáradozik az állam erőteljes átalakítására törekvő, az államhatalomra törő ifjúság családtól, anyától, nőtől való elidegehítésén, a természetes érzések szellemtelenként, az osztoba tömegek, nem pedig a vezetők ügyeként való bemutatásán. [...]

Bűnös vágyakat rafináltabb módon még sohasem tuszkoltak a „szellem” látszólag érinthetetlen szférájába! Még a Magnus Hirschfeld körül csoportosuló állatias zsidók a maguk brutális őszinteségével is valódi ártatlan gyermekeknek tűnnek az ifjúság ezen szervezői tehetséggel megáldott elcsábítóival, e népmegrontókkal szemben!

Ímígyen szóla Rutha: „Az asszonyban az anyát tisztetem [...], s kívánom is neki az érett férfit [...] csak a fiúkat és ifjakat nem kívánom neki, és sohasem az örök ifjút, aki elfordítja tőle a fiúgyermeket.”

Rutha híve, dr. Wilhelm Haberzeth 1939. június 5-én a börtönben némiképp egyértelműbben magyarázta ezt el: „A természetes érzések felébredését meg kellett akadályozni; aki kiesett a szerepből, ostobának számított.”

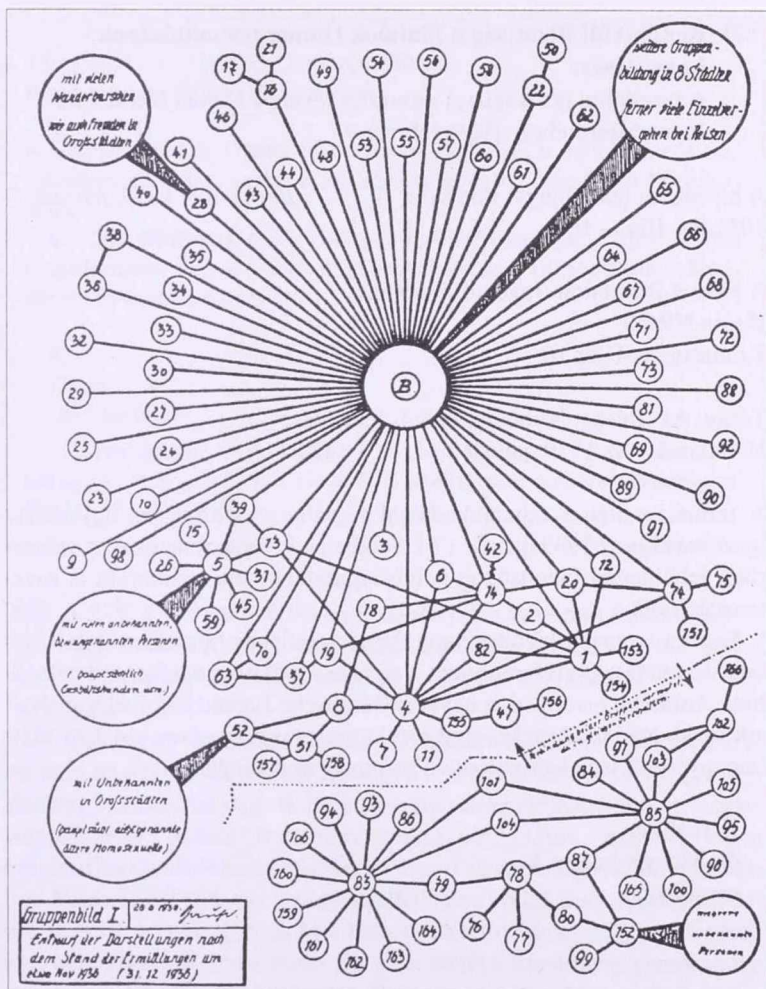
Az ifjúság egy másik csábítója „politikai okokból” szükségesnek tartott egyfajta „magavatást”. A „magavatás” révén összetartozó sereg kialakítását szükségesnek tartani nem homoszexuális, hanem nevelői aktus!

S az „író” Leibl szekundált neki: ez a „lélek legintimebb rezdüléseinek a megismerése”, tehát bizonyos mértékben a vízsga és próba aktusa.

Ezek a személyek mindahányan nem ám olyan teoretikusok voltak, akik megelégedtek volna annyival, hogy csendes filozófusi fészükben perverz elképzelésekkel kábítsák magukat. *Praxisuk áldozatainak a száma egyre nőtt.*

Értettek ahhoz, hogy a „tanítványaiktól” megkövetelt odaadásnak „áldozati” értelmet kölcsönözzenek. Az egyik elítélt elmondta a fogságban: a természetellenes cselekedetek, amelyeket Rutha követelt tőle, undorral töltötték el; ám Rutha ebből a maga „tevékenysége (mégpedig a kirakatba tett, álcaként szolgáló »politikai« tevékenysége) számára új erőt” merített. S egy Suchy nem átalotta kijelenteni, hogy *Ruthával közöszlenni megiszteltetés volt a számára.* [...]

A nemzetiszocialista állam a homoszexualitás bűne ellen nem csak mint bűnös jelenség ellen küzd. Megsemmisíti a nép azon kártevőit, akik legbecsesebb értékünket, az ifjúságunkat akarják természetes elhivatottságától megfosztani. S kiírja az állam azon ellenségeit, akik emberi mocskosságuktól indítva politikai különködésbe kezdenek.

Egy „homoszexuális járványfészék” sematikus ábrázolása. In: K. W. Gauhl: Azonos neműek iránt vonzódo ifjak csoportképződésének statisztikai vizsgálata, különös tekintettel e csoportok struktúrájára és keletkezésük okaira. Doktori disszertáció, Universität Marburg, 1940

**[82] Rendkívüli Bizottság a Fiatalok Homoszexualitásának
Legyőzésére**

A birodalmi igazságügyi miniszter levele a Német Birodalom
Jugendführeréhez, 1939. február 7.

A birodalmi igazságügyi miniszter
1051/S – IIIa⁴ – 107

Berlin W8, 1939. február 7.

A Német Birodalom Jugendführerének
Berlin NW40
Kronprinzen-Ufer 10

Tárgy: Az ifjúsági homoszexualitás leküzdése

Hivatkozás: Az 1939. január 17-i, IV J 3420/118/39 jelzetű levél

A természetellenes fajtalankodással foglalkozó különleges ügyosztály igazolva látja az 1939. január 17-i levélben leírt tapasztalatokat. A célszerűen felállítandó bizottságon belüli tapasztalatcsere számomra is hasznosnak tűnik.

Ezért a tervezett bizottságba a természetellenes fajtalankodással foglalkozó különleges referensemét, von Haacke főállamügyész urat delegálom. Amikor a bizottság az egykori Bündische Jugend köreivel foglalkozik majd, az e területtel foglalkozó különleges referensen, dr. Joël főállamügyész úr is bekapcsolódik a bizottság munkájába.

Heil Hitler
dr. Meggenburg s. k.
megbízott

Tárgy: dr. Günter Joël SS-Untersturmführer,
Birodalmi Igazságügyi Minisztérium

A Gruppenführer dr. Günter Joël tagtársát 1938. január 30-tól Untersturmführerként állományba vette, és munkatársként az SD-százados mellé osztotta be.

Dr. Joël főállamügyész a C és a Birodalmi Igazságügyi Minisztérium megállapodása alapján a Biztonsági Szolgálatot és a Titkos Államrendőrséget érintő ügyek összekötője.

I2

Glatzel s. k.

SS-Oberführer

Gestapo I2 aktajegyzet, 1938. május 7., dr. Joël Gestapo-összekötői beosztásáról, BA-AH-ZB I 197, fol 10

[83] A 175. § -ba ütköző bűncselekmények számának csökkenése

A Birodalmi Ifjúsági Vezetés Ifjúságvédelmi Munkaközösségének 1. ülésén készült feljegyzés, 1941. október 27. (kivonat)

1941. október 27-én, hétfőn tartotta első ülését a Birodalmi Ifjúsági Vezetés üléstermében a Birodalmi Ifjúsági Vezetés által életre hívott *Ifjúságvédelmi Munkaközösség*. A Reichsjugendführer teljhatalommal megbízott helyettese, Möckel Stabsführer elnökölt. Az ülésen a párt és az állam összes ifjúságvédelemmel megbízott szervezetének képviselői részt vettek. A Birodalmi Ifjúsági Vezetés mellett jelen voltak még a pártkancellária, az NSV, a DAF (Német Munkafront), a Birodalmi Belügyminisztérium, beleértve a Reichsführer-SS és a Német Rendőrség parancsnoka stábját is, a Birodalmi Munkaügyi, Propaganda, Nevelésügyi és Igazságügyi Minisztériumok, a Birodalmi Munkaszolgálat és a Wehrmacht képviselői.

Megnyitóbeszédében Möckel Stabsführer többek között arról értekezett, hogy a Munkaközösség az ifjúságvédelemben érintett szolgálatok jobb együttműködését hivatott előmozdítani. A Munkaközösséget bizo-

nyos időközönként rendszeresen óhajtják összehívni, s a sürgető kérdések megbeszélésére szükség szerint kisebb munkacsoportokat kívánnak létrehozni. Kíváncsi, hogy a gaukban is hasonló munkaközösségeket hozzanak létre, amelyekben ugyancsak a különféle hivatalok együttműködésének sürgős javulására van szükség.

Ezután következő személyek tartottak referátumot: Schröder Oberbannführer, a Birodalmi Ifjúsági Vezetés Szociális Hivatalának főnöke és a DAF ifjúsági hivatalának vezetője „Az Ifjúságvédelmi Munkacsoport lényege és jelentőség” címmel,

Knopp Bannführer, a Birodalmi Ifjúsági Vezetés Személyi Hivatalának a Megfigyelési Főosztály vezetője „Az ifjúsági bűnözés és az elhanyagolt ifjúság helyzete” címmel,

Tetzlaff Oberbannführer, a Hitlerjugend Bíraskodási Hivatal Szolgálati Büntetőrend főosztályának vezetője, „A Hitlerjugend-bíraskodás és a munkája” címmel, valamint

Bergemann Bannführer, Birodalmi Ifjúsági Vezetés Szociális Hivatalában az Ifjúsági Jog főosztály vezetője „Elhanyagolt ifjúság és ifjúságvédelem” címmel.

A referátumokból a következő közléseket és javaslatokat kell kiemelni:

Az ifjúsági bűnözés helyzetét illetően kiderült, hogy 1941-ben a folyamatok jelenlegi állását figyelembe véve az 1938-as esztendőhöz képest mintegy 20%-os növekedéssel számolhatunk. Figyelemre méltó a bűnözés növekedése a fiatalabb korosztályokban, amit a pubertás általánosan megállapítható korábbi kezdetével hoztak összefüggésbe. Utaltak a súlyos deliktumok számának növekedésére. A büntető törvénykönyv 175. §-ába ütköző vétségek tekintetében a Birodalmi Ifjúsági Vezetés megfigyelései szerint csökkenés állapítható meg. Az ifjúság félre nem ismerhető szexuális szabadosságát az efféle dolgokban tapasztalható általános szabadosság tükröképeként kell értékelni, amint egyáltalán az ifjúság a nép erkölcsi tartásának a tükré. Komoly panasz hangzott el kiváltképp a nőnemű ifjúság egy részének erkölcsi züllése miatt, ami főképpen a Birodalmi Munkaszolgálat és a Wehrmacht tagjaival való kapcsolatban mutatkozik meg. Ehhez kapcsolódott a kérés, hogy a Wehrmacht gyakrabban indítson tisztítorjáratokat [...]

A nevelőintézetekben élő kiskorúak száma 1938 és 1940 között

Az intézeti nevelés indoka a Poroszországban beutaltak esetében	A beutalás éve					
	1938		1939		1940	
	fiú	lány	fiú	lány	fiú	lány
Testi sértés, erőszakosság	106	9	68	3	98	8
Állatkínzás	19	1	5	–	15	1
Gyűjtogatás	11	2	15	6	21	3
Tulajdon ellen elkövetett vétség	2573	319	2523	357	3159	512
Koldulás	52	40	35	18	29	13
Csavargás	45	5	43	5	41	3
Szexuális züllés, ezen belül foglalkozásszerű fajtalankodás	–	32	–	24	–	29
Homoszexualitás	171 (3,4%)	–	110 (2,3%)	–	85 (1,6%) ¹	–
Iszákosság	3	–	8	–	9	–
Munkakerülés, csavargás, iskolakerülés	337	49	447	65	595	85
Rossz nevelési körülmények	1327	1207	1221	1162	1170	1124
Összesen	4981	4160	4741	3960	5469	4614

¹ Az adott évben a nevelőintézetekbe utalt fiatalok közti százalékos részesedés

Forrás: A Német Birodalom statisztikai negyedévi füzetei. Az intézeti nevelés az adott évben... Tartományi Főlevéltár Sachsen-Anhalt, Magdeburg. Rep. C127 Nr. 1145, fol. 100/7, fol 157/7, fol 163/7.

[84] Tetzlaff Oberbannführer: Homoszexualitás és ifjúság
Der HJ-Richter. * A HJ-igazságszolgáltatás oktatási lapja,
 1942. február (kivonat)

[...] A Hitlerjugend-bíráskodást 1936 óta ugyancsak a homoszexuális csábítás és a pubertáskori kisiklások megkülönböztetése uralja. 1936-ig a Führer 1934. június 30-i döntésének kényszere alatt álltunk. A pubertáskori kisiklások miatti kizárások és kilépések addig napirenden voltak nálunk. A párt legfelsőbb bírójának, Buch birodalmi vezetőnek köszönhető, hogy a kadétiskolákban és más internátusokban oly gyakran előforduló efféle tévelygésekre való utalással felismertük, hogy a legtöbb fiú az ilyesfajta pubertáskori kisiklásból többé-kevésbé rövid idő alatt kigyógyul, és egészséges, rendes férfivé válik. Amennyiben a fiúkban még nem fejlődött ki az egészséges közösségre veszedelmes hajlam az azonos nemű tévelygésekre, de legalább az ideiglenes kizárás szükségesnek bizonyul, akkor az elérendő nevelői sikert az ifjúsági fogda sokkhatása biztosíthatja a legkönnyebben. A homoszexuális csábítók a HJ-bíráskodás számára nem jelentenek problémát: könyörtelen szigorral vonjuk őket felelősségre, s az ifjúsági vezetői képességük elismerésének visszavonásával a Hitlerjugendből kizárjuk őket. A Hitlerjugend minden egységét, a párt minden tagozatát és magát a pártot is figyelmeztetjük, nehogy valahol újra felbukkanhassanak. Magától értetődő, hogy a büntetőeljárás megindítása érdekében átadjuk őket az államügyészségnek. A párt legfelsőbb bírósága is ugyanilyen kérlelhetetlenül száll a felnőtt homoszexuálisokkal szembe. 1941. 12. 19-i, az alárendelt pártbíróságoknak küldött köriratában „a homoszexuális hajlam és tevékenység összes válfaját” olyan oknak nevezi, ami elegendő „az NSDAP-ból való eltávolításhoz, azaz legalább a kizáráshoz, anélkül, hogy a fronton való bizonyítás lehetősége szóba jöhetne”.

A Hitlerjugend megfigyelése az azonos neműek közötti tévelygések fellépését illetően igen intenzív. Az azonos neműek közötti tévelygések jelentési kötelezettségét fegyelmi büntetés terhe mellett már az 1936-os esztendőben bevezettük (Birodalmi Utasítás, 1936. 1. 31., 55. o.). A Birodalmi Ifjúsági Vezetés 1938 márciusában elrendelte, hogy a területi veze-

* Der HJ-Richter: a Hitlerjugend-bíró – a ford.

Homoszexualitás és ifjúság. Tetzlaff HJ-Oberbannführer tanulmánya, in: Der HJ-Richter. Schulungsblatt der HJ-Gerichtsbarkheit, 1942/5 (a borító részlete)

tőképző iskolákon a gefolgschaftsführeri és fähnleinführeri rangtól föfelé minden kurzus hallgatóit világosítsák fel a büntető törvénykönyv 174.–176. paragrafusairól. Alá kell írniuk egy papírt, amit a törzslapjukhoz csatolnak. Ha fegyelmi eljárás indul az adott személy ellen, a törzslap a fegyelmi akták közé kerül. Mindenesetre a vádlott nem védekezhet az-
zal, hogy nem tudott az ilyesfajta tévelygések büntetendőségéről.

Ugyanakkor az ifjúság tömeges felvilágosítását e téren – mint általában a szexualitás terén – a Birodalmi Ifjúsági Vezetés nem vállalhatja fel. Az ifjúság egy bizonyos korosztályának egyes tagjai egymástól fejlődésükben és felfogóképességükben annyira különböznek, hogy bármiféle tömeges felvilágosításnak nemkívánatos következményei lennének. A felvilágosítást individuálisan a szülőknek kell elvégezniük. Nincs olyan nevelési intézmény, amelyik e természet által adott nevelési feladatot a

A legfelsőbb HJ-bíróság döntései

1.

[...]

A terhére rótt cselekmények elkövetése idején 29 éves A. Stammbührer 1923 óta volt tagja a Bündische Jugend-nek, méghozzá először a „Deutschnationaler Jugendbund”-nak, később a „Großdeutscher Jugendbund”-nak és a „Freischar Junger Nation”-nak. 1931-ben területi vezető volt. 1930-ban lépett be a „Widukind” főiskolai egyesületbe, mely a Bündische Jugend-hez tartozott.

A. már 1936/37-ben belekeveredett egy természetellenes fajtalankodás miatt indított büntetőeljárásba B. egylettársával, ám bizonyítékok híján ekkor felmentették.

1938 áprilisa táján A. meghívta a HJ-szolgálatban alatta álló C. Jungzugführert, hogy éjszaka maradjon nála. Miután feleségét kiköltöztette, az egymás mellett álló házastársi ágyakban aludtak. Az éjszaka folyamán A. tapogatta C. felsőtestét, s homoszexuális dolgokról beszélgettek.

1939 pünkösdjén A. és C. más HJ-vezetőkkel együtt a w-i művelődési táborba utazott. Útközben D-ben és E-ben éjszakáztak.

A. mindkét esetben úgy intézte a dolgot, hogy C-vel egy szobában aludhassék. E-ben A. ismét megtapogatta C. felsőtestét, miután előzőleg a férfi-nő viszonyról beszélgettek. A művelődési táborban A. úgy intézte, hogy C. a sátorban mellette kapott helyet. Itt aztán éjszaka többszöri előkészítés után A. megfogta C. nemi szervét.

A. vitatja a terhére rótt cselekményeket, ám C. vallomása teljes mértékben hihetőnek tűnik.

Elsősorban az a tény szólt A. ellen, hogy egyszer már belekeveredett egy természetellenes fajtalankodás miatt indított perbe. Nem szükséges annak megállapítása, hogy a területi bíróság 1937. 4. 2-i ítéletében megállapított tényállás C. vallomásai alapján más megvilágításba került-e. Mindenesetre A-nak homoszexuális értelemben már terhelt volt az előlétele, s már akkoriban megmutatta, hogy az ilyesfajta cselekvésekkel szembeni egészséges, ösztönös viszolygás érzése hiányzik belőle. Amikor A-nak el kellett ismernie, hogy egy neki alárendelt, nálánál majdnem tíz évvel fiatalabb bajtársával többször is egy szobában aludt, már ez önmagában elegendő ok lett volna, hogy az ifjúsági vezetői képességének elismerését visszavonják, hiszen olyan férfiként akit egy homoszexuális tévelygések miatt indított eljárásban bizonyítékok híján mentettek fel, különösen elővigyázatosnak kellett volna

lennie, hogy még a leghalványabb gyanúja se merülhessen fel annak, hogy homoszexuális tevékenységet akar folytatni.

Ezenfelül a legfelsőbb HJ-bíróság úgy véli, hogy az A. által vitatott C-vel szembeni cselekmények valóban megtörténtek. A legfelsőbb HJ-bíróság nem tudja elhinni, hogy a természetellenes fajtalankodás miatt perbe keveredett A. teljesen véletlenül aludt C-vel viszonylag rövid idő alatt négyszer is egy szobában. C. vallomásaiból sokkal inkább az derül ki, hogy A., miután C-t megismerte, kereste vele az együttléte, ami az azonos nemű fajtalan cselekmények kivitelezését lehetővé tette. Csakis C. egyértelmű visszautasítása akadályozta A-t abban, hogy már a w-i művelődési tábor előtt a célját elérhesse.

Tehát tény, hogy A. előjáró vezetői minőségében egy alárendelt bajtársát fajtalankodásra akarta csábítani. E bűncselekményt, amelyet a büntetőtörvény fegyházzal büntet, csakis a Hitlerjugendből való, becsületvesztéssel járó kizárással torolhatjuk meg. A. kétségtelenül valós érdemeit eközben a legkevésbé sem vehették figyelembe.

Ezért A-t rendfokozata megvonásával a Hitlerjugendből kizárták.

Der HJ-Richter. Schulungsblatt der HJ-gerichtsbarkeit 1942. február BArch P, film 14653

szülőktől átvállalhatná. E feladat végrehajtását csak ők tudják tökéletesen illeszteni gyermekeik fejlődéséhez.

A homoszexualitás terén még egy kéréssel kell a törvényhozókhoz fordulnunk, amit elsősorban a női becsület követel meg, nevezetesen, hogy a nők közötti fajtalankodás – az Ostmark példájára – ugyancsak foglaltassék be a 175. § büntetőrendelkezéseibe.

A kérdést, hogy vajon a nők közötti fajtalankodás gyakori-e, feltehetjük, hiszen ez egy tévelygés büntetendőségének nem kritériuma. A Birodalom 1938 előtti területeiről, mivel nem büntetendő, hiányzik mindenféle statisztika. 1936 óta a HJ-bíráskodás azonos neműekkel való fajtalankodás miatt négy BDM-tagot kötelezett kilépésre, egyet pedig kizárással büntetett (16-27 éves kor között). Ezzel szemben az Ostmarkban létezik hivatalos statisztika. A bécsi Grassberger professzor úrnak köszönhetem a következő számokat:

1922 és 1937 között az Ostmarkban összesen 152 nőt ítélték el azonos neműekkel folytatott fajtalankodás miatt, azaz évente 9,5-et. Ám ez az

Kiskorúak elhelyezése rendőrségi ifjúsági internálótáborokban

Hamarosan lehetővé válik a kiskorúak elhelyezése rendőrségi ifjúsági internálótáborokban. Elsőként olyan kiskorú fiúk jönnek számításba, akik bűnözői vagy aszociális magatartásuk ellenére sem maradhatnak nevelőintézetekben, mert vagy kilátástalan a helyzetük, vagy pedig elérték a felső korhatárt.

Az 1940. 4. 1-i rendeletre érkezett jelentések figyelembevételével a helybéli bűnügyi rendőrségi parancsnokságot kérem meg, hogy körletéből ... kiskorúak elhelyezését javasolja. A kiválasztásnál főként 16–19 éves leányeket kell figyelembe venni, fiatalok csak akkor jöhetnek szóba, ha komoly érvek szólnak amellett [...]

A kiskorú letartóztatásával, az elhelyezési parancs bemutatásával és az orvosi vizsgálattal mindaddig várni kell, amíg a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal megfelelő rendelkezése, ami kiskorúak esetében a rendőri elhelyezés elrendelésének és végrehajtásának az előfeltétele, meg nem született. A fiatalok mindaddig nem értesülhet a vele szemben tervezett intézkedésről.

Az eljárásra – illetékesség stb. – egyébként értelemszerűen a Birodalmi Igazságügyi Minisztérium 1937. 12. 14-i (Pol-S-Kr. 3 Nr. 1682/37 – 2098) körrendelete és a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal ehhez kapcsolódó 1938. 4. 4-i irányelve érvényes.

A javaslatokat mostantól legkésőbb 1940. július 20-ig meg kell tenni.

Az RSHA rendelete, 1940. június 26. (kivonat). Erlaßsammlung. Vorbeugende Verbrechenbekämpfung, IfZ Doc 17.02.

alacsony szám nem mond sokat. Grassberger professzor következő fejtegetései, amelyekkel egyetértek, világítják meg: „A nők közötti azonos nemű fajtalankodás statisztikailag nem mért száma különösen magas. Két nő szolgálószemélyzet nélküli együttélése egy lakásban lényegesen kevésbé feltűnő, mint két férfié. A nők általában visszavonultabban élnek a férfiaknál, a munkahelyükön is, ezért kevésbé vannak kitéve a kritikus megfigyelésnek.”

110 eset szociológiai vizsgálata során a következő jellemző kép alakult ki:

A nők 66%-a büntetett előéletű és szajha, vagyis bűnöző és aszociális, egyáltalán az ilyesfajta tévelygések nagyrészt börtönökből erednek vagy a kolostorokban fordulnak elő. Az ellenük folytatott küzdelem a természetellenesség, valamint az aszociálisok és bűnözők elleni harcot jelenti.

A női homoszexualitás büntetendőségét és egyáltalán a homoszexualitás elleni kérelmelhetetlen harcot megindokolandó végül röviden összefoglalom: a homoszexualitás nem csak a születések elmaradásával gyengíti a népet, de ezen felül még elfajzást, a természetes érzésektől való elfordulást is jelent, ellágyítja a férfit és elférfiasítja a nőt. Ezzel veszélyezteti a nép egészséges tartását, jövőjét. Az ifjúságnak mint a jövő letéteményesének joga van az efféle elfajzott jelenségek elleni könyörtelen harc követésére.

[85] „A német ifjúság azonos nemű eltévelyedések általi veszélyeztetése megkülönböztetett figyelmet igényel [...]”

A Német Birodalom Jugendführere a birodalmi igazságügyi miniszternek, 1942. október 3.

A Német Birodalom Jugendführere
Birodalmi Ifjúságvédelmi
Munkaközösség

*Berlin W 35, 1942. október 3.
Kurfürstenstr. 53.
Szigorúan bizalmas!*

Birodalmi Igazságügyi Miniszter Úrnak
Berlin W 8
Wilhelmstr. 65

Tárgy: Birodalmi Ifjúságvédelmi Munkaközösség, az azonos nemű vét-ségek leküzdése

A német ifjúság azonos nemű tévelygések általi veszélyeztetése megkülönböztetett figyelmet igényel, s energikus intézkedések szükségeltetnek az ifjúság nevelésében érintett összes hivatal szoros együttműködésével és a tervezés egységesítésével.

A Birodalmi Ifjúsági Vezetés vezető tudósokkal és a Birodalmi Biztonsági Főhivatallal együttműködve kidolgozta a Hitlerjugenden belüli azonos neműek közötti eltévelyedések leküzdését szolgáló irányelveket.¹⁴

Ezen irányelvek az elmúlt évek tapasztalatai alapján tartalmazzák a

¹⁴ 87. dokumentum.

megelőző és az üldöző küzdelem összes fontos szempontját. Az ideiglenes diszpozíciót mellékelem.

Sürgős szükségét látom annak, hogy a kidolgozott alapvetések azoknak az ifjúságnevelési intézményeknek a nevelőmunkájában is alkalmazásra kerüljenek, amelyek nem állnak a Hitlerjugend felelős irányítása alatt. Ezen intézmények a következők:

- tanárképző intézetek
- nemzetpolitikai nevelőintézetek
- művészeti gimnáziumok
- zeneiskolák
- kihelyezett szakiskolák
- birodalmi pénzügyi iskolák
- a hadsereg tiszthelyettesképzői
- repüléstechnikai előképző iskolák
- a Wehrmacht, a Waffen-SS és a RAD zeneiskolái
- iskolaotthonok, kollégiumok, szakiskolai otthonok
- NSV ifjúsági otthonok
- nevelőintézetek
- tanoncotthonok stb.

A Birodalmi Ifjúságvédelmi Munkaközösség keretei között Knopp Oberbannführer vezetésével e célból már működik az azonos nemű tévelygések leküzdésére alakult munkacsoport. Kérem az érintett hivatalokat, hogy vegyenek részt a munkacsoport tevékenységében. A Birodalmi Munkaközösség nemsokára megtartandó teljes ülésén a kivitelezés mi-kéntjét ismertetjük.

Heil Hitler!

Megbízásból:

Schroeder s. k.

[86] „Semmi lélekboncolgatást”

Tudósítás az azonos neműek közötti eltévelyedések leküzdésére alakult munkacsoport 1942. november 12-i első üléséről

Napirend: az Irányelvek elosztása

jelenlevők többek között:

az OKW (Kretschmer alezredes)

az OKM

az OKL

a Propagandaminisztérium

a Birodalmi Igazságügyi Minisztérium

a Bűnügyi Rendőrség

a Biztonsági Szolgálat képviselői.

Az Irányelvek alapvetően nem foglalkozik a homoszexualitás okaival. A vita lényegében az Irányelvek elosztásáról folyt. Egyes szervezetek akár 12 000 példányt is igényeltek. Megjegyzésemet, hogy túlságosan sokat beszélünk a „homoszexualitásról”, s az ellenséges propaganda kihasználhatja, ha az Irányelvek ily sok példányban jelenik meg, egyetértően támogatta Kretschmer alezredes (Wehrmacht-propaganda), a Hitlerjugend vezetése, a Gestapo, az SD és a Bűnügyi Rendőrség. Az Irányelveket „szigorúan bizalmas, csak szolgálati használatra” jelzéssel adjuk ki, s csak az irányító központok kapnak belőle. A további felvilágosítás szóban történik. Kretschmer alezredessel úgy véltük, hogy az ügy a parancsnokló tábornokokra, illetve a hadtestek orvosaira tartozik, s hogy a hadtestek, valamint a védelmi kerületek orvosai a felvilágosítást előadások szervezésével folytassák, a Wehrmachtnak csak egy bizonyos példányszámban van szüksége az Irányelvekre, amelyet a Wehrmacht egészségügyi szolgálatának a vezetője oszt szét. Dr. M. H. Göring professzor, tábori főorvos megjegyzi, hogy ha az idegklinikák igazgatói döntenének, hogy melyik eset lenne alkalmas a megítélésre, neki akkor is ragaszkodnia kellene ahhoz, hogy véleményezhesse az esetet. (Ez arra vonatkozik, hogy indítványomra az Irányelvek a 38. oldalon az esetek véleményezésébe elsősorban az egyetemi idegklinikákat vonná be.) Jakob bűnügyi tanácsos, a Bűnügyi Hivatal homoszexualitás-szakértője

erre fel megkérdezte Göring professzortól, miként képzei el a kamaszdó ifjak pszichoterápiás kezelését. G. professzor erre azt válaszolta, hogy ilyeneknél a pszichoterápia csak igen felületes lehet. Jakob bűnügyi tanácsos és Knopp Obersturmbannführer erre úgy vélték, hogy akkor e feladatot megfelelő ifjúsági orvosok, vezetők, nevelők és hozzátartozók is átvállalhatják. Mindenesetre nem kívántak semmi lélekboncolgatást.

Az Irányelveket ki kell nyomtatni, s minden hatóságnak egy a maga céljait szolgáló külön mellékletet kell hozzácsatolnia.

Az Irányelvek tervezetének egy példánya zárolt anyagként az én birtokomban van. Kérésre bármikor bemutatatható, a visszaadás kötelezettségével.

Wuth
orvosezredes

[87] „A német ifjúság tisztaságának megőrzése az azonos neműek közötti eltévelyedésekkel szembeni legerőteljesebb védekezést követeli meg”

Különleges irányelvek. Az azonos neműek közötti eltévelyedések leküzdése az ifjúságnevelés keretein belül. Kiadta a Birodalmi Ifjúsági Vezetés, Berlin, 1943. június 1. (kivonatok)

I. Általánosságok

1 A. Az Irányelvek célja

A német ifjúság tisztaságának megőrzése az azonos neműek közötti eltévelyedésekkel szembeni legerőteljesebb védekezést követeli meg. E tévelygések ui. megsemmisíthetik mindazt, amit e nevelői munka felépít [...]

A következő Irányelvek az ifjúság vezetőit és nevelőit hivatott az azonos nemű tévelygések lényegéről és horderejéről felvilágosítani, s olyan helyzetbe hozni őket, hogy az ebből fakadó kötelességeiket teljesíthessék [...]

I B. Az Irányelvek ismertetése és szétosztása

1. Személyi kör. Az Irányelveket az alábbi személyekkel kell megismertetni:

- a) minden hivatásos vezetővel és munkatárssal; a törzsek minden tiszteletbeli vezetőjével,
- b) a vezetőkkel a csapatvezetőktől (Fähnlein) fölfelé, a Birodalmi Ifjúsági Vezetés és a területek vezetőképző iskoláin,
- c) a Hitlerjugend vezetése alá tartozó olyan otthonok, iskolák és táborok minden vezetőjével, nevelőjével és igazgatójával, amelyekben fiatal fiúk hosszabb ideig együtt tartózkodnak, különösen az ifjúsági otthonokban, ifjúsági szállásokon, terepszolgálati táborokban és tanudvarokban, a KLV táboraiban, pihenőtáborokban, iskolákban, vezetőképző iskolákban, Adolf Hitler iskolákban, védelmi kiképzőtáborokban, aratótáborokban stb. [...]

IV. Az azonos neműek közötti eltévelyedésekkel szembeni megelőző intézkedések

A megelőző intézkedések nagy jelentőséggel bírnak. Általuk kell megakadályozni, hogy az azonos neműek közötti eltévelyedések egyáltalán létrejöhessenek, vagy a személyek szélesebb körére kiterjedjenek.

IVA. A vezetők kiválasztása

1. A megfelelő és feddhetetlen vezetők és munkatársak gondos kiválasztása az azonos nemű tévelygésekkel szembeni védekezés szempontjából döntő jelentőségű. A vezetők a közvetlenül nekik beosztott alacsonyabb rangú vezetőket nem választhatják meg személyesen (nehogy kegyencek legyenek az alacsonyabb rangú vezetők!!). Máskülönben klikkek képződhetnének, amelyek veszedelmes voltáról fentebb már írtunk. A vezetőket és a vezetők helyetteseit az osztag vagy a területi vezetés választja és nevezi ki. A Hitlerjugend vezetőit és munkatársait kinevezésük előtt a „Személyi megfigyelési irányelvek” szerint át kell világítani.
2. Az otthonokban dolgozó vezetők, nevelők és munkatársak esetén a következőket kell még szem előtt tartani:

- a) Az otthonok vezetői házasemberek legyenek. Feleségeik az otthon-élet követelményeinek meg kell hogy feleljenek.
 - b) A 18 évesnél fiatalabb vezetőkre nem szabad olyan nevelői felelősséget vagy vezetői feladatot bízni, amit állandóan nem felügyelnek.
 - c) Az otthonok hivatásos nevelőit a területi vezetés csak a Birodalmi Ifjúsági Vezetés illetékes hivatalainak egyetértésével nevezheti ki. A vezetők helyettesei csak az otthon vezetője fölé rendelt Hitler-jugend-parancsnokság írásos engedélyével nevezhetők ki.
- A KLV és a terepszolgálat táborai esetében a fenti rendelkezéseket különleges követelményeiknek megfelelően, értelemszerűen és célszerűen kell alkalmazni.
3. Olyan személyek, akikkel szemben erkölcsi kétely, elsősorban a homoszexualitás gyanúja merül fel, nem alkalmazhatók, kivéve ha korábbi könnyű tévelygéseik esetén a személyi felülvizsgálati vagy fegyelmi eljárás során szabályszerűen másként nem döntöttek.
- Azon vezetők, akik szándékosan vagy hanyagságból felülvizsgálati kötelességüket elmulasztják, vagy olyan vezetők (munkatársakat) neveznek ki, illetve hagynak meg helyükön, akiknek terhelt voltáról tudomással bírnak, a legkeményebb intézkedésekre számíthatnak [...]

IV E. Megelőző megfigyelés

1. Az azonos neműek közötti jelenségeket a lehető legkorábban fel kell ismerni, lehetőleg még mielőtt tévelygéssé válnának, de mindenesetre azelőtt, mielőtt szélesebb körben elterjednének. A szükséges éberség azonban nem torzulhat gyanúsítgatási mániává vagy szimatolgatássá. Ez ugyanis bomlasztaná a közösséget.
- A megelőző megfigyelésben az otthon illetékes orvosa vagy az ifjúsági orvos döntő szerepet játszhat.
2. Minden egyes fiút állandóan gondozni és figyelni kell. Ennek semmi köze a szimatolgatáshoz. Ám minden vezetőknek úgy kell ismernie az összes fiút, hogy idejekorán felismerhesse a veszélyeztetett vagy romlott ifjút, hogy segíthessen, vagy a rontásba vivő befolyást megszüntesse.
- A nemi szervek vizsgálata és érintése, valamint hasonló intézkedések végrehajtása a vezetők számára szigorúan tilos. Ez kizárólag az orvosok feladata.

3. Különösen veszélyeztetettek és ezért ennek megfelelően ellenőrzendőek a prostituált környezetből származó fiatalok, az árvák és félárvak, házasságon kívül született és egyke gyermekek stb. Általános szexuális, gyakran homoszexuális veszélyeztetettségére utalhatnak az alábbi jelek: nőies, affektáló jellem, feltűnő arrogancia, elkülönülés a közösségtől (kiváltképp a klikk-képződés), a teljesítmények és a fegyelem hanyatlása, feltűnően félénk viselkedés, sápadt, elcsigázott („kiélt”) külső megjelenés. Az azonos neműek iránti vonzalom, főként az idősebbek esetében, alkalmanként testi fenyegetésben és kínzásban (szadizmus) is megnyilvánul.

Az ilyen és hasonló jelekből azonban nem lehet biztos következtetésekre jutni; ugyanúgy elképzelhetők más okok is.

4. A fiúk olvasmányait figyelemmel kell kísérni. Az alkalmatlan olvasmányokat és képeket, például a szennyirodalmat, értéktelen bűnügyi regényeket, magazinokat, meztelen képeket stb. el kell tőlük venni. A szexuális izgalom az ifjaknál gyakran vezet azonos neműekkel folytatott cselekedetekhez az elérhetetlen természetes cselekvés pótlékaként.

5. Az otthonokban ezek mellett a következőkre kell ügyelni:

a) A fiatalokat nem szabad kettesével egy szobában elhelyezni. Sohasem, még szükséghelyzetben sem aludhatnak egy ágyban. Az ágyakat nem szabad egymáshoz túlságosan közel felállítani. A fiatalokat nem szabad a vezetőkkel vagy nevelőkkel egy szobában elhelyezni (kivéve a legénység soraiból kinevezett helyettes vezetőket, pl. szobafelelősöket stb.).

b) Takarodó után egyetlen fiú sem tartózkodhat a vezetők vagy más fiúk szobájában. Ugyanez érvényes a vezetőkre, kivéve a szükséghelyzeteket. A takarodó ellenőrzését szabály szerint két vezetőnek együtt kell elvégeznie. Az ágyak ellenőrzését (egyes ágyak például onánias tevékenységre utaló jelek iránti átkutatását vagy hasonlókat) mellőzni kell. Ez aláássa a vezetők és legénység közötti bizalmat.

c) Az otthonon kívüli érintkezés más személyekkel adott esetben ugyancsak ellenőrzést igényel. Az ifjúság felnőtt csábítói áldozataikat gyakran keresik az otthonokban élők köreiből. Ha felmerül ilyesfajta gyanú, azonnal érintkezésbe kell lépni a rendőrséggel.

d) Inspektorokat, idegen vezetőket stb. csak egy felszólítás nélkül

bemutatandó igazolvány alapján lehet beengedni, amelynek érvényességét alaposan ellenőrizni kell. Az otthonhoz nem tartozó személyeknek az otthonban nem szabad szállást adni, ha a szállásadást az előljáró hatóság kifejezetten nem engedélyezte.

- e e) A vezetőknek a beosztott helyettes vezetőket és magatartásukat feltűnés nélkül állandóan figyelemmel kell kísérniük. Ugyancsak figyelni kell a technikai, gazdasági segédszemélyzet viselkedését (a nőket is).
6. A gyanúsítottakat szigorúan tilos egy megbízott személy (provokáló ügynök) révén azonos neműekkel folytatandó cselekvésre késztetni, hogy így buktassák le őket. Az ilyen módszerek büntetőjogilag és fegyelmi úton egyaránt üldözendők.
- Az azonos neműek közötti tévelygések ellenőrzését a Hitlerjugendban a Birodalmi Ifjúsági Vezetés Személyzeti Hivatal, valamint annak területi és osztagszolgálatai végzik, a Gestapóval és az SD-vel együttműködve. A Hitlerjugend ellenőrző szervei szorosan együttműködnek az ifjúság nevelésében érintett minden más szervvel. A Hitlerjugend központi szolgálataiként működnek, minden jelentés ide érkezik be, függetlenül attól, hogy melyik szervezettől ered.

V. Azonos neműek közötti eltévelyedések felderítése

V A. A vezetők kötelelességei

1. Felderítési kötelezettség.

Egyetlen azonos neműek közötti eltévelyedést sem szabad eltussolni, vagy a résztvevők csendben történő kizárásával megoldani. Ez ösztönözné a további tévelygéseket, és a II. szakaszban leírt következményekkel járhat.

Minden esetnek könyörtelenül utána kell járni. A bajtársi és egyéb szempontokat (például a korábbi érdemek vagy a szervezetben élvezett tekintély figyelembevételét) félre kell tenni. A vezetői kötelelességek elhanyagolása is felelőtlenség, amit büntetni kell.

2. Jelentési kötelezettség.

Minden vezető és nevelő köteles a gyanús eseteket és az azonos neműek közötti közeledéseket (a látszólag jelentékteleneket is) azonnal,

adott esetben telefonon feljebbvalójának, illetve a felettes hivatalnak jelenteni. Az otthonokban stb. történt eseteket a területi Személyzeti Részlegmegfigyelésnek, más eseteket az osztagoknak kell jelenteni. Minden további intézkedést ezen szervek végeznek, a rendőrség, a szülők értesítését stb. Határozatlan gyanú esetében ki lehet kérni az ifjúsági orvos véleményét.

A jelentés elmulasztása mint bűnpártolás büntetőjogilag és fegyelmi úton üldözendő. A jelentést akkor is meg kell tenni, ha más hatóságok a vizsgálatot már megindították.

Amennyiben azonnali rendőri segítségre van szükség (őrizetbe vétel, egy tettes szökése stb.), akkor a fenti jelentéstétel mellett közvetlenül a legközelebbi rendőrkapitánysághoz (városokban a Bűnügyi Rendőrséghez, falvakban a csendőrséghez) kell fordulni.

3. A vizsgálatok elvégzésének megtiltása.

A fenti jelentés elkészítéséhez szükséges felületes első megállapítások után a vezetőknek a vizsgálatot azonnal abba kell hagyniuk, s minden további vizsgálódástól tartózkodniuk kell.

4. Bizalmas kezelés.

A gyanús ügyeket bizalmasan kell kezelni, nehogy a gyanúsított valamire idejekorán felfigyeljen. Ha a vizsgálat már folyamatban van, vagy akár már le is zajlott, akkor is kívánatos az ügy bizalmas kezelése.

Az egység (otthon) tagjait illetve minden olyan személyt, aki az ügyről mindennek ellenére tudomást szerzett, feltétlen hallgatásra kell kötelezni. A szülőket a nyomozással megbízott hivatal értesíti. [...]

V. rész

A KASZTRÁLÁS MINT A REPRESSZÍV POLITIKA ESZKÖZE

A homoszexualitás „kiirtására”, illetve a homoszexuális férfiak „átnevelésére” irányuló követelések gyakorlati végrehajtásában alkalmazott szociálstratégiai eszköztár különösen antihumánus intézkedése volt a kasztrálás.

1933 előtt a 174.–176. paragrafusokba ütköző deliktumokkal összefüggésben terápiás, biztonsági vagy profilaktikus hatásairól sem a törvényszéki-pszichiátriai, sem pedig a bűnügyi szakértők köreiből nem volt egyetértés. A beavatkozás „bűnmegelőző hatékonyságát” szexuális ügyekben általában vitatták. A kasztrálás nem kevés ellenzője elégtelen eszközt látott benne, mivel nem változtatja meg az érintett szexuális vonzalmát, „csak” annak erejét mérsékeli. Ezenkívül az esetek többségében az irreverzibilis és komoly csonkítással járó beavatkozás depressziót és neurotikus állapotot eredményez. A kasztrálás hívei az ilyen érvelést nem fogadták el.

A nemzetiszocialista népességpolitika büntetőjogi eszközökkel is támogattott érvényesítésének igyekezetében 1933 és 1945 között a szexuális ügyek kényszerkasztrálás révén való megoldási javaslata jelentős mértékben elterjedt. A német jogtörténetben a büntetőbírákat egyáltalán először hatalmazták fel a szabadságvesztés mellett a kasztrálás mint büntetőintézkedés elrendelésére. A „Veszedelemes megrögzött bűnözők elleni törvény és a biztonság és javulás szabályozása” (RGG I 1933, 997. o.) rögzítette a megfelelő szabályokat. A beavatkozást ugyanakkor bizonyos előfeltételekhez kötötték. A 42. § I. szakasz. 1–2. pont szerint csak az alábbi esetekben alkalmazhatták: nemi erőszak, megrontás, gyermekekkel való fajtalankodás (176. §), fajtalankodásra való kényszerítés (177. §), nyilvánosság előtt elkövetett fajtalan cselekmény (183. §), az áldozat meggyilkolása, megölése (223–226. paragrafusok), amennyiben a nemi ösztönök felizgatására vagy kielégítésére történt.

A homoszexualitás különböző formáit figyelembe véve az új szabályozás azt jelentette, hogy a 42. § k szerint a kasztrálást hivatalosan a 14 éven aluli fiúk-

kal való szexuális cselekmények (RStGB 176. § I/3) és a homoszexuális exhibicionisták (183. §) esetében rendelhették el. A büntető törvénykönyv 175. és 175.a paragrafusainak értelmében büntetendővé vált és elítélt férfiak többségét ez a szabályozás nem érintette.

A kasztrálásnak való „önkéntes alávetés” eleinte nem létezett. E lehetőség csak az 1935. június 26-i, az „Öröklött betegségben szenvedő nemzedék kialakulása elleni védekezés törvényét módosító törvény” (RGBI I, 1935 773. o.) megszületésével jött létre. A 14. §-ba illesztett 2. szakasz szabályozta és engedélyezte immár homoszexuális férfiak esetében is a „kriminálpolitikailag javasolt kasztrálást”. Ugyanakkor ennek szükségszerű előfeltétele volt az érintett beleegyezése. A beavatkozást csak akkor volt szabad végrehajtani, ha korábban már ilyen ügyben született megfelelő ítélet, vagy attól tartani lehetett. Törvényszéki orvos szakértői véleménye is kellett.

Az 1936. január 23-i körrendeletében (RMBliV. 258. o.) a törvényhozó hangsúlyosan megállapította, hogy a kasztrálás önkéntes elhatározását semmiféle közvetetten ható kényszerrel sem szabad befolyásolni. Kiváltképpen tilalmas a büntetés feltételes elengedését a kasztrálásba való beleegyezéstől függővé tenni.

Három évvel később, 1939. május 22-i rendeletében Himmler Reichsführer-SS e rendelkezést hatályon kívül helyezte. A kíváncsú önkéntességet nem kérdőjelezi meg, ha a preventív letartóztatásban lévő megtudja, hogy kasztrálás után a szabadon bocsátása lehetségessé válik. Nagyon is valószínű, hogy homoszexuális férfiak – főként olyanok, akiket fegyházbüntetésre, utána pedig biztonsági őrizetre ítélték – már a megelőző években is hozzájárultak az őket megcsonkító művelethez. Választás elé állítván, végül nem maradt más lehetőségük.

Az RSHA 1940. július 12-i rendelete fokozta a helyzet súlyosságát. Az állt benne, hogy az egynél több partner „megrontásáért” elítélt homoszexuális férfiakat koncentrációs táborba kell deportálni. Ezzel az igazságügyi és rendőri szervezetek olyan nyomásgyakorló eszközökhöz jutottak, amellyel kényszeríthették a homoszexuális férfiakat a kasztrálásukba való beleegyezésre. Két hónappal később, pontosan 1940. szeptember 29-én az RKPA kiadott egy rendeletet, amely szerint a koncentrációs táborból el lehet tekinteni, ha az érintett férfiak előzőleg kasztráltatják magukat.

Nem tudjuk, hogy 1933 és 1945 között hány férfit kényszerítettek ily módon a beavatkozás elfogadására. Nikolaus Jensch pszichiáter 1944-ben megjelent, Untersuchungen an entmannten Sittlichkeitsverbrechern című munkájában megjegyzi, hogy a kutatásokba bevont 693 megcsonkított férfi közül 285-öt homoszexuálisiként ítélték el, és a fogságban kasztrálták őket.

Am ebből nem lehet következtetni rá, hogy összességében hány homoszexuális férfi esett addig az időpontig ezen antihumánus gyakorlat áldozatává.

A GzVeN 14. § 2. szakaszának a 175. és 175.a §-ok értelmében való végrehajtásáról a Birodalmi Egészségügyi Hivatal, kiváltképpen az azon belül 1939. november 28-án létrehozott Kriminálbiológiai Kutatóintézet aktáiból értesülhetünk. Ugyanakkor eme intézmény lezárt iratgyűjteményét idáig egyetlen archívumban sem találták meg. A nyolcvanas évek végén Hamburgban a vizsgálati fogda Kriminálbiológiai Gyűjteményében 1137 személyi aktát találtak, ezek között volt mintegy 600 kasztrálási eset aktája az 1934 és 1945 közötti évekből, azok között pedig mintegy 120 akta az „önkéntes” kasztrálásokról. Az első áttekintés után, írta Friedemann Pfäfflin hamburgi orvos, az eljárások durván három csoportja különböztethető meg:

„1. Az eljárásoknak van egy olyan csoportja, amelyben a náci diktatúra ciniz-musa leplezetlenül megnyilvánul, s kiderül, hogy a sterilizálás és kasztrálás gond nélkül átmehetett és át is ment megsemmisítésbe. Az e csoporthoz tartozó szakértői jelentések felelnek meg leginkább annak a képnek, amelyet általában a náci államról alkotunk. Példaként szolgáljon egy hetvenéves férfi esete, akit koldulás miatt tizenkétszer, az RStGB 176. § 3. pontja elleni vétségért pedig hatszor ítélték el. Utolsó büntetését 1934. 6. 1-jén töltötte le. A kasztrálást visszamenőleg rendelték el, s 1934. 8. 14-én egy ráadásként elrendelt fogva tartás keretében végezték el. Az orvosszakértő megállapította, hogy a közérdek védelmében kasztrálás szükséges, ugyanakkor arra is felhívta a figyelmet, hogy a vizsgált személy artériáinak előrehaladott elmeszesedése miatt a különösen nagy lelki izgalommal járó beavatkozás gutaütéshez vezethet. A hamburgi járásbíró dr. B. bíró által hozott ítéletében a következő áll: »A beavatkozás súlyosságát, s különösen a férfiatlantásnak a vádlott számára a tulajdonképpeni célokat meghaladó esetleges következményeit teljes mértékben elismerve, másrészt a vádlottat a felnövekvő ifjúság számára oly veszedelmesnek ítélve, a vádlottat a beavatkozás során esetlegesen érő károk keveset jelentenek [...] A német ifjúság egészsége és tisztasága magasabb érdek, mint az egyes erkölcsi viszonylatban szerencsétlen hajlamú vagy romlott személyek érdekeinek a figyelembevétele.«

A férfi nem operáció közben, gutaütésben halt meg, hanem közvetlenül a műtét után felakasztotta magát.

2. Az eljárások második, összehasonlíthatatlanul nagyobb csoportjából az derül ki, hogy az orvosszakértők a törvényes biztonsági őrizet és a kasztrálás alternatívái közül az utóbbit tartották a viszonylag kisebbik rossznak. A kasztrálás jó terápiás effektusainak bőbeszédű kiemelése, legalábbis né-

hány szakértői jelentésben, azt a benyomást kelti, mintha a szakértő a páciensét a rosszabbtól kívánta volna megmenteni.

3. Végül van az eljárásoknak egy harmadik, a második részben összhangban lévő csoportja, amelyben a szakértői vélemény kiadósan s részben igen differenciáltan mérlegeli, hogy vajon a kasztrálás javallott-e, s elvárható-e a kívánatos eredmény, vagy pedig vannak-e esetleg más terápiás lehetőségek. Vannak olyan szakértői vélemények, amelyekben tömören annyi áll, hogy a kasztrálással szemben nem merültek fel kétségek, de olyanok is, amelyekben annak szükségességét alaposan megindokolják, s amint az érintetteknek az aktákhoz csatolt írásai jelzik, ezeket ők is megfelelően becsülték. Némely szakértői véleményben a külföldi szakirodalomra való utalással általában – vagy legalábbis speciális esetekben – a beavatkozással szemben érvelnek. Vannak az érintettek által minden valószínűség szerint önkéntesen kiállított kasztrálás iránti kérelmek, amelyeket a szakértők a törvényi előfeltételek híján vagy a sikerre való csekély remény miatt nem javasoltak. Végül vannak olyan bírósági döntések, amelyek elutasítják a szakértő által javasolt kasztrálást.”¹ Hosszasan idéztünk, hogy bemutathassuk, milyen széles volt az érvelő indoklás és a tényleges beavatkozások spektruma.

Ezenkívül körülbelül az 1934. esztendőől kezdve dolgozták ki a kontrollintézkedések azon rendszerét, amely a kasztrált homoszexuális férfiak hiánytalan regisztrálását és ellenőrzését volt hivatott garantálni. A beavatkozást birodalomszerte egységes űrlapokon dokumentálták, s kötelező volt a négyhetes, egy-, három- és öt éves kontrollvizsgálat. 1937 vége óta a regisztrálást a börtönök és a koncentrációs táborok 73 kriminálbiológiai vizsgálati osztályán végezték. Az adatokat birodalomszerte kilenc helyen létrehozott Kriminálbiológiai Gyűjteménybe adták le, ahol azokat megvizsgálták, rendezték, majd továbbadták a Birodalmi Egészségügyi Hivatalnak. Voltak olyan tervek, hogy a Magzatelhajtás és Homoszexualitás Elleni Harc Birodalmi Központjának keretein belül létrehozzák a Kasztrálásvizsgálati Központot, de a megvalósítás a háború eszkalációja miatt elmaradt.

Az RSHA 1942. 1. 2-i rendeletével a büntetendő és kasztrált férfiak tervszerű rendőrségi megfigyelés alá kerültek. Minden lakhelyváltoztatást vagy tartózkodási helyük megváltozását jelenteniük kellett, ezen felül az illetékes Egészségügyi Hivatal összes rendelkezését követniük kellett. A koncentrációs

¹ F. Pfäfflin: *Chirurgische Kastration vor und nach 1945*, in: G. Kaiser – H. Kury – H. J. Albrecht (hrsg.): *Kriminologische Forschung in den 60er Jahren. Projektberichte aus der Bundesrepublik Deutschland*, Freiburg i. Br., 1988, 591–603. o.

táborba küldést egyedi esetekben a Bűnügyi Rendőrség is elrendelhetette, bírósági eljárás nélkül, minden olyan esetben, amely a viselkedés vagy a hivatalos orvosi szakértői vélemény alapján „a kasztrálás ellenére a közre, különösen az ifjúságra komoly veszélyt jelent”.

Az úgynevezett önkéntes kasztrálás gyakorlatával párhuzamosan léteztek az általános kasztrálás alkalmazására irányuló követelések. Olyan kutatásokra támaszkodtak, amelyekben orvosok és jogászok egyaránt részt vettek. Számos vizsgálattal igyekeztek alátámasztani a minden homoszexuális férfi kasztrálásának hivatalos elrendelésére irányuló követelésüket, mint ami a népközség érdekét szolgálja.

E tárgyban a legélesebb viták 1942 és 1944 között, elsősorban a Birodalmi Igazságügyi Minisztérium és a Birodalmi Belügyminisztérium között zajlottak. A vita egyik mértékadó résztvevője a már említett SS-Obersturmbannführer és orvos, Karl-Heinz Rodenberg volt. A vita 1943-ban egy törvénytervezet eredményezett: „Törvény a közözséggel szembenállók kezelésére”. A népközség „ballaszttegisztenciáiként” denúciált csoportba az úgynevezett munkakerülők, összeférhetetlenek, csavargók, koldusok, gyengén teljesítők és szellemi fogyatékosok mellé a homoszexuális férfiak is bekerültek. Noha a tervezet a totális háború miatt már nem válhatott törvényerejűvé, a 175. §-t érintő deliktumok esetében a kényszerű kasztrálás szabályozását teljes egészében kidolgozták.²

Amíg a minisztériumi bürokrácia jogászokkal és orvosokkal vitatkozott azon, hogy vajon a homoszexuális férfiak kényszerű kasztrálását kiegészítésként a büntetőtörvény szabályozza-e, vagy pedig várják-e meg a „közözséggel szembenállók” elleni szörnyűséges törvény hatályba lépését, addig az SS Gazdasági és Közigazgatási Főhivatala, a koncentrációs táborok központi irányító hatósága egy 1942. 11. 14-i titkos rendeletével felhatalmazta a parancsnokokat, hogy különleges, törvényileg nem szabályozott esetekben az ivartalanítást elrendelhessék. Ezzel a koncentrációs táborokban is „legalizálták” a homoszexuális férfiak kényszerű kasztrálását. Amit évek óta amúgy is kíméletlenül elvégeztek.

² Vö: G. J. Giles: *The most unkindest cut of all: Castration, homosexuality and Nazi justice*, in: *Journal of Contemporary History*, 27(1992), 41–61. o.

[88] Az úgynevezett önkéntes kasztrálás kikényszerítése
A Reichsführer-SS 1939. május 20-i rendelete

Reichsführer-SS
és a Német Rendőrség Parancsnoka
a Birodalmi Belügyminisztériumban
S-Kr 3 Nr. 623/37 VI

Berlin SW 11, 1939. május 20.

A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatalnak

Tárgy: Megelőző letartóztatásban lévők önkéntes férfiatlanítása

A birodalmi és porosz belügyminiszter, valamint a birodalmi igazságügyi miniszter 1936. 1. 23-i körrendeletében (RMBliV. 258. o.) szerepel, hogy a férfiatlanításra való elhatározás önkéntességét semmilyen – még közvetett – kényszer nem befolyásolhatja. „Ezért különösen tilalmas a büntetés feltételes elengedését a beleegyezéstől függővé tenni” – áll a rendeletben.

E határozatok téves értelmezésének elkerülése végett a birodalmi igazságügyi miniszterrel egyetértve hangsúlyozom, hogy az öröklött betegségben szenvedő nemzedék kialakulása elleni törvény 14. § 2. szakaszának határozatai értelmében megkövetelt önkéntességet *nem* kérdőjelezi meg, ha a *megelőző őrizetben* lévő erkölcs ellen vétő bűnözőt felvilágosítják arról, hogy a férfiatlanítás elvégzése után a megelőző őrizetből való szabadulása *valószínűleg* lehetővé válhat.

Kérem, a megfelelő esetekben ilyen értelemben járjanak el.

RKPA 60⁰¹/426.39

Az 1933. 7. 14-i, Az öröklött betegségben szenvedő nemzedék kialakulása elleni törvény 14. § 2. szakaszának 1935. 6. 25-i kiegészítése (RGBI I 773. o.):

„Egy férfi ivarmirigyeinek eltávolítása a beleegyezésével akkor is elvégezhető, ha hivatalos vagy törvényszéki orvosi szakvélemény alapján erre van szükség az elfajzott nemi ösztönöktől – amelyek okot adnak az aggodalomra, hogy a büntető törvénykönyv 175.–178., 183., 223.–226. §-ainak értelmében további tévelygéseket követ el – való megszabadítása érdekében. A férfiatlanítás büntetőeljárás vagy biztonsági eljárás keretében való elrendelése nem változik.”

[89] **Koncentrációs tábor a „visszaeső megrontóknak”**

A Birodalmi Biztonsági Főhivatal 1940. július 12-i körrendelete

Birodalmi Biztonsági Főhivatal

1940. július 12.

V B 1 Nr. 1143/40

Az Állami Bűnügyi Rendőrségnek

Híradásként a Titkos Államrendőrségnek

Kérem, hogy a jövőben minden olyan homoszexuálist, aki egy partnernél többet rontott meg, a börtönből való szabadulása után helyezzenek rendőrségi megelőző őrizetbe.

„A homoszexuálisok kasztrálásáról szóló irodalom (Hackfield stb.) közleményei olyannyira bátorítóak, hogy a visszaeső homoszexuálisoknak az eddigieknél erőteljesebben tanácsolhatjuk, hogy vessék alá magukat e műveletnek, mivel lehetségesnek tűnik, hogy ily módon megmenekülhetnek az állandó intézetbeli elhelyezéstől. Az érvényben lévő törvényes határozatok alapján a homoszexuálisok kasztrálását bíróság nem rendelheti el; a homoszexuálisokra van bízva, hogy az internálás alatt a férfitlanlántást maguktól kérelmezzék.”

R. Lemke: *Über Ursache und strafrechtliche Beurteilung der Homosexualität*, Jena, 1943, 43. o.

[90] A kasztrált homoszexuális férfiak „megelőző őrizetbe vételének” megszüntetése

A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal 1940. szeptember 23-i rendelete

Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal *Berlin, 1940. szeptember 23.*
Tgb. Nr. Allg. 2057 B

A [...]i bűnügyi rendőrkapitányságnak

Tárgy: A bűnözés elleni megelőző küzdelem

Hivatkozás: 1940. 9. 7-i levél - K Tgb. Nr. 6041

Az olyan homoszexuálisok rendőrségi megelőző őrizetbe vételétől, akik az 1940. 7. 12-i rendelet – V B 1 Nr. 1143/40 – értelmében egynél több partnert rontottak meg, ugyanakkor férfiatlanították őket, el kell tekinteni, ha orvosi szakvélemény szerint a nemi ösztöneik teljesen elmúltak, és a homoszexuális tevélységekbe való visszaesésüktől már nem kell tartani.

[91] A „férfiatlanítottak” hiánytalan regisztrálása és ellenőrzése

A birodalmi belügyminiszter 1941. november 13-i rendelete

A birodalmi belügyminiszter
IV b 2248/41 - / - 10796

Berlin, 1941. november 13.
NW 7, Unter den Linden 72

A Birodalmi Gau-vezetőknek
miniszterelnököknek

Berlin rendőrparancsnokának

Berlin birodalmi főváros főpolgármesterének
az Egészségügyi hivataloknak

Tárgy: A férfiatlanítottak vizsgálata.

(1) 1936. november 31-i körrendeletemben – IV a 15183/36/1079b –
(amely nem lett nyilvánosságra hozva) elrendeltem a férfiatlanítottak

Koncentrációs tábor, Buchenwald
 „tábori orvos”
 S.Az.: 14/10.37

*Buchenwald, 1937. okt. 12. – kedd
 weimari posta*

Tárgy: Foglyok ivartalanítása, illetve férfitalanítása

Hivatkozás: Nincs

Melléklet: Nincs

A koncentrációs tábor parancsnokságának
 Buchenwald

Kérem, hogy a következő foglyokat, akiket az ivartalanítás, illetve férfitalanítás iránti kérelem beadása előtt még alapos szakorvosi vizsgálatnak kell alávetni, egyelőre ne engedjék el a táborból: (...)

1.	F., Karl	Nr	1254
2.	R., Ewald	”	595
3.	A., Max	”	232
4.	S., Emil	”	1957
5.	W., Oswin	”	2243
6.	R., August	”	1956
7.	K., Friedrich	”	2057
8.	M., Werner	”	1672
9.	K., Karl	”	2392
10.	K., Theodor	”	1931
11.	R., Otto	”	2086
12.	G., Walter	”	2410
13.	F., Peter	”	2414
14.	H., Karl	”	2419
15.	M., Herbert	”	2413
16.	S., Friedrich	”	2415
17.	S., Emil	”	1970
18.	D., Nikolaus	”	491
19.	D., Josef	”	669
20.	F., Nikolaus	”	364
21.	H., Albert	”	752
22.	F., Erich	”	426
23.	G., Otto	”	427
24.	G., Hans	”	777

25.	K., Otto	”	681
26.	J., Ernst	”	457
27.	K., Albert	”	759
28.	S., Max	”	201
29.	L., Philipp	”	2433

(Pecsét: Koncentrációs
Tábor Buchenwald)

Tábori orvos
Koncentrációs Tábor
Buchenwald
(aláírás) s. k.
SS-Obersturmführer

BAK NS 4/45 1 jelzet

egy hónap, egy, három és öt év utáni felülvizsgálatát, méghozzá a biztonsági eljárás keretében kényszerűen férfitlanított személyek esetében csakúgy, mint azoknál a személyeknél, akik az öröklött betegségben szenvedő nemzedék kialakulása elleni védekezést előíró törvény 14. § 2. szakaszának 1935. június 26-i kiegészítése – RGB I. 713. o. – értelmében önkéntesen kasztráltatták magukat.

- (2) Miután a férfitlanítás eredményeiről és következményeiről külföldi és belföldi tapasztalatokkal rendelkezünk, és megállapítható, hogy ezen intézkedés a legtöbb esetben elérte kívánatos célját, az esetenként előforduló visszaesések megelőzése érdekében kívánatos a szóba jöhető személyek hiánytalan ellenőrzése és gondozása.
- (3) Ebből a célból az előre megállapított határidőt betartva a felülvizsgálatokat teljes mértékben el kell végezni. Hogy ez lehetővé váljon, minden kényszerűen és önkéntesen kasztrált férfit listaszerűen regisztrálni kell. A kimondottan nagy Egészségügyi Hivatalokban a listát kartoték is helyettesítheti.
- (4) Az említett 1936. november 30-i körrendelet 7. szakaszában kifejtettem, hogy a férfitlanítottaknak nem kötelező az Egészségügyi Hivatal felhívására a felülvizsgálaton megjelenniük. Ám amióta a bűnözés megelőzéséért vívott küzdelem a rendőrség különösen fontos feladatává vált, az itt elrendelt előírások alapján a felülvizsgálat elviselését ki is lehet kényszeríteni. Ezért ha egy férfitlanított nem jelenik meg a

felülvizsgálaton, arról az illetékes bűnügyi rendőri szervet értesíteni kell, amely a férfiatlanított személyt a bűnözés megelőzéséért folytatott küzdelem kérelmére az adott személyt a felülvizsgálatra előállítja. Az olyan személyeket, akik az öröklött betegségben szenvedő nemzedék kialakulása elleni védekezést előíró törvény 14. § 2. szakaszának 1935. június 26-i kiegészítése értelmében az önkéntes kasztrálásuk érdekében egy hivatalos vagy törvényszéki orvosi szakértői igazolást kérnek, a vizsgálatkor figyelmeztetni kell, hogy a felülvizsgálatokon is jelenjenek meg.

- (5) A bűnügyi rendőrségi szervek az Egészségügyi Hivataloknál a felülvizsgálat céljából minden olyan nemi erkölcs ellen vétő bűnözőt bejelentenek, akik hogy a megelőző őrizetből kiszabadulhassanak, önkéntesen kasztráltatták magukat. Az Egészségügyi Hivatalokhoz benyújtott vizsgálati kérelmeknek minden esetben eleget kell tenni. A már említett 1936. november 30-i körrendelet és az 1938. április 1-jei körrendelet – IV b 6/38 – 1079b (RMBliV. 595. o.) – rendelkezéseit értelmeszerűen kell alkalmazni.
- (6) Az Egészségügyi Hivataloknak jelenteniük kell a bűnügyi rendőrségi szerveknek:
 - a) minden kényszerűen férfiatlanított személyt,
 - b) az önkéntes férfiatlanítottakat abban az esetben, ha fennáll a gyanúja, hogy bűnöző tevékenységet folytatnak, vagy a felülvizsgálaton nem jelennek meg.
- (7) Tudományos szempontok miatt kívánatos az olyan személyek férfiatlanításának hatásairól is anyagot gyűjteni, akiket nem kriminálbiológiai okokból férfiatlanítottak, hanem férfiasságukat betegség vagy baleset következményeként veszítették el. Ezekben az esetekben az 1936. november 30-i körrendelet értelmében a felülvizsgálat természetesen nem rendelhető el. Ám ha az ezen férfiak állapotának figyelembevételével az lehetséges, a hiányosság jelenségeiről esetükben is gyűjtendő az anyag, s különösen arra kell figyelni, hogy vannak-e lényegi különbségek a nemi erkölcs ellen vétkező bűnözők megfigyeléséhez képest. Adott időben az anyagot tudományos értékelés céljából bekérettem. A bűnügyi rendőrségi szerveket a Birodalmi Biztonsági Főhivatal további utasításokkal látja majd el.

[92] Megelőző rendőrségi intézkedések a „férfiatlanítottakkal” szemben

A Birodalmi Biztonsági Főhivatal 1942. január 2-i rendelete

Birodalmi Biztonsági Főhivatal
V - A 2 Nr. 1039/41

Berlin, 1942. január 2.

Bizalmas

A [...]i bűnügyi rendőrkapitányság vezetőjének
vagy helyettesének

Tárgy: Férfiatlanítottakkal szembeni rendőri megelőző intézkedések

Mellékletként küldöm a birodalmi belügyminiszter 1941. 11. 13-i rendeletét (IV b 2248/41 – / 1079b) – a férfiatlanított személyek orvosi felülvizsgálatáról, tudomásulvételre.

Az Egészségügyi Hivatalok által meghatározott időtartamokban elvégzendő felülvizsgálatok különleges biztonsági rendőrségi érdekeknek is megfelelő elvégzését biztosítandó a mellékelt rendelet 6. pontjában felsorolt személyeket *azonnal* tervszerű rendőrségi megfigyelés alá kell helyezni – szükség esetén a Birodalmi Belügyminisztérium 1937. 12. 14-i, A I 3, a rendőrség bűnözés megelőzési feladatairól szóló körrendelete alapján –, még hozzá akkor is, ha egyes esetekben a további biztonsági rendőrségi intézkedések nem avagy már nem tűnnek szükségesnek.

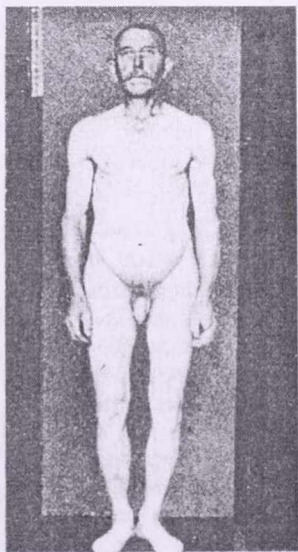
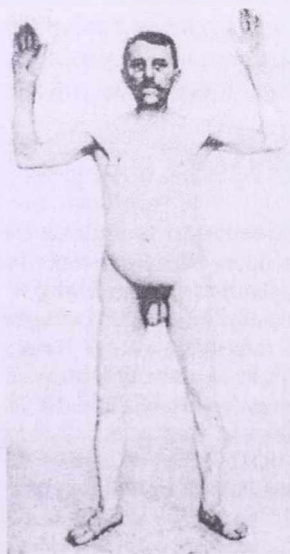
Ezen férfiatlanított személyek – amennyiben már megfigyelés alatt állnak – *további* kötelezettségei:

1. „A lakóhely és a tartózkodási hely megváltoztatásának bejelentése a helyi rendőri hatóságnál, az általános rendőrségi bejelentési előírás ellenére” (vö. 1937. 12. 14-i körrendelet B I 1 (1)), továbbá
2. „az illetékes Egészségügyi Hivatal minden rendelkezésének eleget kell tenniük”.

Az Egészségügyi Hivatalok olyan férfiatlanított személyek iránti előállítási kérelmének, akik a felülvizsgálatról rosszhiszeműen távol maradnak, eleget kell tenni.

A további meghagyások – amennyiben egyes esetekben szükségesek – a birodalmi belügyminiszter 1937. 12. 14-i körrendelete keretein belül az

*Kasztrálás előtt és után.
N. Jensch: Untersuchungen
an entmannten
Sittlichkeitsverbrechern.
Lipcse, 1944*

A birodalmi igazságügyi miniszter 1943. február 9-én, Max B. büntetőügye tárgyában kelt levele Jéna főállamügyészének

„A büntett különös súlyát figyelembe véve az elítélt rossz egészségügyi állapota ellenére nem tartom helyénvalónak a büntetés hátralevő részének feltételes elengedését. Ezért kérem, hogy a kegyelmi kérvényt utasítsa el.

A Reichsführer-SS 1940. 7. 20-i körrendeletében – V B 1 Nr. 1143.40 – megkérte a beosztott hatóságokat, hogy a jövőben minden olyan homoszexuális, aki egynél több partnert rontott meg, büntetése letöltése után vegyenek megelőző őrizetbe. Mivel B. elítélt esetében a kegyelemadás szóba sem jöhet, ezért eltekintettem attól, hogy az Ön által előadottak kapcsán a Reichsführer-SS-szel érintkezésbe lépjek. Ugyanakkor utalok arra, hogy a kérdést, miszerint egy több partnert megrontó homoszexuálisnak adható-e kegyelem, különös alapossggal kell megvizsgálni. A közbiztonság követelményeit figyelembe véve ilyen esetekben a kegyelem gyakorlása általában nem jöhet szóba.”

dr. Vollmer s. k.
megbízásából

BAK R 22/970 fol 90.

illetékes bűnügyi rendőrségi szervek hatáskörébe tartoznak; a bűnügyi rendőrségi szerveknek ugyancsak jogukban áll *különösen indokolt esetben* a rendőrségi megelőző őrizet elrendelése, például ha a férfitlanított személy magatartásából vagy a hivatalos orvosi szakvéleményből arra lehet következtetni, hogy a férfitlanítás ellenére továbbra is komoly veszélyt jelent a közösségre, különösen az ifjúságra nézve.

A koncentrációs táborokban önkéntesen férfitlanítottak személyi adatait hamarosan megküldöm az érintett bűnügyi rendőri szerveknek, a birodalmi belügyminiszter 1941. 11. 13-i körrendelete 5. szakaszának értelmében való további intézkedések meghozatalára. A rendelet 6. szakaszának értelmében az Egészségügyi Hivatalok által nevesített férfitlanítottak listáját kényszerűen és önkéntesen férfitlanítottakra bontva sürgősen küldjék meg nekem.

[93] „Számos homoszexuális ugyanis visszavonta ez irányú kérelmét [...]”

A hamburgi főtörvényszék 1942. január 5-i rutinjelentése a Birodalmi Igazságügyi Minisztériumnak (kivonat)

A Hanzavárosi Ítéletábla elnöke

Hamburg 36, 1942. január 5.

Ajánlott!

Dr. Schlegelberger államtitkár úrnak
Birodalmi Igazságügyi Minisztérium

Tárgy: Általános helyzetjelentés

Hivatkozás: Dort. Nr. 1 a 11012/35

[...] A hamburgi bíróságokon visszaeső homoszexuálisok, főként amikor a biztonsági őrizet elrendelése volt kilátásban, a főtárgyaláson gyakran nyújtottak be önként férfitatlanításukra irányuló kérelmet. Miután az egészségügyi hatóságok a kérelmek alapján a férfitatlanítási eljárást útnak indították, problémák adódnak. Számos homoszexuális ugyanis visszavonta ez irányú kérelmét, miután az eljárás már abba a fázisba jutott, hogy a férfitatlanítást el lehetett volna végezni. Az egészségügyi hatóság férfitatlanítást most már csak jogerősen lezárt főtárgyalás után akar elvégezni.

E nehézségek általában annak a kívánságnak a fölerősödéséhez vezetnek, hogy a bíróknak adassék meg a törvényes lehetőség arra, hogy a homoszexuálisokat is férfitatlanításra ítélhessék. Jelenleg a nemi erkölcs ellen vétő homoszexuális bűnözők esetében erre nincs törvényi lehetőség.

Bizonyos összefüggésben áll ezzel a biztonsági őrizet tartama megszábasának az államügyészségre való átruházása. Sajnos nem lehet nem észrevenni, hogy a bíróságok a biztonsági őrizetbe vétel elrendelésekor óvatosabbak és visszafogottabbak, mint korábban voltak, mivel nincs már biztos rálátásuk a biztonsági őrizet időtartamára. A bíróságok ilyen beállítottságát nem hagyhatjuk jóvá, bár pszichológiailag érthető. Attól tartok, hogy az új rendelkezés az ellenkezőjét érte el, mint ami eredetileg a célja lett volna, nevezetesen a biztonsági őrizet keményebb alkalmazása. [...]

[94] A homoszexuálisok kényszerkasztrálásának követelése

A Birodalmi Igazságügyi Minisztérium aktáiból

[94a] *A Birodalmi Igazságügyi Minisztérium feljegyzése,
Rietzsch miniszteri tanácsos, 1942. február 25. (kivonat)*

Február 25-én felhívtam a Birodalmi Bűnügyi Rendőrség szakreferensét, dr. Scheefe kormánytanácsost, s a közösséggel szemben állók ellen tervezett törvény vázlatának ismertetését kértem tőle, s külön érdeklődtem az iránt, hogy a vázlatokat a belügyminisztériumban már ismertette-e. Dr. Scheefe úr elmondta, hogy a vélemények tisztázását először a Birodalmi Bűnügyi Rendőrségen belül végezte el, s az alábbi kéréseket közvetítette:

A törvény szövege tekintsen el a büntető törvénykönyvre való hivatkozástól.

„A nemzetiszocializmus világnézetének a faji gondolat az egyik tartóoszlopa. Világos számára, hogy a vér öröksége, azaz az öröklött hajlamok az egyes embereket testi és lelki viszonylatban egyaránt döntő módon határozzák meg. A nemzetiszocialista kormány faji törvénykezésének célja e felismerés valóra váltása. A harc népünk fennmaradásáért folyik. Végső célja, hogy megfelelő intézkedések révén népünk értékes öröksége folyamának szabad folyást biztosítson, míg az értéktelent fokozatosan kiapassza.” (9. o.)

„Ha meggondoljuk továbbá, hogy a törvényhozó az egészséges faj kívánalmát az értéktelen és bűnözői elemek kiirtása révén nagymértékben szívén viseli, akkor joggal vélhetjük, hogy a férfitlanítást a sterilizáció mellett a népünk faji érdekeiért vívott harc további eszközeként bevetheti. A férfitlanítás a bűnözőt megfosztja megzőképességétől, s ily módon megakadályozza, hogy a bűnözői hajlam tovább fertőzze a népet.” (12. o.)

„Hogy a nép az alacsonyabb rendűek ölés általi kiiktatását megértéssel fogadja-e, most ne tárgyaljuk, de biztosan ma is örömmel veszi a nemi erkölcs ellen vétő bűnözők kiirtását, s ezzel az aszociális nemzedékek kialakulásának megakadályozását. A faji állomány feljavítását azonban a jog teljességének szolgálnia kell.” (34. o.)

H. Puvogel: *Die leitenden Grundgedanken bei der Entmannung gefährlicher Sittlichkeitsverbrecher*, jogi disszertáció, Universität Göttingen, Düsseldorf, 1937.

A férfiatlanítás kérdésében a homoszexuálisok elleni küzdelemmel foglalkozó hivatalnokok, különösen Jacob bűnügyi tanácsos, azt óhajtják, hogy a férfiatlanítást hagyják jóvá a 175.a §-t érintő összes esetben, s ugyanúgy az StGB 175. §-ra vonatkozó esetekben. A tapasztalat azt mutatja, hogy az esetek többségében 21 és 25 év közötti személyeket csábítanak el idősebbek; ezen esetekben a férfiatlanítást alkalmazni kellene.

A törvényben minden aszociális elem ivartalanítását lehetővé kellene tenni; amikor elsősorban mihasznák és naplopók esetében alkalmazzák, neki is az a véleménye [...]

[94b] *Dr. Rodenberg SS-Sturmbannführer, Birodalmi Biztonsági Főhivatal, levele Rietzsch miniszteri tanácsosnak, Birodalmi Igazságügyi Minisztérium*

Berlin, 1942. október 3.

Mélyen tisztelt Miniszteri Tanácsos Úr!

Legszívélyesebb köszönetem szeretném kifejezni szeptember 29-i szíves leveléért. Ismeretes számomra a Führernek a háborúval közvetlenül kapcsolatban nem álló kérdésekben törvényzárlatot elrendelő rendelete, ugyanakkor úgy gondolom, hogy egy olyan fontos ügyben, mint a homoszexualitás elleni küzdelem, elképzelhető a kivétel. Ön is biztos tudja, hogy a Führer a homoszexualitás veszedelmének és e nyavalya leküzdésének milyen nagy jelentőséget tulajdonít. Legyen szabad csak különféle belső utasításokra és parancsokra emlékeztetnem. A Führer legutóbbi beszédéből is egyértelműen nyilvánvalóvá vált a Führernek a veszélyes megrögzött bűnözőkhöz való viszonyulása. A háború előreláthatólag még jó ideig eltart, s én úgy vélem, e kérdést még a háború alatt meg kell oldanunk.

Bizonyos, hogy a férfiatlanítás a nemi erkölcs ellen vétő homoszexuális bűnözőket is erőteljesen befolyásolja. Egy egész sor erkölcs ellen vétő homoszexuális bűnöző van biztonsági őrizetben (elmeógyógyintézetek megfelelő részlegeiben). Csakúgy a koncentrációs táborokban. Ezek az államnak nagyon sok pénzbe kerülnek, s nem dolgoznak eléggé produktívan. Ha kasztrálják őket, akkor rövid időn belül szabadon lehetne engedni

őket, mivel nem jelentenének már veszélyt a népközösségre, s ráadásul hasznot hajtó módon integrálhatnánk őket újra az életbe. Ezen előfeltételek alapján úgy vélem, hogy mégiscsak helyénvaló az ügynek még a háború idején való megoldásán fáradozni. Kérem Önt, hogy ezen szempontokat tanulmányozza. Mezger professzor Münchenből tegnap közölte velem, hogy az anyagomat nagyon figyelemreméltónak találta, s fejtegetéseiből kitűnik, hogy a kérdést ő is minél előbb megoldottnak szeretné tudni. Fölszólított, hogy a kérdéskört szóban tárgyaljuk meg, s felvetette, hogyan s hol lehetne a pontos határokat megvonni. V. Neureiter-Straßburg professzor úr megnyilvánulásából is az az óhaj derül ki, hogy e jelentős kérdést mielőbb tisztázni szeretné. Amint személyesen dr. Frick birodalmi miniszter úrtól tudom, a kérdéskomplexumot minisztériumának illetékes uraival ugyancsak átvizsgálhatja. Én magam meg szeretném nyerni a Reichsführer-SS-t, hogy a probléma gyors megoldása érdekében ő is lépjen fel. Nagyon kíváncsok volna, ha egyszer a teljes ügyről a jogászok is állást foglalnának egy publikációban. Meg tudna-e Ön bízni ezzel egy jogtudóssal?

A legszívélyesebb üdvözléssel

Heil Hitler!

Az Ön híve

Rodenberg s. k.

[94c] *Rietzsch miniszteri tanácsos, Birodalmi Igazságügyi Minisztérium, levele dr. Linden miniszteri tanácsosnak, Birodalmi Belügyminisztérium*

Berlin, 1942. október 9.

Mélyen tisztelt dr. Linden úr,

A mellékletben megküldött levelet dr. Rodenberg kormánytanácsos úrtól kaptam. A levél arra a tanulmányra hivatkozik, amelyet dr. Rodenberg úr a *Deutsche Justiz* 37. számában a nemi erkölcs ellen vétő homoszexuális bűnözők férfiatlanítása tárgyában tett közzé, s amely az RStGB 42k §-ának megváltoztatását szorgalmazza. Ha a dr. Rodenberg úr által óhaj-

„[...] Eredményeink alapján arra a következtetésre jutunk, hogy a kasztrálásnak a homoszexuálisok perverz ösztönéletére gyakorolt hatástalanságáról vallott nézetek többé nem tarthatóak, s ezzel nincs többé okunk arra, hogy az StGB 175. § alapján kiszabott büntetéseknél a 42.k § rendelkezéseit ne alkalmazzuk. Ellenkezőleg, az nem tűnik indokoltnak, hogy a 175. § alapján kiszabott büntetéseknél a megfelelő kriminálpolitikai feltételek fennállása esetén eltekintsünk a férfiatlanítás elrendelésétől, mivel ez a rendszabály, mint más nemi erkölcs elleni bűncselekmények esetében, kriminálterápiás szempontokból e téren is teljes sikerrel kecsegtet, ugyanakkor személyes és szociológiai szempontokból is áldásosan hat. A törvényhozók által korábban más feltételek mellett a biztonsági rendszabályok (férfiatlanítás) kriminálpolitikai alkalmazásában tudatosan meghagyott joghézag tapasztalataink és a bemutatott magyarázatok szerint most már egy tovább fenn nem tartható korlátozás. Véleményünk szerint mindebből sokkal inkább a kérdéskomplexum új törvényi szabályozásának szükségszerűsége következik, hogy ezáltal a biztonsági rendszabályok eme jelentős eszközét tökéletesebbre és hatásosabbra formálhassuk.” (587. o.)

C.-H. Rodenberg: *Zur Frage des kriminaltherapeutischen Erfolges der Entmannung homosexueller Sittlichkeitsverbrecher*, in: *Deutsche Justiz*, 10(1942)/37. szám, 581–587. o.

tott változások bevezetésre kerülnének, véleményem szerint kívánatos lenne, ha a Birodalmi Egészségügyi Vezető kijelentené, hogy az orvosi kutatás mai állása szerint elérkezett az idő a férfiatlanítás Rodenberg úr által kívánt kiterjesztéséhez, s megkérné a birodalmi igazságügyi miniszter urat, hogy e kiterjesztést a megfelelő alkalomkor terjessze elő. Esetleg nem kizárt, hogy az StGB 42k §-ának újrafogalmazására a közösséggel szemben állók elleni törvénnyel összefüggésben kerülhet sor.

A véleményének alkalomadtán való közléséért hálás lennék Önnek.

A legszívélyesebb üdvözléssel és köszöntéssel

Heil Hitler!

Híve

Rietzsch s. k.

[95] Felhatalmazás a koncentrációs táborok foglyainak kasztrálására

Az SS Gazdasági és Közigazgatási Főhivatalának 1942. november 14-i titkos körlevele

Gazdasági és Közigazgatási Főhivatal
D Hivatali csoport
Koncentrációs táborok
D I/1 Az: 14h7/OT.U.-

*Oranienburg,
1942. november 14.*

Titkos

Tárgy: Foglyok ivartalanítása

Melléklet: nincs

Da., Sah., Bu., Mau., Flo., Neu., Au., Gr-Ro., Natz., Nie., Stu., Deb., Rav., koncentrációs táborok és Lublin hadifogolytábor parancsnokainak

A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal közlése szerint az öröklött és hajlamok által vezérelt komoly szenvedések tudományos megragadására alakult birodalmi bizottság a Führer különleges teljhatalmat biztosító megbízásából jogosult a különleges, törvényileg nem szabályozott esetekben az ivartalanítás engedélyének megadására. Az eugenikai bíróság jogerős döntésére ezekben az esetekben nincs szükség.

Az esetlegesen előforduló esetekben a fenti rendelkezések szerint kell eljárni.

VI. rész

HOMOSZEXUÁLIS FÉRFIAK A KONCENTRÁCIÓS TÁBOROKBAN

A példa: Buchenwald

Rózsaszín háromszöget viselő foglyok a buchenwaldi koncentrációs táborban

Homoszexuális férfiakat már röviddel a náci hatalom megszilárdulása után is vittek koncentrációs táborokba. Sok esetben példát statuáló terrorintézkedésként történt ez. A látszólagos legalizálás megfelelő szabályait csak viszonylag későn hozták meg. Himmler 1937. december 14-i parancsában és 1940. július 12-i rendeletében célcsoportként a nemi erkölcs ellen vétő bűnözőket definiálta, s ezen elsősorban az „ifjúság megrontóit”, a „fiúprostituáltakat” és az ilyen értelemben büntetett előéletűeket értette. Ez azt jelentette, hogy nem mindenkinek kellett büntetése letöltése után koncentrációs táborral számolnia, akit a 175. § alapján ítélték el. Ugyanakkor azt is jelentette, hogy a politikai indíttatású ítéleteknél az előírások biztosították azt az interpretációt, amely az említett címkék önkényes ragasztgatásával az ilyen kemény szankciót lehetővé tette.¹

A buchenwaldi koncentrációs tábor 1937-ben hozták létre. Nem sokkal később az első homoszexuálisok is feltűntek a táborban. 1938 végén már 28 fogoly viselte a rózsaszín háromszöget, 1939 végén 46-an, két évvel később pedig 51-en. Himmler már említett 1940. július 12-i rendelete után, amely szerint „a jövőben minden homoszexuálist, aki egynél több partnert rontott meg, a börtönből való elbocsátása után rendőrség megelőző őrizetbe kell venni”, Buchenwaldban is megnőtt a homoszexuális foglyok száma. 1942-ben lépte túl először a százat, 1943 végén 169, egy évvel később pedig 189

¹ Vö.: R. Lautmann – W. Grischkat – E. Schmidt: *Der Rosa Winkel in nationalsozialistischen Konzentrationslagern*, in: R. Lautmann (hrsg.): *Seminar: Gesellschaft und Homosexualität*, Frankfurt/M., 1977, 325–365. o.; továbbá uő: *Categorisation in Concentration Camps as a Collective Fate: A Comparison of Homosexuals, Jehova's Witness and Political Prisoners*, in: *Journal of Homosexuality*, 19(1990)/1, 67–88. o.

homoszexuális férfi volt a táborban. A foglyok összlétszámával összevetve e szám csekély. Az évek folyamán jócskán egy százalék alatt maradt.²

A deportálást azzal az örült érveléssel magyarázták, hogy a homoszexuális férfiakat „rendes munkára szoktatással gyógyítják ki természetellenes hajlamaikból”. Heydrich 1941-es cinikus felosztása szerint Buchenwald a koncentrációs táborok II. kategóriájába tartozott. Ez azt jelentette, hogy Flossenburg, Neuengamme és Auschwitz II táborokkal együtt Buchenwald a „súlyosan terhelt”, ugyanakkor „nevelhető védőőrzetese” tábor volt.

A homoszexuálisok mindennapjait a táborélet embertelen körülményei határozták meg. Ehhez jött még a homoszexuális lét stigmája, ami számukra veszedelmes külön státust jelentett. Többszörösen is izolálódtak: barátaiktól, akik attól való félelmükben, hogy őket is homoszexuálisnak tarják majd, nem merték az egyébként engedélyezett postai kapcsolatot tartani velük. Családjaiktól, akik a fiút, az apát a „szégyen” miatt megtagadták, még halál esetén is, amint az Karl Willy A. fogoly aktáiból kiderül: a család nem volt hajlandó átvenni az urnát, és megtagadta a temetést. Izoláltak voltak a többi fogolytól is, akik kerülték a rózsaszín háromszóget viselő foglyokat, hogy elkerüljék a gyanúsítgatást, s mert a melegekkel szembeni széles körben elterjedt előítéleteket ők is osztották. Egymástól is izoláltak voltak, mert a homoszexuális férfiakat ritkán köti össze más, mint szexuális orientációjuk. Így olyan szolidaritásról, mint amilyen például a politikaiak vagy a Jehova tanúi között megvolt, szó sem lehetett. Ennek megfelelően csekély volt a befolyásuk a táboron belüli kommunikációs és irányító struktúrákra.

1938 őszéig a homoszexuális férfiakat a politikai blokkokban osztották szét. 1938 októberétől elkülönítve őrizték őket, zárt büntetőszázadban kőbányában kellett dolgozniuk. Az embertelen munkakörülmények és az SS-legények önkénye egyre-másra szedte az áldozatokat. 1942 nyarától más foglyokkal együtt a hadiiparban dolgoztak. 1944 őszén/telén a V2-fegyvert előállító üzembe, a „Dora” külső táborba (Nordhausen mellett)³ deportálták őket. A katasztrofális szálláskörülmények, a föld alatti alagutakban végzett megérőltető munka és az általánosan rossz egészségi állapot a legtöbbjük számá-

² Grau: *Verstümmelt und ermordet – Homosexuelle im KZ Buchenwald*, in: S. N. Rapoport – A. Thom (hrsg.): *Das Schicksal der Medizin im Faschismus*, Berlin, 1989, 67–69. o.; továbbá W. Röhl: *Homosexuelle Häftlinge im KZ Buchenwald*, Weimar-Buchenwald, 1991.

³ A Dora külső táborra vonatkozóan (igaz, a homoszexuális fogolycsoportra való hivatkozás nélkül) lásd: E. Pachaly – K. Pelny: *KZ Mittelbau Dora. Terror und Widerstand*, Buchenwaldheft 28, Weimar-Buchenwald 1987.

ra a halált jelentette. Csak 1945. február 8. és 13. között 96 homoszexuális fogoly halt meg, azaz az eddig az időpontig Buchenwaldba deportált homoszexuális férfiaknak több mint a fele.

A fogolytársak elbeszéléseiből, mint például az 1939/1940-ben a gyengélkedőn orvosi írónként dolgozó Walter Polleréből kitűnik, hogy a Buchenwaldba deportált homoszexuális foglyok többségét kasztrálták.⁴ Időközben kiderült, hogy a szörnyűséges flekktífuszkísérleteknél is felhasználták őket. Mivel a kísérleteket csak igen hiányosan dokumentálták, azok mértékéről biztosat nem lehet állítani.⁵ Eddig öt homoszexuális férfit lehetett azonosítani; az elhunyt Karl Willy A. holtteste kiadásának megtagadásából arra lehet következtetni, hogy őt is e kísérletek áldozatai közé sorolhatjuk.

[96] A homoszexuálisok helyzete a buchenwaldi koncentrációs táborban

1945. tavaszi tudósítás (kivonatok)⁶

[...] 1938 őszéig a homoszexuálisokat a politikai blokkokban osztották szét, ahol eléggé semmibe vett életet éltek. 1938 októberében zárt büntetőszázadba kerültek, és a kőbányában kellett dolgozniuk, míg korábban az összes kommandó nyitva állt előttük. Miközben néhány aktaszerűen odarendelt elítéltet kivéve a büntetőszázad valamennyi tagjának megvolt rá a kilátása, hogy egy bizonyos idő letelte után visszakérül egy normális blokkba, ami által lényegesen megjavulnak élet- és munkakörülményei, a homoszexuálisok számára nem adatott meg ez a lehetőség. Ezzel éppen a legnehezebb években ők képezték a tábor legalacsonyabb rendű kasztját. A kifejezetten megsemmisítő táborokba – mint Mauthausen, Natzweiler és Groß-Rosen – induló transzportokban összlétszámukhoz viszonyítva százalékosan közülük kerültek ki a legtöbben, ugyanis a táborban mindig

⁴ Poller: *Artzschreiber in Buchenwald*, Hamburg, 1947.

⁵ A flekktífuszkísérletekkel kapcsolatosan általában lásd: W. Scherf: *Die Verbrechen der SS-Ärzte im KZ Buchenwald. Der antifaschistische Widerstand. 2. Beitrag: juristische Problem*; kriminálisztikai disszertáció, Humboldt-Universität Berlin, 1987.

⁶ A jelentés itt elhagyott részei nem vonatkoznak speciálisan a buchenwaldi homoszexuális foglyok helyzetére. Lásd a dokumentum teljes és kommentált változatát in: *Zeitschrift für Sexualforschung*, 2(1989) 243–253. o.

Balachowsky: [...] Buchenwaldban számos homoszexuális volt, azaz olyan személyek, akiket a német bíróságok ezen vétek miatt ítélték el. Ezeket a homoszexuálisokat koncentrációs táborba küldték, elsősorban Buchenwaldba, s ott más foglyokkal együtt helyezték őket el.

Dubost: Főként úgynevezett politikai foglyokkal, akik valójában hazafiak voltak?

Balachowsky: Mindenféle fogollyal.

Dubost: Mindenki érintkezett német nemzetiségű homoszexuálisokkal?

Balachowsky: Igen, ők csak annyiban különböztek, hogy rózsaszín háromszöget viseltek.

Dubost: E háromszög viselését pontosan meghatározták, vagy pedig kaotikus volt a megkülönböztetés?

Balachowsky: Egészen az elején, vagyis még az én időm előtt, úgy hallottam, a háromszögeknek rendszeren kidolgozott rendszere volt. Ám amikor én 1944 elején Buchenwaldba kerültem, a háromszögek tekintetében már nagy összevisszaság uralkodott, sok fogoly egyáltalán nem viselt semmiféle háromszöget. [...]

Alfred Balachowskynak, az egykori francia fogolynak a háborús főbűnösök nürnbergi perében Dubost francia fővádlóhelyettes előtt 1946. január 26-án tett tanúvallomásából. IMG, Bd. VI, Nürnberg, 1947, 36. o.

az volt az érthető tendencia, hogy a kevésbé fontos és értékes, illetve értéktelennek tekintett részt küldjék el. Ugyan a hadiiparban való erőteljesebb bevetés ennek a fogolytípusnak is megkönnyebbülést jelentett, hiszen a munkaerőhiány jelentette kényszer miatt az ezen emberek soraiban lévő szakemberekre is szükség volt, de a homoszexuálisok kevés kivételtől eltekintve még 1944 januárjában is a „Dora” haláltáborba kerültek, ahol sokan közülük meghaltak.

Néhány jellemző buchenwaldi homoszexuális-sors engedjen bizonyos bepillantást e viszonyokba.

L. Adloffot, a berlini Staatsbibliothek könyvtárosát, a *Die Weltbühne* című baloldali lap munkatársát 1938-ban mint politikailag gyanús elemet tartóztatták le; ezenkívül homoszexualitással is meggyanúsították. 1938 nyarán politikaiként került Buchenwald koncentrációs táborba. Amikor 1938 októberében minden homoszexuálist, valamint mindazokat, akiket meggyanúsítottak, büntetőszázadba osztottak be, ráaggatták a homoszexu-

xuálisok jelét, egy rózsaszín háromszöget, s a kőbányában kellett dolgoznia. 1939 januárjában Mauthausen koncentrációs táborba került, ahol szörnyűséges körülmények uralkodtak. Az ottani kőbányában lábsérülést szenvedett, ami óriási sejtszövetgyulladásra növekedett, s még abban az évben rokkantként Dachau koncentrációs táborba vitték. A dachauai kápó, „Heiden-Sepp” szörnyű kínzásai után 1940-ben rokkantként Buchenwaldba került, majd mint rokkantat visszaszállították Dachaubá, s végül 1941 őszén ismét csak Buchenwaldba került, véglegesen, hogy ott haljon meg. A ronccsá vált emberek állandó ide-oda tologatásának az lett az eredménye, hogy a mindig új körülmények közé kényszerített foglyok hullottak, mint a legyek. Dachauból 1941-ben magával hozott egy büntetést valamilyen jelentéktelen eset miatt, s noha Dachauban megbüntették már, Buchenwaldban is kapott kétszer 25 korbácsütést és néhány hét zárkát. A bunker akkoriban abszolút halálos ügynek számított, a blokkban halottként már rég leírták, így visszatérése maga volt a csoda. Időközben lábán a sejtszövetgyulladás, ami rendesen soha nem gyógyult be, oly mértékben elterjedt, hogy a szíve is komoly károsodást szenvedett. Mivel természeténél fogva erős ember volt, hatalmas akaratereővel még hónapokig vonszolgatta magát, míg 1943 áprilisában mellhártyagyulladás következtében életét vesztette.

A berlini író, Dähne 1942 tavaszán homoszexuálisként érkezett a táborba. Ám letartóztatásának okaként olyan politikai megnyilvánulásai szolgáltak, amelyek a Gestapo figyelmét felkeltették. Miután néhány hónapot kőbányában dolgozott, egy reggel az egyik szobafelelős a betegszobába kísérte, és a tábori orvosnak tbc-s betegként mutatta be. Valóban voltak mellkasi fájdalmai. A tábori orvos először a tbc-sek közé akarta utalni kezelésre, ám amikor D. a helyzetet félreértve arról beszélt, hogy ő tulajdonképpen politikai okokból van itt, az orvos észrevette, hogy egy homoszexuális áll előtte, s abba a terembe vezettette, amit a halálraítélteknek tartottak fenn. Két nap múlva halálos injekciót kapott.

H. D. kereskedelmi alkalmazottat, született 1915-ben, 1938. 4. 20-án illegális prágai utazás miatt tartóztatták le. Prágában megpróbálkozott az orosz konzulátussal kapcsolatba lépni, hogy Németországból elmenekülhessen; a Gestapo illegális kommunista futárnak vélte. Ugyanekkor tartóztatták le egy barátját is, akivel bizalmas viszonyban állt, s vallomást csikartak ki belőle. A hazaárulás vádját ejteni kellett, mivel D.-re semmit

nem sikerült rábizonyítaniuk, s belőle sem tudtak kiszedni semmit. Így végül természetellenes fajtalankodásért három és fél év börtönre ítélték. A letöltött büntetés után 1941 novemberében került Buchenwaldba.

Az első, amit látott, a büntetőszázad elhullottjai voltak; a holttesteket liszteszsákokként vetették az ajtó elé. Ezenkívül azon az estén egy fiatal homoszexuális felakasztotta magát, mindenki nyugodtan tovább evett, egyetlen embert sem érdekelt. Még ugyanezen az estén egy régebbi rab felvilágosította, hogy a kőbányában kell majd dolgoznia, a kápó szörnyű ember, s különösen a 176. § (közösülés fiatalkorúakkal) alapján elítélt emberek helyzete reménytelen, legyen óvatos, s nincs értelme, hogy bármit is elhallgasson. Egy kínokkal teli álmatlan éjszaka után D. elhatározta, hogy minden eshetőséget megelőzendő a kápóhoz fordul, hogy neki ezt és ezt mesélték, ő nem akarja felakasztani magát, s tanácsot kér tőle, mit tegyen. Éppen az ellenkezőjét érte el annak, amit akart. A Herzog nevű kápó, egy korábbi idegenlégiós, rendkívül brutális, szemlátomást vérszomjas hajlamú, homoszexuáliskínzó volt; akit véresre vert, az el volt veszve. Herzog minden erővel ki akarta csikarni belőle, hogy ki mesélte ezt neki, és súlyosan megfenyegette. Mivel D. észrevette, hogy sorstársa elveszett ember lenne, ezért nem árulta el a nevét. Másnap a kőbányában a csilléhez került, nehéz és veszélyes munkára. Aki nem bírta tovább, azt egyszerűen bedobták a csillébe, s egy kőhalomra borították. Herzog vagy azonnal halálra rugdosta, vagy pedig addig öntött vizet a torkába, ameddig meg nem fulladt. Ha valaki túlélte e procedúrát, szimulánsként kezelték, s Herzog ezért rugdosta összevissza. Noha D. fiatal volt és erős, a munka annyira kifárasztotta, hogy csak a munkaidő lejárta mentette meg az összecsuklástól. Másnap barátja, aki figyelmeztette, hallgatásáért való hála jeleként a kőbánya egy másik részébe vitte, ahol valamivel könnyebb volt a munka, s néhány hétre kikerült a kápó látóköréből. Mintegy három hét múlva azonban Herzog újra jelentkezett, s követelte tőle a nevet, majd a következő ultimátumot intézte hozzá: ha egy adott időpontig nem árulja el, az örök elé kergeti. D. tudta, hogy halálosan komolyan gondolja, s felkészült mindenre. Megmenekülése maga volt a csoda: egy órával a kitűzött időpont előtt Herzogot a kapuhoz hívták, s teljesen váratlanul eltávolították a táborból. (Később a táborban az a hír járta, hogy otthonában leszúrták.)

1942. 1. 4-én D. a flekktifuszos kísérleti állomásra került, ahol fiatal homoszexuálisokat előszeretettel használták kísérleti állatként. Szeren-

Kiválasztott fogolycsoportok Buchenwald koncentrációs táborban. Összeállítva az éppen adott évben december 30-án; 1945-ben minden hónap végén készült, úgynevezett létszájmjelentések alapján

Év	Foglyok összlétszáma	Politikai foglyok	Jehova tanúi	Homo- szexuálisok
1937	2561	–	–	–
1938	11028	3982	476	27
1939	11807	4042	405	46
1940	7440	2865	299	11
1941	7911	3255	253	51
1942	9571	5433	238	74
1943	37319	25146	279	169
1944	63048	47982	303	189
1945. január	80297	53372	302	194
1945. február	86232	54710	311	89
1945. március	80436	–	–	– ¹

¹ Nincsenek adatok

csésen megúszta a betegséget, bár következményeként szívelégtelenségben szenvedett. 1942. 7. 15-én került ki onnan, s a kőbányában könnyű munkára rendelték. A blokkban időközben sivár állapotok lettek úrrá; a tábor más részeitől való elzártság miatt néhány bandita terrorizálta az embereket, amit az SS inkább támogatott, minthogy ellenőrzött volna; ellop-ták a csomagokat, amelyeket 1941 telétől megkaphattak, a durvaság és a legszégyentelenebb szadizmus igazi orgiáit ünnepelték. A nemi erőszak és a legszörnyűbb gyilkosságok napirenden voltak. A politikaiak és a zöldek – akik meg akarták ragadni a hatalmat – között még mindig dúló harc időlegesen még megkötötte a vörösök kezét. Csak hónapok múltán sikerült kitakarítani Augiász istállóját, amit az is megkönnyített, hogy a fic-

kók részben egymást küldték a másvilágra. Egy D. által közölt esemény rávilágít a viszonyokra. A büntetőszázad nem dohányozhatott. A flekktífuszállomáson lévő emberek azonban vásárolhattak, ahogy a többiek, tehát dohányárut is. Mivel a flekktífuszállomáson ők sem dohányozhattak, természetesen mindegyiküknek volt némi dohány- és cigarettatartaléka. Az első, amit a blokkfelelős, egy egykori SS-legény a visszatérőktől követelt, az a dohányáru volt. Amikor egy pillanatig húzódoztak, megragadott közülük egyet, az asztalra fektette, s huszonötöt ráért, mire a dohány és a cigaretta igen gyorsan az ő zsebébe vándorolt.

A likvidálás módszerei időközben némiképp megváltoztak. 1942 elejéig kétségtelenül a politikai részleg volt az, amelynél az új jövevények szortírozását elvégezték. Az embereket, elsősorban a 176. §-os homoszexuálisokat megérkezésük után néhány nappal a kapuhoz rendelték, majd a bunkerbe küldték őket. Néhány nappal később halotti jelentés érkezett. 1942 tavaszától megszűnt a bunkerben a gyilkolás. Ehelyett Gust táborparancsnok-helyettes megelégedett a kőbánya akkori simulékony kápójával, a „Waldmüller”-nek nevezett Müllerrel, szinte naponta meglátogatta, kezét nyújtott neki, cigarettával ajándékozta meg, s kétségtelenül utasításokkal látta el. A „szökés közben lelőttek” száma 1942 nyarán ijesztő mértékben emelkedett. Pro forma kényszerítve érezték magukat, hogy a kőbánya megbízható foglyaiból őrséget állítsanak fel az emberek visszatartására. D., aki emberi kvalitásaival a többiek közül kiemelkedett, egy ilyen őrhelyre került, s szörnyű jeleneteknek vált tanújává [...]

1942 őszén abbamaradtak a kőbányában az agyonlövetések. A foglyok megnövelt munkanormái arra kényszerítették az SS-t, hogy kissé takarékosabban bánjon az „emberanyaggal”, ezenkívül a tábor rendfenntartó erőinek végre sikerült kiűzniük az SS kezeiből a gyilkos szerszámaikat. D.-nek később, amikor a körülmények egy kicsit lazábbá váltak, sikerült jobb helyre kerülnie, kifogástalan viselkedésével a táborban maradnia, s a táborát átvészelnie, ezáltal a kevés túlélő koronatanú egyikévé válnia. [...]

[97] Homoszexuális foglyok SS-kihallgatási jegyzőkönyveiből**[97a]** „A zsidó szándéka mégsem vált teljesen valóra [...]”*Gerhard K. fogoly, 1938. október 25.*

III. ügyosztály

*Weimar/Buchenwald, 1938. október 25.***Kihallgatás**

Elővezetett a 7497. sz. ASR-fogoly, Gerhard K., szül. 1910., Potsdam, s az alábbiakat vallotta:

Körülbelül nyolc nappal ezelőtt, a munkaidő letelte és a sötétség beállta után a 22. számú fogolyblokk előtt álltam, ahová be vagyok osztva. Egy zsidó jött oda hozzám, megkérdezte, mióta vagyok a táborban, és éhes vagyok-e. Azt válaszoltam, ha van fölöslege, adhat valamit enni. Erre kaptam a zsidótól egy darab kenyeret, kolbászt és cigarettát. Utána a zsidóval a védőőrizetes tábor erdős részére mentem. Tudtam, hogy az erdőbe lépni tilos, de a zsidó értett a kétségeim eloszlatásához. Amikor megérkeztünk az erdőbe, egy eldugott helyre vezetett s azt mondta: most te is teljesítheted egy kívánságomat, mivel én is teljesítettem a tiédet. Utána azt mondta, told le a nadrágodat, itt nem lát bennünket senki, a nemi szervemet a hátsó részedbe akarom dugni. Először ellenkeztem, de utána engedtem. A zsidó szándéka mégsem vált teljesen valóra, mivel nemi szervének a hátsómba való bevezetése nagy fájdalmat okozott. Erre kaptam a zsidótól még egy cigarettát, és elment.

A zsidót nem ismerem.

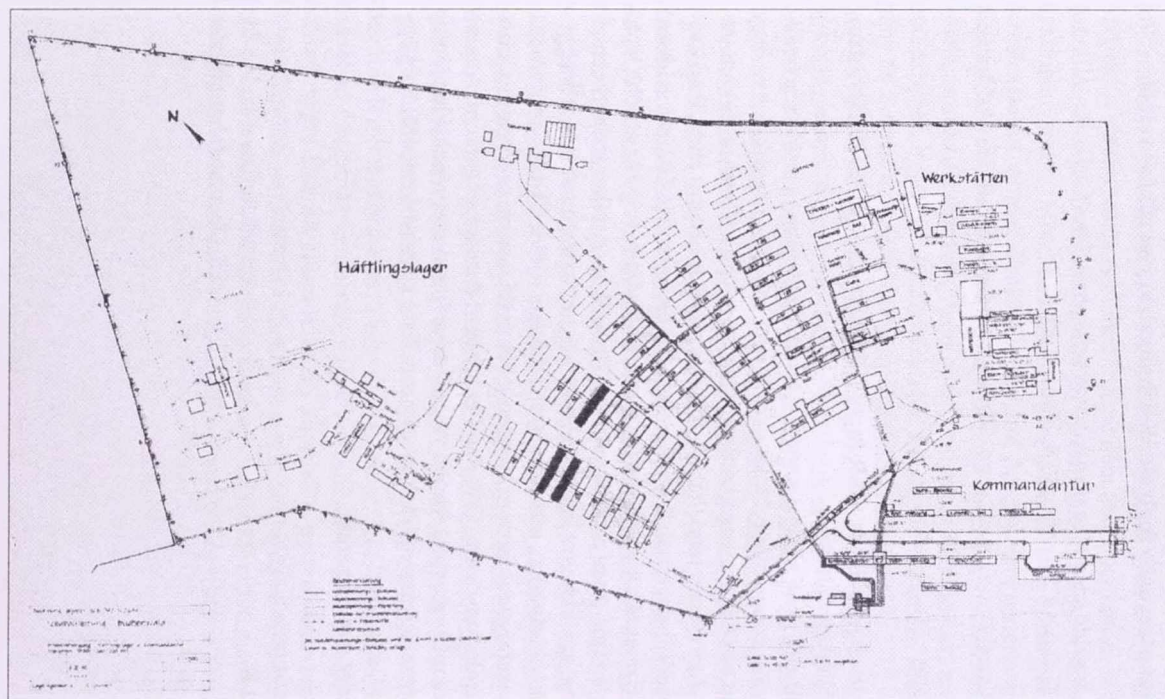
Felolvasás után aláírta:

Gerhard K.

lezárva

olvashatatlan s. k.

SS-Obersturmbannführer

A Weimar melletti Buchenwald koncentrációs tábor alaprajza

Wolfgang Röhl: *Homosexuelle Häftlinge im KZ Buchenwald*. Buchenwald, 1991, 29. o.

[97b] „[...] bűnösnek vallom magam”
Friedrich Sch. fogoly, 1939. február 22.

Kihallgatás

Weimar/Buchenwald, 1939. február 22.

Elővezetett az 5737. sz. védőőrizetes, Friedrich Sch., szül. 1917, Essen, az alábbiakat vallotta:

Néhány nappal ezelőtt a 11. blokk barakkja előtt találkoztam a 1919. sz. Max H. megelőző őrizetessel. Munkaidő után voltunk. A barakkok között sétálgattunk, és mindenféle dologról beszélgettünk, eközben megpróbáltam megkönyékezni H.-t. Arcomat az övéhez szorítottam, hogy érzéseimet megnyugtassam. Az odaérkező többi fogoly akadályozott meg szándékomban.

1939. 2. 21-én ismét találkoztam H.-val. Eleinte látszólag beszélgettem H.-val, hogy utána kielégíthessem homoszexuális érzéseimet. De mivel meglehetősen késő volt, szándékaimat ismét nem tudtam véghez vinni. Amikor a barakkomba visszatértem, Weitz blokkfelelős azonnal megkérdezte, mi dolgom volt H.-val. Azt mondtam neki, hogy megpróbáltam H.-t engedelmessé tenni.

Tudatában vagyok annak, hogy vétettem a tábor rendszabályai ellen, s bűnösnek vallom magam.

Felolvasás után aláírta:
Friedrich Sch.

Lezárva
olvashatatlan s. k.
SS-Obersturmbannführer

[97c] „Nekem nem tűnt úgy, hogy Sch. valamilyen módon a homoszexuális érzéseit próbálta volna nálam kielégíteni”
Max H. fogoly, 1939. február 23.

Kihallgatás

Weimar/Buchenwald, 1939. február 23.

Elővezetett a 1919. sz. megelőző őrizetes, Max H., szül. 1903., Drezda, s az alábbiakat vallotta:

Az 5737. sz. Friedrich Sch. védőőrizetést a táborba kerülése óta isme-

rem. Sch. velem együtt dolgozott az SS-telepen. Sch. már akkoriban hozzám fordult, enni kért tőlem. Mindig adtam neki ételt. Cserébe Sch. tartotta rendben a dolgaimat. Néhány nappal ezelőtt Sch. ismét odajött hozzám, s enni kért. Sch. megragadta a fejemet. Figyelmeztettem arra, hogy ez nagyon veszélyes.

1939. 2. 28-án Sch. ismét hozzám jött, s megint csak enni kért. Nem tudtam neki adni semmit, nekem sem volt semmim se. Megint megfogta a fejem, s azt mondta: „Te olyan jó vagy hozzám”. Erre fel adtam neki néhány pofont. Ugyanakkor azt is mondtam neki, hogy soha többé fel ne bukkanjon nálam.

Nekem nem tűnt úgy, hogy Sch. valamilyen módon a homoszexuális érzéseit próbálta volna nálam kielégíteni.

Felolvasás után aláírta:
Friedrich Sch.

Lezárva
olvashatatlan s. k.
SS-Obersturmbannführer

[98] Büntetőfeljelentések

Buchenwald koncentrációs tábor védőőrizetes táborának vezetője számára

Buchenwald koncentrációs tábor
védőőrizetes táborának vezetője számára

Weimar, 1942. április 10.

Büntetésre előterjesztem Rud(olf) R. 4828. sz. foglyot. R. 1942. 4. 8-án és az azt megelőző napokban egy fogolytársát arra kényszerítette, hogy azonos neműek közti közösülést folytasson vele, miközben az érintettet ágyába vitte, ahol vele fajtalankodott.

Aláírás

pecsét

A fogoly életkora: 31

foglalkozása: munkás

Táborbeli büntetései:

tiltott dohányzás 5 x

élelemlopás 10 x

megjegyzés: eljárás folyamatban
marad előzetes letartóztatásban

Homoszexuális foglyok elszállítása Buchenwaldból más koncentrációs táborokba, illetve Dora külső táborba

Dátum	A transzport célja	Deportált homoszexuális foglyok	Deportált foglyok összesen
1940. 4. 15.	Mauthausen	27	311
1941. 10. 24.	Natzweiler	3	150
1942. 3. 12.	Natzweiler	12	350
1942. 3. 13.	Ravensbrück	32	700
1942. 4. 21.	Groß Rosen	2	200
1942. 7. 6.	Dachau	17	300
1942. 9. 15.	Groß Rosen	18	–
1942. 10. 24.	Sachsenhausen	3	–
1942. 10. 29.	Dachau	2	181
1942. 12. 17.	Sachsenhausen	2	–
1943. 1. 5/6.	Neuengamme	5	–
1943. 3. 5.	Dachau	4	–
1944. 1. 22.	Dora	77	1000
1944. 2. 16.	Dora	5	250
1944. 2. 18.	Lublin	6	1000
1944. 4. 8.	Bergen Belsen (Dorából)	13	1000

Az adatok Wolfgang Röhl (Buchenwald Emlékmúzeum) személyes közlései, 1991

Buchenwald koncentrációs tábor
védőőrizetes táborának vezetője számára

Büntetésre előterjesztem a megelőző őrizetben lévő 8818. sz. lengyel Johann G-t. G. 1942. 8. 1-jén és az azt megelőző időben blokkjának fiatal-korú lengyel foglyait fajtalan cselekmények elkövetésére próbálta rávenni. Az érintett lengyelek, akiknek nemi szervét megérintette, az esetet kötelességükhöz híven jelentették. G. nem vallotta be tévelygéseit, azokat kategorikusan letagadta. Kérem, utalják büntetőszázadba.

Aláírás

pecsét
a fogoly életkora: 30 év
foglalkozása kereskedő
táborbeli büntetései: nincs

megjegyzés:
25 x kiróva⁷

[99] „A hölgy nem kérelmezte az urna átszállítását”

A Lipcse melletti holzhauseni Karl Willy A. fogoly aktájából

⁷ 25 ülepre mért ütés az SS-fogdmegtől. A foglyot közben a hírhedt pellengérhez láncolták.

[99a] *A rendőrségi megelőző őrizetbe vétel elrendelése,*
1943. május 17.

Állami Bűnügyi Rendőrségi Hivatal
Lipcsei Bűnügyi Rendőrkapitányság
Tgb. Nr. 33440/43

Lipcse, 1943. május 17.

Rendelkezés rendőrségi megelőző őrizetbe vételről

Az 1914-ben Rehauban / Bajorország, a hofi járásban /Bajorország születt kőműves előmunkás Karl Willy A., legutolsó lakhelye Holzhausen, Lipcse mellett, Horst-Wessel-Strasse fdszt., állampolgársága birodalmi német, vallása evangélikus, a RuPrMdl 1937. 12. 14-i -S-Kr. 3 Nr. 1682/37/ -2198 - alapján mint megrögzött bűnöző rendőrségi megelőző őrizetbe vétetik.

Buchenwald koncentracioos taabor Nr. 5513 43. 11. 24. 1450 =Schu=

Indoklás:

A.-t 1934 és 1940 között négyszer ítélték el természetellenes fajtalankodásért. A két utolsó esetben többek között a 175.a § 3. pont értelmében fiatalokú személyek megrontásáért ítélték fegyházbüntetésre. Vagyis egy személynél többet csábított el, s így az 1940. 7. 12-i rendelet értelmében megelőző rendőrségi őrizetbe veendő. Legutolsó, 1 év 6 hónapos fegyházbüntetését 1943. 5. 10-én töltötte le Vechta/Oldenburg börtönében. Ezt követte visszairányítása a lipcsei rendőrségi börtönbe. Mivel e legutolsó eset röviddel házasságkötése után történt, javulásával számolni aligha lehet.

Thi.

[99b] „A foglyot a következő gyűjtőtranszporttal Buchenwaldba kell szállítani.” 1943. május 28.

Reichskriminalpolizeiamt
 Tgb.-Nr.: V 3350 A 2 a

Berlin, am 28. Mai 1943

Eingegangen
 28. MAI 1943
 Kriminalpolizeistelle
 Leipzig

An die
Staatliche Kriminalpolizei – Kriminalpolizei (Hr.) stelle
 in Leipzig.

Die Anordnung der polizeilichen Vorbeugungshaft
 gegen Willy A 1914 Rehau/Bayern,
 wird genehmigt.

Der Häftling ist mit dem nächsten Sammeltransport in das Konzentrationslager
Buchenwald zu überführen. Die Legung ist verständigt.

I. A.
 gez. Dr. M. J. Stempel
 Büroangestellte

Druck: RKPA. 5000 11.43

[99c] A beszállítás visszaigazolása, 1943. június 10.

Konzentrationslager
 Buchenwald/Kommandantur

558
 10 Juni 1943

Az.: II/Hs.-

Betrifft: Hftl. Willy A geb. 14
 SeZug: I Hftl. Nr. 3344

An die
 Kriminalpolizeistelle
 in Leipzig

Eingegangen
 20. JUNI 1943
 Kriminalpolizeistelle
 Leipzig

Der vorstehend erwähnte Häftling wurde heute
 hier eingeliefert.

Der Lagerkommandant
 i. Stellvertreter
 Kriminal-Beamter

[99d] „A halál oka: gennyes mellhártyagyulladás”
A lipcsei Gestapo távirata, 1943. november 24.

Buunugyi Rendoerseege Lipcse
Suergoes – azonnal bemutatni
taargy: (homosz.) Willy A szuel: 1914
Rehauban Isz.: 33440643.–

Fent nevezett fogoly 43. 11. 24-een 05. 20-kor az itteni koorhaazban meghalt.

A halaal oka: baloldali gennyes mellhaartyagyulladaas.–

A Reichsfuehrer-SS 42. 5. 21-i S Roem. 4 C 2. Allg. Nr. 40 454 rendeletere hivatkozva keerjuek a hozzaatartozookat a fogoly elhunytaarool azonnal eertesiteni, ees veluek ezenkivuel alaabbiakat koezoelni: a holttestet legkeesoebb 43. 11. 27-én aallami koeltseegen itt fogjaak elhamvasztani.–

A holttest aatadaasa vagy eltemeteese jelenleg nem kivitelezhetoe.–

A holttest megtekintese a taabori orvos utasitaasaara higieeniai okokbool nem lehetseege.–

A halotti bizonyitvaanya ees a hagyateekra vonatkozooan a hozzaatartozook koezvetlenuel innen kapnak irasos eertesiteest.–

Hozzaatartozookeent feljegyezve:

Martha Angermann, feleseeg. Holzhausen Lipcse mellett. Horst Wesselstr. 34.–

A taabor parancsnoka: Pister. SS-Standartenfuehrer ++

[99e] „Martha A. asszonyt részvétteljes módon értesítettük [...]”,
1943. november 26.

8. K.44272/43

1943. 11. 26.

A koncentrációs tábor parancsnokságának
Buchenwald/Weimar

Tárgy: Homosz. megelőző őrizetes Willy A., szül. 1914-ben Rehauban
Hivatkozás: Dort. FS. Nr. 5513, 1943. 11. 24.

Martha A: Lipcse melletti Holzhausen, Horst Wessel utcai lakost a községi rendőrőrs a parancs szerint részvétteljes módon értesítette férje elhunytáról. A hölgy nem kérelmezte az urna átszállítását, de kéri a hagyaték átadását gyermekei javára.

A fölösleges költségek elkerülése céljából kérem, hogy az elhunyt hagyatékát közvetlenül A. asszonynak vagy a Lipcse melletti Holzhausen polgármesterének küldjék.

Megbízásból (aláírás)

Kísérletek a „hormonális pólusváltásra” a buchenwaldi koncentrációs táborban

A kényszerkasztrálásokkal és a flekktífuszkísérletekkel ellentétben a homoszexuális férfiakon Buchenwald koncentrációs táborban végzett hormonkísérletek viszonylag jól vannak dokumentálva. A kísérleteket az SS megbízásából szigorúan titkosan Carl Peter Jensen alias Carl Vaernet dán orvos végezte. 1942-ben érkezett Németországba, miután Koppenhágában fel kellett adnia 1934-ben nyitott praxisát. A dán náci párt vezetőjéhez, kollégájához, Fritz Clausenhez fűződő viszonya miatt már az első háborús évben sok pácienszt vesztett. Himmler figyelmét dr. Grawitz SS Birodalmi Orvos hívta fel rá 1943 nyarán. Vaernet ajánlata, mely szerint a harmincas években elvégzett hormonkísérletei alapján képesnek érzi magát többek között arra is, hogy homoszexuális férfiakat hormonkezeléssel kigyógyítson a homoszexualitásból, Himmlernél nagy érdeklődésre talált. Elrendelte, hogy Vaernettel „bánjanak a lehető legnagyobbvonalúban”. Lehetőséget biztosítottak a számára, hogy a Reichsführer-SS alá tartozó fedőcégben, a prágai Deutsche Heilmittel GmbH-ban folytassa kutatásait. 1944 júliusában megkezdődhettek az emberkísérletek előkészületei. Buchenwald koncentrációs táborot utasították, hogy öt foglyot bocsásson e célból rendelkezésre.

A fennmaradt dokumentumok tanúskodnak a kiválasztásukról és a kísérletek időbeli lefolyásáról. 1944. júliusi buchenwaldi látogatásakor Vaernet a buchenwald-weimari Waffen-SS tábori orvosával, Schiedlauskyval együtt választott ki öt foglyot, majd december 8-án még tízet. A júliusban kiválasztott férfiak közül négy a (talán az egészségügyi barakkból származó) aktajegyzet szerint homoszexuális volt, az ötödik pedig úgynevezett nemi erkölcs ellen vétő bűnöző. A decemberben kiválasztott foglyokról (egy 1944. novemberi aktajegyzetből) annyit lehet tudni, hogy hatan közülük kasztráltak voltak. Nagyon valószínű, hogy az ő esetükben is rózsaszín háromszöges foglyokról volt szó, s ebből arra következtethetünk, hogy összesen tíz homoszexuális férfit vetettek alá Vaernet kísérleteinek.

Büntetőszázad a kőbányában

Összesen 15 foglyot választottak ki. Vaernet tizenkét férfit „operált” (amennyiben a koncentrációs tábor katasztrofális körülményei között e fogalom egyáltalán alkalmazható), azaz egy lágyéktáji vágásba beültetett egy hormontablettát; a hormonhatást vér- és vizeletvizsgálat révén kontrollálták.

Ami számunkra hátborzongató kísérletezgetés, azt Vaernet sikerként ünnevelte. Az SS-vezetésnek írt jelentéseiben egy általa jól ismert tényt azonban elhallgatott: az áldozatok készségesen adták a kérdésekre a tőlük várt válaszokat, annak reményében, hogy a koncentrációs tábor szörnyűséges valóságából nemsokára mint „gyógyultakat” elengedik őket. Vaernet az SS Birodalmi Orvosnak három, a „háború szempontjából közvetlen jelentőséggel” bíró alkalmazási területet szuggerált: a fáradhatatlan munkaképességet, illetve annak újrateremtését, jobb táplálkozási lehetőségeket, valamint a születések számának növekedését.

Az áldozatok sorsáról keveset tudunk. Egy fogoly már 1944 decemberében meghalt. Azt sem tudjuk, hogy 1945 után a férfiak közül bármelyik is – már amennyiben még életben voltak – adott-e be kárpótlási kérelmet (azokról sem tudjuk, akik 1910 után születtek, így biológiaiilag még volt esélyük megélni és igénybe venni a sterilizált és kasztrált áldozatok kárpótlására vonatkozó, a nyolcvanas évek végén hozott új szabályozást).

S ami a tetteseket illeti: a nürnbergi orvosperek vádirataiban a kísérleteket nem említették meg kiemelten.⁸ Schiedlausky és Ding SS-orvosokat más, mélyen emberellenes kísérleteikért halálra ítélték. Vaernet maga megmenekült a felelősségre vonástól: Dél-Amerikába szökött.

⁸ Vö. a nürnbergi orvospereknek a kísérletekért való felelősségről szóló vitáival: W. Scherf: i. m. 136. sk. o.

[100] „Kérem, bánjanak dr. Vaernettel a lehető legnagyobb mértékben”

Himmler parancsa dr. Grawitz SS Birodalmi Orvosnak. Az SS Gazdasági és Közigazgatási Főhivatal feljegyzése, 1943. december 3. (kivonat)

Stab W. Dr. Hf/Mi

Berlin, 1943. december. 3.

Feljegyzés

Tárgy: A dán orvos, dr. Carl Vaernet hormonkutatásai

Az ügy az SS Birodalmi Orvos, Poppendick⁹ SS-Standertenführer révén került hozzánk, amikor Baier SS-Oberführer és alulírott az SS Birodalmi Orvossal a V Kutatóintézet¹⁰ ügyét beszélték meg.

A Reichsführer-SS ez év november 15-én kiadott egy parancsot, amelyben a Reichsführer-SS egyetért dr. Grawitz SS-Gruppenführer javaslatával, hogy dr. Vaernetet támogatni kell. A Reichsführer-SS a dr. Vaernet által benyújtott szerződéstervezettel is egyetért. Azt írja: „Kérem, bánjanak dr. Vaernettel a lehető legnagyobb mértékben. Én magam havonta 3-4 oldalas jelentést kérek, mert az ilyen dolgok nagyon érdekelnek. Egy későbbi időpontban V.-t is magamhoz szeretném kéretni.”

A különös szándékokról, amelyekkel dr. V. ezen munkájának támogatása összefügg, mivel abszolút titkos természetűek, szóban fogok jelenteni. Az SS Birodalmi Orvos titkos eljárása megvan, a VS-nél őrzik.

Dr. Vaernet kutatásainak rövid áttekintése:

Dr. V. a háború kezdete óta egy „mesterséges mirigy” kidolgozásán fá-

⁹ Dr. med. Helmut Poppendick SS-Oberführer, 1943 óta dr. Grawitz Birodalmi Orvos személyi irodájának a vezetője, az SS Faji és Települési Hivatalának vezető orvosa.

¹⁰ A Lipcsei Egyetem dermatológiai klinikáján az SS támogatásával működő kutatórészleg fedőjelölése (V = Vonkennel), amelyért a klinika igazgatója, dr. Josef Vonkennel professzor (1897–1963) tartozott felelősséggel. Vonkennel 1943 óta többek között a Waffen SS-nél tanácsadó nemi betegségek ügyeiben, állítólag Buchenwald koncentrációs táborban részt vett a flekktífuszkiérletekben. – Kogon (tévesen) azt állítja, hogy Vaernet a V kutatórészleghez tartozott, pedig szolgálati helye Prágában volt. No. 1300, 1224. o. skk., BArch P film, 28725.

radozik. Számos állatokon és embereken végzett kísérlet alapján egy újszerű retardáló testet – „mesterséges mirigyet” – dolgozott ki a gyógyszer-ek, kiváltképp a hormonkészítmények számára. Munkájáról részletes jelentés található a Birodalmi Orvosnál [...]

Dr. Vaernet a következőt csinálja:

Az érintett gyógyszert egy általa kifejlesztett, nyílással ellátott kapszulába zárja. A kapszulát beülteti valamilyen testrészbe. Ennek a kapszulának most ugyanaz a szerepe, mint a szerves mirigynek. Ugyanis az egész szervezetet figyelembe véve mindig csak az éppen fennálló szükségletnek megfelelően adagolja a gyógyszert a testnek. Ezzel éri el a szükséges állandóságot, és ezenkívül megakadályozza, hogy amint például a tabletták bevételénél, a gyógyszer nagy része már azáltal veszendőbe menjen, hogy az emésztési rendszer szállítja [...]

A dr. V. és az SS Birodalmi Orvos szolgálata közötti összes eddigi megbeszélésen abból indultak ki, hogy a dolog az SS-t annyiban érdekli, amennyiben az SS és a rendőrség egészségügyi anyagbázisának szükségleteiről van szó [...]

Ezeket a szempontokat figyelembe véve fogalmazta meg dr. Vaernet 1943. november 2-i, az SS Birodalmi Orvosnak küldött levelében a szerződéstervezetet [...]

Kutatói tevékenységéért, amelyet az SS egyelőre 1944. december 31-ig támogatna, havonta 1500 RM-ot igényel, méghozzá 500 RM-ot Németországban és 1000 RM-ot dániai ügyleteinek a fenntartására. Ellentételezéseként jogvédelem alá eső ingyenes használati jogait az SS és a rendőrség egészségügyi anyagbázisára kívánja ruházni. Amennyiben a Schutzstaffel e lehetőséggel nem kívánna élni, a kutatási szerződés érvényessége 44. 12. 31-én megszűnne [...].

[101] A kísérletek előkészítése dr. Schiedlausky, a Waffen-SS weimar-buchenwaldi tábori orvosa révén

Feljegyzés Vaernet látogatásáról a buchenwaldi koncentrációs táborban

A Waffen-SS tábori orvosa
Weimar

Weimar-Buchenwald
1944. július 29.

Tárgy: feljegyzés

Dr. Vaernet SS-Sturmabführer 1944. 7. 26-án Buchenwald koncentrációs táborba érkezett, hogy informálódjék a Reichsführer-SS által engedélyezett kísérleteinek lehetőségeiről.

Az első megbeszélésen megállapodtunk öt igazi homoszexuális kiválasztásában, akik megfelelőek elméletének kipróbálására. Mielőtt az operatív beavatkozásra sor kerülne, meg kell vizsgálni a vizelet hormontartalmát. Megpróbáltuk e felülvizsgálatot itt a táborban elvégezni, ám világgossá vált, hogy meghaladhatatlan problémák – kiváltképp a tesztállatok beszerzésének nehézségei – miatt ez kivitelezhetetlen [...]

A Waffen-SS tábori orvosa
Schiedlausky s. k.
SS-Hauptsturmführer d. R.

Carl Vaernet levele dr. Grawitz SS Birodalmi Orvosnak, 1944. augusztus 24.
(kivonat)

Tárgy: 4. számú jelentés az 1944. 8. 24-ig végzett tevékenységemről

Munkám az utóbbi időben arra koncentrálódott, hogy a „mesterséges mirigy” elsőként azokon a területeken fejlesszem ki, amelyeken a háború szempontjából ennek közvetlen jelentősége van.

Ez a következő esetekre vonatkozik:

- I a) A *fáradhatatlan munkaképesség megőrzése* főként a vezető férfiak esetében, akik éveken át hatalmas pszichikai és testi megterheléseknek voltak kitéve;
- b) Azon emberek *munkaképességének újratemetése*, akiknél az a fent említett okokból vagy koruk folytán meggyengült vagy teljesen elvészett;
- c) A *szexuális megelőzése*, amely a tapasztalatok szerint a fenti viszonyok egyik következménye.

II A születek számának növelése.

Az I és II pontok esetében a „mesterséges nemi mirigy”, elsősorban a „mesterséges férfi nemi mirigy” kerül alkalmazásra.

III Megnövekedett táplálkozási lehetőségek

A meglévő kísérleti tapasztalatok szerint a respektív hormonok alkalmazása a „mesterséges mirigyben” növeli a hús-, zsír- és tejprodukción.

BDC. Carl Vaernet

[102] A kísérleti foglyok kiválasztása

[102a] *Aktajegyzet (dátum nélkül) dr. Vaernet, Prága, Petergasse
10. kísérleteiről*

Előjegyzések:

44. 8. 10. 2282 sz. (homosz.) S., Hermann, szül. 1901. 4. 27., Dessau-Althen, szolgálati hely: Gustloffwerk¹¹

A kísérleti alanyként kiválasztott foglyok listája:

33 463/3 sz. (homosz.) So., Johann, szül. 12. 2. 24., Lugau,

43 160/3 sz. (nemi erkölcs) kasztr. K., Philipp, szül. 08. 9. 1., Duisburg-Hamborn,

21 686/4 sz. (homosz.) St., Bernhard, szül. 89. 8. 6., Oelde,

22 584/4 sz. (homosz.) Sch., Gerhard, szül. 21. 3. 13., Berlin,

21 912/4 sz. (homosz.) Sa., Karl, szül. 12. 9. 21., Falkenau

[102b] *Aktajegyzetek (dátum nélkül), az egészségügyi barakk kápója*

A 4. blokk felelősenek

Rendeld el, kérlek, hogy a

21 686 sz., St., Bernhard,

22 584 sz., Sch., Gerhard,

21 912 sz., Sa., Karl és

7590 sz., L., Ernst

foglyok azonnal jöjjenek az egészségügyi barakkba, az irodába. Ha nem tudnád, hogy a foglyok hol vannak, keresd őket a futárral.

Busse¹² kápó (s. k.)

egészségügyi barakk

[kézírásos megjegyzés:]

nem érhető el

takarítási munkálatoknál

¹¹ Előjegyzések. Nem teljesen egyértelmű, hogy ez a jegyzet egy rózsaszín háromszöges fogly dr. Vaernet általi kényszerű kasztrálásának az előjegyzésére vagy pedig a kísérleti előjegyzésre vonatkozik-e. Hermann S. fogly neve később a kísérleti aktákban nem fordul elő.

¹² Ernst Busse (1897–1952), KPD-tag, 1933 és 1936 között a porosz parlament képviselője. Kasselben veszik őrizetbe, 1937 és 1945 között Buchenwaldban volt, 1943-tól (?) 1. táborfelelős, az egészségügyi barakk kápója, az illegális tábori bizottság tagja.

A 3. blokk felelősenek

Rendeld el, kérlek, hogy a

33 463 sz., So., Johann és

43 160 sz., K., Philipp

foglyok azonnal jöjjenek az egészségügyi barakkba, az irodába. Ha nem tudnád, hogy a foglyok hol vannak, keresd őket a futárral.

Busse kápó (s. k.)
egészségügyi barakk

[kézírásos megjegyzés:]
nem érhető el
takarítási munkálatoknál

[103] Feljegyzések a „megoperált” foglyokról

[103a] *Dr. Carl Vaernet SS-Sturmbannführer leve és jelentése
dr. Grawitz SS Birodalmi Orvosnak, 1944. október 30.*

Carl Vaernet
SS-Sturmbannführer
Dr. med.

*Prága IX., 44. 10. 30.
Tschechische Heilmittel GmbH
Podiebrader Landstr. 5*

Reichsführer-SS
SS és rendőrségi Birodalmi Orvos
dr. Grawitz SS-Obergruppenführer és Waffen-SS tábornok
Pohl SS-Obergruppenführer és Waffen-SS tábornok útján
Berlin W 15
Knesebeckstr. 51

Tárgy: jelentés a „mesterséges férfi nemi mirigyek” beültetéséről Weimar-Buchenwaldban. 6. számú jelentés. 44. 10. 30-ig

Az operációkat Weimar-Buchenwaldban 44. 9. 13-án 5 homoszexuális személyen elvégeztük. Közülük

2 kasztrált
1 sterilizált
2 nem operált volt.

Az operációk szándéka:

1. Megvizsgálni, hogy homoszexuális személyek a „mesterséges férfi nemi mirigyek” beültetése révén szexuális beállítottságukban normalizálhatók-e.
2. Az adag beállítása.
3. A „mesterséges férfi nemi mirigyek” kontrolljának standardizálása.

A „mesterséges férfi nemi mirigyeket” különféle nagyságban ültettük be, mégpedig úgy, hogy a felszívott hormonmennyiséget 1a, 2a és 3a megjelöléssel illethessük.

A vizsgálatokat még távolról sem fejeztük be, de:

- I. Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy az adag, amelyet 3a-val jeleltünk, *a homoszexualitást normális szexuális ösztönné változtatja*. A 2a adag újra feléleszti a szexuális ösztönöket egy hét éve kasztrált személynél. Az *újraéledt szexuális ösztönöknek* nincs homoszexuális beütése.
Az 1a adag kasztráltaknál újra visszahozza az erekciót, de a szexuális ösztönöket nem.
- II. A „mesterséges férfi nemi mirigyek” révén beadott adagok az erős depressziót és idegességet 1a, 2a és 3a esetében egyaránt optimizmussá, nyugalommá és bizakodássá változtatták. Mindhárom fölszívódott mennyiség kitűnő testi és pszichikai állapotot eredményezett [...]

[103b] *Dr. Vaernet SS-Sturmbannführer jelentéséből, 44. 10. 30.*

[...]

Eddigi eredmények.

Az operációk eredményét még nem lehet megítélni, mivel az eltelt idő ehhez még túlságosan rövid, s az operációk utáni kontrollvizsgálatok még nem fejeződtek be. Lentebb következnek a naplók kommentárok nélkül s olyan formában, ahogyan azokat a buchenwaldi orvos vezette. Később kiegészítem majd a saját vizsgálataimmal és megfigyeléseimmel, de jelenleg eredeti formájukban árulják el a legtöbbet. 44. 10. 28-án saját vizsgálataimmal kontrolláltam, s megállapítottam, hogy

1. A „mesterséges férfi nemi mirigyek” beültetése az 1, 2, 3, pácienseknél a kívánt eredményhez vezetett – a homoszexualitásról a normális nemi ösztönökre való áthangolódáshoz.
2. Esetükben a kifejezetten erős depresszió helyére optimizmus és a létezésbe vetett bizakodás lépett. Könnyebben oldják meg a különféle komoly pszichikai problémákat, amelyek jelenlegi egzisztenciájukkal kapcsolatosak.
3. Testi erejük lényegesen jobb, és kevésbé fáradékonyak.
4. Jobban alszanak.
5. Jobban néznek ki. Ezt a többi fogoly is észrevette.
6. 5. sz. páciens rimánkodik az újabb beültetésért, „hogyan is olyan jól érezhesse magát, mint a többiek”.

Napló:

21 686 sz., St., Bernhard, szül. 1889, teológus, szerzetes

Előttörténet:

Mindig beteges, inkább visszahúzódó, de jóindulatú és segítőkész, 18 éves korában lett nemileg érett. 1911–1912: közeledni próbált egy lánynak, de *félénksége* miatt nem közösködtek. Az iskolában kényelmetlen élet-körülmények miatt eleinte rosszul tanult, később jól. 1924–1928: közösködés fiatal férfiakkal, combkörnyéki aktusok, *semmi félénkség*. 1932–1935: ismét férfiakkal, aztán egy lánnyal normális közösködés. Azonnali kielégülés. Utolsó magömlés 1944. február. 8 év fegyház, ott semmi nem történt.

44. 9. 16.: A „mesterséges férfi nemi mirigy” beültetése (3a adag). Az operáció után:

44. 9. 16.: fájdalmak; neurológiai tünetek nincsenek

44. 9. 17.: nincsenek fájdalmai

44. 9. 18.: erekció

44. 9. 19.: hajnaltájt erős erekció

44. 9. 20.: néhányszor erős erekció

44. 9. 21.: ismét erekció

44. 9. 22.: erekció, de gyengébb; fájdalmai nincsenek

44. 9. 23.: este és reggel erekció

44. 9. 24.: ugyanaz

44. 10. 26.: A műtéti seb reakció nélkül begyógyult. A beültetett „mesterséges mirigyre” semmi reakció. Jobban érzi magát, nőkről álmodott. Kinézete lényegesen javult. Fiatalabbnak néz ki. Arcvonásai simábbak, nevetve és felszabadultan jött ma a vizsgálatra – az első vizsgálatkor szótlan volt, csak a direkt kérdésekre válaszolt, ma szabadon és részletesen mesél korábbi életéről és azokról a változásokról, amelyeken a beültetés óta keresztülment.

Nyilatkozata:

Az alvás már néhány nappal a beültetés után jobb. Korábban fáradtnak és kedvetlennek érezte magát, depresszált volt, gondolatai csak a tábori élet körül forogtak.

Depressziója megszűnt – örül annak az időnek, amikor majd kiengedik, tervezi a jövőjét; mindent jobban megold, pszichikailag is, minden jobb, mindenféle szempontból szabadabbnak érzi magát.

Más foglyok mondták neki, hogy megváltozott, jobban és fiatalabbnak néz ki.

Erotikus fantáziavilága is teljesen megváltozott – korábban minden erotikus gondolata és álma fiatal férfiakra irányult, most csakis nőkre. Úgy véli, a tábori élet kedvezőtlen – a bordélybéli nőkre gondolt, de „valási” okokból nem mehet oda.

Vérszérumának koleszterinszintje 44.10. 12-én 190%

Vérszérumának koleszterinszintje 44. 10. 24-én 210%

43 160 K., Philip, szül. 1908, bányász, nőtlen

44. 9. 18. Családi anamnézis negatív, fejlődése normális. 15 évesen pubertás, 17. életévében első közösülés. Normális közösülés soha, mindig erőszakkal. Sohasem táncolt. Nemi erőszakért kétszer elítélve. 8 évvel ezelőtt férfitlanítva. Neurológiailag negatív.

44. 9. 19.: semmit nem érez

44. 9. 20.: nem figyel meg semmit.

44. 9. 21.: alvás közbeni erekció hajnaltájt

44. 9. 22.: erekció hajnaltájt

44. 9. 23.: ugyanaz

44. 9. 24.: gyenge éjszakai erekció

[103c] *Aktajegyzet, Vaernet Sturmbannführer látogatása, 1944.
december 8.*

1944. 12. 7-én a 6. teremben tíz férfi jelent meg vizeletvételtre (B. beteg a 25. teremben)¹³

E tízből hét operált:

R.	21 526	6. terem
Sch.	31 462	6. terem
K.	21 957	6. terem
H.	20 989	6. terem
L.	9 576	6. terem
P.	6 169	6. terem
B.	21 941	25. terem

A négy utóbbit azonnal le kell fényképezni (portré), majd egy hónap múlva még egyszer, hogy a képek alapján az esetleges fiatalodást ellenőrizhessük.

P-nél a betervezett kasztrálást legalább egy hónappal el kell halasztani.

A három nem operálnál

M.	41 936	6. terem
K.	6 186	6. terem
V.	779	6. terem

elegendő a máig begyűjtött 24 órás vizeletmennyiség.

¹³ A foglyokról semmi többet nem tudunk. A vaerneti kísérletek célkitűzése szerint igen valószínű, hogy mindannyian úgynevezett nemi erkölcs ellenes (homoszexuális) megrögzött bűnözőnek nyilvánított férfiak voltak, akiket a múltban (börtönbüntetésük letöltése idején vagy már Buchenwald koncentrációs táborban) „önkéntes” kasztrálásnak vetettek alá.

[103d] *A Waffen-SS tábori orvosának, dr. Schiedlauskynak a levele dr. Vaernet SS-Sturmbannführernek, 1945. február 3.*

Mellékletben küldöm majd az eddig megoperált foglyokról (összesen 13) szóló feljegyzéseket.¹⁴

Az 1944. 12. 8-án operáltak számozása a következő:

R.	(21 526)	1. sz.
H.	(20 998)	3. sz.
Sch.	(31 462)	4. sz.
K.	(21 957)	6. sz.
L.	(9 576)	5. sz.
P.	(6169)	5a sz.
B.	(29 941)	5b sz.

A 20 998 (3) sz. H. fogoly 1944. 12. 21-én 8. 00 órakor fertőzőesés bélhurta okozta szívelégtelenség és általános testi gyengeség következtében meghalt. A fogolyról semmilyen feljegyzés nem készült.

Összegyűjtött vizelete itt áll elszállításra készen. [...]

Pokorny¹⁵ a 7 operáltat az első három héten hetente kétszer, utána pedig hetente egyszer kérdezze ki és vizsgálja meg, az első öt operáltat ugyancsak hetente egyszer. Az eredményekről Vaernet Stbf-nek hetente jelentést kell küldeni. [...]

¹⁴ A feljegyzéseket nem találtuk. A Schiedlausky által megadott szám az összesen 13 operált foglyorról vitatott. Az első beavatkozásokat dr. Vaernet 1944. 9. 13-án végezte el öt foglyon, majd 12. 8-án további 7 foglyon. Az összesen 12 „operált” fogoly közül P. fogoly 1944. december 21-én meghalt. Kogon, aki dr. Ding mellett orvosi írnokként dolgozott az egészségügyi barakkban, úgy tudja, hogy összesen két kísérleti személy halt meg. BArch P, film 28726.

¹⁵ Dr. Pokorny cseh orvosról van szó, aki fogolyként az egészségügyi barakkban dolgozott.

[104] Idejekorán elkotródott

A prágai Deutsche Heilmittel GmbH. 1945. február 28-i levele
az SS Gazdasági és Közigazgatási Főhivatalának

Deutsche Heilmittel GmbH
Prága IX
Podiebrader Landstr. 5

Prága, 1945. február 28.

Baier SS-Oberführernek,
SS Gazdasági és Közigazgatási Főhivatal
Berlin-Lichterfelde West
Unter den Eichen 135
Oberführer!

Az Önnel folytatott telefonbeszélgetésünkre hivatkozva dr. Vaernet ügyében a következőt jelentjük:

A Deutsche Heilmittel GmbH és dr. Vaernet között kötött 1944. 5. 16-i szerződés alapján (3.§) dr. Vaernet munkája állásáról havonta köteles jelentést készíteni, ami az SS és rendőrségi Birodalmi Orvos révén a Reichsführer-SS-nek küldendő.

Utolsó jelentését dr. V. 1944 októberében adta le; ebben arra utalt, hogy tudományos munkáját 45. 1. 10-én befejezi, s addig nem ír jelentést tevékenységéről.

Így a következő hónapokban nem érkezett hozzánk jelentés. Ezért nem is tudjuk, hogy dr. V. ebben az időszakban mit csinált.

Az Öntől érkezett utasítást, Oberführer, amely szerint dr. V.-nek mindig közölnie kell velünk, hogy éppen hol tartózkodik, illetve hol érhető el, nem tartotta be.

Mindössze egyszer, mégpedig előző év 10. 17-én közölte velünk dr. V. írásban, hogy az egyetemi könyvtárban dolgozik, s abban az időben, amikor máshol akad dolga, a lakásán telefonon mindig informálódhatunk.

Többször hívtuk, amikor dr. V.-vel fontos ügyekben akartunk beszélni, a lakásáról telefonon olyan információkat kaptunk, hogy éppen nincs Prágában, hanem Berlinben van stb. Körülbelül december közepe óta dr. V. csak egyszer, még hozzá február első hetében jelent meg nálunk; ez alkalommal közölte, hogy családját három hétre Koppenhágába kívánja vin-

„[Vaernet] brit hadifogságba került, és számos más hazaárulóval egyetemben a koppenhágai Alsgade Skole-ba internálták. A háborús bűnösöket felületes módon szelektálták. Ám Vaernetről senki nem tudott semmi konkrétumot, azonkívül, hogy orvos volt a Deutsche Heilmittelnél.

De a teljes észrevétlenség csak rövid ideig tartott. 1945. május 29-én a Dán Orvosi Kamara vezetése eljutatta egy dán rendőr nyilatkozatát az Igazságügyi Minisztériumhoz. A rendőr, aki mintegy 2000 másik dán rendőrrel együtt Buchenwald koncentrációs tábor foglya volt, felismerte Vaernetet fekete SS-egyenruhában. Az orvosi kamara soha nem kapott választ beadványára. 1945 őszén a britek Vaernetet átadták a dán hatóságoknak. Ők mit tettek, a mai napig nem ismeretes. Az orvosi kamara 1946. január 2-án levelet kapott Vaernet ügyvédjétől, amelyben az közölte, hogy ügyfele kilépett a szervezetből. Ez a kilépés azonban, amint az orvosi előljáróság közölte, semmiféle hatással nem volt a Vaernet ügyében felállítani igyekezett vizsgálóbizottságra nézve. Úgy hitték, hogy Vaernet még mindig börtönben van, csak éppen »szívanpanaszok« miatt kórházba szállították. Röviddel ezután teljes titokzatossággal eltűnt. Orvoskollégáinak azt mondta, hogy panaszait csak Svédországban gyógyíthatják. Valahogyan sikerült Svédországba szóló hivatalos kiutazási engedélyt szereznie. Hogy az engedélyt kitől kapta, nem ismeretes.

Mindenesetre Carl Vaernet örökre elbúcsúzott. Svédországban kapcsolatba lépett egy náciikat menekítő szervezettel. Argentínába menekült, s nem Brazíliába, amint a *Land og Folk* írta [1947. 6. 22-én – G. G.] [...]

Az utolsó, amit Vaernetről hallani lehetett, egy olvasói levél volt a koppenhágai *Berlingske Tidende* című újságban [1947. 11. 19-én – G. G.]. Ebben egy Argentínában élő dán kifejezte csodálkozását, hogy Carl Vaernet orvos a terhére rótt bűncelekmények ellenére Buenos Aires egészségügyében álláshoz jutott.”

H. Foged – H. Krüger: *Flugtrute Nord. Nazisternes hemmelige Flugtnet gennen Danmark*, Lyngø, 1985. Az idézet forrása: K. Kickler: *SS-Arzt Dr. Vaernet*, in: *Lambda Nachrichten* (Wien), 1988/2, 53–55. o.

ni, ő maga pedig Berlinbe megy. Valószínűleg egy hadosztállyal ezredorvosként a frontra megy, ha a Reichsführer engedélyezi. Ez alatt az idő alatt „valaki más” jönne ide, hogy folytassa a munkáját. Hogy ez ki lenne és milyen feltételekkel dolgozna itt, nem tudjuk. Továbbá azt mondta még dr. V., hogy – amennyiben a Reichsführer nem járul hozzá – visszatér Prágába.

Egyáltalán, dr. V. az utóbbi időben nagyon önállóvá vált. Semmit nem tudunk pl. azon új gépek beszerzésére vonatkozó terveiről, amelyeket állítólag egy SS-szolgálati helyen készítettek.

Ezeket a dolgokat dr. V. valószínűleg valamelyik berlini szolgálattal beszéli meg, ahol vélhetőleg a dr. V. és közöttünk kötött szerződés ismeretének hiányában cselekednek. Ily módon átlép a DHG-n, hogy ezáltal érvényesítse akaratát.

Ezért meggyőződésünk, hogy dr. V. szándékai szerint nem informál bennünket ténykedéséről semmilyen módon.

Természetes a számunkra, hogy pénzügyi kötelezettségeinknek, ha dr. V. esetlegesen előállna ezzel, nem teszünk eleget, amennyiben cselekedeteinek módjával utólagosan nem értünk egyet.

Heil Hitler!

Deutsche Heilmittel GmbH.

(olvashatatlan) s. k

FÜGGELÉK

Rövidítések*

Abtl. (Abteilung)	szakasz
Anl. (Anlage)	melléklet
BAK (Bundesarchiv Koblenz)	Koblenzi Szövetségi Levéltár
BA-MA (Bundesarchiv / Militärarchiv Freiburg im Breisgau)	Freiburgi Szövetségi Levéltár / Katonai Levéltár
BA-ZPA (Bundesarchiv / Zentrales Parteiarchiv – SED)	Szövetségi Levéltár / Központi Pártarchívum egykor NSzEP)
BArch P (Bundesarchiv Potsdam – Zentrales Staatsarchiv DDR)	Potsdami Szövetségi Levéltár (egykor NDK Központi Állami Levéltár)
BArch P-AH (Bundesarchiv Potsdam. Außenstelle Hoppegarten)	Potsdami Szövetségi Levéltár. Hoppegarteni kirendeltség
BDC	(Berlin Document Center)
DA/BA	(Dachau/Bundesarchiv)
Gestapa (Geheimes Staatspolizeiamt)	Titkos Államrendőrségi Hivatal
Gestapo (Geheimes Staatspolizei)	Titkos Államrendőrség
GS (Gesetzsammlung)	Törvénygyűjtemény
GstA (Geheimes Staatsarchiv Berlin-Dahlem)	Berlin-Dahlemi Titkos Állami Levéltár
H/Gi (Heeres-Gericht)	hadbíróság

* A szerző által adott rövidítésszavakat kiegészítettük – a ford.

HJ (Hitler-Jugend)	Hitlerjugend ¹
IfZ (Institut für Zeitgeschichte, München)	Kortörténeti Intézet, München
Kdeur (Kommandeur)	parancsnok
KPD (Kommunistische Partei Deutschlands)	Németország Kommunista Pártja
KPLSt	(Kriminalpolizei-leitstellen)
KPSt (Kriminalpolizeistellen)	Bűnügyi Rendőrségi Szervek
KS (Kriminalsekretär)	bűnügyi titkár
KSSVO (Kriegsstrafverordnung)	háborús büntetési rendelet
LA (Landesarchiv)	Tartományi Levéltár
LKP (Landeskriminalpolizei)	Területi Bűnügyi Hivatal
LKPA (Landeskriminalpolizeiamt)	Területi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal
NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei)	Német Nemzetiszocialista
Munkáspárt	
NSKK (Nationalsozialistisches Kraftfahrerkorps)	Nemzeti Szocialista Gépjárművezető Klub
NSV (Nationalsozialistische Volkswohlfahrt)	Nemzetiszocialista Népjólét
OKW (Oberkommando der Wehrmacht)	A Wehrmacht (Véderő) Főparancsnoksága
OuMD (Organisation und Meldedienst der Reichskriminalpolizei)	A Birodalmi Bűnügyi Rendőrség Szervezete és Jelentőszolgálata
PLKA (Preußisches Landeskriminalamt)	Porosz Területi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal
RAD (Reichsarbeitsdienst)	Birodalmi Munkaszolgálat
RF-SS (Reichsführer-SS)	SS Birodalmi Vezér
RGBI (Reichsgesetzblatt)	Birodalmi Hivatalos Közlöny
RIM (Reichsinnenministerium)	Birodalmi Belügyminisztérium

¹ Rangfokozatok: Bannführer – rajparancsnok, Oberbannführer – osztagparancsnok, Jugendführer – a birodalmi ifjúság vezére.

RJM (Reichsjustizministerium)	Birodalmi Igazságügyi Minisztérium
RKP (Reichskriminalpolizei)	
RKPA (Reichskriminalpolizeiamt)	Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal
RMdI (Reichsministerium des Inneren)	Birodalmi Belügyminisztérium
RSHA (Reichssicherheitshauptamt)	Birodalmi Biztonsági Főhivatal
(R)StG(B) ((Reichs)strafgesetz(buch))	(Birodalmi) Büntető Törvény(könyv)
SD (Sicherheitsdienst)	Biztonsági Szolgálat
SPD (Sozialdemokratische Partei Deutschlands)	Német Szociáldemokrata Párt
SS ² (Schutzstaffel)	Védosztag
StPO (Strafprozeßordnung)	büntető perrendtartás

² Rangfokozatok: Untersturmführer – hadnagy, Obersturmführer – főhadnagy, Hauptsturmführer – százados, Sturmbannführer – őrnagy, Obersturmbannführer – alezredes, Standartenführer/Oberführer – ezredes, Brigadeführer – vezérőrnagy, Gruppenführer – altábornagy, Obergruppenführer – tábornagy, Oberstgruppenführer – vezérezredes, RF-SS: Reichsführer-SS – az SS birodalmi vezére.

A képek forrása

A 145, 151., 189. oldalakon található képeket a Süddeutsche Verlag, München képszolgálat, a 22. oldal (Astel, Ding) és a 23. oldal (Rodenberg, Schiedlausky) képeit a Document Center Berlin bocsátotta rendelkezésünkre. Meisinger portréját (23. o.) valamint a 114. és 115. oldalak képeit a következő kiadványból reprodukáltuk: Walter Wuttke: Homosexuelle im Nationalsozialismus. Ausstellungskatalog, Ulm, 1987. A 229. és 241. oldalak képei Herbert Tobias: Photographien (Stuttgart, Parkland Verlag, 1987) című művéből származnak. A többi kép – amennyiben a képaláírásban nincs utalás egyéb forrásra – a szerző archívumából való.

A dokumentumok lelőhelyei

- 1 BAK R 22/973
- 2 Megjelent: *Volkswart. Monatsschrift zur Bekämpfung der öffentlichen Unsitlichkeit*, 26. évf., 1933, 5. 56. o. és k.
- 3 Uo., 57. o.
- 4 Megjelent: *Braunbuch über Reichstagsbrand und Hitlerterror*. Az 1933-as eredeti facsimile-kiadása. Frankfurt am Main, 1983, 151–154. o.
- 5 Humanities Research Center. The University of Texas at Austin. A levél másolata Manfred Herzer, Berlin, szíves adománya.
- 6 Sachsen-Anhalti Tartományi Főlevéltár, Magdeburg. Repc 20Ib Nr. 1839
- 7 Uo.
- 8 Megjelent: A. Ebbinghau, H. Kaupen-Haas, és K. H. Roth: *Heilen und Vernichten im Mustergau Hamburg. Bevölkerungs- und Gesundheitspolitik im Dritten Reich*, Hamburg, 1984, 83. o. és k.
- 9a IfZ München. MA 131
- 9b IfZ München. MA 131
- 10 BAK R 58/1029, fol 12
- 11 BA – MA NS 17, LSSAH/57
- 12 BArch P Film 2428/ AN 2950373
- 13 BArch P Film 2428/ AN 950423
- 14 BArch P Film 1842/ AN 5525 555 - 558
- 15 BArch P Film 1842/ AN 5525 559
- 16a BA – ZPA PSt 3 - 271, fol 50
- 16b Uo., fol 51
- 17 IfZ München. FA 119/2
- 18a Az idézet forrása: BAK R 22/973
- 18b RGBI I, 1935. 839. o. és k.
- 19 Megjelent: *Deutsche Justiz*, 97. évf. 1935, 28. sz. 994–999. o.

- 20 Megjelent: F. Gürtner (szerk.): *Das kommende deutsche Strafrecht. Besonderer Teil: Bericht über die Arbeit der amtlichen Strafrechtskommission.* Berlin, 1935. 116–118., 125. o. és k.
- 21a BAK R 61/127
- 21b BAK R 61/332
- 22 Megjelent: *Deutsches Recht*, 6. évf., 1936, 469–470. o.
- 23 Claudia Schopmann Wolfgang Wippermann szíves engedelmével
- 24 Müncheni Állami Levéltár NSDAP 1034
- 25 Megjelent: I. Kukuc (Ilse Kokula): *Der Kampf gegen Unterdrückung.* München, 1975. 127. o. és k.
- 26 BAK R 22/970, fol 64
- 27 BA – MA H 20 / 479
- 28a BA – MA H 20 / 479
- 28b Uo.
- 28c Thüringiai Állami Levéltár, Weimar. MdI P113
- 29 Hesseni Állami Levéltár, Marburg. 180. állomány, LA Eschwege, 1718
- 30 BA – MA H 20 / 479
- 30 BArch P Film 1123 / AN 2885836
- 32 OuMD, S. 60
- 33 BAK R 58 / 840, fol 57
- 34 OuMD, S. 60
- 35 BAK R 58 / 1085, fol 57
- 36 BAK R 58 / 1085, fol 58
- 37 OuMD, S. 101
- 38 Mecklenburgi Tartományi Főlevéltár, Schwerin. Oktatási, művészeti, szellemi és egészségi ügyek minisztériuma Nr. 967.
- 39 Megjelent: A Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal Évkönyve, 1938. é. n., h. n. (Berlin, 1939) 20. o. és k.
- 40 Megjelent: Az SS RSHA V. Hivatalának (Birodalmi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal) Évkönyve 1939/1940. 1939. (Berlin, 1940)
- 41a BDC. Karl Astel
- 41b BDC. Karl Astel
- 41c BDC. Karl Astel
- 42a Thüringiai Állami Főlevéltár, Weimar. MdI P 113
- 42b BA – MA 20 / 479
- 42c BA – MA 20 / 479
- 43a Megjelent: „*Hier geht das Leben auf eine sehr merkwürdige Weise weiter ...*” *Zur Geschichte der Psychoanalyse in Deutschland.* Kiállítási katalógus, Hamburg, 1985, 155. o.

- 43b Uo., 154. o.
- 44 Megjelent: H. G. Stümke: *Vom „unausgeglichenen Geschlechtshaushalt”. Zur verfolgung Homosexueller. In: Verachtet, verfolgt, vernichtet. Zu den vergessenen Opfern des NS-Regimes.* Kiadta a Projektgruppe für die vergessenen Opfer des NS-Regimes in Hamburg e. v. Hamburg, 1986, 47–63. o.
- 45 BArch P Film 4168 / AN 9375910ff.
- 46 BArch P – AH 925 A 10, fol 318f.
- 47 IfZ München. Doc. 1702
- 48 BArch P Film 1123 / AN 2885 838 – 844
- 49 Sachsen-Anhalti Tartományi Főlevéltár, Magdeburg, Rep. C20Ib Nr. 1839
- 50a BAK R 22 / 1460, fol 22-26
- 50b BAK R 22 / 1460, fol 38
- 51 Thüringiai Állami Főlevéltár, Weimar. Jénai Főállamügyészség, Jéna Nr. 438
- 52 BAK R 22 / 970, fol 9f.
- 53 BAK NS 2 / 57
- 54 BA – MA H 20 / 57
- 55 BA – MA H 20 / 474
- 56 BA – MA H 20 / 479
- 57 BA – MA H 20 / 479
- 58 IfZ München. FA 146, fol 70 / 71
- 59 Dieter Schiefelbein, Frankfurt am Main, szíves adománya
- 60 BA – MA H 20 / 479
- 61 BA – MA H 20 / 479
- 62 BArch P Film 2782 / AN 2741216
- 63a BArch P Film 383368 / AN 19604
- 63b BAK NS 19 / 2376
- 64 BAK NSD 41 / 49
- 65 Megjelent: *Das Schwarze Korps*, 1940. február 15.
- 66a BAK R 22 / 970, fol 27
- 66b BAK R 22 / 970, fol 20
- 66c BAK R 22 / 970, fol 21
- 67 BAK R 22 / 970, fol 47
- 68 Kivonat: RGBI I 1942, 568-569. o.
- 69 Hesseni Állami Főlevéltár, Wiesbaden 463 / 1117, fol 6
- 70 BAK R 22 / 850, fol 462
- 71 BAK R 22 / 850, fol 464-468

- 72 BAK R 22 / 850, fol 469-470
- 73 BAK R 22 / 850, fol 472
- 74 BArch P Film 41870 / AN 0190/91
- 75 Megjelent: J. Rogier: *Homoseksuele emancipatie. Historische context van de Nederlandse vereniging van homofielen C. O. C.* In: *Dialogo*, 1966, 5. sz. 173-209. o. (id. 200. o.)
- 76 Megjelent: *Crimineele statistiek, uitgave CBS*. Rövidített forrás: P. Koenders: *Homoseksualiteit in bezet Nederland*, Amsterdam, 1984, 88. o.
- 77 BArch P Film 40168 / AN 9380 011 - 12
- 78 BArch P Film 40168 / AN 9380 015 - 16
- 79 IfZ München. MA 438 / 962993 - 4
- 80 IfZ München. MA 438 / 962991 - 2
- 81 Megjelent: Kriminalität und Gefährdung der Jugend. Lagebericht bis zum Stande vom 1. Januar 1941. A Német Birodalom Ifjúsági vezérének kiadása. Átdolgozta W. Knopp Bannführer, é. n., h. n. (Berlin, 1942), 116–120. o.
- 82 BAK R 22 / 1175, fol 55a
- 83 BAK R 22 / 1197, fol 18/19
- 84 BArch P Film 14653
- 85 BAK R 22 / 1197, fol 93
- 86 BA – MA H 20 / 557
- 87 Sachsen-Anhalti Tartományi Főlevéltár, Magdeburg. Rep. C141, Nr. 231
- 88 IfZ München. Doc. 17.02
- 89 IfZ München. Doc. 17.02
- 90 IfZ München. Doc. 17.02
- 91 IfZ München. Doc. 17.02
- 92 IfZ München. Doc. 17.02
- 93 BArch P Film 55492 / AN 1078
- 94a BAK R 22 / 943, fol 301
- 94b BAK R 22 / 943, fol 262
- 94c BAK R 22 / 943, fol 263
- 95 DA / BA NS 3 Rendeletgyűjtemény
- 96 Stefan Heymann anyag. Buchenwaldi Levéltár 53, 1-7
- 97a–c Buchenwaldi Levéltár 57
- 98 Uo.
- 99a–d Lipcsei Állami Levéltár PP-S 27
- 100 BAK NS 3/21
- 101 BAK NS 4/50

102a BAK NS 4/50

102b BAK NS 4/50

103a BAK NS 3/21

103b BAK NS 4/50

103c BAK NS 4/50

103d BAK NS 4/50

104 BDC. Carl Vaernet

Osiris Kiadó, Budapest
www.osiriskiado.hu

A kiadásért felel Gyurgyák János
Olvasószerkesztő Tábori Zoltán
Nyomdai előkészítés az Osiris Kft. munkája
Tördelő Lipót Éva
A nyomás és a kötés a Széchenyi Nyomda Kft. munkája
Győr, 2001.K-3306
Felelős vezető Nagy Iván ügyvezető igazgató

ISBN 963 389 114 0

A homoszexuális férfiak és nők a nemzetiszocializmus elfelejtett áldozatai közé tartoznak. Kevésbé ismert sorsuk, üldöztetésük, s kevésbé ismertek mindennapjaik a Harmadik Birodalomban. E kötet fényt kíván deríteni a náci német múlt egyik sötét fejezetére, melyre eddig nagyon kevés figyelem irányult. A nemzetiszocialista rendszer ijesztő keménységgel járt el az olyan emberekkel szemben, akik eltértek a szexuális normákról alkotott elképzelésektől; megvetették, üldözték s – abban az esetben, ha az „átnevelési kísérletek” kudarcot vallottak – megsemmisítették őket. Ijesztő tény, hogy a politikusok mindkét német államban egészen a nyolcvanas évekig megtagadták az üldözöttektől annak elismerését, hogy ők is a nemzetiszocializmus áldozatai voltak. Ám az is ijesztő, hogy a professzionális történetírás számára mindmáig nem téma a homoszexuálisok ellen irányuló nemzetiszocialista politika, noha ezzel a történeti észlelés olyan előírásai sérülnek, amelyeknek szükségszerűen kelle-ne adódniuk a kritikailag fogékony kortörténeti kutatásból.

Dr. Günter Grau közgazdaságot és pszichológiát tanult, szexuáltudós, fő területe a szexualitás kutatásának a története. 1991 tavasza óta a berlini Humboldt Egyetem Rendelőintézetének Orvostörténeti Intézetében dolgozik.

